

**1930 YILINDAN GÜNÜMÜZE YARIŞMA PROJELERİ İÇİNDE
KONUT MİMARİSİNE YÖNELİK PROJELERİN
YERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Gizem KUÇAK TOPRAK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AĞUSTOS 2013
ANKARA**

**1930 YILINDAN GÜNÜMÜZE YARIŞMA PROJELERİ İÇİNDE
KONUT MİMARİSİNE YÖNELİK PROJELERİN
YERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Gizem KUÇAK TOPRAK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AĞUSTOS 2013
ANKARA**

Gizem KUÇAK TOPRAK tarafından hazırlanan “1930 YILINDAN GÜNÜMÜZE YARIŞMA PROJELERİ İÇİNDE KONUT MİMARİSİNE YÖNELİK PROJELERİN YERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ” adlı tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Sare SAHİL

.....

Tez Danışmanı, Mimarlık Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Can HERSEK

.....

Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Sare SAHİL

.....

Mimarlık Anabilim Dalı, Başkent Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Nihal ÇETİNTÜRK

.....

Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12/08/2013

Bu tez ile G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Şeref SAĞIROĞLU

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Gizem KUÇAK TOPRAK

**1930 YILINDAN GÜNÜMÜZE YARIŞMA PROJELERİ İÇİNDE KONUT
MİMARİSİNE YÖNELİK PROJELERİN YERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Gizem KUÇAK TOPRAK

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ağustos 2013

ÖZET

Mimari ürünler arasında konut yapıları; toplumsal yapıyı oluşturan en küçük temel yapı taşlarından biri olan ailenin yapısını etkilemesi ve ailenin oluşumunu, gelişimini sağlaması açısından belki de en önemli üründür. Konut birimleri küçük ölçekli yapılar olmakla ilgili kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Ailenin kendi içerisinde özgürleştiği, dışarıdan sıyrıldığı, korunduğu, mahremiyetini koruduğu en küçük yapı birimidir. Anlamından ve içerisinde yaşanan pratiklerden kaynaklı değerli bir mekân olan konut birimlerinin aileyi de doğru etkileyebilmesi için doğru tasarlanması gerekmektedir. Ancak özellikle tanınmış birçok mimar tarafından süreli ya da süresiz yayınlarda yayınlanan yazı ve makalelerde her dönemde konut mimarisinin problemlerinin aşamadığı yazılmaktadır. Bu tezin amacı, konut projelerinin elde edilmesinde kullanılabilecek yöntemler arasında yaygın olmayan bir yöntem olan yarışmaların konut mimarisinin nasıl etkilediğinin ve bu etkilenme sonucunda konut mimarisinde yaşanan problemlere döneminin ötesinde çözümler getirilip getirilemediğinin tespit edilmesi olmuştur. Bu çalışma yapılırken giriş bölümünde bazı hipotezler ortaya konulmuştur. Bu hipotezlerin doğruluğunun kanıtlanması için, öncelikli olarak dönemselsel olarak yaşanan mimari ve konut mimarisi problemleri, ardından yarışma projelerinin yapımı ve elde edilmesi sürecinde yaşanan problemler incelenmiştir. Alan çalışmasının yapıldığı bölümde ise ilk bölümlerde yapılan çalışmaların üzerinde konut mimari proje

yarışmaları incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken 1930'dan günümüze kadar olan dönemler onar senelik periyotlara ayrılmış ve her sene içerisinde en az bir, en fazla 4 yarışma belirlenmiştir. Her bir yarışma belirlenen 7 başlık altında incelenmiştir. Belirlenen başlıklar üzerinden yarışma projeleri arasında karşılaştırma yapmak amaçlı analiz tabloları oluşturulmuştur ve sonuç bölümünde yapılan bütün çalışmalar ile birlikte giriş bölümünde bahsedilen hipotezler değerlendirilmiştir.

Bilim Kodu : 802.1.100
Anahtar Kelimeler : Konut, konut mimarisi, yarışma projeleri, proje elde etme yöntemleri
Sayfa Adedi : 246
Tez Yöneticisi : Prof. Dr. Sare Sahil

**THE PLACE AND EVALUATION OF HOUSING ARCHITECTURE
PROJECTS IN THE ARCHITECTURAL COMPETITIONS SINCE 1930**

(M. Sc. Thesis)

Gizem KUÇAK TOPRAK

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

AUGUST 2013

ABSTRACT

Residential buildings are perhaps among the most important architectural products, especially as regard to their effect on the family, which is the smallest cornerstone of social structure, and also its formation and development. Residential units are small-scale structures which have a comprehensive content. It is the smallest unit which protects the privacy and freedom of the family life from the outside world. Housing units are important spaces for families because of the content of family experiences and its practical aspects, and they should be designed accordingly. However, distinguished architects have indicated that architectural problems of family residences have not been resolved as yet, in a lot of articles published in periodical and non-periodical journals. The aim of this thesis is to determine how architectural competitions, which are not a common method of acquiring housing projects, have affected housing design, and whether they have been able to create different solutions out of the specific techniques of each period. In this study some hypotheses have been presented in the introduction. In order to substantiate the accuracy of these hypotheses, first, the problems of housing architecture of each period are investigated, and then the problems in the design and production of competition projects are analyzed. And in the field study, residential architectural competitions were investigated using the studies in the preceding chapters. During this examination, the timeline was divided into ten year periods, and for

each period from 1 to 4 competitions are chosen, starting from 1930 up to the present day. Each of the competitions is analyzed under seven titles. The analysis charts are designed to compare the competition projects by means of the specified topics. In the conclusion section, all designs and introductory hypotheses are evaluated together.

Science Code : 802.1.100
Key Words : Housing, Housing Architecture, Competitions Projects, Methods of Obtaining Project
Page Number : 246
Adviser : Prof. Dr. Sare SAHİL

TEŞEKKÜR

Tez çalışmalarım boyunca, her aşamada bana destek olan ve değerli bilgi ve birikimleri ile beni yönlendiren danışmanın Prof. Dr. Sare Sahil'e; konu seçimim ve araştırma yöntemlerim konusunda bana yardımcı olan Dr. Can Güngör'e; tez jürimde yer alarak değerli katkılarıyla düşüncelerini paylaşan Prof. Dr. Can Hersek ve Yrd. Doç. Dr. Nihal Çetintürk'e; ihtiyaç duyduğumda hep yardımcı olan Mimarlık Bölümü sekreteri Arzu Ekici'ye; kaynak taramaları sonucunda elde edemediğim yarışma projelerini kendi arşivlerinden bana ileten Levent Balcı, Ekin Çoban, Ozan Turhan'a; gösterdikleri anlayış için iş arkadaşlarıma, benden manevi desteklerini esirgemeyen Birim Uğur, Gülbin İleri, Nur Barışan, Kenan Barışan, Nuray Toprak ve Şükran Ağaya'ya; bana her konuda olduğu gibi tez çalışmamda da destek olan ve yardımlarını esirgemeyen annem Gülcan Kuçak, babam Ali Kuçak ve kardeşim Mertcan Kuçak'a ve son olarak yüksek lisans çalışmalarım süresince yanımda olan ve doğru kararları vermeme sağlayan eşim Gökhan Toprak'a; sabırları ve katkılarından dolayı sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xiii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xvi
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xviii
1. GİRİŞ.....	1
2. TÜRKİYE’DE MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİNİN GELİŞİMİ.....	7
2.1. 1930 Öncesi Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	7
2.2. 1930-1940 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	11
2.2.1. 1930-1940 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri.....	13
2.3. 1940-1950 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	17
2.3.1. 1940-1950 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri.....	19
2.4. 1950-1970 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	21
2.4.1. 1950-1970 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri.....	27
2.5. 1970-1980 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	31
2.5.1. 1970-1980 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri.....	32
2.6. 1980-1990 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	34

Sayfa

2.6.1. 1980-1990 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri.....	37
2.7. 1990-2000 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	40
2.7.1. 1990-2000 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri.....	42
2.8. 2000’li Yıllarda Mimari Akımlar ve Özellikleri.....	43
2.8.1. 2000’li yıllarda konut mimarisi ve özellikleri.....	47
3. 1930 YILINDAN GÜNÜMÜZE MİMARİ PROJE YARIŞMALARI VE KONUTUN YARIŞMALARDAKİ YERİ.....	49
3.1. Türkiye’de Mimari Proje Yarışmaları ve Yarışma İşleyiş Süreçleri.....	49
3.1.1. Proje elde etme yöntemleri arasında mimari proje yarışmalarının değerlendirilmesi.....	52
3.2. Türkiye Mimarlık Ortamında Mimari Proje Yarışmalarının Gelişimi.....	55
3.2.1. 1930’lu yıllarda mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları.....	56
3.2.2. 1940’lı yıllarda mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları.....	62
3.2.3. 1950-1970 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları.....	67
3.2.4. 1970-1980 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları.....	80
3.2.5. 1980-1990 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları.....	84
3.2.6. 1990-2000 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları.....	91
3.2.7. 2000’li yıllarda mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları.....	98
4. 1930-2010 YILLARI ARASI AÇILAN KONUT YARIŞMALARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	110

	Sayfa
4.1. Ankara’da Hususi Bir Apartman Proje Müsabakası.....	110
4.2. Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı.....	115
4.3. İlköğretmen Evleri Mimari Proje Yarışması.....	121
4.4. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri Yarışması.....	129
4.5. Yapı Kredi Bankası Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı.....	135
4.6. Gecekondu Önleme Bölgeleri ve Geri Kalmış Yörelerde Kiralık Konut Ulusal Mimari Proje Yarışması.....	142
4.7. Yarının Yaşamı İçin Konut ve Çevresi.....	156
4.8. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması.....	161
4.9. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması.....	167
4.10. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması.....	172
4.11. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması.....	183
4.12. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı.....	189
4.13. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması.....	192
4.14. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması.....	197
5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	207
5.1. Değerlendirme.....	207
5.2. Sonuç.....	218
KAYNAKLAR.....	223
EKLER.....	228
EK-1 Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri.....	229

	Sayfa
EK-2 Tasarım Kriterleri.....	233
EK-3 Mimari Biçimlenme, Cephe Tasarımı, Yapım Teknolojisi.....	235
EK-4 Fonksiyon İrdelme ve Mimari Biçimlenme.....	238
EK-5 Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkileri.....	240
ÖZGEÇMİŞ.....	246

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltma	Açıklama
AG	Alt Giriş
AH	Ara Hol
BA	Banyo
Bİ	Bilgisayar Odası
ÇA	Çalışma Odası
ÇAM	Çamaşırılık
DE	Depo
EO	Ebeveyn Yatak Odası
GE	Gezenek
GH	Giriş Holü
GÜO	Güneş Odası
HAY	Hayat
HO	Hol
İŞ	İşlik
Kİ	Kiler
KO	Koridor
KÖ	Köşk
MU	Mutfak
MY	Mutfak ve Yemek Yeme
O	Oda
SA	Salon
SE	Servis Mekanları
SH	Servis Holü
SO	Sofa

Kısaltma**SY****SYM****TA****TE****TOKİ****TU****ÜG****ÜH****ÜK****Açıklama**

Salon ve Yemek Yeme

Salon, Yemek Yeme ve Mutfak

Taşlık

Teras

Toplu Konut İdaresi

Tuvalet

Üst Giriş

Üst Hol

Üst Koridor

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2. 1. Tasarım Kriterleri.....	233
Çizelge 3. 1. 1980-1992 yılları arasında Almanya’da ve Türkiye’de açılan mimari proje yarışmaları karşılaştırılması	55
Çizelge 3. 2. 1930-1940 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları.....	58
Çizelge 3. 3. 1940-1950 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları.....	63
Çizelge 3. 4. 1950-1960 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları.....	68
Çizelge 3. 5. 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları.....	72
Çizelge 3. 6. 1970-1980 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları.....	80
Çizelge 3. 7. 1980-1990 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları.....	85
Çizelge 3. 8. 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları.....	91
Çizelge 3. 9. 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları	99

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3. 1. 1930-1940 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	62
Şekil 3. 2. 1940-1950 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	66
Şekil 3. 3. 1950-1960 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	71
Şekil 3. 4. 1960-1970 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	79
Şekil 3. 5. 1970-1980 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	84
Şekil 3. 6. 1980-1990 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	90
Şekil 3. 7. 1990-2000 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	98
Şekil 3. 8. 2000 yılları mimari proje yarışmaları dağılım grafiği.....	108
Şekil 4. 1. Ankara'da hususi bir apartman yarışması birincilik ödülü mekanlar arası ilişki.....	113
Şekil 4. 2. Çocuk Esirgeme Kurumu Himaye-i Etfal Apartmanı yarışması birincilik ödülü mekanlar arası ilişki.....	119
Şekil 4. 3. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması sıcak iklim bölgesi 2 odalı birincilik ödülü mekânlar arası ilişki.....	125
Şekil 4. 4. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması soğuk iklim bölgesi 2 odalı birincilik ödülü mekânlar arası ilişki.....	127
Şekil 4. 5. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi mekânlar arası ilişki.	133
Şekil 4. 6. Yapı Kredi Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı mimari proje yarışması birincilik projesi mekânlar arası ilişki	139
Şekil 4. 7. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-sıcak kurak iklim bölgesi mekanlar arası ilişki.....	153
Şekil 4. 8. Yarının Yaşamı için Konut ve Çevresi Mimari Proje Yarışması mekanlar arası ilişki	159

Şekil	Sayfa
Şekil 4. 9. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması mekânlar arası ilişki.....	165
Şekil 4. 10. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması mekanlar arası ilişki	170
Şekil 4. 11. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması mekanlar arası ilişki	179
Şekil 4. 12. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması mekanlar arası ilişki.....	180
Şekil 4. 13. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması mekanlar arası ilişki.....	187
Şekil 4. 14. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı mekânlar arası ilişki.....	191
Şekil 4. 15. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması mekanlar arası ilişki.....	195
Şekil 4. 16. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması mekânlar arası ilişki	204

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2. 1. Mehmet Nihat tarafından Kudüs'te tasarlanan Palas Otel	9
Resim 2. 2. Ankara Evkaf Apartmanı.....	11
Resim 2. 3. Mimar Refik tarafından, Ankara Yenişehir'de tasarlanan Refik Bey apartmanı.....	14
Resim 2. 4. Mimar Refik tarafından, Ankara Yenişehir'de tasarlanan Refik Bey apartmanı kat planı.....	15
Resim 2. 5. Mimar Behçet tarafından tasarlanan büyüeyebilen ev projesi.....	16
Resim 2. 6. Y. Mimar Abidin Mortaş, N. Doğulu ve Feyyaz Tüzüner tarafından tasarlanan Adana Adalet Sarayı.....	18
Resim 2. 7. Mimar Abidin Mortaş'ın Memur Evi Tip Projesi.....	20
Resim 2. 8. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman tarafından tasarlanan Nişantaşı'nda bir apartman projesi.....	22
Resim 2. 9. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman tarafından tasarlanan Nişantaşı'nda bir apartman projesi giriş kapısı detayı.....	23
Resim 2. 10. 1951 yılında açılan Ziraat Bankası Şube Ajans Binaları Müsabakası 1. Ödülü perspektif çizimi.....	23
Resim 2. 11. Küpler mimarisi örneği: Altuğ ve Behruz Çinici tarafından tasarlanan ODTÜ Fen Lisesi Binası.....	26
Resim 2. 12. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman'ın İstanbul Şişli'de tasarladığı Sadıklar Apartmanı.....	28
Resim 2. 13. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman'ın İstanbul Şişli'de tasarladığı Sadıklar Apartmanı.....	29
Resim 2. 14. Dönemin yüksek gelir grupları için tasarlanan konut yapılarının plan şemasına örnek: Y. Mimar Nizamettin Doğu tarafından Ankara'da tasarlanan Ulusan Apartmanı	30
Resim 2. 15. Dönemin hızlı nüfus artışına dayanamayan konut mimarisinin tipleşme yolunda attığı adımlara bir örnek.....	33

Resim	Sayfa
Resim 2. 16. Köksal Anadol tarafından İstanbul Etiler’de tasarlanan, dönemin klasik 3 oda 1 salon plan şeması.	34
Resim 4. 1. Ankara’da hususi bir apartman yarışması birincili ödülü plan.....	111
Resim 4. 2. Ankara'da hususi bir apartman yarışması birincilik ödülü perspektif çizimi	114
Resim 4. 3. Çocuk Esirgeme Kurumu Himaye-i Etfal Apartmanı yarışması birincilik ödülü plan	117
Resim 4. 4. Çocuk Esirgeme Kurumu Himaye-i Etfal Apartmanı yarışması birincilik ödülü perspektif çizimi	120
Resim 4. 5. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması sıcak iklim bölgesi birincilik ve projesi.	123
Resim 4. 6. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması soğuk iklim bölgesi birincilik projesi	124
Resim 4. 7. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi zemin kat planı	131
Resim 4. 8. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi birinci kat planı.....	132
Resim 4. 9. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi perspektif çizimi.	134
Resim 4. 10. Yapı Kredi Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı mimari proje yarışması birincilik projesi.	140
Resim 4. 11. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-soğuk iklim bölgesi.....	146
Resim 4. 12. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-ılıman kurak iklim bölgesi yerleşim planı.	147
Resim 4. 13. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması ılıman kurak iklim bölgesi – plan	148

Resim	Sayfa
Resim 4. 14. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-ılıman yağışlı iklim bölgesi.....	149
Resim 4. 15. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-sıcak kurak iklim bölgesi plan	150
Resim 4. 16. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-sıcak kurak iklim bölgesi yerleşim planı.	151
Resim 4. 17. Yarının Yaşamı için Konut ve Çevresi Mimari Proje Yarışması.....	158
Resim 4. 18. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması Vaziyet Planı	163
Resim 4. 19. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması kat planları.....	163
Resim 4. 20. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması cephe	166
Resim 4. 21. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması kat planları.....	169
Resim 4. 22. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması cepheler	171
Resim 4. 23. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması kat planları	176
Resim 4. 24. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması kat planları.....	178
Resim 4. 25. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması cepheler.	181
Resim 4. 26. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması cepheler	182
Resim 4. 27. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması yerleşim planı	185

Resim	Sayfa
Resim 4. 28. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması kat planlar.	186
Resim 4. 29. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması cephe	187
Resim 4. 30. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı kat planlar	190
Resim 4. 31. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı cephe.....	191
Resim 4. 32. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması kat planları	194
Resim 4. 33. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması cepheler.....	196
Resim 4. 34. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması kat planları(17 nolu proje)	201
Resim 4. 35. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması perspektif.	202

1. GİRİŞ

Problemin tanımı

Mimari bir ürün olarak konutun temeli ilk insana kadar dayanmaktadır. İnsanoğlun, doğadaki diğer canlıların sahip olduğu çevre koşullarına uyum sağlamalarına yarayan, birçok özellikten yoksundur. Bu nedenle çevre koşullarından hem korunabilmek hem de uyum sağlayabilmek için kendi önlemlerini geliştirmek zorunda kalmıştır. Konut üretimi, insanın var oluşu ile birlikte var olan en eski mimari üretim alanıdır. Göçebe hayat içerisinde geçici barınma birimleri, ilk tarımsal üretim etkinlikleri ile eş zamanlı olarak, yerleşik hayata geçilmesi ile kalıcı konut birimleri karşımıza çıkmaktadır.

“İnsanlar ilk olarak, yaşadıkları çevredeki fırtına, soğuk, yırtıcı hayvanlar, düşman insan grupları gibi zararları etkilerden korunmak amacı ile tabiatta hazır buldukları, mağara gibi barınakları kullanmışlardı. Bu ilk barınakların geliştirilmesi ve daha sonra basit konutların yapılması, tamamen tabiattan sağlanan maddeler ve kullanıcıların kendi çalışmaları ile oluyordu” [1].

M.Ö. ki yıllarda insanların kendi çabaları ile yaptıkları barınaklar binlerce yıl sonra bugünün kent oluşumlarının çekirdek yapısını oluşturmaktadır.

“Konut, insanların temel gereksinimleri arasında olan barınma ihtiyacını karşılamaktadır. Barınma sadece doğal şartlara karşı insanın kendisini koruması demek değildir; içinde bulunulan toplumsal yaşam değerleri içinde ailenin mahremiyetini ve kadının namusunu korumak dâhil olmak üzere çeşitli anlamlar içermektedir” [2].

Mimari bir ürün olarak konutun önemli oluşu, bir insan için ifade ettiği niteliklerden kaynaklanmaktadır. Mimari bir ürün olarak konut, bir insan için “ev”, insanın dış Dünya’dan soyutlandığı, korunduğu, ailesi ya da kendi ile baş başa kaldığı, korunaklı ve en özel mekândır. Bu nedenle yaşadığımız konutların biçimlenişi, kişisel var oluşumuzu da derinden etkilemektedir. İnsanın nasıl insan olduğu sorusuna Oktay Ekinci (1988) şu şekilde cevap vermektedir [3].

“Bu sorunun yanıtları arasında barınak yapmanın en önlerde geldiğini biliyoruz. Mimarlık, insanın insan olmasıyla ve de konut sorununa çözüm aramasıyla birlikte başladı. Ve denebilir ki aynı arayış içinde de sürüyor.”

Ve devamında bu tez çalışmasının ortaya çıkışında etkili olan konut sorununa değinmektedir:

“ İnsanoğlu, kendini bildi bileli konut yapmasına rağmen 21. Yüzyılın eşiğinde, bu temel gereksinmesini hala sorunlar listesinin ilk sıralarına yazmak durumunda. Üstelik, giderek çözümlenen değil, daha da artan bir sorun olarak. Öte yandan çözüm adına ortaya çıkan ürünler de, insanlığın ve mimarlığın binlerce yıllık deney ve bilgi birikimine yakışır düzeyde değil. Dahası, insanı insan yapan nedenlerden biri olmasına yakışır düzeyde hiç değil. Toplu konut yerleşmelerindeki çağdaş ölçüler içinde barınak bile denemeyecek yapı kümeleri gözler önünde. Buna karşın, örneğin aynı yerleşmedeki bir banka binası ise müşterisini en modern ortamda ağırlayacak düzeyde. Son yüzyılın gereksinmesi olarak ortaya çıkan beş yıldızlı oteller, müzik holleri, büro binaları, çarşılar, iş merkezleri... binlerce yılın gereksinmesi olan konut yapılarını solladılar, geçtiler ve en ileri çözümlere ulaştılar. Meslekte başarılı olan mimarlar, konut yerleşmelerine ait projeleriyle değil, bu tür yapılarıyla tanınmaya başladılar. Astronotlar için Ay’da yapılacak konutu araştırmaya milyarlar harcanırken, insanlığın büyük bir kesimi gecelerini ay ışığı altında geçirmeye devam ediyor.”

Her alanda yaşanan, bütün gelişmelere rağmen konut mimarisinde yaşanan problemlerin çözümüne bir türlü ulaşılamaması, eğer ulaşıldı ise uygulanmıyor olması oldukça şaşırtıcıdır.

Tek tip, birbirine benzeyen konutlarda yaşayan farklı ihtiyaçları olan ve farklı yapılardaki aileler konut sorunun mikro ölçekteki sıkıntılarına bir örnek iken, makro ölçekte bakıldığında, konut birimlerini dış kullanıcılarının gözünden bakıldığında kentlerimiz artık tamamen aynışmakta, bulunduğumuz semti ayırt edemeyecek hale gelmiş bulunmaktayız. Bu tez çalışmasına sebep olan asıl problem konut sorunu ve konut sorununu çözmek için proje elde etme yöntemleri arasında hangi yöntemlerin seçilebileceği sorusunun sorulmuş olmasıdır.

Çalışmanın amacı ve kapsamı

Bu çalışmanın amacı, mimari proje elde etme yöntemleri arasında birçok Dünya ülkesinde en iyi yöntemler arasında yer alan yarışmaların, Türkiye ortamında konut mimarisinin problemlerine bir çözüm getirip getiremediğini görmek, konut mimarisinin mi yarışma sonuçlarından, yarışmaların mı dönemsel mimari özelliklerden etkilenip etkilenmediğini ya da aralarında bir bağın olup olmadığını tespit etmek ve Türkiye mimarlık ortamı için konut projelerinin yarışmalar ile elde edilmesinin bir kazanımının olup olmadığı durumunu belirlemektir. Çalışma kapsamında Türkiye’de ilk yarışmaların açılmaya başladığı 1930 yılından itibaren açılan konut yarışmalarının incelenmesi üzerine kurgulanmıştır.

Varsayımlar

Çalışmanın amacı ve kapsamında bahsedilen yarışma projelerinin konut mimarisine katkıları ve mimarların yarışmalar söz konusu olduğunda yaratıcılıklarını ne kadar zorlayabildikleri konusunda tez çalışmasına başlanmadan önce bazı varsayımlar öne sürülmüştür.

- Mimari proje elde etme yöntemleri arasında yer alan yarışmalar en temel ihtiyacımız olan barınma eylemini gerçekleştirdiğimiz, konut yapılarının elde edilmesinde ve tasarım kriterlerinin geliştirilmesinde tercih edilebilecek doğru ve geçerli bir yöntemdir.
- Türkiye’de konut mimari proje yarışmaları, dönemin siyasi, ekonomik koşullarının etkisinde gelişmektedir. Kazanan projeler de benzer şekilde ağırlıklı olarak dönemin mimari özelliklerini taşıyan projelerdir. Bu nedenle alınan sonuçlar içerisinde konut mimarisine katkı sunan sonuçlar olarak ortaya çıkmamaktadır.
- İncelemeler sırasında tespit edilen, konut yapısının elde edilme sürecinde yarışmaların diğer yapı türlerine oranla daha az açılmaktadır. Sebebi ise özel mülkiyet kavramı, konut yapılarının hızlı üretim süreci ve devlet tarafından

desteklenmemesidir. Aynı sebepten kaynaklı açılan yarışmaların çoğu fikir yarışması ölçeğinde kalmıştır. Konut yarışmalarının başarılı ve uygulanabilir olması için devlet ve kurumlar tarafından desteklenmesi gerekmektedir.

Tez çalışması içerisinde bu üç varsayımın kanıtlanması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın yöntemi

Çalışma kapsamında 1930 yılından günümüze kadar açılmış ve sonuçlanmış, konut konulu mimari proje yarışmalarının, farklı açılardan ele alınarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya 1930 yılından günümüze kadar açılan yarışmaların, özellikle yayımlandıkları süreli yayınlar üzerinden toplanması ile başlanmıştır. Toplanan yarışmalar içerisinde elde edilen konut yarışmaları, yine süreli yayınlar (Arkitekt, Mimarlık, Yapı, Arredamento Mimarlık...) ve yarışmaların ulaşılabilen şartnameleri ve yarışma sonrası basılan yarışma kitapçıkları üzerinden detaylandırılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda sınırlı, davetli yarışmalar, tüm mimarlara açık olmayışı ve mal sahibinin ya da işveren kurumun, davet edilen kişiler ya da kurumlar arasında ki taraflı tutumundan kaynaklı tez kapsamından çıkarılmıştır. Yarışmaların listelenmesi esnasında bütün yarışmalar listeye eklense de, yarışmaların incelenmesi esnasında, doğru sonuçlara ulaşabilmek adına, şartnamesine, jüri raporlarına, proje raporlarına ve derece alan projelere ulaşılabilen yarışmalar ele alınmıştır. Bilgi karmaşası yaratmamak ve birbirini tekrar eden yarışmaların tekrarından kaçınmak amaçlı her dönem için farklı sonuçlar ortaya koyan en fazla 4 yarışma seçilmiştir. Ele alınan projeler seçilirken, öncelikli olarak 1.lik ödülü alan proje değerlendirmeye alınmıştır. Eğer projeye ulaşılamaz ise sırası ile 2., 3., ve mansiyon ödülleri değerlendirilmiştir.

Yarışma projelerinin incelenmesinde, tez çalışmasına başlanırken ortaya konulan varsayımlara ulaşabilmek adına 7 başlık belirlenmiştir ve her bir yarışma; yarışma şartnamesi ve özellikleri, tasarımı etkileyen ana kararlar, mimari biçimlenme, mekânsal etkileşimler, cephe tasarımı, yapım teknolojisi ve dönemsel mimari

yaklaşımlar ve özellikleri ile karşılaştırılması, başlıkları altında incelenmiştir. Başlıkların belirlenmesinin ardından incelemeye başlamadan önce, tezin sonuç bölümünün oluşturulmasına ve yarışma projelerinin belirlenen başlıklar ile değerlendirilmesine katkı sunacak diğer bölümler belirlenmiştir.

İlk bölümde 1930'dan günümüze kadar değişen mimari akım ve yaklaşımlar incelenmiş, bu değişime sebep olan siyasi, ekonomik, toplumsal veriler ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu inceleme konut yarışmalarındaki değişimler de göz önünde bulundurularak 10'ar senelik periyotlar halinde ele alınmıştır. Mimari akımların değişimleri, tarihler arasında kesin çizgilerle ayıramamaktadır. Ancak her 10'ar senelik periyotlarda değişimi başlatacak siyasi, toplumsal ya da mimari olaylar yaşandığı tespit edilmiştir. Yarışma projelerinin açılması ve açılma biçimleri de yine yaklaşık 10'ar senelik periyotlarda farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle incelemeler 10'ar senelik periyotlarda yapılmıştır. Sadece 1950-1970 yılları arası; bu dönemler arasında açılan konut yarışmalarının sınırlı olması ve konut mimarisi oluşumunda benzer özelliklerin karşımıza çıkmasından kaynaklı 20 senelik bir dönem olarak ele alınmıştır. Genel inceleme yapıldıktan sonra belirlenen her periyot için ayrı ayrı konut mimarisinin çözümlenmesi yapılmıştır. Konut yapılarının dönemden nasıl etkilendiği, mekânsal etkileşimleri ve cephe tasarımları ayrı ayrı incelenmiş, resim ve oluşturulan şemalar ile desteklenmiştir. Bu araştırma yapılırken, yapılan benzer çalışmalardan, yüksek lisans ve doktora tezlerinden, süreli ve süresiz yayınlardan yararlanılmıştır.

İkinci bölümde genel anlamda proje elde etme yöntemleri arasında yarışmaların yeri irdelendikten sonra, 1.bölümde belirlenen dönemler içerisinde mimari proje yarışmaları ayrıca değerlendirilmiştir. Dönem içerisinde hangi sebeplerle hangi yarışmaların ağırlıklı olarak açıldığı ve konut yarışmalarının yarışmalar arasında hangi noktada durduğu belirlenmiştir. Konut yarışmalarının yüzdelerine göre o dönemde artışın ya da düşüşün sebebi incelenirken, buna sebep olan durumlar ortaya konmaya çalışılmıştır. Yine bu bölümde de ilk bölüm ile benzer şekilde bu konuda yapılmış yüksek lisans, doktora tezleri, süreli ve süresiz yayınlardan yararlanılmıştır. Üçüncü bölümde ise tezin alan çalışmasını oluşturan yarışmalar yukarıda belirlenen

başlıklar altında incelenmiştir. Bu incelemelerin sonucunda her bir başlık için ayrı tablo ve şemalar oluşturularak, tasarımı etkileyen ana kararların yarışmalar arasında döneme paralel olarak değişimi, yarışmalar arasında mimari biçimlerin, mekânsal etkileşimlerin, cephe tasarımlarının ve yapım teknolojilerinin farklılaşması ve kendi açıldığı dönem ve diğer dönemler ile nasıl bir bağ kurduğu ortaya konulmuştur.

Sonuç ve değerlendirme bölümünde ise ulaşılan bütün sonuçlar tez çalışmasının başlangıcında ortaya konulan varsayımlar açısından değerlendirilmiştir.

2. TÜRKİYE'DE MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİNİN GELİŞİMİ

Anadolu topraklarında konutun geçmişi paleolitik çağa kadar dayanmaktadır. Avcılık ve toplayıcılık yapılan bu dönemlerde yaşayan ilk insanlar geçici olarak bile olsa bir barınağa ihtiyaç duymaktadır.

“Türkiye’de Paleolitik Çağa ait 90’a yakın mağara, kaya sığınağı ve mevsimlik kamp yeri saptanmıştır” [4].

Mezolitik dönemde göçebe hayatın bırakılması ve yerleşik hayata geçilmesi ile artık kalıcı barınaklar yapılmaya başlanmış, sadece koruyucu bir yapıdan ziyade yüklenen manevi anlamlar ile (ölülerin konut içerisine gömülmesi gibi) “ev” kavramı oluşmaya başlamıştır. Artık barınakların içerisinde birçok yaşamsal işlevin karşılanması mekânların şekillenmesine neden olmuştur. Farklı mevsimlerin aynı barınak birimi içerisinde yaşanması yapım sistemlerinin gelişmesine, depo-ocak gibi mekanların oluşmasına sebep olmuştur.

Bugünün kentlerinin hakim yapısı olan konut, ilk çıkışından itibaren çok kısa bir süre içerisinde insanların duygusal bağ kurduğu bir yapıya dönüşmektedir.

Anadolu topraklarında konutun gelişimi incelendiğinde birçok farklı oluşum ile karşılaşmaktadır. Bu tez kapsamında ise yarışmaların açılmaya başladığı dönem olan 1930’lu yıllardan itibaren bir inceleme yapılacaktır.

2.1. 1930 Öncesi Mimari Akımlar ve Özellikleri

Yarışmaların açılmaya başlandığı 1930’lu yıllarında etkili olan mimari akım ve özelliklerini inceleyebilmek için önce Cumhuriyet’in ilanının ilk yıllarını, 1920–1930 yılları arasını incelemek gerekmektedir.

Cumhuriyet'in ilanının ardından karşımızda ekonomi, hukuk, siyasal, eğitim, kültür, mimari, toplumsal, tarımsal ve sanayi alanlarında hem toparlanmaya çalışan hem de bir çok yeniliğe hazırlanan bir toplum çıkmaktadır. Bu dönemi E.T. Eliçin (1970) şu sözleriyle anlatmaktadır [5].

“İmparatorluktan Türkiye'ye kalan varlık kaba çizgileriyle şöyle özetlenebilir: Kırk iki bin köyü, bin kasabası, altmış yedi kenti ile yuvarlak yedi yüz elli bin kilometre karelik koskoca bir coğrafya parçasını kapsayan Türk yurdunda son derece ilkel geçim şartları içinde yaşayan on iki milyonluk bir halk oturmakta, daha bir mutlu azınlığı bile yok, daha kötüsü bölgeler, yakın şehirler bile birbirine bağlı değil; her yer daracık bir çerçevede kapalı. Bir milli pazardan, bir milli ekonomiden eser bile yok. Ortak dili, öz yurdu, bağımsız devleti, bir tarih ve kültür geleneği olsa bile ortada batılı anlamda bir ulus yok. Olsa olsa Atatürk reformlarıyla coşturulmuş bir ulus potansiyeli var.”

Ne kadar yenilikler için hazırlanılsa da mimari üslup tarih boyunca bir anda değişebilen bir öge olmamıştır. Osmanlı dönemi ile Türkiye Cumhuriyeti dönemleri arasındaki geçiş sırasında bir anda bir üslup bırakılıp yenisi doğmamıştır. 1910'lu yıllardan itibaren başlayan ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında devam eden 1. Ulusal akım aslında İmparatorluk mimarlığının bir yansıması olarak devam etmiş aynı zamanda yeni kurulan bir ulusun kendine has özelliklerini yaratma çabası ile doğmuştur. Birçok kaynakta bu 1. Ulusal akım Türk mimarlığının “Neo-Klasik” dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemin genel mimari yaklaşımı “50 yılın Türk mimarisi” adlı kitapta şu şekilde anlatılmıştır [6].

“ 1910–1927 yıllarının ünlü mimarları, tamamen estetik, öznel, bireysel tutumlarıyla biçim açısından bölgesel karakterde bir “ulusal mimari” ortamını yaratmaya çalışmışlar, bu amaçlarında da bir dereceye kadar başarılı olmuşlardır. Ürünlerin dış görünüşleri incelendiğinde, cephelerde Osmanlı dinsel yapılarının motifleri, duvarlardan örtü elemanına geçişlerdeki klasik biçimsel mimari detaylar, Ankara Palas'ta olduğu gibi yalancı kubbeler, daha birçok fonksiyonel amaçtan uzak dekoratif öğelerin ürünleri donattıkları görülmektedir. Eskiye hayranlığın salt biçimsel olması, anıtsal ürünlerin mimari üsluplarının aynen eklektik bir tutumla yeni ürünlere biçim vermesiyle gelişen bir mimari tasarım anlayışı, Batıdaki gerçek mimari akımından özden ayrılmaktadır. Osmanlı klasik mimari üsluplarından da daha geriye gidilerek, Selçuklu Karatay Medresesi'ndeki kesme taş işçiliğinden esinlenen mimar Kemalettin Beyin aşağıda verdiğimiz yazısında da anlaşıldığı gibi mimariyi bir dekoratif bir sanat eseri olarak görme, Türk Mimarisinin bu döneminin özelliğidir.”

Ulusal akımın, hem batının rasyonalizminden hem de Osmanlı'nın klasikçiliğinden etkilenmesi bazı kesimlerde de huzursuzluk yaratmaktadır. Bu durum mimar Kemalettin'in öğrencisi olan mimar Mehmet Nihat'ın Kudüs'te tasarladığı Palas Otel'in çizimlerini yayınladığı Mimar Dergisinde yazdığı şu metinden anlaşılabilir:

“Arkadaşlarım bu resimleri gördükten sonra pek haklı olarak diyecekler ki artık cephelerde taşlara oymalar yapma devri geçti. Ben buna şu esbaptan dolayı mecbur oldum: Kudüs bütün edyamin tarihini sinesinde eski ananeleri ile saklayan bir şehirdir ve bu sermayeleri ile cihanın seyyahlarını kendine celbetmektedir. Ben de bu binanın tarzı mimarisinde çok yenilik göstermek istemedim. Gayem milli mimarimizi klasik esaslara sadık kalarak bu anane şehrinde tespit etmeği” [7].

Resim 2. 1. Mehmet Nihat tarafından Kudüs'te tasarlanan Palas Otel [7].

“Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte baş gösteren en büyük sorun konut sorunu olarak kabul edilebilir. “ 1924 yılında 5 270 olarak verilen konut sayısı giderek artmış, 1930'da 8 561'i bulmuştu. Her yıl konut sayısı artarken, ortalama konut yapım fiyatı, az da olsa giderek azalma göstermiştir. 1927'de yapılan bina sayımı istatistiklerden anlaşıldığına göre, ülkedeki 3 360 575 yapının %77,07'si meskendi. Bunların %2,43'ü oturmaya uygun olmadığı halde konut olarak kullanılan yapılarıdır. Aynı yıl nüfus 13 648 270'di, yani konut başına 4,77 kişi düşüyordu” [8].

En büyük problem ise yeni başkent ilan edilen Ankara'da yaşanmıştır. İstanbul'da Osmanlı döneminde yaşanan yapılanmadan kaynaklı, İzmir'de ise mübadele esnasında şehri terk eden Rumların ve İtalyanların kullanılabilir konutlarından kaynaklı yeni konut yapımı ihtiyacı olmamıştır. Ancak yeni başkent olan Ankara hızla artan nüfusu barındıracak konut yapılarına sahip değildir. Ve hızla özellikle bugünkü "Yenişehir"de konutlaşma başlamıştır. O dönem konut mimarisini Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1987) şu şekilde anlatmaktadır [9].

"Yenişehir'den Kavaklıdere'ye doğru sıralanan villalar arasında kulesiz, saçaksız, binalara rast gelmemek mümkün değildi. Birbirinden örnek alan ve bazıları hep bir mimarın elinden çıkmış bulunan bu kuleli ve geniş saçaklı evler, etrafını çeviren hendeklerin ortasında birer derebeyi şatosunu andırıyordu."

Bu dönemde konut yapısı olarak karşımıza tek konutlar ve apartmanlar üzerinden, Sair Bektimur Evi, mimar Sırrı Arif'in Bekir Bey Evi, mimar Semih Rüstem'in Sait Bey Evi, mimar Kemalettin'in Tayyare Apartmanı, Ankara Evkaf Apartmanı, mimar Vedat Bey'in Mahmut Paşa Köşkü, Halit Bey yalısı, Vedat Tek Evi, Halit Ziya Uşaklıgil Apartmanı, Yayla Apartmanı çıkmaktadır. Tek konut yapılarının ortak özelliği kolonlu girişlerden yapıya girilmesi ve ardından büyük bir hol ile karşılaşılması ve diğer mekânların (salon, mutfak, oda...) bu hole doğrudan bağlanmasıdır. Bir üst kata ise yine bu holden çıkan dikey sirkülasyon elemanı ile çıkılmakta, üst katta benzer bir plan şeması ile karşılaşmaktadır. Üst katlarda genellikle odalardan çıkılan balkonlar tasarlanmıştır. Giriş holü yapının orta aksı olacak şekilde tasarlanır ve sağ ya da sol tarafından ya da her iki tarafındaki üst kattaki odalar kat yüksekliği olarak yükseltilerek dönemin karakteristik özelliği olan kuleler oluşturulur. Çatılar geniş saçaklar ile sonlanmaktadır. Bu özelliklere uymayan ve literatür taramasında karşımıza çıkan konut birimi Bekir Bey Evi'dir. Bekir Bey evi bir sonraki bölümde bahsedeceğimiz uluslararası üslubun öncülerindedir. Tek konut birimleri dışında tasarlanan apartman yapıları da benzer şekilde, geniş saçaklı ve girişi vurgulayan özel elemanların kullanıldığı yapılardır. Yapılar içerisinde ortak iç avlu tasarlanmıştır ve genellikle konut birimlerini girişleri bu iç avluya bakan koridorlardan yapılmaktadır.

Resim 2. 2. Ankara Evkaf Apartmanı

2.2. 1930-1940 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri

1930'lu yıllarda yeni kurulan Türkiye Cumhuriyet'i içerisinde hem ekonomik, hem toplumsal, hem kültürel, hem de mimarlık alanında birçok değişim aynı anda ve çok hızlı gerçekleşmiştir. Bu da genel anlamda bir kaos ortamına sebep olmuştur. Kısaca özetlemek gerekirse, ekonomik alanda, 1932 yılında özel girişimlerin yetersiz kalması sonucu yeni bir ekonomik planlamaya ihtiyaç duyulmuş ve devletçilik ilkesi benimsenmiştir, 1931 yılında Merkez Bankası 1933 yılında Sümerbank, 1935 yılında Etibank kurulmuş ve endüstri, ulaştırma, tarım alanları desteklenmeye çalışılmış, yerli malı kullanımı teşvik edilmiştir. Toplumsal yapı içerisinde artık köy de yaşayan kitlenin dışında kentte yaşayan işçiler, orta ve üst kesimden insan katmanları oluşmuştur; kültürel ortam içerisinde ise artık belirli ideolojilerin etrafında şekillenen insanlar mevcuttur, köy hayatının dışında kentli hayatı İstanbul'dan çıkmış farklı kentlere de dağılmıştır.

Bu hızlı değişimden mimarlık ortamı da etkilenmiştir. 1920’li yılların 1. Ulusal akımının etkileri azalmaya, Avrupa Avangardının etkileri ise hissedilmeye başlamıştır. Bu değişimin en büyük sebebi yöneticilerin hızlı mimari değişimi ön görmeleri, bu konuda yerli mimarları yeterli bulmamaları ve bu nedenle yabancı mimarları ülkenin mimari şekillenmesi için Türkiye’ye davet etmeleridir. Bu dönem içerisinde baskın bir şekilde yabancı mimarların etkileri gözlemlenmektedir. Yerli mimarlar ise yabancı mimarlara karşı yurt içerisinde bir mücadeleye girmişlerdir. En belirgin mücadele yöntemi ise 1931 yılında yayınlanmaya başlayan “Arkitekt” dergisidir. Mimar dergisinin kurucularından Zeki Sayar 1981 yılında bir yazısında Mimar dergisinin doğuşunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Başka ülkelerde mesleki dergilerin yayınlanmasını ekseriya yayın evleri üstlenmektedir. Oysa o yıllarda bizde bu işi yürütecek bir yayın evi bulunmuyordu. 1930’larda, genç Türkiye Cumhuriyet’i başkenti Ankara’da ve ülkenin her tarafında geniş bir mimarlık faaliyetine maalesef mimarlarımız çok kısıtlı bir şekilde katılabiliyor, buna karşılık önemli devlet yapıları davet edilen batılı yabancı mimarlara veriliyordu. Türk mimarları ise ne topluma ne de resmi makamlara gereği gibi tanıtılmamış olduklarından bu sonuç doğaldı. O yıllarda mimarlarımızın haklarını koruyacak ve onları tanıtacak mesleki bir kuruluş, seslerini duyuracak bir yayın organı yoktu. Esasen mimarlarımız bu işlerin üstesinden gelecek bir kadroya da sahip değillerdi. İşte Arkitekt böyle bir ortamda Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 1928 yılı mezunlarından birkaç kişinin heyecanından doğdu diyebiliriz” [10].

Bu dönem için mimarlığın yabancı ve yerli mimarlar elinde farklı iki açıdan şekillendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durumu İnci Aslanoğlu (2001) kitabında şu şekilde anlatmaktadır [11].

“1932-1938 döneminde yabancı mimarlar anıtsallığı temel alan biçimsel neo-klasik nitelikte ve uluslararası üslupta etkinlik göstermişlerdir. Yerli mimarlar ise genellikle ya batı kaynaklarına dönük uluslararası ilkeleri temel alan rasyonel-fonksiyoncu bir tutumla, ya da, Türkiye’deki yabancı mimarların biçimsel, anıtsal yapı anlayışına paralel çalışmışlardır. Bazılarının ulusal mimarlığı yaratma çabaları da olmuştur.”

Farklı kesimlerin benimsediği farklı ilkeler, 1930-1940 yılları arasında üç farklı akımın etkili olmasına sebep olmuştur. Bu akımları, yabancı mimarların tercih ettiği, 1930-1940 yılları arasında Almanya’da da yerini alan, simetrik kitlelerin, yüksek sütunlu, merdivenli girişlerin tasarlandığı, yapı malzemesi olarak taş kullanımının

tercih edildiği ve insanı ezen ölçekte yapıların tasarlandığı neo-klasik üslup, 1930’lu yıllardan önce de etkisi hissedilen (İstanbul’daki Bekir Bey Evi) ve yerli mimarlar tarafından tercih edilen, geleneğin katı kurallarının bırakıldığı, yalın, biçim ve işlevin birlikte çalıştığı, kübik formların, teras ve serbest çatıların, geniş cam yüzeylerin ve yatay şerit pencerelerin kullanıldığı, simetrimin bırakıldığı uluslararası üslup; 1930’lu yılların sonuna doğru yabancı mimarlara karşı kendi üsluplarını üretmek üzere harekete geçen mimarların başlattığı II. ulusal üslup olarak sayabiliriz.

2.2.1. 1930-1940 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri

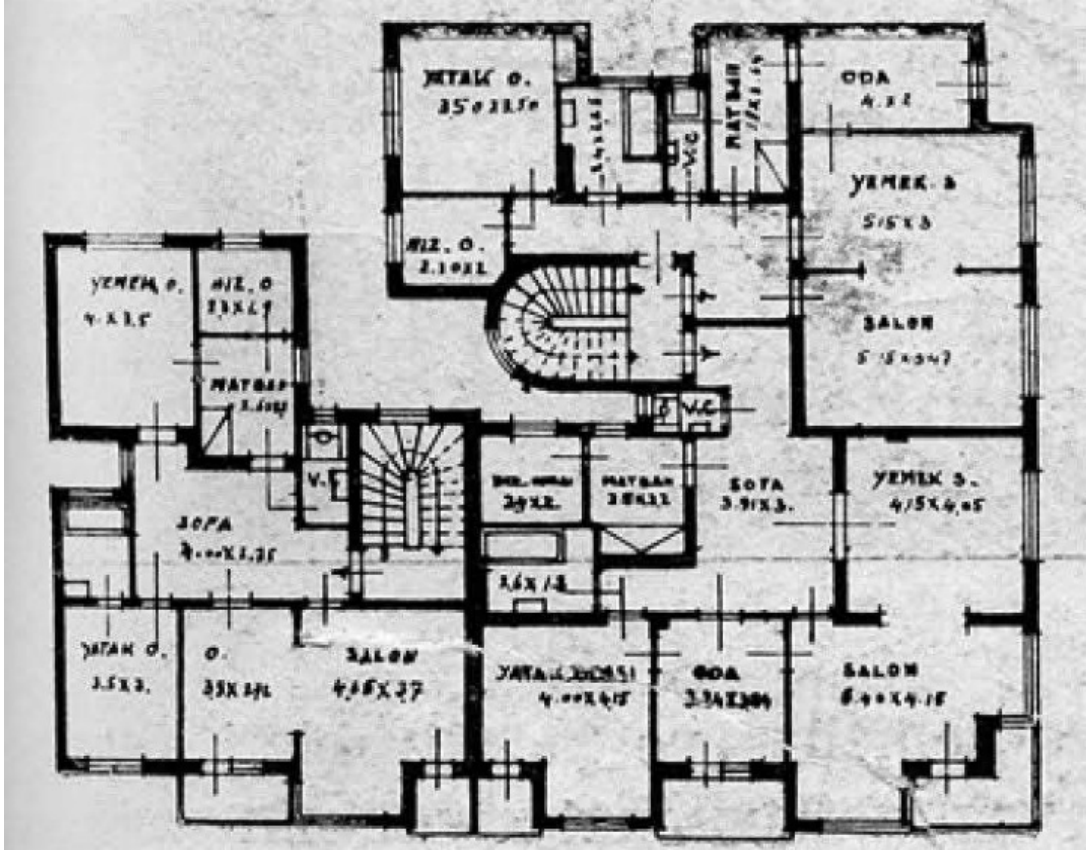
Dönemin konut mimarisinin karakteristik özelliklerini Afife Batur (1998) şu şekilde sıralamaktadır [12].

“

- Konutlarda ve kamu yapılarında artık fonksiyonalist bir tasarım geçerlidir. İşlevin gerektirdiği ilişkilerin kurulması biçimlenme sürecini yönlendirdiğinden, farklı tipolojik öğeler ve programlardan ötürü kamu yapılarında belirli şemalardan söz etmek zordur; ama örneğin apartmanlarda benzer yönlendirmelerden ötürü bir tür şemalaşma ortaya çıkmıştır.
- Planlar, belli bir geometrik, kare veya dikdörtgen, çerçeveye girmeden, içerdiği hacimlerin özelliğine ve işlevlerine de bağlı olarak yine geometrik biçimlerin içinde fakat serbestçe düzenlenmektedir.
- Dairesel planlı mekânlar çok rağbettedir. Dışarıya, yapı kitlesine yansıtılan dairenel hacim, en çok oturma ve yemek salonlarında ve sonra da teras ve merdivenlerde kullanılmaktadır.
- Plan, konutta sadece bir dağılım mekânı olmayan geniş bir orta hol (sofa) çevresinde gelişmektedir.
- Servis hacimleri bir arada gruplanmaktadır. Fakat bu gruplanmanın diğer hacimlerle işlevsel bağlantılarında zorlamalar vardır.
- Yatay bant biçiminde pencereler ve köşe pencereleri yaygınlaşmaktadır.
- Saçak ve çatı yerini teras örtülere bırakmaya başlamıştır.
- Betonarme karkas ve betonarme döşemeli yapıım yaygınlaşmaya başlamıştır. Kaplama yerine de Alman tekniğinde Edelputz sıva kullanılmaktadır.
- Hem konutlarda hem de kamu yapılarında kullanılan ve genel kabul görmüş stil düzeyinde bir biçimler repertuarı vardır; prizmatik kitlelere eşlik eden yuvarlatılmış köşeler, katları ayıran bant halinde doluluklar, sürekli, kesintisiz denizlik çizgileri, köşeleri dönen pencereler yer almaktadır.
- Teras çatı veya gizli çatı kullanımı, uygulama zorluklarına karşın yaygınlaşmıştır.
- Cephe boyunca sürekli balkon veya geniş veranda çok tutulan bir motiftir.”

Resim 2. 3. Mimar Refik tarafından, Ankara Yenişehir’de tasarlanan Refik Bey apartmanı [13].

Resim 2. 4. Mimar Refik tarafından, Ankara Yenisehir’de tasarlanan Refik Bey apartmanı kat planı [13].

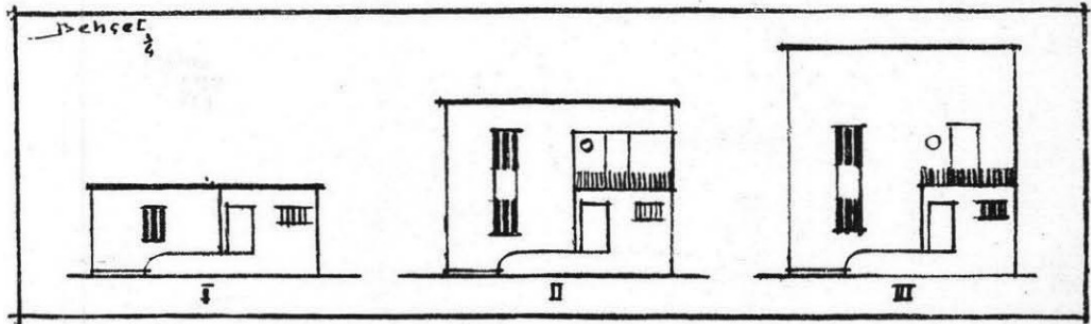
1930-1940 yıllarında yabancı mimarlar daha çok kamu, eğitim, hastane gibi yapıların tasarımları için ülkeye davet edilmiştir. Bu nedenle konut yapıları, Seyfi Arkan, Bekir İhsan Ünal, Semih Rüstem, Abidin Mortaş, Sedat Hakkı Eldem gibi Türk mimarların elinde şekillenmiştir. Bu nedenle mimari şekillenme de, modernizm akımından parçalar taşıyan, kübist-pürist anlatımların kullanıldığı, kübik formların, geniş cam yüzeylerin, ince uzun yatay pencerelerin tercih edildiği, uluslararası üslup etkili olmuştur. 1. Ulusal akımın, işlemeli, büyük taşlardan örülen duvarları, kolonlar arasından girişleri, kuleli ve geniş saçaklı tasarımları geride kalmıştır.

Plan şeması olarak incelendiğinde iki farklı plan şeması ile karşılaşılmaktadır. İlk plan şeması 1920’li yıllarda yaygın olarak kullanılan sofalı plan şemasıdır. Diğer mekânlara sofadan ve giriş holünden dağılınmaktadır. İkinci plan şeması ise geniş bir giriş holü veya yine sofanın yer aldığı sadece yatak odalarına koridor ile dağıtılan

plan şemasıdır. Giriş holleri yapısını korumaktadır. Holler özellikle salon, yemek yeme ve mutfak birimleri ile doğrudan ilişkilidir. Kimi yapılarda diğer odalar ile de ilişkilendirilmiştir, kimi yapılarda ise holden geçilen ayrıca küçük bir hol ya da koridor yardımı ile yatak odalarına ve banyoya geçilmektedir. Bu dönemde karşımıza çıkan ünlü konut yapıları arasında mimar Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Kimyager Ahmet Rıza Bey Evi, mimar Sedat Hakkı Eldem'in Boğaziçi Yalısı, Beylerbeyi Yalısı ve Prof. A. Ağaoğlu Evi, mimar Sadi'nin İsmail Hakkı Bey Evi, mimar Abidin Mortaş'ın Erenköy Evi, mimar Refik'in Refik Bey Apartmanı mimar Bekir İhsan Ünal'ın Sönmez Apartmanı, Kınacı Apartmanı sayılabilir.

1930'lu yıllarda alışagelmış konut üretim şekillerinin özellikle büyüyen aileler için ve değişen istekler açısından yetersiz olduğundan söz edilmeye başlanmıştır. 1980'li yıllardan itibaren daha çok karşımıza çıkan esneklik kavramının temelleri "büyüeyebilen evler" ile atılmıştır. Büyüeyebilen evler Arkitekt dergisinde şu şekilde yer almıştır:

"Mimar büyüeyebilen ev projelerinde san'atı gözetmekle beraber iktisadî bir endişe ile başka hususiyetler de gözetir. Her binanın en iktisadî ve kolay şekilde büyültülmesi imkânı her zaman mevcut olamaz. Bu projeler bu verimi elde edebilecek müsait şekilde hazırlanır. Mimarlık ve zevk 'bakımından bu büyültme keyfiyeti rasgele olmaması lâzımdır. Bir plân dairesinde ve bir eser ve sanatı muhafaza edebilecek nizamlar altında vücuda gelmelidir. Şehircilik noktasından diğer evler gibi bunlar da bahçe ortasında veya mahalle şeklinde yekdiğerine 'bitişik olarak bulunurlar. Her iki halde de tevessü imkânı aşağıdaki üç muhtelif şekilde vaki olur. 1 - Ufkî olarak kat ilâvesi. 2 - Şakulî olarak kat ilâvesi. 3 - Hem ufkî hem şakulî kat ilâvesi" [14].

Resim 2. 5. Mimar Behçet tarafından tasarlanan büyüeyebilen ev projesi [14].

2.3. 1940-1950 Yılları Arası Mimari Akımlar Ve Özellikleri

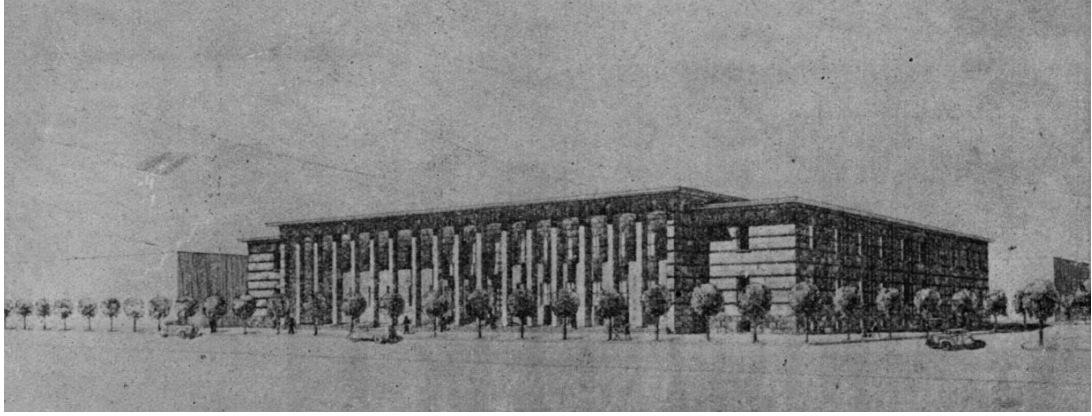
Cumhuriyet'in ilanının üzerinde 15 yıl geçmiş, Atatürk'ün ölümü ile Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır. 1940'lı yılların başından ortalarına kadar devam edecek olan II. Dünya Savaşı'nda, Türkiye savaşın içerisinde yer almasa da, ekonomik, ideolojik açıdan etkilerini yaşamıştır. 1950'lere kadar sürecek bir ekonomik kriz ve durgunluk dönemi başlamıştır. Özellikle savaşa katılan ülkelerde yaşanan yapısal yıkım, Türkiye'deki yapı malzemelerinin az oluşu, yapı malzemelerinin fiyatlarının artmasına sebep olmuştur. Bu da inşaat sektörünü derinden etkilemiştir. Türkiye mimari açıdan 1930'larda kendini bulmaya çalışırken bir durgunluk dönemine girmiştir. Afife Batur, bu durgunluğa karşılık savaş yıllarında o döneme özgü bir mimarlık anlayışının geliştiğini ifade etmektedir.

1940-1950 yılları arasında, ülkenin mimari gelişimini etkileyen bir diğer etken ise, 1930'lu yıllardan gelen, yerli mimar, yerli eser, yerli topraklar, yerli malzemeler düşüncesi olmuştur. Hiçbir dönemde, farklı mimarların farklı ortamlardan etkilenmelerinden kaynaklı, tek bir akım isminden bahsedebilmek çok mümkün değildir, ancak yaygın olarak kullanılan ilkelere söz edilebilir. Bu döneme “yerel” olma fikri, milli mimari araştırması damgasını vurmuştur ve II. Ulusal Mimarlık akımı olarak adlandırılmıştır. “Yerel” olma fikrinin yaygınlaşmasını Sedat Hakkı Eldem (1940) Arkitekt Dergisinde şu şekilde anlatmaktadır [15].

“Umumiyet itibari ile bir tarzı mimarinin mutlaka hariçtekilerine benzemesi lâzım geldiği hakkındaki kanaati doğru bulmadığımızı söylemek lâzımdır. “Tarzı mimari” hariçten ithal edebilecek bir meta değildir ve olmamalıdır. Her memleketin kendine mahsus bir tarzı mimarisi vardır ve bir tarzın alelittlak her yerde tatbiki birçok mahzurlara sebebiyet verebilir. Binaenaleyh yapı üslubunun yerli olması çok esaslı bir şarttır.”

Sedat Hakkı Eldem'in mimarlık ortamında yönlendirici etkisi, bir önceki dönemde özellikle karşımıza çıkan yabancı mimarlar ile rekabet, ulusçuluk bilincinin gelişmesi, Clements Holzmeister ve Paul Bonatz gibi hem mimari eser ortaya koyan hem de üniversite de ders veren mimarların da ulusal akımı benimsiyor olması, II. Ulusal Mimarinin doğmasına sebep olmuştur. Aynı şekilde yarışma projesi olan

Anıtkabir (1942-Emin Onat, Orhan Arda), Çanakkale Anıtı (1944), Adana Belediye Sarayı ve İstanbul Radyo Evi (1945) yapıları da ulusçuluk anlayışının yaygınlaşmasına sebep olmuştur.

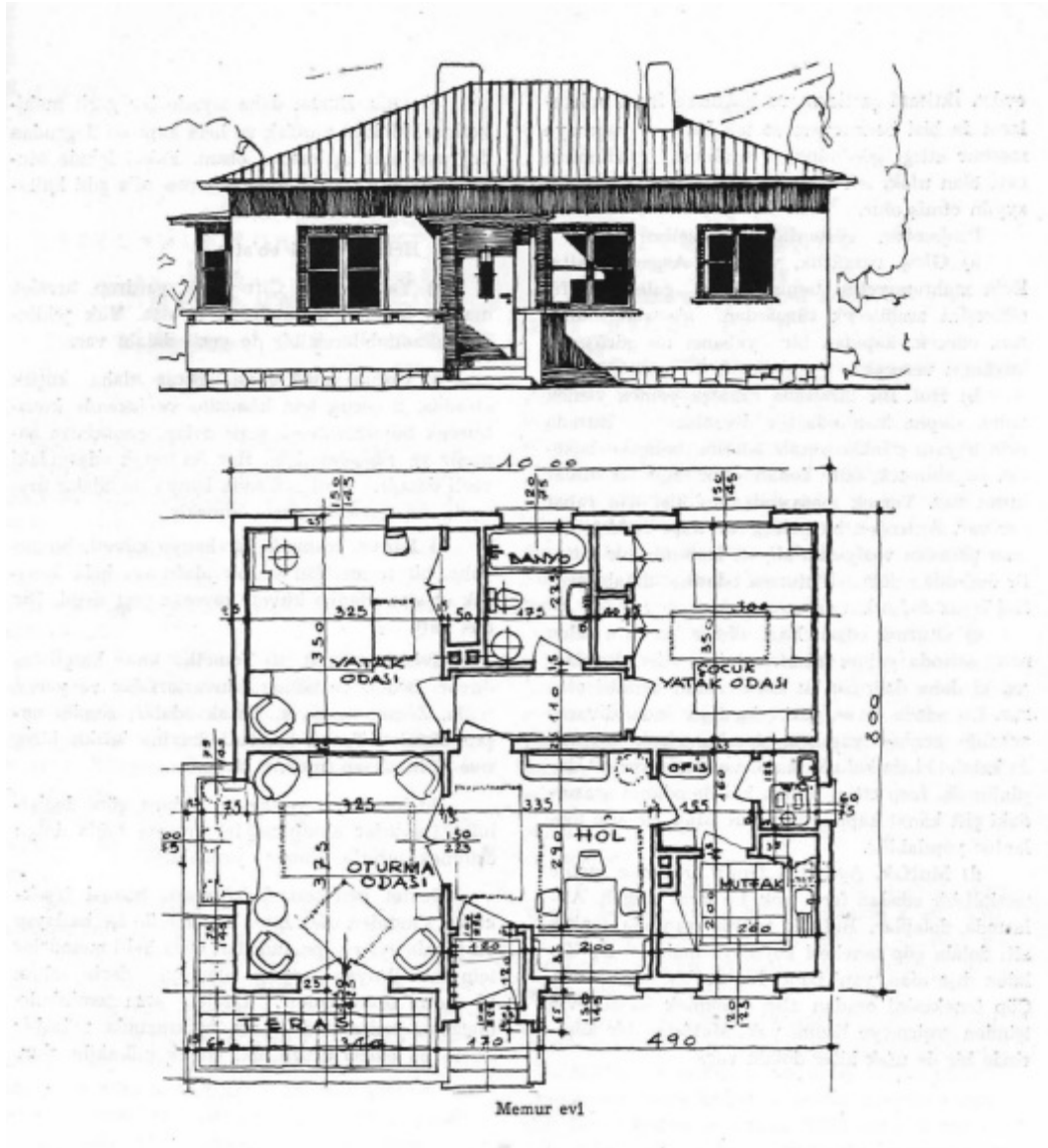
Resim 2. 6. Y. Mimar Abidin Mortaş, N. Doğulu ve Feyyaz Tüzüner tarafından tasarlanan Adana Adalet Sarayı [16].

Dönemin ünlü yapıları incelendiğinde, çatı ve saçakların, pencere açıklıklarının, kesme taşın kullanım biçiminin, biçimci bir yaklaşım ile tasarlandığı açıkça hissedilmektedir, mimari öğeler baskın bir şekilde, birliktelikler önemsenmeden kullanılmıştır. Bu dönemde karşımıza çıkan mimari biçimlenmeyi ve bu biçimlenmede mimari öğelerin tek başına anlamlandırılmaya çalışılmasını, Metin Sözen ve Mete Tapan (1973) kitaplarında şu şekilde açıklamakta ve eleştirmektedir [6].

“Detayların çözümlenmesi için gösterilen titizlik, mimari elemanların boyutları arasındaki harmonik denge, mimarlık eğiliminin öncelikle bir plastik anıt yaratma isteği olduğunu gösterebilme gibi davranışlar, ürünlerin tasarımlarındaki ağır basan öğelerdir. Kuşkusuz bu uygulamaların çok doğru olan yönleri vardır. Ancak bu doğrular, mimari sürecin analizinde, genel mimari tutum içinde ağırlıklarını yitirmekte, gerçek mimari kavramı sınırlarında anlamsız olmaktadır. Algılama yoluyla yapılan eleştirilerde, çoğu kez gerçek mimari kavramının determinizmden uzaklaştığından, bu örnekler sübjektif yargılamayla güzel bulunmaktadır. Ürünün iki türlü yargılamaya konu olmasından, ortaya farklı sonuçlar çıkabilir. Ancak gerçek, güzel, doğru olan yani bütün sandığımız mimari öğelerin doğru olarak beraberce ele alındığı bir mimari sürecin biçimlendirdiği üründür. Amaç mimari öğelerin tek tek optimizasyonu olmayıp, tümünün optimizasyonudur.”

2.3.1. 1940-1950 yılları arası konut mimarisi özellikleri

Dönemin konut mimarisi incelendiğinde, “yerel” olana geri dönülmesi ilkesinin benimsenmesi ile birlikte geleneksel konut yapıları ile günün teknolojik imkânlarının ve diğer gelişen mimari akımların bir araya geldiği tespit edilmektedir. 1940’lı yılların başında memurlar için tip konut tasarımı gerçekleştiren Abidin Mortaş, Türk konut geleneğine uygun ev tipinin müstakil, bahçeli ev tipi olacağını bu nedenle tasarımını da bu yönde ilerleteceğini 1944 yılında yayınlanan Arkitekt dergisinde bahsetmiştir. Yine 1944 yılında derginin farklı bir sayısında, Mimar Nahit Uysal İkinci Dünya Savaşının ve nüfus artışının etkisi ile plan şeması, cephe ve malzeme açısından hızlı ve kolay üretimi sağlamak amaçlı tip konutlara yönelmesi durumundan bahsetmektedir. O döneme damgasını vuran konutlar ise genellikle müstakil konutlar, yalılar olmuştur. 1930-1940 yılları arasında gelişen kübik formların etkisi bu dönemde hissedilmektedir. Kare, dikdörtgen formların tekil ya da bir arada kullanımlarına sıklıkla rastlanılmaktadır. Yuvarlak formlar ise zaman zaman dikey sirkülasyon elemanlarının ya da salon/yemek yeme bölümlerinin ve balkonların tasarımlarında nadiren karşımıza çıkmaktadır. Konut birimine girişler I. Ulusal Mimarlık akımında karşımıza çıkan kolonlu/sütunlu girişler olarak tasarıma yeniden katılmıştır. Çatı ve saçaklar yapı formu ile uyumlu, bir üst kotta yapıyı biraz daha öne çıkararak, belirginleşen mimari öğeler olarak kullanılmıştır. Pencere açıklıkları tasarımın geneli ile bütünleşecek şekilde yatayda ya da dikey de uzanan dikdörtgen ya da kare formlar olarak tasarlanmıştır.

Resim 2. 7. Mimar Abidin Mortaş'ın Memur Evi Tip Projesi [17].

Plan şeması incelendiğinde ise ulusalcılık ve modernizmin akımı ile farklı mimarlar farklı konutlar tasarlamış olsalar da, hol kullanımı, hol ile mutfak, salon ve yemek yeme mekanlarının birbirleri ile geçişli tasarlanması, odalar arası geçişler, koridorun yatak odalarına özel kullanımı, değişime uğramamıştır. Geleneksel konut öğelerinin de kullanımı söz konusu olmasından kaynaklı “sofa” kullanımı bazı konutlarda tekrar açığa çıkmıştır. “Karniyarik” plan şeması bazı konut birimlerinde yeniden karşımıza çıkmaktadır. Bir önceki dönemlerde doğrudan mutfak ile ilişkisi bulunan kiler mekanı bu dönemde bazı konut birimlerinde mutfak ile salon arasında bir geçiş

mekanı olarak tasarlanmıştır. Yaşam ve çalışma koşullarının değişmesi, ikinci dünya savaşı döneminde ve sonrasında ev ofislerinin yaygınlaşmaya başlaması, Türkiye’de de etkisini göstermiştir ve çalışma odası, kütüphane, müzik odası gibi yeni mekânlar tasarlanmaya başlamıştır.

2.4. 1950-1970 Yılları Arası Mimari Akımlar Ve Özellikleri

1950 yılından itibaren Türkiye Cumhuriyeti mimarlığında yeni bir dönem başlamaktadır. 1920’li yılların başından beri 1950’lere kadar uzanan Ulusal mimarlık akımları, yerini Avrupa’nın etkisi ile Modernizm, yeni brütalizm gibi akımların mimari öğelerine ve tasarım özelliklerine bırakmıştır. Bu ürünlerde genellikle Le Corbusier, Mies Van Der Rohe, Frank Lloyd Wright, Walter Gropius, Richard Neutra, Skidmore etkileri izlenmektedir. Ancak bu etkilerin belirgin olması o döneme ait ürünlerin birebir taklitlerinin yapıldığı anlamına gelmemektedir. Tam tersine birçok ilke ve öge tasarımlarda kullanılsa da 1920’lerde yerleşen gelenekselci ve bölgesel yaklaşım zorunlu bir şekilde sürdürülmektedir. Aslında 1920’lerde başlayan I. Ulusal Mimarlık Akımı ardından 1930’lı yıllarda karşımıza çıkan Uluslararası üslup, ardından tekrar 1940’lı yıllarda doğan II. Ulusal Mimarlık akımı, 1950’li yıllarda bir araya gelmiştir. Modernizmin etkileri ile ulusal özellikleri birleştirilmiştir. Bu durumu Metin Sözen ve Mete Tapan (1973) şu şekilde açıklamaktadır [6].

“Mies Van Der Rohe’nin, Skidmore, Owings ve Merrill’in büro yapılarının benzerlerini yurdumuzun büyük kentlerinde görmek mümkündür. Bu yapıların çevre kontrolü, yörenin iklimsel özellikleri bakımından olumsuzluğu, cephelerdeki detay problemleri gibi mimari sorunların ülke koşullarıyla gerçekleşmemesi, yapay olanaklara başvurulması, 1920’lerdeki eklektik davranışların 1960’larda da sürdürüldüğünün bir kanıtıdır.”

Yine bu durumu açıkça ortaya koyan belirgin bir örnekte; 1950’li yılların başında Skidmore, Owings ve Merrill mimarlık bürolarının davet edilmesi ile tasarımına başlanan İstanbul’da bir otelin, rasyonel-uluslararası olarak adlandırılan dönemin özellikleri ile tasarlanması ve ulusal etkinin hissedilmemesi sonucu tasarım ekibine Sedat Hakkı Eldem’in de katılması, olmuştur.

“1950-1960 yılları arası bir geçiş dönemi olarak nitelendirilebilir. Modern mimarlığın etkisi çok iken, bölgesel mimarlıkla birleşmiştir. Örneğin taşıyıcı kısmı betonarme iskelet olan bir yalının saçak ve balkonları ahşap kaplanmış ve eski geleneksel motiflerle süslenmiştir” [18].

Resim 2. 8. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman tarafından tasarlanan Nişantaşı’nda bir apartman projesi [19].

Resim 2. 9. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman tarafından tasarlanan Nişantaşı'nda bir apartman projesi giriş kapısı detayı [19].

Resim 2. 10. 1951 yılında açılan Ziraat Bankası Şube Ajans Binaları Müsabakası 1. Ödülü perspektif çizimi [20].

1950’li yıllarda yaşanan değişim sadece akımlar ve yapı tipolojisi açısından olmamıştır. Mimarların kendi bürolarını açmaları ve özel sektörün yavaş yavaş mimarlık sektörünün içine girmesi, yapı cinsi olarak özel büro binalarının oluşması tesadüf değildir. Bu durumu Uğur Tanyeli (1998) şu şekilde açıklamaktadır [21].

“ 1950’lilerin getirdiği en büyük değişiklik, tasarım talebi ve hatta arz alanına özel sektörün girişi olur. Örneğin Türkiye’nin ilk ticari büro binaları bu dönemde inşa edilmeye başlanacaktır. Önceki dönemde mimarın emeğinin müşterisi öncelikle kamu ve bir ölçüde de üst düzey bürokratlardır. Talebin yeni durumu mimar emeği arzını da biçimlendirmiştir. 50 öncesinde Türkiye’de özel mimarlık bürosu olduğu söylenemez. Uzun süre mimarların önemli kesimi çeşitli bürokratik kimlikler altında çalışacaktır. Kimileri yüksekokullarda öğretim üyesidir ve büroları okuldaki odalarıdır. Kimileri belediyelerde maaşlıdır ve ancak fırsat buldukça özel iş almaktadır. Bir kesim mimarsa doğrudan memur veya sözleşmeli eleman statüsündedir. Şekip Akalın Ankara Gar’ını Bayındırlık Bakanlığı memuru olarak tasarlar. İstanbul’da Güzel Sanatlar Akademisi’nde üslenen Milli Eğitim Bakanlığı Proje Bürosu tüm Türkiye için tasarım yapmaktadır. Bruno Taut orada çalışmaktadır. Bu yıllarda Türkiye’de istihdam edilen yabancı mimarlardan hiçbirinin serbest büroları olmamıştır. Yoğun etkinliğe karşın, 1940’larda Paul Bonatz da bir büroya sahip olmayacaktır. 50’lerde durum değişmeye başlar; dönem Türkiye’de modern serbest mimarlık kariyerinin doğuşuna tanıklık eder. AHE, Birleşmiş Mimarlar, Baaysal-Birsel ile hepsinden önemlisi Tekeli ve Sisa ortaklığı 1950’lerin başında kuruluşu rastlantısal değildir.”

1950’li yılların sonu 1960’lı yılların başında tüm Dünya’da eleştirilen modernizmin, tüm coğrafyalarda benzer ilkeler ile uygulanması ve farklı coğrafyaların sosyo-ekonomik, kültürel, iklimsel koşullarına uygun olmayışı Türkiye Cumhuriyeti’nde de benzer eleştirilere neden olmuştur.

Nikalous Oevsner bu iki dönem için mimarların seçmeleri gereken iki farklı yolu şu şekilde özetlenmiştir:

- “1) Modern mimarlığın ilkelerini iyi bir şekilde kullanarak fonksiyon-strüktür-form üçlüsünün bütünleşmesini sağlayacak şekildeki bir mimarlığa yönelmek,
- 2) Veya yukarıdaki tutumda olan mimarlığı ret ederek, mimarlığı aynı zamanda kendi kişiliğini de yansıtacak bir ifade aracı olarak görmek, orijinal, tek defalık, taklit edilemez vb. nitelikleriyle manierist davranışlarda bulunmak.”

1960'lı yılların siyasal, sanatsal ve mimari alanlarını şekillendiren en önemli olay 27 Mayıs 1960'da yapılan askeri darbe ve ardından 1961 anayasası olarak görülebilir. S. Yücel (2007) bu durumu şöyle açıklamaktadır [22].

“1960'larda yaşanan askeri müdahale Türkiye'de bir dizi toplumsal, kültürel ve ekonomik başlangıcı da getiren önemli bir olay olarak görülmektedir. Bu darbe, yalnızca Demokrat Parti'nin baskıcı yönetimine son vermekle kalmamış, aynı zamanda reformcu hareketlerin ve yeni demokratik kuruluşların oluşmasına da öncülük etmiştir. 1960 Anayasası, daha geniş bir ifade ve örgütlenme özgürlüğü getirmiştir. Yeni yasalar, işçi sendikalarının ve meslek kuruluşlarının gücünü ve etkisini arttırmıştır. Daha önceleri sansüre uğrayan toplumsal düşünceler ve ideolojik ifadeler ile siyasi eğilimli edebiyat ve sanat, artık daha özgür bir ortamda gelişmeye başlamıştır.”

Askeri müdahale ve yeni anayasa sanat ve edebiyat alanını etkilediği gibi mimarlık ve konut politikalarını etkilemiştir.

“Ekonomik ve siyasi krizler 27 Mart 1960 darbesini getirmiştir. Askeri hükümet konut sorununu farklı bir yaklaşımla ele almıştır. 11 Temmuz 1960'ta açıklanan Milli Birlik Komitesi programı, konut yapımının kalkınma planlarının bir parçası olarak daha geniş bir çerçeveden yürütüleceğini vurgulanmıştır. Çok katlı apartman modası 1950'lerde başlamış ve 1960'ların sonuna kadar sürmüştür. Bu dönem boyunca çok birimli tekil yapılara önem verilmiştir. Oysa 1970'lerde bu moda çok bloklu komplekslere veya daha doğru bir deyişle, toplu konutlara doğru kaymıştır” [23].

1960-1970 yılları arasında, siyasal dönemin karmaşasından etkilenen dönemin mimarlığında doğan, 1950'li yılların Rasyonel-Uluslararası üslubuna karşılık gelişen bu dönemin özelliklerini Enis Kortan (1973) kitabında şu şekilde saymaktadır [24].

“1) Rasyonel-Uluslararası mimarlığa olan tepki, bunun benzer sonuçlar vermesi, anonimliği, kişilikten yoksun oluşu, biteviyeliği, sanatçının yaratıcı gücünü sınırlandırması vb. gibi nedenlere karşı çıkmak ve irrasyonel tutuma doğru yönelmek,

2) Rasyonel mimarlığın uygulanması sonucu ortaya çıkan çok iri, geometrik yapıların çevrenin geleneksel dokusunun ölçeği ile harmonik ilişkiler kuramamış olmasına, karşıt olarak yapıların “insancıl ölçeğe” uygun olarak yaratılması ilkesinin yeniden değer kazanması. Böylece bu iri, esas geometrik mütecaviz kütle parçalanmış ve yerine küçük küçük, çok parçalı elemanlar kullanılarak kompozisyon yapılmıştır ki buna kısaca “kütlenin parçalanışı ve küplere indirgenişi veya küçük ve

çok parçalı diyebiliriz. Bu davranış bazı çevrelerde sadece “küpler mimarisi” olarak da adlandırılmaktadır,

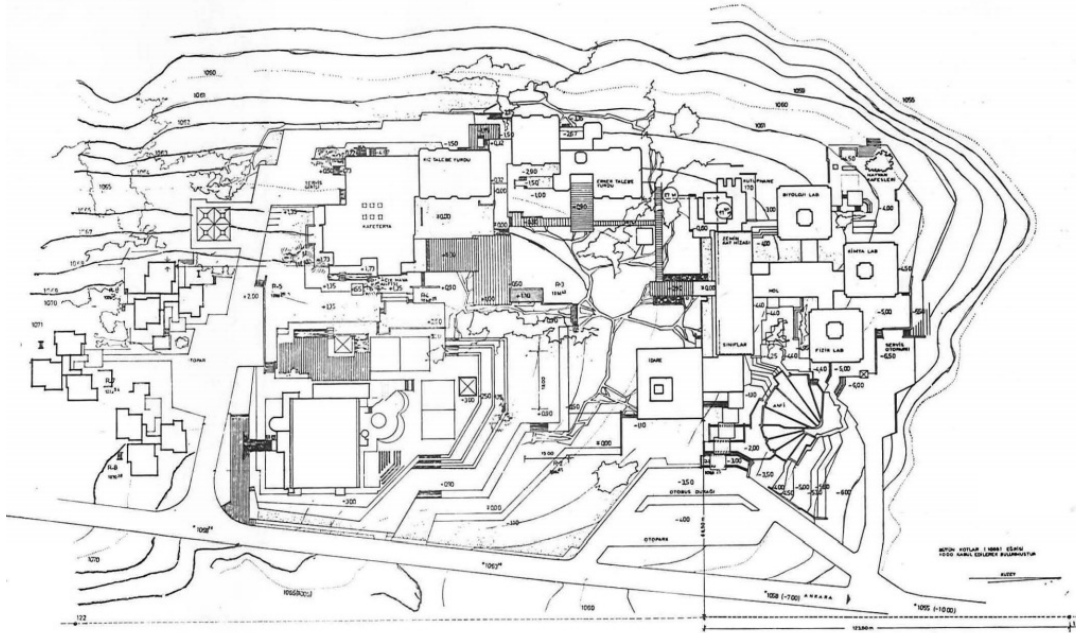
3) Kütlenin heykelsi bir şekilde artikülasyonu ve bu plastik artikülasyonu pratik-maddi fonksiyonel nedenlere bağlama çabasının sonucu olarak biçimde zenginleştirmeler, farklılaşmalar elde etmek,

4) Yapı bütünüünün ana bileşenleri olan bu küpleri, soyut olan pratik-maddi fonksiyon diyagramı üzerine yerleştirmek ve böylece “biçimin fonksiyondan çıkması” ilkesini yerine getirmiş olmak,

5) Rasyonel tutuma karşı olan irrasyonel ilkelerin çerçevesinde zikzaklı, girintili-çıkıntılı, çok ve muhtelif parçalı, hareketli, sürprizli, ilginç, kendisine özgü, kişisel vb. özellikleri içeren bir sonuç meydana koymak,

6) Kompozisyonda genellikle araziye rahatça yayılmak, yüksek yapılar yerine alçak yapılar yapmak ve böylece “doğa” ile harmoni sağladığına inanmak,

7) Uzun, sıkıcı koridorlardan kaçınmak, bunun yerine holler, avlular vb. etrafında fonksiyonel mekânları yerleştirmek. Dolayısıyla kare ve ona yakın şekilde planlar elde etmek.”

Resim 2. 11. Küpler mimarisi örneği: Altuğ ve Behruz Çinici tarafından tasarlanan ODTÜ Fen Lisesi Binası [25].

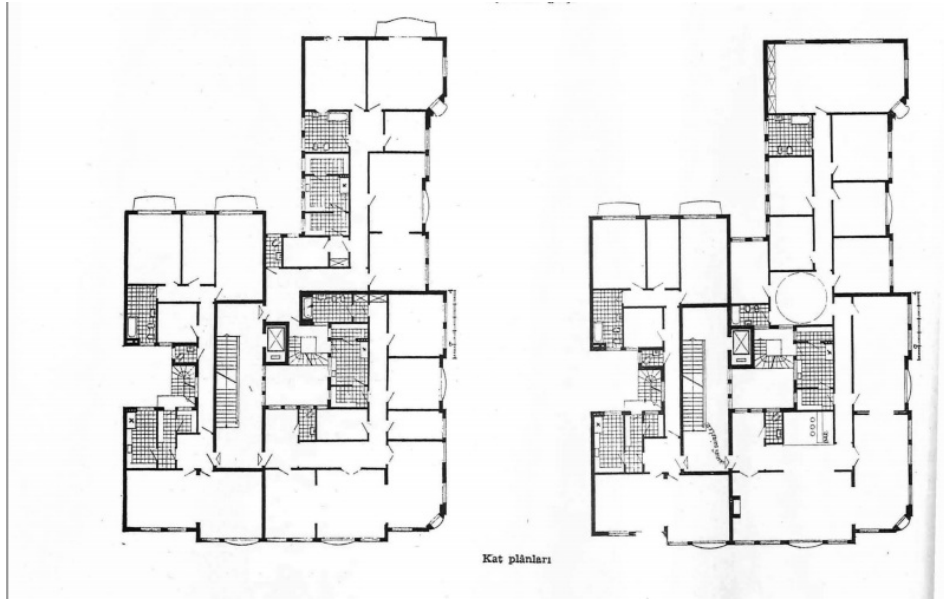
1960-1970 arası dönem özellikle, yukarıda da bahsedildiği üzere, “kare” formların bir araya getirilmesi üzerine kurulu kurgusu tamamlanmış yapıların tasarlandığı bir dönem olmuştur. Bu nedenle, gelecekte yapılara eklenecek ihtiyaçlara ve fonksiyonlara ayak uydurabilecek esnekliğin olmayışı, bitmiş bir kompozisyon çalışması olması ve ekleme yolu ile büyümeye açık olmayışı, girintili-çıkıntılı yapısı

ile belirli tek bir sistem üzerine oturmayışından ötürü prefabrikasyon, standardizasyon gibi yapı maliyetini ve inşaat süresini azaltan durumlara imkan vermemesi ve yine girintili-çıkıntılı yapısından kaynaklı özellikle soğuk iklim bölgelerinde ısı kaybını arttırıcı yüzeylerin oluşması ve farklı işlevlere sahip olan yapı türlerinde benzer formların tekrarlanması sonucu bozulmaların meydana gelmesi gibi özelliklerden kaynaklı bu dönemde eleştirilmiş ve dönemin yerine başka akımlara bırakmasına neden olmuştur.

2.4.1.1950-1970 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri

Dönemin konut yapıları incelendiğinde karşımıza farklı plan tipleri çıkmaktadır ve hepsini tek bir sınıf içerisinde değerlendirebilmek mümkün değildir. 1930'lı yılların hol ve sofa kullanımının devam ettiği yapılar nadir bir şekilde devamlılığını sürdürmektedir. Bu nedenle gece ve gündüz kullanımı farklı olan mekânların henüz ayrılmadığı yapılar devam ettiği gibi gece ve gündüz kullanımı olan mekânların birbirinden ayrıldığı, basit çözümlü konut birimleri de karşımıza çıkmaktadır.

Çok katlı konut yapılarında ise öncelikli olarak “toplular konut” kavramı üzerinden bir değişim yaşanmıştır. Plan şemalarında ise 60'lı yılların kare formlarının farklı şekillerde bir araya gelişine rastlanmamaktadır. 50'li ve 60'lı yıllarda apartman yapılarında geliştirilen plan şemaları birbirine oldukça benzerdir. Salonların genellikle “L” formda tasarlanması, salon-salomanje kavramının yaygın olarak kullanılması, çift katlı konut birimlerinin oluşturulması gibi farklı özellikler karşımıza çıkmaktadır. Hol, sofa gibi 1920'li yıllardan itibaren karşımıza çıkan mekanların yerini yavaş yavaş antre ve dar koridorlara bırakmaya başlasa da “hol” ün ve “sofa” nın kullanımı bazı yapılarda karşımıza çıkmaya devam etmektedir. “Ofis” mekanı kullanımı yaygındır. Odalardan geçişler sadece salon ve yemek yeme mekânlarının birlikte çözümleri durumunda devam etmektedir. Yatak odalarına geçişler artık koridor yardımı ile yapılmaktadır. Günümüz konut plan şemasına ulaşılmasa da benzer tipolojiler ortaya konmaya başlamıştır.

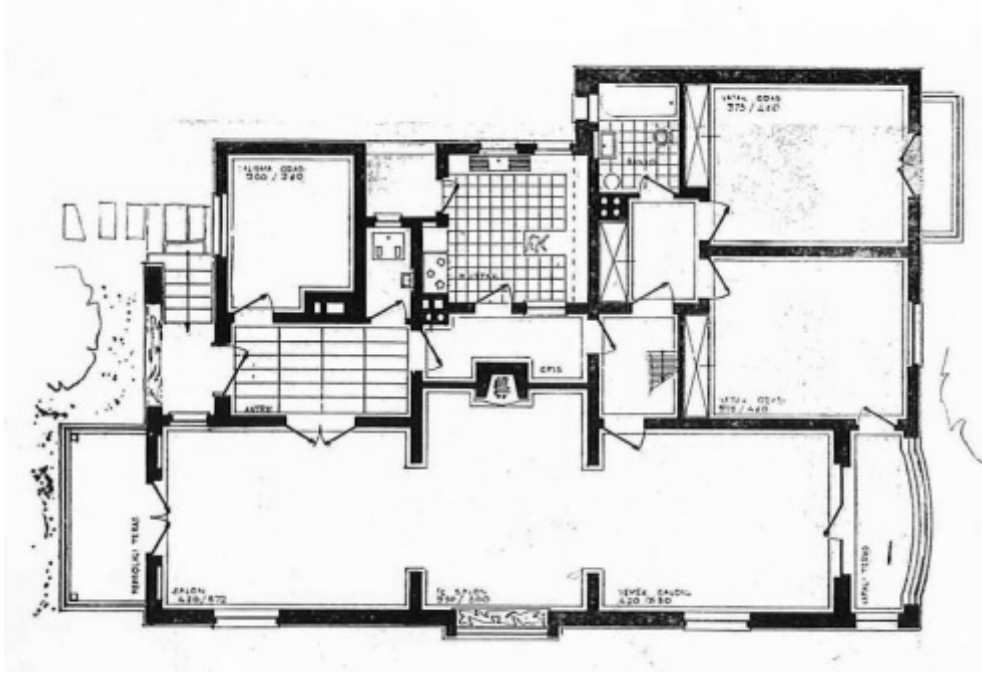
Resim 2. 12. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman'ın İstanbul Şişli'de tasarladığı Sadıklar Apartmanı [26].

Resim 2. 13. Y. Mimar Muallim Emin Necip Uzman'ın İstanbul Şişli'de tasarladığı Sadıklar Apartmanı [26].

Villa ve müstakil konutlarda, özellikle 1960'li yıllarda kare formların avlular ile birlikte bir araya getirilmesi ve girintili çıkıntılı yapısı özellikle karşımıza çıkmaktadır. ODTÜ kampusunda Altuğ Çinici ve Behruz Çinici tarafından 1961 yılında tasarlanan konutlar, Tuzla'da Enis Kortan tarafından 1960-62 yılları arasında tasarlanan kır evi, İstanbul'da Sedat Hakkı Eldem tarafından 1966 yılında tasarlanan yalı, müstakil konutlara dönemin özelliklerini taşıması açısından örnek olarak verilebilir.

Lüks konut yapıları ve villa tasarımları da bu dönemde ön plana çıkmaktadır. Lüks konut çözümlerinde plan şemaları diğer konut yapılarına göre daha karmaşıktır. Hizmetli odası, çamaşır odası, çalışma odası gibi odaların yanı sıra mekânlar arası geçişler esnasında çoğu mekan birbiriyle ilişkilendirilirken daha karmaşık kurgularla karşılaşmaktadır.

Resim 2. 14. Dönemin yüksek gelir grupları için tasarlanan konut yapılarının plan şemasına örnek: Y. Mimar Nizamettin Doğu tarafından Ankara'da tasarlanan Ulusan Apartmanı [27].

Cephelerde ise parçalı anlayış ve modern mimari anlayış etkili olmuştur. Parçalı cepheler plan şemasında ki formların farklı noktalardan birleştirilmesi ile oluşturulmuştur, çıkmalar tercih edilmemiştir. Apartman tipi konut projelerinin cephelerinde geleneksel cepheler ve modern cephelerde karmaşık bir şekilde mimarın kimliğine ve tercihine göre tercih edilmektedir.

2.5. 1970-1980 Yılları Arası Mimari Akımlar ve Özellikleri

“Kentleşmiş kitlelerin yükselen beklentileri, gelişmekte olan endüstrilerin kısıtlı kapasiteleri, demokratik Anayasa sonrasında hükümet kurumlarında verimlilik ihtiyacı ve entelektüel seçkin kesimin tutumu ve nüfusu; karşıt güçler oluşturarak bir çıkmaz yaratmıştır. Yeni modeller ve çözüm önerileri için sürekli bir arayış başlamıştır. 1960’lı yılların ortaları ve sonlarına doğru kitle iletişim araçlarında demokrasi, toplumculuk ve milliyetçilik üzerine aralıksız tartışmalar yer almıştır. Büyümekte olan bu çatışma Mayıs 1968’deki ortamın etkisiyle 70’lerin sonlarındaki petrol krizi ve anarşinin tırmanışıyla karşı karşıya kalmışlardır. Hükümetlerin bu sorunlarla başa çıkamamaları sonucunda ise, süreç net bir şekilde 1980 askeri müdahalesiyle son bulmuştur. Oldukça geniş çaplı olan toplumsal huzursuzluğa rağmen, 1960 ve 1980 arasındaki yirmi yıllık dönem önemli yeni gelişmelere sahne olmuştur. Sanayi ve ticaretin gelişmesi, çoğulcu bir dünya görüşünün ve onun getirdiği davranış ve değerlerle beraber kurulması, günümüz düşünce biçimine de nüfuz eden toplum bilincinin yükselişi. Bunlar son yirmi yıllık dönemdeki mimari düşüncelerin şekillenmesine neden olan arka planı oluşturmaktadır. Bu sosyoekonomik arka plan kendini işlevsel, örgütsel veya entelektüel bağlamlar aracılığıyla ortaya koymaktadır. Bunlardan sonuncusu esas olarak yeni yapı programlarından, değişen mimarlıktan, meslek kuruluşlarının etkinliklerinden ve mesleki aydın sınıfı tarafından ithal edilen veya üretilen mimarlık kuramları, eğilimleri ve ideolojilerinden oluşmaktadır” [28].

“1970’li yıllarla birlikte devlet, her alanda etkisini artırarak korur. Sistemde, kültürde, mimarlıkta her alanda etkilidir. Devlet, her kesimin kendisinin yapması gerekeni ya kendi yapmakta ya da yönlendirmektedir. Halkın, sınıfların ve örgütlerin yapması gereken şeyleri devlet gerçekleştirmektedir. Devlet, hem işveren hem de sendika gibi hareket eder “ [29].

M. Karaaslan bir röportajında benzer şekilde bu durumdan mimarlarında etkilendiğini şu şekilde anlatmaktadır:

“Bu dönemde mimar, kendisini toplum adına hareket eden bir şey gibi görmektedir. Kendi eylemini toplum adına görmektedir. Fakat bu yapılırken toplumun böyle bir ihtiyacının ya da talebinin olup olmadığı sorgulanmamıştır.”

1970’li yıllar Türkiye ortamındaki mimarların farklı problemlerle karşılaştığı bir dönemdir. 1960’lı yıllarda gelişini haber veren özel sektör, göçler ve hızlı yapı yapma süreci 1970’li yılların mimari şekillenmesinde etkili olmuştur. 1970’li yılların en büyük problemi konut sorunudur. Bu değişimi Abdullah Kuran (1970) şu şekilde anlatmaktadır [30].

“Mimarlığın biçim ve malzemenin ötesinde bir bünye değişikliğine yönelmesi endüstri devrimini izleyen şehirleşme problemlerinin ortaya çıkmasıyla başlar. 19. yüzyıla kadar görevi sanat eseri hüviyetinde anıtsal bina yapmak olan mimar makine çağının getirdiği toplumsal değişimler karşısında bir bocalama geçirmiştir. Söz konusu bocalamanın temelinde konut problemi yatar. Şehirleşme hareketlerinin başlamasına kadar mimarın çalışma kapsamına doğrudan doğruya girmeyen kitleleri iskân etme sorunu bir anda mimarın sırtına yüklenmiş ve mimardan hazırlıklı olmadığı bir konuda çözüm getirmesi beklenmiştir. Bugün mimar dünyanın her yanında şimdiye kadar olduğundan çok daha fazla örgütlenmiş ve karşısında en önemli sorun olarak duran şehirleşme ve konut problemlerine eğilmiş durumdadır. Mimarlığın bugünkü sorunu anıtsal bina yapıp yapmamak sorunu değildir. Tarihte olduğu gibi bugün de mimarın görevi içinde yaşadığı toplumun sosyal ve psikolojik anıtlarını kurmaktır. Değişen bir şey varsa o da toplum değerleri ve yeni değerlere uygun anıtlar yapma işidir.”

2.5.1. 1970-1980 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri

1970’li yıllar da kentlere göçün artması, şehirleşme hareketlerinin artması ve hızlı yapılaşma zorunluluğu ve 1965 kat Mülkiyeti Kanununun çıkması ile 1970’li yıllarda yap-sat sürecinin gelişmesi sonucunda yeni bir döneme girilmiştir. Tip proje ve toplu konut kavramları bu dönemde oturmaya başlamıştır.

“1970-1980 döneminde gecekondular bireysel üretim veya tek ev, yapsatçı eli ile yapılan apartman, şirketler eli ile inşa edilen siteler ve belediye destekli kooperatif yapıları bir arada gözlenebilmektedir” [31].

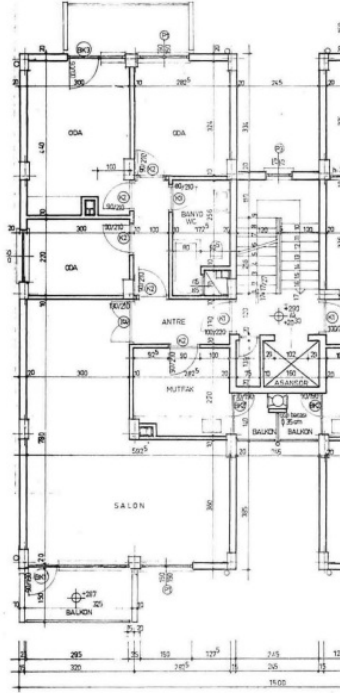
1970’li yıllarda 1950’lerde başlayan köylerden kentte göç kentlerde nüfusun artmasını ve barınma problemini doğurmuştur. Aynı kentte farklı gelir gruplarının barınmasından kaynaklı gruplaşmalar oluşmuştur ve ulaşılabilirlik açısından değeri yüksek olan kent içi arsalar üst gelir grubuna, çevresi ise gecekondular inşa eden grup tarafından kullanılmaktadır.

Döneme ait konut yapıları incelendiğinde, tipleşme kavramsal olarak başlamış olsa da, plan şemasında önerilen mekânsal kurgular hızlı değişime adapte olamamıştır. 1930’lu yıllarda da karşımıza çıkan farklı aile büyüklüğü için tasarlanan farklı konut birimleri, salon ve yemek yeme mekânlarının birlikte çözülmesi, alışkanlıkları devam etmektedir. 1960’lı yıllarda karşımıza çıkan antre ve dar koridorlar bu dönemde daha

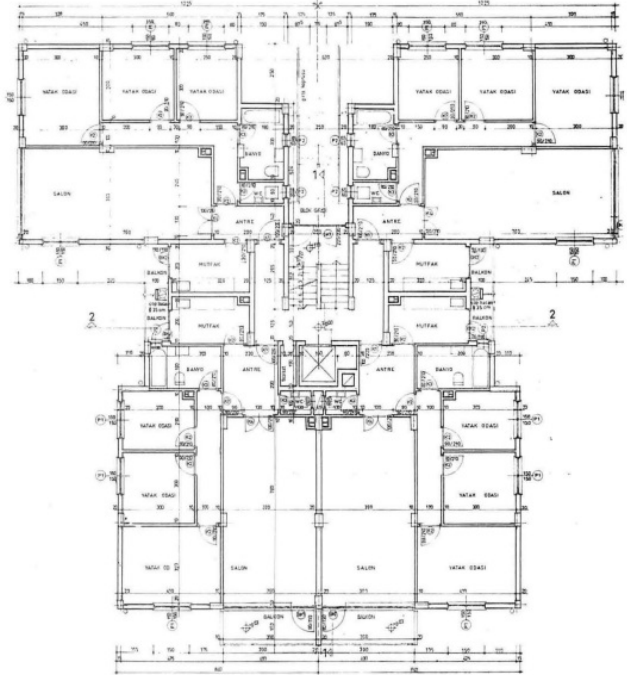
da güçlenmiştir. Artık yatak odalarına, banyo ve diğer odalara koridor yardımı ile geçilmektedir. Hol, sofa, odalar arası geçişler tamamen terk edilmiştir. Bazı konut örneklerinde salon veya yemek yeme bölümü ile mutfak arasındaki duvarın yıkıldığı, açık mutfak kavramının mekânsal olarak ortaya atıldığı tespit edilmiştir. Konut birimleri çoğunlukla “3 oda 1 salon” olarak, gelir seviyesi yüksek olan aileler için ise, daha çok sayıda odalı, çift katlı konut birimleri ya da villalar tasarlanmıştır. Dönemin genel cephe anlayışında modernizm ve brütalizmin etkileri hissedilmektedir. Bazı tasarımlarda ise cephelerdeki tek düzeliği kırmak adına köşelerin çeşitli açılarda kırıldığı ve geniş cam yüzey kullanımları görülmüştür. Özellikle salon, yemek yeme ya da mutfak birimlerinden çıkılan balkonlar hem plan şemasında hem de cephe de hareketlilik oluşturmuştur.

Resim 2. 15. Dönemin hızlı nüfus artışına dayanamayan konut mimarisinin tipleşme yolunda attığı adımlara bir örnek [32].

resim 4. B. tipi normal kat planı.

resim 3. A. tipi normal kat planı.

Resim 2. 16. Köksal Anadol tarafından İstanbul Etiler’de tasarlanan, dönemin klasik 3 oda 1 salon plan şeması [32].

2.6. 1980-1990 Yılları Arası Mimari Akımlar Ve Özellikleri

Türkiye Cumhuriyetinde 1980’li yılların mimarlığı, literatüre birçok yeni kavramın eklendiği, özellikle Avrupa ve Amerika’da daha önceki dönemlerde görülmeye başlanan postmodernizm, sürdürülebilirlik ve küreselleşme gibi kavramların girdiği hızlı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

1980’li yılların başlarında, ülke, 1970’li yıllardan kalan çalkantılı siyasi dönem, 12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleşen Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime el koyması ile şekil değiştirmiş, ardından 1982 anayasası ve yeni seçilen yönetim ile dış ekonomi politikaları değişmiş, dışa açılma konusunda yeni hamleler yapılmış ve Türk toplumunun değerlerinde ve alışkanlıklarında da değişimler yaşanmıştır. 1980’li yıllarda değer kazanan diğer bir düşünce ise milliyetçilik olmuştur. Dünya’da yaygınlaşan küreselleşmenin etkileri hızla hissedilmektedir ve bir savunma mekanizması olarak milliyetçilik devreye girmiştir ve büyük bir mücadeleye

başlamıştır. Milliyetçilik görüşünü benimseyen sağ politikacıların ve politikaların sağladığı sermaye ile Türkiye tüketim ve üretim konusunda hızlı bir şekilde dışa açılmıştır. Avrupa Birliği'ne üyelik başvurusu Batı'nın bir parçası olma düşüncesi iyice yerleşmiştir.

Bu siyasi değişimden, dışa açılma politikalarından mimarlık da etkilenmiştir. Artık modernist akımın etkileri eleştiriler eşliğinde sonlanmaya ve yerini popüler kültüre ve postmodernizme bırakmaya başlamıştır. 1980'li yıllarda Türkiye'de mimari ürünler için postmodernizm kavramının kullanılması zaman zaman tartışmalara sebep olmuştur. Ancak postmodernizm kendi içerisinde bir karmaşa ve belirsizlikleri bulundurmaktadır ve 1980'li yıllarda da Türkiye'de mimari üslupta benzer şekilde bir karmaşa söz konusudur. Bu nedenle ilerleyen dönemlerde bu dönem için postmodernizm kavramının kullanılmasından kaçınılmamıştır. Ancak bir mimari üslup olarak postmodernizm prensiplerinin uygulanması durumu nadir karşılaşılan bir özelliktir. Hatta ilerleyen bölümlerde bahsedeceğimiz üzere özel sektörün elinde hızlı yapılaşmanın bu dönemde artması herhangi bir üslubun özelliklerine dayanmayan ya da bilinçsizce geçmişin tekrarı şeklinde karşımıza çıkan mimari ürünler fazladır. Uygulanan postmodernizm ise “ tarihsel biçimlere doğrudan yönelme, tarihsel yorum denemeleri ve serbest biçim denemeleri” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Popüler kültür, dışa açılma politikaları, kentlerdeki hızlı değişim bu döneme beş yıldızlı otellerin, iş merkezlerinin, yüksek katlı ofis yapılarının, süpermarketlerin, kültürel tesislerin, rekreasyon alanlarının, büyük alışveriş merkezlerinin, tatil köylerinin, lüks toplu konutların, üst gelir grubuna hitap eden villaların damgasını vurmasına sebep olmuştur. Yeni yapı türlerinin mimarisinde yeni teknolojilerin etkisi hissedilmektedir. Ancak 1980'li yıllarda henüz Türkiye bu teknolojik gelişmelerin gerisindedir ve Batı'dan alınan teknolojiler ülkeye yabancı gelmektedir. Bu nedenle ülke içerisinde bu teknolojilerin doğru uygulanabilmesi ve anlaşılabilir olması ihtiyacından kaynaklı, bu yapılar bir uzmanlık alanını daha getirmiştir. Bu yeni dönemin karmaşıklığını Uğur Tanyeli (1986) şu şekilde anlatmaktadır [33].

“80’ler Türkiye’inde mimarlık ortamı homojen bir yapıda değildir. Geçmişte kentlere özgü ortak ifade ve üslup bütünlüğünden 80 sonrasında söz edilememektedir. Birbirleriyle çelişkili çok sayıda üslup, mimari tutum ve yapı mevcuttur. Bir tarafta apartman mimarisi ve gecekondular diğer tarafta eski merkez mahalleri ve bunların yanı sıra kamusal mimari ve gecekondular diğer tarafta eski merkez mahalleri ve bunların yanı sıra kamusal mimari, yeni banliyöleşme, toplu konut mimarisi, yeni dinsel mimari, eski kentsel öğeler ve yeniden kullanıma yönelik çabalar son derece karmaşık ve çözümlenmesi güç bir mimari görünüm oluşturmaktadır.”

Günümüzde yaygın olarak kullanılan sürdürülebilir mimarlık, yeşil bina, ekolojik bina gibi kavramların temeli de “yeşil” kelimesi ile 1980’li yıllarda atılmıştır.

“ Yeşil, 1980’lerin en çok kullanılan terimlerinden biri olmuştur. 1980’lerin sonlarına doğru Avrupa’da yeşil partiler önem kazanıp çevre sorunları konusunda kamusal farkındalık yaygınlaşınca medya ve reklam alanında “yeşil” bolluğu yaşanmıştır. Almanya ve Hollanda gibi ülkeler ise erken 1980’lerde tasarım ve çevre konularında araştırmalar başlatmışlardır” [36].

Dünyadaki bu oluşum Türkiye’ye de sıçramıştır ve 1978 yılında çevre ile ilgili bütün konular ile ilgilenmek üzere Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı kurulmuştur, 1982 Anayasası ile ilk defa çevre koruma kavramı gündeme gelmiştir, 1983 yılında Çevre Kanunu yürürlüğe girmiştir. Yeni düzenlenen kanun, yasa ve tüzüklerin hazırlanması tasarımsal sürece çevresel yeni faktörlerin girmesini kaçınılmaz kılmıştır.

1980’li yıllarda birçok konunun aynı anda gündeme gelmesi, Türkiye’nin teknolojik ve bilgi birikimi anlamında kolay adapte olamayışı ve ortaya çıkan karmaşa ve tek tiplilik eleştirilere maruz kalsa da Doğan Kuban (1986) ise aynı dönem için şu övgüleri getirmiştir [35].

“ Olumlu görüntüler kanımca şöyle özetlenebilir:

- Bugün genelde spekülatif nedenlerle, 20 yıl önce yapılan bir apartman yıkılıp yerine yenisi yapıldığında, estetik kalitesi daha olumlu bir düzeye ulaşmıştır. Bu mimarlık öğretiminin daha iyi olmasından değil, dünya ile olan daha sıkı ilişkilerden ve daha gelişmiş bir yapı teknolojisinden kaynaklanıyor.
- Gerçekten de Türkiye’de yapı malzemesi ve inşaat teknolojisi ellili ve altmışlı yıllara göre çok ilerlemiştir. Gerçi bu ilerleme bir konut sorununun çözümüne dönük değildir. Yani ne sosyal, ne de gerçekten, ekonomik içeriklidir. Fakat bu tür bir içerik yokluğu, ekonomik içeriklidir. Fakat bu tür

bir içerik yokluğu, yetersizliğinin değil, egemen grupların ideolojik yönelimlerinden ve spekülasyona dönük bir ekonomiden kaynaklanmaktadır.

- Bu özelliğine karşın konut olgusu 1980’li yıllarda eskisinden daha fazla ilgi görmüş ve şimdiye kadar olandan daha fazla bir kamu örgütlenmesi gerçekleşmiş ve kullanım mekanizması ve biraz şüpheli de olsa, bir fon gerçekleştirilmiştir.
- Planlama, belediyeler için hala bir ayak bağı olarak görülse bile, bir kent imgesi ve ulaşım ile ilgili köklü öneriler gelişmeğe başlamıştır.”

2.6.1. 1980-1990 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri

1980’li yıllarda konut mimarisi daha fazla ilgi görmeye, daha hızlı ve daha fazla sayıda üretilmeye başlanmıştır. Sadece kent merkezlerinde değil, kentin çevresine de yayılmaya başlayan konut birimleri banliyö kentleri oluşturmuştur. Bu yeni değişimi Tülin Görgülü (2007) şu şekilde açıklamaktadır [36].

“Sosyal hayat, ekonomik gelişmeler, siyasi ilişkiler her alanda olduğu gibi konut biçimlerinde de değişiklikler yaratmıştır. Bu dönemde konut alanında yapılan yatırımlar, kamunun ve bazı küçük yerel sermayelerin desteğiyle kentin dışındaki iskan bölgelerinde inşa edilmektedir. 50’lerde başlayan nüfus artışının iyice hızlandığı 1980’li yıllarda, Toplu Konut Yasası’nın çıkması ile beraberinde gelişen teşviklerle konut sektöründe büyük bir patlama yaşanmıştır. Bunun sonucu olarak birçok koldan hızlı konut üretimi yapılmaya başlanmış, özel sektörde kent dışındaki boş ve büyük arazilerde hızlı bir şekilde toplu konutlar üretmeye başlamıştır. Toplu konutlar yalnızca hızlı bir şekilde yüksek kar elde edebileceği orta, üst-orta ve üst gelir gruplarına yönelik olarak üretilmeye başlanmıştır. Diğer taraftan, hızla büyüyen nüfus artışı kent yaşamını daha da problemlili bir hale getirmiş, kent dışında yapılmaya başlanan yeni konut projeleri kent yaşamından uzaklaşmak isteyen için yeni çekim merkezleri konumuna gelmişlerdir. Söz konusu yeni konutlar kente kolay ulaşılan yeşil alanlarda konumlanmaktadır. Kentte, büyük ölçekli projelere yer sağlayacak kadar boş alanların bulunmaması ve kent merkezinden uzaklaştıkça arsa maliyetinin düşmesi sitelerin kent merkezinden uzakta üretilmesinin nedenlerindedir.”

1980’li yıllarda tasarlanan konut yapıları özel sektörün elinde artık ticari bir araca dönmüştür. Konut reklamları ve pazarlama yöntemleri konutun farklı yapıdaki ailelere farklı amaç ve yöntemler ile sunulmasını sağlamıştır. Üst gelir grubu, üst-orta gelir grubu ve orta gelir grubu için farklı malzemelerin ve cephe sistemlerinin kullanıldığı konut yapıları tasarlanmıştır. Lüks villalar, lüks az katlı konut yapıları ve rezidans kavramları ülkede yer bulmuştur.

“ 1980 sonrası yaşanan özel sektör destekli konut üretimindeki artış, yeni sektörlerin devreye girmesiyle de ilgilidir. Kentte yaşayanların ev dışı zamanlarını tüketim odaklı olarak geçirmeleri hizmet sektörünü doğurmuştur. Hizmet sektörü, her ayrıntıyı önceden tasarlayan ve maliyetini düşürmek için kitlesel hareketleri öngören bir yaklaşımla konut üretmektedir. Her şeyi tasarlayarak tüketimi artırma endişesi ile ürettikleri ürünler konsept projelerdir. Önceleri işlevler projeyi sunmakta kullanılan ana neden iken; projelerin konsept kavramı üzerinden ortaya çıkması, işlevlerin kullanılmasına ve binalardan öte sonuç ürünlerin önemsenmesine neden olmuştur. Barınma işlevinin yanında, yüzme havuzu, restoran, spor merkezi, çocuk yuvası gibi yan işlevler de bünyesinde tasarlanan kompleksler, eksiksiz bir biçimde işlemektedir. Tüm ayrıntıları önceden kurgulanmış bu işletmeler, kullanıcılarına güvenlik ve ayrıcalıklı olmayı vaat etmekte ve bunu bir sosyal statü aracı haline getirmektedir” [37].

Maalesef artık apartmanlar tipi konut yapıları kentin alt gelir ve orta gelir gruplarının maddi koşullardan kaynaklı tercih etmek durumunda kalması ve bahçeli konutların tamamen lüks olmaya başlaması 1980’li yıllarda kesin bir çizgi ile ayrılmaktadır. Bu durumdan dönemin mimarları rahatsızlıklarını ancak yazıları ile aktarabilmiştir. Dönemin konut mimarisini ve ayrımın belirginleşmesini Zeki Sayar (1980) yazısında şu şekilde aktarmaktadır [38].

“Tek, müstakil bir eve sahip olabilmek bir lüktür. Oysa çok katlı ve çok daireli bloklarda oturan ailelerin bu yaşam tarzından birçok şikâyetleri vardır. Sosyal ve ruhsal açıdan oluşan bu olumsuz yönler daima insanlara küçük müstakil, düzayak bir eve sahip olmak özlemini veriyor. Birkaç yıl önce bir dostum, hayat boyu yaptığı ekonomi ve emekli ikramiyesiyle satın aldığı çok daireli bir apartmandaki hayata bir türlü uyum sağlayamadığı için, küçük, müstakil bir ev aramış fakat bulamamıştır. Nihayet muhtaç olduğu sükûnu, İzmir’in bir ilçesinde buldu. Çok katlı bloklarda merdivenler, yaşlılar ve çocuklar için sorun yaratmaktadır. Elektrik kesilmeleri ve arızaları yüzünden yüzlerce basamağı tırmanmak mecburiyeti emniyet ve sağlık açısından mahzurlu olmaktadır. Ayrıca çocuklar oyun saatlerinde ailesinin kontrolünden çıkmaktadırlar. Merdiven yuvalarında, asansörlerde meydana gelen hava cereyanları apartman sakinleri üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır. Yüksek bloklarda oturan ev kadınlarının doğadan koştukları ve devamlı bir yalnızlık hissine kapıldıkları batı ülkelerinde yapılan araştırmalarda meydana çıkmıştır. Birbirilerine yakın bloklardaki pencerelerin aile mahremiyetini kaldırdığı, daireler arasındaki duvarların inceliği ses ve gürültüyü gerektiği gibi kesmemesi ayrı mahsurlardır. Yüksek toplu konutlarda oturanlar bu nedenlerle bunalımlı geçen kış mevsiminden sonra olanak buldukları nispette tatillerini sayfiyelerde kamplarda geçirmeye can atarlar.”

Dönemin konut yapıları incelendiğinde, özellikle sosyal yaşamda gerçekleşen değişimler ve özel sektörün etkisi ile konut yapılarının ticari bir eleman olarak görülmesi ve artık tasarımların sadece bir konut tasarımı olarak değil, içerisinde sosyal yaşantıyı destekleyici yüzme havuzu, spor salonu, küçük çarşı gibi mekânlarında tasarlanması yaygınlaşmaya başlamıştır. 3-5 katlı konut yapıları artık yerini daha yüksek katlı konut yapılarına bırakmıştır. Konut birimi genellikle dikey sirkülasyon aksından simetrik olarak tasarlanmıştır. Yüksek katlı yapı tasarımlarının artması ile dikey sirkülasyon elemanı hem merdiven hem de 1950'li yıllarda, lüks konut yapılarında karşımıza nadiren çıkan asansör olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişte karşılaşılan farklı oda sayılarına sahip konut birimleri terk edilmiştir. Genellikle her katta aynı oda sayısında konut birimleri tasarlanmıştır. Plan şeması incelendiğinde artık geniş giriş hollerinin ve sofa gibi geleneksel kavramların tamamen terk edildiği görülmektedir. Daha dar giriş holleri, giriş holüne doğrudan bağlanan salon, mutfak mekânları ve yatak odaların ulaşmak amaçlı koridorlar tasarlanmıştır. Nadiren de olsa salondan geçilen koridorlar ya da odalar hala tasarlanmaktadır. Salon ve yemek yeme mekânları beraber çözülmeye devam etmektedir. Balkon sayıları artmıştır ve daha geniş tasarlanmaktadır. Banyo ve mutfak mekânları da daha fazla ve nitelikli donatı alması için geniş tasarlanmıştır. Gelir seviyesi yüksek aileler için ise ana mekânların dışında servis mekânları da tasarlanmıştır.

Cephe tasarımlarda daha önceki dönemlerde karşımıza çıkan modernizm, rasyonalizm ve brütalizmin etkileri devam etmektedir. Bu tercih aynı zamanda dönemin hızlı yapılaşma ilkesi ile de paralellik göstermektedir. Ancak bazı az katlı ve yüksek gelir grubuna hitap edecek nitelikte tasarlanan konutlarda modernizmin sıkıcılığını kırma arayışı yani postmodernist, dinamik cepheler tasarlanmıştır. Farklı renkler, biçimler ve dokular ve saçak kotunda çeşitli alınlıklar kullanılarak yapının cephe tasarımı dinamikleştirilmiştir.

2.7. 1990-2000 Yılları Arası Mimari Akımlar Ve Özellikleri

1990'lı yıllara gelindiğinde ise hem küreselleşmenin hızla artması hem internet gibi iletişim araçlarının yaygınlaşmaya başlaması, hem de teknolojinin yapım sistemlerinde ve malzeme üretiminde etkili olmaya başlaması farklı mimari stillerin, cephe sistemlerinin denenmesine neden olmuştur. Yeni mimari stillerin oluşumunda teknolojinin etkisini Durnev Atılğan(2006) Doktora tezinde şu şekilde anlatmaktadır [39].

“ 1980'lerde kullanılmaya başlanan bilgisayar destekli çizimin 90'lara kadar olan dönemi bu araçların yetkinliğinin geliştirilmesi ve teknolojinin özümsemesi olarak nitelendirilebilir. 90'lar hem yazılımların, hem de dijital teknolojilere kullanıcıların yaklaşımının değişimi ile yerini bilgisayar destekli çizimden, bilgisayar destekli tasarım konseptine geçilen ve ağ paylaşım sistemlerinin geliştirildiği yıllar olmuştur. 1990'ların mimarlık ürünlerinden Frank Gehry'nin Guggenheim Bilbao'su yaratıcılık ve yeterince çok kaynak olduğu takdirde dijital teknolojilerin neleri üretilbileceğine iyi bir örnek oluşturur.”

1960'lı yıllarda hissedilmeye başlanan özel sektör etkisi ise özellikle turizm ve konut sektöründe etkisini arttırmış ve şirketler arası hız ve itibar yarışına dönüşmeye başlamıştır ve inşaat şirketleri tarafından oluşturulan bu yarış sektörü mimarlığı doğrudan yönlendirmeye, mimar kimliğini değiştirmeye başlamıştır. Artık mimar karar verici değil, verilen kararı uygulayan kişi olmuştur.

Her ne kadar kent kimliğine etki etmesi bu dönemde hissedilmese de artık 1950'lerde başlayan ve 1980'lerde hız kazanan tip proje kavramına bir tepki gelişmiştir. Bu tepki en çok cephe tasarımlarında kendini göstermiştir. Ancak bu değişim 1984'de kurulan TOKİ'nin konut projelerinde hissedilmemiş, tam aksine niteliksiz, hızlı yapılmış konut birimleri üretimi dışına çıkılamamıştır.

1990'lı yıllar aynı zamanda kentsel yaşama da yeni bir biçim getirmiştir. Kent merkezleri yavaş yavaş ticari işlemlere terk edilirken, kentin dışında banliyö kentler oluşturulmaktadır. Dönem içerisinde oluşturulan banliyö kentler ve sitelere birçok isim geliştirilmiştir. 1990'lı yıllar, 80'li yıllarda başlayan, özel sektörün damgasını

vurduğu ve mimarın mekânsal çözümlerden daha çok prestijli yapılar ve siteler tasarlaması üzerine kurgulanmıştır. Yaşanan konutlar hayatı çabuklaştırıcı ve kolaylaştırıcı bir çok teknolojik öge ile donatılmıştır, ancak mekânsal çözümlerinde bir yenilik getirilememiş, sadece mekan çeşitliliği ve boyutları artmıştır. Bunun en büyük sebebi; teknolojinin hayatımıza hızla girmesi ile televizyon, müzik seti, bilgisayar, mutfak robotları, geniş çamaşır, bulaşık makineleri, buzdolapları, gibi bir çok ürünü hayatımıza dahil olması, hepsi için ayrı yer ayrılması ve hobi odası, bilgisayar odası gibi yeni mekânların tasarlanmasıdır.

Bu dönemin yapılaşmasını ve konut mimarisini Celal Abdi Güzer (2002) yılında yayınladığı kitabında şu şekilde anlatmaktadır [40].

“Doksanlı yılların başında mimarlık camiası 80’lerin şaşkınlık krizini tamamen atlattı. Mimarlar değişen dünya da kendilerine yeniden bir yer edindiler. İşleri alabildiğine kolaylaşmıştı. Tschumi’nin dediği gibi tek sınırları hayal güçleriydi. Güneş ve pencere önü çiçekleri birer kriter olmaktan çıkmış, neyin uygun olup olmadığına karar verme yükü omuzlarından alınmıştı. Piyasa denen hayali kahraman bu işi onlar adına üstleniyordu. Onunla arasını iyi tutanlar basamakları ikişer üçer çıkmaya başladılar. Artık mimarların asıl işi bol bol kimlik üretmekti... Dolakay’ın deyimi ile hafifmeşrep mimarlık Ankara’da Bulvar’da bile rahatça dolaşılıyor, girip çıkmadığı yer kalmıyordu. Rengarenk cepheler, doğu batı sentezi pencere motifleri ama içerde hala ve inatla üç oda bir salon. Adı konak olan ve cephelerinde Mekke’den Tokyo’ya her türlü çeşitliliğin yer aldığı villalarımız bile o eski apartman tipolojimizden kopamıyordu...”

1980’li yıllarda “yeşil” kelimesi ile literatüre giren sürdürülebilir, ekolojik mimarlık 1990’lı yıllarda hızla gelişmiştir.

“ Sürdürülebilir mimarlık, içinde bulunduğu koşullarda ve varlığının her döneminde, gelecek nesilleri de dikkate alarak, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına öncelik veren, çevreye duyarlı, enerjiyi, suyu malzemeyi ve bulunduğu alanı etkin şekilde kullanan, insanların sağlık ve konforunu koruyan yapılar ortaya koyma faaliyetlerinin tümüdür. Başka bir deyişle insanların mekan gereksinmelerini, doğal sistemlerin varlığını ve geleceğini tehlikeye sokmadan yerine getirme sanatıdır. Sürdürülebilir yapılar doğal ışık ve iyi bir iç mekan hava kalitesiyle, kullanıcıların sağlığını, konforunu, üretkenliğini korur ve geliştirir; yapımı ve kullanımı sırasında doğal kaynakların tüketimine duyarlıdır, çevre kirliliğine neden olmaz, yıkımından sonra diğer yapılar için kaynak oluşturur ya da çevreye zarar vermeden doğadaki yerine geri döner” [41].

“Eko-tasarım, sürdürülebilirlik kavramı 1980’lerin sonuna doğru ortaya çıkar ancak bu dönemde tasarımın ana akımı farklı bir yöne doğru ilerlemektedir: iş piyasası, dar anlamda endüstriyel piyasa ekonomisi ve kar amaçlı tasarım. Eko-tasarım, uzun süredir kabul gören, üzerine tasarım tarihi ve malzeme kültürü çalışmalarının temellendiği, tasarım, endüstriyel üretim ve tüketim paradigmasını sorgulamaktadır. Bu nedenle eko-tasarım belirli çevresel ilkelerin yaşama geçmesinden çok, problematik bir konudur. Bu da konunun çok disiplinli ya da disiplinler arası olduğunu anlamak gerektiği gerçeğini ortaya koymuştur. Kavramın 90’lardaki anlamı, orijinal bilimsel tanımından farklıdır. Eko-ön eki uzunca bir süre, insanlarla yöresel ve küresel çevresi arasındaki hemen göze çarpmayan, çeşitlenmiş etkileşimin metaforu olarak kullanılmıştır” [42].

Sürdürülebilirlik ve enerji etkin bina tasarımının gerçek anlamları ile kullanılması ve üretilmeye başlaması Türkiye’de ancak 2000’li yıllarda başlayacaktır. Konut yapılarında kullanımı ise biraz daha zaman alacaktır.

2.7.1. 1990-2000 yılları arası konut mimarisi ve özellikleri

Konut yapıları incelendiğinde, inşaat sektöründe yaşanan hızlanma ve yarış sonucu konutun tamamen ticari bir öğeye dönüştüğü görülür. Bu nedenle plan şeması üzerinde küçük değişiklikler dışında bir değişiklik yaşanmamıştır. Daha çok malzeme kullanımında ve cephe tasarımlarında değişiklikler yaşanmıştır. Cephe tasarımlarında 1930’lu yıllardan 80’li yıllara kadar olan dönemlerde mimarlar tarafından özel tasarlanan estetik öğeler artık ticari firmaların elinde seri üretime geçmiştir. 2000’li yılların cephe tasarımı yapan firmalarının temeli bu şekilde atılmıştır. Renkli, motifli cephelerle beraber farklı dönemlere ait öğelerin (sütun gibi) kullanıldığı tespit edilmiştir. Herhangi bir mimari akımdan söz etmek çok mümkün değildir. Bu dönemi Yasemin Sayar Mimarlık dergisinde yayınladığı bir yazısında “izmler kalabalığı” olarak adlandırmıştır. Karşımıza çıkan konut birimlerinde uluslararası üsluptan, postmodernizmden, modernizmden, brütalizmden, klasik dönemlerden, yöreselcilikten, tarihselcilikten, geleneksel konutlardan izlere rastlanmaktadır.

Yüksek katlı konut yapıları bu dönemde de hızla devam etmektedir. Ancak mimarlardan oluşan bir kesim her dönemde yaşandığı gibi bir tepki geliştirmiştir ve düşük katlı konut yapıları tasarlamayı hedeflemiştir.

Plan şemaları incelendiğinde ise 1980’li yılların özellikleri devam etmektedir. Yalnız koridorlaşma artık yerini bulmuştur ve giriş holü tamamen dar bir giriş mekânına dönüşmüş, koridor ile birleşmiştir. Plan şemaları genellikle dikdörtgendir ve giriş mekanı ile kesin bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmaktadır. Girişe bağlanan ortak kullanım alanları (salon, mutfak, tuvalet, yemek yeme) ve özel mekânlara (yatak odaları, çalışma odası...) ulaşmayı sağlayan koridor giriş aksının zıt iki yönünde ilerlemektedir. Gece kullanımı ve gündüz kullanımı plan şemalarında kesin bir şekilde ayrılmaktadır. Ebeveyn yatak odasında banyo kullanımı gelişmiştir. Özellikle lüks konutlarda oda sayılarında artış yaşanmıştır.

2.8. 2000’li Yıllarda Mimari Akımlar Ve Özellikleri

2000’li yılların mimari oluşumları incelenirken, diğer dönemlerde yapılabildiği gibi dönemlere varmak ve isimlendirmek kolay olmayacaktır. Çünkü 2000’li yıllar etkisini devam ettiren ve içinde yaşadığımız bir dönemdir. Bu nedenle sonuçlanmış bir süreç değil devam eden bir süreçten bahsedilecektir.

Bu döneme damgasını vuran ve mimarlığı etkileyen olaylar arasında; Türkiye Cumhuriyeti’nin Avrupa Birliğine girme sürecini, 2009 yılında Türkiye’nin de imzaladığı Kyoto Protokolünü, bu yeni gelişmelere karşılık Türkiye’deki mimarlık politikalarını düzenlemek amaçlı 2005 yılında Mimarlar Odasının Mimarlık Politikaları çalışmalarını, TOKİ’nin sadece toplu konuttan değil emniyet, eğitim, sağlık yapıları gibi bir çok alanda yetkilerinin genişlemesini, özellikle kamu kurumlarının yenilenme ihtiyacının doğmasını sayabiliriz.

Avrupa Birliği’ne girme çabaları içerisinde Avrupa Birliği’ne uyum yasaları ile birlikte ülkemizde birçok alanda olduğu gibi mimarlıkta da yeni kabuller ve tanımlar girmiştir. 12 Şubat 2001 tarihinde yayınlanan Avrupa Birliği Konseyi’nin “Kentsel

ve Kırsal Çevrede Mimari Kalite” metninde üye devletlerce amaçlanması gerekenler:

- “a- Kentsel tasarım ve mimarlık ile ilgili duyarlılığın ve kavrayış seviyesinin, genel kamuoyu nezdinde ve meslek ile ilgili karar verici mercilerde yükselmesini sağlayıcı çaba sarf etme,
- b- Mimarlık hizmetinin özgül niteliğinin kararlar alınır ve eylemler uygulanırken göz önünde bulundurulması,
- c- Örnek kamusal yapılaşma politikaları aracılığı ile mimari düzeyin gelişmesini sağlama,
- d- Mimarlık alanındaki tecrübe ve bilgilerin mübadelesini teşvik etme,” şeklinde açıklanmıştır” [43].

Ayrıca metnin kabulü ile amaçlananlarda da “Bu metnin kabulü ile iki husus amaçlanmaktadır: Bunlardan birincisi politiktir. Yaratımın ve kültürel çeşitliliğin savunusu, henüz fazlaca ekonomik ve çevreci bakış açısı ile ele alınan, kent ve sürdürülebilir kalkınma ile ilişkin yaklaşımlar üzerinde, düşünsel çabayı derinleştirmek. Amaçlanan ikinci husus, ekonomik ve somut nitelik taşımaktadır. Bunun nedeni mimarinin ve kültürel mirasın Topluluğa ait birçok finansal araçlardan ve Topluluk programlarından yararlanma kolaylığıdır” [43]. Şeklinde açıklanmıştır.

Kyoto protokolünün bahsi ve imzalanması ile enerji etkin ve sürdürülebilir bina tasarımları medyada bütün kitlelere ulaşmaya başlamıştır. 1980’li yıllarda yeşil kavramı ile başlayan, 1990’lı yıllarda sürdürülebilir kavramına dönüşen mimari terimler 2000’li yıllarda uygulanabilen tasarım ilkelerine dönüşmüştür. Akıllı bina tasarımı, ekolojik mimarlık, enerji etkin bina tasarımı, yine bilgisayar programlarının yardımı ve ülke politikaları ile en küçük yapı biriminden en kompleks tasarımlara kadar işin içine girmiştir. Geliştirilen otomasyon sistemleri ve alınan pasif önlemler mimari tasarımlarda farklı mekânların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Enerji üretimi ve geri dönüşümü esas alan tasarım ilkelerinden kaynaklı kullanılan teknolojik sistemler için ayrı teknik odalar, geniş su depoları, pasif tasarım ilkeleri ile birlikte güneş odaları, su duvarları gibi mekânlar oluşmuştur.

Bütün bu dış ülkelerin etkisi ile yaşanan değişimlere karşılık 2005 yılında Mimarlar Odası Türkiye’nin kendine özgü mimarlık politikaları üzerine çalışmalar başlatmış

ve sonuçta bir metin yayınlamıştır. Bu metinden mimarlığı tekrar tanımlamak zorunda kalmış, Türkiye'deki mimarlık hedeflerinin ne olması gerektiği üzerine görüşlerini bildirmiştir.

"Mimarlık kültürü ile toplum, mimarlık hizmeti ile kullanıcı arasındaki bağın koparılması olumsuz çevre oluşumunun en önemli nedenidir.

Yaşam yerlerimizin, mimarlık kültürü ve hizmetinden yoksun mekânlarla biçimlenmesine neden olan bu kopuş, giderek yapı kültürünün yozlaşması sonucunu yaratmıştır. Bugün artık, bu mekânsal oluşumlar, yaşadığımız toplumsal-kültürel erozyonun en etkin unsurları olarak, geri dönülmez biçimde yaşamımızı biçimlenmektedir.

Bu kısır döngüyü aşmak için, toplumsal-kültürel yaşamımızda mimarlık ve mimarlık hizmeti etkin kılınmalıdır. Mimarlığın, sanatsal, kültürel, insancıl ve işlevsel özellikleri ile toplumu ve kentleri yeniden buluşturabilme kabiliyeti, kimlikli, uygar ve esenlikli bir gelecek için, en güçlü güvencelerden biridir.

Ülkemiz insanı, yalnızca, tarih boyunca ürettiği mimarlık örnekleriyle övünmekle yetinemez; bugünün ve geleceğin gereksinimlerine de yanıt bulmalıdır. Doğayı, çevreyi ve var olan tarihsel değerleri korumanın yanı sıra, ülkemiz mimarlık birikimine koşut olarak çağdaş ve kimlikli mimarlık değerlerinin üretilmesinin koşullarını oluşturmalı, bütün olumsuz koşullara karşın yaşamımıza anlam katan günümüz mimarlık örneklerine değer verebilmelidir.

Hedef, yerel ve bölgesel değerleri gözeten mimarlık örneklerine çağdaş mimarlık örneklerini ekleyerek, ülkenin mimarlık varlığının artırılması, yerleşmelerin bu yolla yaşanabilir kılınmasıdır. Bu nedenlerle, kamu yönetim politikaları ve uygulama programlarında ülke planlamasından başlayarak kent planlamanın ve mimarlığın etkisinin artırılmasına olanak sağlayacak ilkelere yer verilmelidir.

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde olan ülkemizin, uluslararası bağlamda eşit ve karşılıklı mimarlık hizmet sunumuna da rehberlik edecek bu ilkeler çerçevesinde kalıcı, sürdürülebilir, kimlikli ve çağdaş bir çevrenin ülke düzeyinde temel imar ve kentleşme hedefi olmasının sağlanması; "binlerce yıllık mimarlıklar ülkesinin yeniden mimarlıkla buluşması" için "Türkiye Mimarlık Politikası"na bir an önce ulaşılmalıdır" [44].

2000’li yıllar teknolojinin ve özel sektörün mimarlık mesleğinde kuvvetli bir şekilde hissedildiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin ve yapıların prestij sahibi olması zorunluluğu algısının sonucu olarak 1920 ve 1930’lı yıllarda yaşanan yabancı mimarlar sorunu geri dönmüştür. Türk mimarlar ise tekniker ve imzacı mimar sıfatı ile iş yapmaya başlamıştır. Çoğu 2000’li yıllara damgasını vuran tasarım, yapı yabancı mimarların tasarımı olup, Türkiye’deki mimarlar tarafından uygulama projelerinin ve detay çizimlerini yapılması sonucu oluşmuştur. Kullanılmakta olan yapıların aynısını yabancı mimarlık dergilerinde ve kitaplarında görebilmek mümkündür. Yabancı mimarlar tasarlamasa bile, tasarımların yabancı kaynaklardan esinlenilmesi yaygınlaşmıştır. Özgün, Türkiye’ye özgü, yerel tasarımlar bırakılmış yerine kültürel oluşumlarımızdan, alışkanlıklarımızdan uzak yapılar tasarlanmaktadır ve tasarlanmaya da devam etmektedir. Türk mimarların çoğu ise kendilerine yeni iş alanları geliştirmiş ve yurt dışına açılmıştır. Özellikle inşaat sektörünün hızlandığı Libya, Rusya, Azerbeycan, Kazakistan, Türkmenistan ve Balkan ülkelerine açılmıştır.

2000’li yıllar içinde tek bir mimari akımdan bahsedebilmek mümkün değildir. 1990’lı yıllarda karşımıza çıkan izmler kalabalığı bu dönemde de devam etmektedir. Karşımıza çıkan bir çok yapı, modernist, postmodernist, klasik, dönemlerin etkileri ile tasarlanırken, geçmiş dönemlerin taklitlerinden kaçınılmamaktadır. Osmanlı ve Selçuklu cephe tasarımları hazır üretilen elemanlar ile taklit edilmektedir ve bu taklit postmodern kolaylıkla modern mimari malzemelerini harmanlayarak ortaya koyulmaktadır. Tüm Dünya’da rastlanan organik formlar, Türkiye’de de bu döneme damgasını vurmuştur. Prizmalar, eğrisel formlar ile cepheler ve plan şemaları tek düzelikten sıyrılmış, özgün ama tartışılan formlara ulaşmıştır. Bu kadar çok farklılığın yaşanmasının en büyük sebebi teknoloji olarak gözükmektedir. Bir iletişim aracı olarak internet aracılığı ile Dünya mimarlığını yakından takip edebilmek ve birçok kaynağa ulaşabilmek mimarların ufkunu geliştirdiği gibi, kolayca kaçma ve çabuk üretme ihtiyacından dolayı taklidide doğurmuştur. Tasarlanan bütün eğrisel ve düzensiz formların artık üretimi yeni teknoloji ile kolaylaşmış, tasarım aşaması ise üç boyutlu programlar ile genişlemiştir. Tasarım aşamasında form tercihi

esnasında bilgisayar programları üzerinde istenilen yüzeylerin yaratılabilmesi ve kısa sürede değiştirilebilmesi tasarım dünyasına farklı bir yön vermiştir.

Cephe tasarımlarında cam yüzey kullanımlarında artış gözlemlenmektedir. Artık cam sadece pencerenin şeffaf yüzeyi olarak algılanmamakta, cephe tasarımının ana ögesi olarak görülmektedir. Yeni teknolojiler sayesinde ısı kaybına sebep olmamakta tam tersine ısıyı korumaktadır. Farklı renklerde üretilen farklı boyutlardaki cam cephe kullanımları yaygınlaşmıştır.

Yüksek katlı yapılar 2000'li yıllarda Türkiye'de bir yarışın ögesi haline dönüşmüştür. 1980'li yılların 20 katlı yüksek yapıları ile birlikte gökdelenler 40, 50 katlı yapı tasarımlarına dönüşmektedir.

2.8.1. 2000'li yıllar arası konut mimarisi ve özellikleri

Konut yapıları incelendiğinde ise 1970 ve 80'li yıllarda başlayan apartmanlaşma, yüksek katlı konut yapıları, villaların üst gelir gruplarına hitap etmesi, site kavramının sadece konut yapıları üzerinden değil birçok ihtiyacın aynı site içerisinde karşılanması 2000'li yıllarda tam anlamıyla yerini bulmuştur. Bu dönem içerisinde şehirler arasında yarış halinde çok hızlı sürelerde yüksek katlı konut yapıları ve siteler üretilmiştir. Yüksek katlı konut yapılarının tasarımlarının önünü açan emsal değişikliği kararları belediye meclislerinde çok hızlı karara bağlanmaktadır. Siteler artık güvenli sitelerdir ve içerisinde bütün sosyal ihtiyaçlarının sağlanabileceği dönemin yapısı olan alışveriş merkezleri, kapsamlı spor salonları, kreşler, sağlık birimleri ile tasarlanmaktadır. Konut ve yaratılan rant alanlarının konut ile değerlendirilmesi, gelen hükümetler için ülkenin ekonomik gelişimini sağlamakta ve tam anlamıyla ticari bir unsurdur.

Plan şemaları incelendiğinde 1990'lı yıllardaki plan şemalarına benzer şemalar karşımıza çıkmaktadır. Salon ve yemek yeme mekânları genellikle birlikte çözülmektedir. Giriş holü gelir grubuna göre genişlemekte ya da sadece giriş niteliği taşıyan dar mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel mekânlara koridor ile

ulaşılırken, ortak kullanım alanlarına doğrudan giriş holünden bağlanılmaktadır. Gündüz ve gece kullanılan mekânların birbirinden kesin bir şekilde ayrılması devam etmektedir. Ebeveyn yatak odalarındaki banyolara ek olarak bir de giyinme odaları eklenmiştir. Mutfaklar genişlemiştir ve salon içerisindeki yemek yeme mekânı dışında aile tarafından hızlı yemek yemeyi sağlamak amaçlı daha küçük boyutlu yemek masaları için yer ayrılmıştır. Girişte bir vestiyer tasarımı bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Balkonlar yerini daha geniş, istenildiğinde kapatılabilen teraslara bırakmıştır. Kat bahçeleri, iç bahçeler apartman konut birimlerinde de tasarlanmaktadır. Müstakil konutlar genellikle üst gelir grupları için tasarlanmaktadır. Ancak, tasarımlar apartman mimarisinin çok da ötesine geçememiştir. 2000’li yılların konut mimarisine damgasını vuran şey malzeme seçimleri olmuştur. Malzeme ve ıslak mekân mobilya seçimleri iddialı, satışı kolaylaştırmak amaçlı seçimler haline dönüşmüştür. Konut fiyatları yükselmektedir. Orta gelir grubu ve alt gelir grubu için yapılan tasarımlar daha çok büyük inşaat firmalarından ziyade küçük müteahhitlerin elinde gelişmektedir. Bu nedenle 1990’lı yılların özellikleri bu yapılarda daha çok hissedilmektedir.

Organik eğrisel formları, geniş cam yüzeyler ve teraslar, cephelerden algılanan yeşil kat bahçeleri ve farklı renk ve dokuda malzeme tercihleri ise dönemin konut mimarisinin cephe tasarımlarına damgasını vurmuştur. Bu tasarımların yanı sıra sade, geçmiş dönemlerin özelliklerini taşıyan cephelerden de vazgeçilmemiştir.

3. 1930 YILINDAN GÜNÜMÜZE MİMARİ PROJE YARIŞMALARI VE KONUTUN YARIŞMALARDAKİ YERİ

3.1. Türkiye’de Mimari Proje Yarışmaları ve Yarışma İşleyiş Süreçleri

Proje elde etme yöntemlerinden biri olan yarışmalar, doğru şartname ile jüri seçimi başarılı, değerlendirme süreci objektif olduğu sürece birçok proje elde etme yöntemine göre, daha fazla tercih edilebilecek bir yöntem olmaktadır. Türkiye yarışma yöntemi ile proje elde edilmesini bir çok ülkeye göre çok geç fark etmiştir. Dünya’da 2500 yıl öncesine dayanan yarışmalar geleneği ülkemizde 83 yıllık bir geçmişe sahiptir.

“Yarışma olgusu, bünyesinde barındırdığı rekabet, özgün üretim, karşılaştırma ve ödüllendirme esasları ile mimarlık alanında ayrıcalıklı bir yapı oluşturuyor. Bu yapının belki de en etkin niteliği mesleğimizin hemen her boyutunu kapsayacak bir eleştiri, sınama hatta meydan okuma zemini hazırlamasıdır" [45].

Türkiye mimarlık ortamı, yazılı kaynaklara ulaşabildiğimiz 1930’lu yıllardan bu yana bir türlü özgün ve özgür olamamış, sürekli siyasetin, ideolojilerin, kamu kurumlarının, özel sektörün, yabancı ülkelerin etkisi altında ilerlemiş, yabancı mimarlar tarafından gölgelenmiş, mal sahibi isteklerinden kaynaklı istediği noktaya bir türlü varamamıştır. Oysa ülkemizde sayıca çok fazla mimar olmasına rağmen, ismen anılan çok az sayıda mimar ve yapı mevcuttur. Bunun en büyük sebeplerinden biri, mimarların, yaratıcılıklarını ve tasarımlarını gösterecek doğru ortamları bulamayışıdır. Geçmişten bugüne değişmeyen bu durum maalesef devam etmektedir. 1930’lu yıllarda benzer sıkıntıların yaşandığını Zeki Sayar’ın (1935) yazısından anlayabiliyoruz [46].

“Halen Türk mimarlığı buhran geçirmektedir. Bizde her şeyde olduğu gibi mimarın da yabancısına rağbet var. Devlet teknik büroları yabancı mimarlarla doludur, belediyeler şehir işlerini sipariş için yabancı mimar aramaktadırlar. Bankalarımız, sanayi müesseselerimiz iş tekliflerini yalnız yabancı mimarlara yapıyorlar. Geride, yerli mimar meslekî faaliyeti için ancak devlet memuriyetlerinde yer bulup kapılanmak mecburiyetindedir. Memlekette Türk mimarlarına, serbest çalışmak için henüz saha açılmamıştır. Proje yaparak, meslekî bilgi ve kabiliyetini kullanarak

alışan ve kazanan Türk mimarı parmakla sayılacak kadar azdır. Yerliye rağbetsizliğin, yabancıya rağbetin saiki her Őeyden evvel (bir ecnebi perestlik) den başka bir Şey değildir. Şimdiye kadar denediğimiz ecnebi mimarlar bizi tatmin ettiler mi? Hayır. Buna rağmen Őehirlerimizde, her gün yeni yeni yabancı denemesi eserler ile karŐılaŐıyoruz.”

Benzer Şekilde ilerleyen dönemlerde de Türkiye mimarlık ortamında yaşanan sıkıntılar, özellikle Arkitekt Dergisinde karşımıza sıklıkla çıkmaktadır. Bütün bu sıkıntılara karşılık 1930’larda olduğu gibi günümüzde de yaşanan mimari problemlerin arasında, mimar özgürce tasarlayabileceği ortamları aramaktadır ve doğru yöntemler ile uygulandığında ve mimarlığın tasarım alanını sınırlayan, siyasi, ideolojik, maddi konuların sınırlarına takılmadığı sürece yarışmalar bu durum için biçilmiŐ kaftandır. Yarışmalar mesleki anlamda yeterli tatmini bulamayan tecrübeli mimarları beslediği gibi yeni mezun olmuş genç mimarların da önünü açmakta, farklı tasarım konularında fikir üretmelerini sağlamaktadır. Yapı retim sürecinde ise doğru karar verme sürecinin ardında mimarlık platformunda ve kamuoyunda projelerin tartiŐılması ve paylaŐılması mümkün olmaktadır. Bu da hem kamuyu hem de diğer mimarları beslemektedir.

“ Mimari proje yarışmaları tüm katılımcılara, yani iŐverenlere, halka ve mimarlara hep birlikte yarar sağlar. IŐveren yapı sorununa ilişkin alternatif üzümlere kavuŐur. Halkın bu süreci ilk aşamalarında yakalaması mümkün olabilir. Mimarlar ise, programa uygun ve yenilikçi zmler getirebilecek biçimde, kendi yaratıcı güçlerini baŐkalarınınki ile doğrudan karŐılaŐtırmak gibi zorlu bir sorun ile doğrudan yüz yüze gelebilirler. Yarışma yıllardan bu yana mimari fikirlerin satın alınmasının bir yolunu oluŐturmuŐ ve bu fikirlerin değişimi ve gelişimini teşvik etmiştir. Bu yarışmalarda sağlanan yarar çok kez genç mimarlar için bağımsız bürolarını kurmak için fırsat yaratmıştır ” [47].

Türkiye mimarlık ortamında, yarışmalar henüz doğru platformda olması gereken noktada değerlendirilememektedir. Her açıklanan sonucun ardından mutlaka tartiŐma platformlarından, jüriye eleştiriler getirilmekte ya da daha yarışmanın başında eleştirilere maruz kalmaktadır. Yarışmaların verimli olabilmesi için uygulanabilecek doğru yöntemleri, Türkiye özelinde yaşanan problemleri de eleŐtirerek, Haydar Karabey (2002) Şu Şekilde sıralamaktadır [48].

- Ülkeyi, kenti, toplumu ilgilendiren önemli yapıların tümü, yarışma yoluyla elde edilmelidir.
- Jüriler ve kurumlar, meslek emeğine saygı gösteren doğru dosyalar ile yarışma açmalıdır. Doğru yanıt bulmak için, önce doğru soru sormak gerekir.
- Veriler standart, istenenler eşit ve insafli olmalı; önce düşünce ve çözüm içeren önerileri değerlendirmek amacı güdülmelidir. Jüriler, en azından meslektaşlarından istedikleri yük kadar çalışmalı, baştan savma dosyalar ile yarışma açılmaması için çalışmalı, soru-cevap aşamalarında meslektaşları ile alay edercesine cevaplar vermemelidir.
- Jüri oluşumunda hoca-mimar/profesyonel mimar dengeleri yeniden gözden geçirilmelidir.
- Jüriler değerlendirme ölçütlerini önceden saptayarak açıklamalıdır.
- Yarışmalar yeteri yaygınlıkta duyurulmalı ve yeterli süreler tanınmalıdır. Yıllık yarışma takvimlerinin önceden belirlenmesi, daha yaygın katılım sağlayacaktır.
- Mimarlık dünyasında, mesleğe yeni başlayanların, gençlerin varolabilmesi giderek zorlaşıyor. Onlara fırsat tanıyan yaş kategorili yarışmalar açılmalı, hatta öğrencilere açık yarışmalar çoğaltılmalıdır. Bu konuda Mimarlar Odası'na ve Üniversitelere büyük iş düşmektedir.
- Bölgesel dağılımı, işgücü dağılımını da gözetebilmek için, bazı işler, bölgesel kayıtlı mimarlar ile sınırlanarak yarışmaya çıkarılmalıdır.
- Değerlendirmeye alınan tüm önerilere, asgari masraf karşılığı bir ödeme yapılmalıdır.
- Önemli konular, giderek iki kademeli yarışmaya açılmalıdır. İlk elemeyi geçen örneğin beş proje sergilenmeli, ilgililerin ve halkın katılımı ile tartışılmalı, yeni öneriler ile zenginleştirilmiş bir platformda ikinci kademeye geçilmelidir. Bu yöntemi sayısız yararı yanı sıra, kamuoyunda bir mimarlık ve çevre kültürü oluşmasına yapacağı katkı da unutulmamalıdır.
- Kötü projelerin, müteahhitler bütçesiyle ucuza maledilip ihalelerde öne sürülmesine yarayan "design-build" yöntemi engellenmelidir.
- Yerel yönetimlerin ucuza proje elde etme, kendi araştırma sorumluluk ve görevlerini mimarlık bürolarına devretme amaçlı ihale süreçleri tartışılmalı ve kamuyu ilgilendiren tüm konuların doğru düzgün yarışmaya açılması sağlamalıdır.
- Yarışma sürecini bir oyalanma, bir oyun olmaktan çıkarmak için, gerekirse, belirli sürelerde uygulamaya konulmayan projeler için kazanan ekiplerin tazminat alma hakkı oluşturulmalıdır."

3.1.1. Proje elde etme yöntemleri arasında mimari proje yarışmalarının değerlendirilmesi

Yarışmalar, Türkiye’de yarışma sayısının azlığından da kaynaklı mimarların kendilerini mesleki anlamda tatmin edebileceği bir ortam olma özelliği ile daha çok bahsedilse de, aslında bir proje elde etme yöntemidir. Bu yöntemin içinde, profesyonel ya da genç mimarlar kendi istekleri ve kendi yaratıcılıkları ile yarışmanın özgür birer parçası olarak yer alırlar.

Türkiye’de Proje elde etme yöntemlerini 4 farklı başlık altında sayabiliriz:

İhale Yöntemi

İhale yöntemini genellikle devlete bağlı kurumlar kullanmaktadır. Kamu İhale Kurumunun hazırlamış olduğu yönetmelikler aracılığı ile çıkılan ihalelerde teklif alma yöntemi esastır. Kim daha düşük teklifi sunar ise projelendirme işini o firma alır. En düşük fiyat zorunluluğu maalesef işi alan taraf açısından vereceği hizmetinde niteliğini doğrudan düşürmekte, kendi özgürlüğünü daha fiyat verme aşamasında kaybettiği için de tasarım aşamasında kurumun istekleri üzerinden hareket etmek zorunda kalmaktadır. Bu nedenle özellikle 2000’li yıllardan itibaren TOKİ’nin de birçok yapı cinsinde ihale yöntemini kullanması ve artık çoğu sağlık, eğitim, emniyet kurumlarının projelerinin ihale yöntemi ile elde edilmesi Türkiye ortamında mimari eserlerde niteliğin düşmesine sebep olmaktadır.

Doğrudan İş Verme Yöntemi

Doğrudan iş verme yöntemi özel sektör tarafından en sık kullanılan yöntemdir. Doğrudan iş verme yönteminde firmanın beklentilerini karşılayacak proje seçilir ve yapılan görüşmeler sonucunda karşılıklı beklentilerin ne olacağını belirleyen sözleşmenin imzalanması ile işe başlanır.

Hayır İşi

Resmi bir yöntem olmamakla birlikte, özellikle son yıllarda Mimarlar Odası Ankara Şubesi Mesleki Denetim verilerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda, bir proje elde etme yöntemine dönüşmeye başlayan “hayır işi” yapma, projelerin hem niteliğini hem de niceliğini oldukça düşüren, başka amaçlara hizmet eden durumlar yaratılmasına sebep olan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mimari Proje Yarışmaları

Mimari Proje Yarışmaları ile proje elde etme yöntemi, profesyonel bir jüri tarafından şartnamede belirlenen koşullara uyan mimarların ve ekiplerin, yarışma süresi içerisinde, gönderdikleri projelerin, değerlendirilmesi ve derecelendirilmesi yöntemidir. Mimarlar Odası’nın “TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği” gereğince 1. Ödül sahibinin projesi uygulanmak üzere değerlendirilir. Diğer projeler ise yine uygulanmayacak olsalar bile fikren olumlu bulunmaları nedeni ile ödüllendirilerek, mimarın tasarım sürecinde yer almasına ve devamlılığını sürdürmesine katkı sunulur.

Yarışma türleri yine Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliğinde açıkça belirtilmiştir [49].

“a) Fikir yarışmaları: Sorun çözme esaslı yenilikçi arayışları, yöntemleri, yeni araştırma, planlama, tasarım yaklaşımlarını özendirmek amacıyla, bir yatırıma yönelik veya düzenlenecek bir yarışmaya temel olacak fikir, kavram ve anlayışların ortaya konulması, temel veri ve programların belirlenmesi ya da mesleki konularda kamuoyu yaratılması adına açılacak yarışmalardır. Bu kapsamda hedeflenen, mimari proje elde etmek değildir.

b) Proje yarışmaları: İnsan yaşamını kolaylaştırmak adına ve onun çeşitli eylemlerini sürdürebilmesi için gerekli mekânların, estetik ve işlevsel gereksinimlerini teknik ve yönetsel zorunluluklarla bağdaştırarak; bilim, çevre, kültür ve sanat değerlerini geliştiren ve ekonomik çözümleri barındıran projeleri elde etmek amacıyla açılan yarışmalardır. Proje yarışmaları mimari proje yarışmaları ve ortakçıl yarışmalar olarak iki türde açılırlar.

1) Mimari proje yarışmaları: Yalnız TMMOB Mimarlar Odası üyelerinin katılabileceği proje yarışmalarıdır.

2) Ortakçıl yarışmalar: Birden fazla meslek disiplininin ve/veya sanat dalının birbirine yakın ağırlıkta işbirliğini gerektirecek türden konularda yapılacak yarışmalardır. Bu yarışmalara katılacakların ekip başının TMMOB Mimarlar Odası üyesi olması ve yarışma ekibinin diğer üyelerinin tümünün TMMOB'nin ilgili odalarına üye olmaları şarttır. Ekipte yer alacak sanatçılarda bu şart aranmaz.

c)Güzel sanat eserleri yarışmaları: Yapılarda ve kentsel mekanlarda yer alacak güzel sanat eserlerini elde edebilmek amacıyla açılan yarışmalardır. Görsel ve/veya algısal, kavramsal sanat değerleri, yapının her türlü teknik ve/veya teknolojik uygulamaları ve benzeri eserler bu yarışma kapsamına girer. Güzel sanat eserleri yarışmaları bu Yönetmelik kuralları gözetilerek yapılır. Yarışmaya katılacaklarda, mimar olmayanlar için, Oda üyeliği şartı aranmaz.”

Yarışmaların proje elde etme yöntemi olarak kullanımına en sık Almanya’da rastlanmaktadır. Almanya hem yarışmalar yönetmeliğinde kesin ve kararlı tutumu hem de yarışmaya hazırlanma sürecinin şartnameler ile doğru belirlenmesi hem de derece alan projelerin uygulanması konusunda başarılı yöntemler izlemesinden kaynaklı bir çok ülkeden birkaç adım öndedir. Proje yarışmalarının hazırlık safhası “yarışma bürosu” adı verilen profesyonel organizasyon firmaları tarafından yürütülmektedir. Yarışma düzenlemeye karar veren özel ya da tüzel kişiler bu firmalar aracılığı ile yarışma açmakta, bu tür firmaların varlığından kaynaklı özel kişilerin yarışma açması da kolaylaşmaktadır. Hem yarışmanın açılması sürecinde hem de jüri çalışmalarında yardımcı olan bu firmalar sayesinde yarışma projelerinin başarıya ulaşmama şansı yok gibi görünmektedir.

Çizelge 3. 1. 1980-1992 yılları arasında Almanya’da ve Türkiye’de açılan mimari proje yarışmaları karşılaştırılması [50].

Yıllar	Türkiye Yarışma Adedi	Almanya Yarışma Adedi
1980	3	391
1980	6	286
1982	3	225
1983	11	212
1984	20	243
1985	23	363
1986	12	395
1987	11	362
1988	6	389
1989	5	505
1990	13	509
1991	10	568
1992	22	-
Toplam	145	4448

Kısacası, mimari proje elde etmenin öneminden yola çıkılırsa, en doğru yöntemin seçilmesi kaçınılmazdır ve proje elde etme yöntemleri arasında işleyişin doğru olabilmesi sağlandığı takdirde mimari proje yarışmaları hem mimarlık ortamını hem de kentlerin oluşumunu ve gelişimini destekleyen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Türkiye Mimarlık Ortamında Mimari Proje Yarışmalarının Gelişimi

Türkiye’de mimari projelerin yarışma yöntemi ile elde edilmesi Cumhuriyet’in kurulmasının ardından 1930’lı yıllara dayanmaktadır. Yarışmalar dönemsel mimari yatkinliklerden etkilendiği gibi, siyasi, politik ve ekonomik bir çok etkenden etkilenmiştir. Bu nedenle bir türlü gelişimini tamamlayamayan bir ortam ile karşılaşmaktadır.

3.2.1. 1930’lu yıllarda mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları

1930’lu yılların mimarlık alanını etkileyen olaylar ve ortaya çıkan akımlardan 2. bölümde bahsedilmiştir. Benzer sebepler 1930’lu yılların yarışma sürecini de etkilemiştir. Özellikle Türk mimarların ülkede var olma ve kendilerini gösterme çabaları, yabancı mimarlara meydan okumaları sonucu, mimarlar kendilerini yarışmalar alanında bulmuştur. Yine aynı dönemde aynı sebeplerle Zeki Sayar tarafından çıkarılmaya başlanan Arkitekt dergisinde Türk mimarların da varlığını kanıtlayabilmesi ve önemsenebilmeleri için yarışmaların açılması gerektiği şu sözlerle anlatılmıştır:

“ Ankara’da inşa edilecek Vekalet binaları projelerinin Türk mimarlarının da iştirak edebileceği bir müsabaka neticesinde tespitini memleket sanatkarları kuvvetle ve haklı olarak temenni etmektedir. Yetişmek ve inkişaf etmek isteyen Türk mimarına mühim, müsbet bir faaliyet sahası olabilecek bu eserlerin lalettayin ve isabetsiz bir intihapla bir ecnebiye tevdi edilmesindeki mahzurlar meydandadır. Bu eserlerin müsabaka ile hazırlanması hem daha değerli projeler elde edilmesini, hem müsabakaya iştirak edecek ecnebi mimarlarının daha itinalı çalışmasını, hem de Türk mimarının kendi memleketinde bir yaşama ve çalışma hakkı olduğunu intaç ve ispat edeceğinden lazım ve faydalıdır” [51].

1933 yılında Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti’nin açmış olduğu “Ankara Sergi Evi” yarışmasına toplam 26 proje katılmıştır ve katılımcıların 10 tanesi yabancı mimarlardır. Birinciliği bir Türk mimar, Şevki Balmumcu almıştır. Türkiye ortamında yabancılarla yaşanan yarışta Türk mimarlara tanınan bu fırsat ve ardından kendilerini kanıtlayabilmeleri yine Arkitekt dergisinde şu şekilde belirtilmiştir:

“ Milli İktisat ve Tasarruf cemiyetinin, çok akıllı bir hareketle diğer bazı müesseseler gibi inşa ettireceği sergi binasını bir ecnebi mimara ısmarlamayarak, konkur açarak memleket mimarisinin ecnebiler ile boy ölçüşmesini temin etmesi bütün mimarlık zümresini minnettar kılmıştır” [52].

Ankara Sergi Binasının hem Türk Mimarlar hem de 1930’lu dönemlerin mimarlığı için önemini Yasemin Sayar (2004) şu şekilde anlatmaktadır [53].

“ Sergi Evi'nin diğer bir önemli özelliği ise, dönemin modernist estetiğini en üst düzeyde temsil eden yapılardan biri olmasıdır. 30'lu yıllarda Türk mimarlık ortamının temel tartışma eksenini “Türk inkılabının modern mimarlık ve devrim paradigmaları dışına taşmadan, en iyi nasıl bir mimarlıkla temsil edilebileceği” sorusu oluşmaktadır. Yarışma şartnamesinde yer alan “Bina modern mimari tarzında olacaktır” maddesi, devlet seçkinlerinin “Çağdaş Türk mimarlık çizgisinin modern mimarlık anlayışı doğrultusunda tanımlanması” yönündeki eğilimini ve mimarlık alanındaki belirleyici/müdahaleci gücünü göstermesi bakımından önemlidir. Balmumcu'nun projesi, devletin öngördüğü üç temel niteliğe -seküler, modern, Türk-sahiptir. Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise, Türk mimarlarının “modern mimari tarzını” yabancı mimarların büyük devlet yapılarında ifade bulan modern mimarlık anlayışlarından farklı olarak, Avrupa'nın öncü modernist mimarlarının çizgilerine referansla tanımlamış olmalarıdır.”

1930'lu yıllar Türkiye mimarlığı için Cumhuriyet'in ilanından sonra yeni gelişmeye başlayan I. Ulusal mimarlık akımı açısından ve üretilen yeni yapılar açısından önemli olduğu kadar ilk mimari proje yarışmasının açılması ve ardından 1940'lı yıllara kadar toplam 37 yarışma projesinin açılmış olması ile de oldukça önemli bir dönemdir. Yukarıda bahsettiğimiz Ankara Sergi Evi yarışma dönemin ilk mimari proje yarışması değildir. Dönem içerisinde açılan yarışmalar Çizelge 3.2'de verilmiştir.

Çizelge 3. 2. 1930-1940 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1930	Bursa Belediyesi Hal Binası	Bursa Belediyesi	Bursa	Ticaret, Sanayi, Hizmet
1931	Elazığ Belediyesi Sinema Salonu	Elazığ Belediyesi	Elazığ	Kamu Yapısı
	Sanayi ve Maadin Bankası	Sanayi ve Maadin Bankası	-	Kamu Yapısı
1932	Ankara İmar Planı	-	Ankara	Kentsel Plan
1933	Ankara Polis ve Jandarma Mektebi	Dahiliye Vekaleti	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Sergi Evi Binası	Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti	Ankara	Kültür-Sanat Yapısı
	Yıldız Sarayı Merasim Dairesinin Tefrişi	Milli Saraylar Müdüriyeti	İstanbul	Tefriş Elemanı Tasarımı
	Zonguldak Halkevi Binası	Zonguldak Halk Fırkası	Zonguldak	Halk Evi Binası
1934	Ankara'da Hususi Bir Apartman	Özel Şahıs	Ankara	Konut Yapısı
	Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı	Himaye-i Etfal Müessesesi	Ankara	Konut Yapısı
	Gümrük ve İnhisarlar Vekaleti Binası	-	-	Kamu Yapısı
	Sümerbank Binası	Sümerbank	Ankara	Kamu Yapısı
	Tokat Atatürk Heykeli	Tokat Belediyesi	Tokat	Anıt
	Yalova Termal Oteli	Akay İdaresi	Yalova	Turizm Yapısı

¹ Çizelge 3.2. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.2. (Devam) 1930-1940 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1935	Ankara'da Yapılacak Mezarlık	Ankara İmar Müdürlüğü	Ankara	Mezarlık
	Halkevi Trakya Göçmen Evleri	-	Trakya	Konut Yapısı
	İller Bankası	Ankara Belediyeler Bankası	Ankara	Kamu Binası
	İstanbul Adliye Binası	-	İstanbul	Kamu Binası
1935	İstanbul Konservatuar ve Tiyatro Binası	İstanbul Belediyesi	İstanbul	Eğitim-Kültür-Sanat
	Köy Evleri Proje Yarışması	-	-	Konut Yapısı
	Yozgat Terzili Kaplıcası Otel	Yozgat İlbayırığı	Yozgat	Turizm Yapısı
	Yürükali Plajı	İstanbul Şarbaylığı	İstanbul	Turizm Yapısı
1936	Çocuk Esirgeme Kurumu Apartman, Sinema, Havuz, Gazino ve Garaj Binası	Çocuk Esirgeme Kurumu	Ankara	Konut-Kültür-Sanat
	İstanbul Limanı Galata Yolcu Salonu	İktisat Bakanlığı	İstanbul	Ulaşım
	İzmir Fuarı İnhisarlar Pavyonu	İnhisarlar Dairesi	İzmir	Kültür-sanat
	Samsun Halkevi	-	Samsun	Halkevi Binası

Çizelge 3.2. (Devam) 1930-1940 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

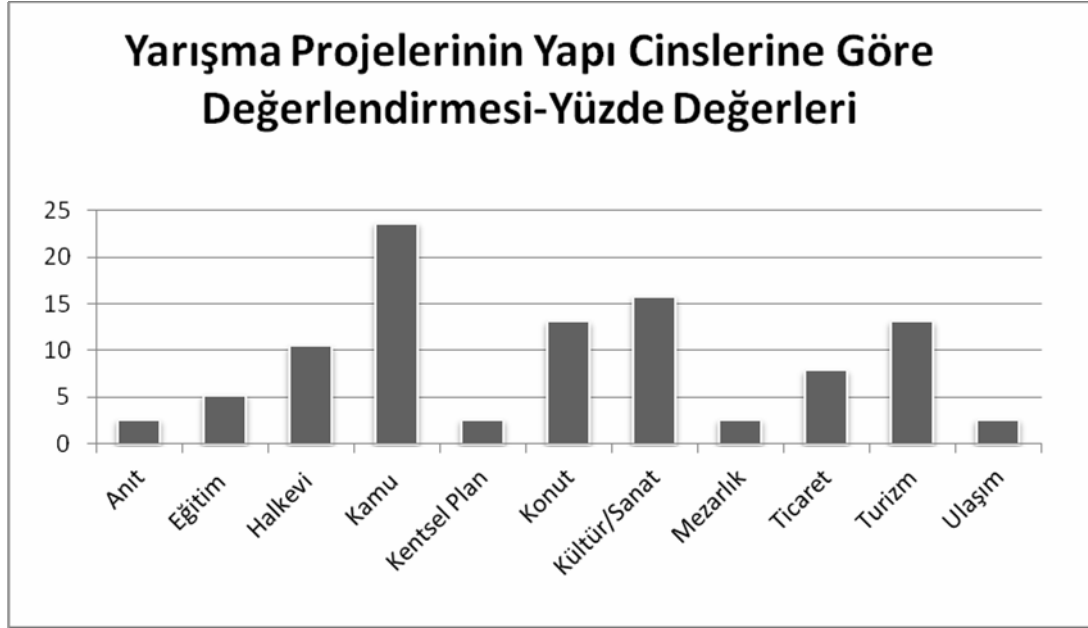
YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1937	Bursa Halkevi	-	Bursa	Halkevi Binası
	İzmir Ağamemnun Kaplıcaları	-	İzmir	Turizm Yapısı
1938	İzmir Hal Santrali	İzmir Belediyesi	İzmir	Ticaret
	Kayseri Mezbaha ve Pastırmahane		Kayseri	
	Lüleburgaz Belediyesi Sinema, Otel, Gazino	Lüleburgaz Belediyesi	Lüleburgaz	Kültür-Turizm
	Akhisar Belediyesi Binası	Akhisar Belediyesi	Akhisar	Kamu Yapısı
	Kadıköy Halkevi	Kadıköy Halk Partisi	İstanbul	Halkevi Binası
1939	Sivas Halkevi	Sivas CHP	Sivas	Halkevi Binası
	Kamutay (TBMM)	TBMM İnşaat Komisyonu	Ankara	Kamu Binası
	Samsun Merkez Bankası	Merkez Bankası	Samsun	Kamu Binası

Dönem içerisinde toplam 9 adet kamu yapısı, 2 adet eğitim yapısı, 6 adet Kültür Sanat yapısı, 2 adet Ticaret-Sanayi-Üretim Yapısı, 1 adet ulaşım yapısı, 5 adet turizm mekanı, 5 adet konut yapısı, 1 adet mezarlık alanı, 2 adet anıtsal yapı, 1 adet kentsel plan, 4 adet halkevi binası yarışması açılmıştır.¹ Yarışmalar içerisinde kamu yapılarının %23'lük orana sahip olması yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısa zamanda kamu yapılarının tamamlanması ve yapıların prestijli yapılar olması gerekmektedir. Bu nedenle yarışma yöntemi ile elde edilerek her iki amaçta gerçekleştirilmiştir. 1937 yılında açılan TBMM

¹ Yarışmalar içerisinde farklı işlevlerin bir arada yer aldığı yarışmalar mevcuttur. Bu nedenle verilen sayıların toplamı, toplam yarışma sayısını aşmaktadır.

Uluslararası Proje Yarışması sonucu ödül alan Clements Holzmeister'ın yapısı, devletin mimarlığa bakış açısını gözler önüne sermektedir. Afife Batur (1983), Kamutay Proje Yarışması'nı Türkiye mimarlık çizgisinin modernden ulusalcılığa doğru giden çizgisinde bir dönüm noktası olarak değerlendirmektedir. Kolonatl girişleri, heykelleri, kullanılan taş malzemeleri ile TBMM binası anıtsal özellikler taşımaktadır. Halkevleri yapıları da %10.5 gibi bir orana sahiptir ki kamu yapıları gibi dönemin eğilimleri sonucu bu oran ortaya çıkmaktadır. Cumhuriyet ilkelerinin yayılması ve ulusal eğitimin sağlanabilmesi için Cumhuriyet'in kurulması ile açılması planlanan Halkevleri de, yarışmalar ile elde edilen projelerde düz çatıları, kavisli cepheleri ve dairesel pencereleri ile modernizm etkileri taşımaktadır.

Toplam 37 yarışmanın %13,5'i konut yarışmasıdır. Konut yarışmaları genelde %50'si Ankara'da, %35'i göçmen kitlesine amaçlayacak şekilde Trakya bölgesinde, %25'i genel köy evleri kavramı üzerinden açılmıştır. Yarışmaları açan kurumlar arasında Çocuk Esirgeme Kurumu ağırlıktadır. Ankara'da Hususi Bir Apartman yarışmasını açan kurum bilinmemekle birlikte özel bir şahsın açmış olduğu bilgisi Arkitekt Dergisinden edinilmektedir. Bir şahsın yarışma açması sık karşılaşılan bir durum değildir. Bu nedenle Ankara'da Hususi Bir Apartman yarışması ayrı bir özelliğe sahiptir. Konut yarışmalarının özellikle Ankara'da açılması, Cumhuriyet ile birlikte göç almaya başlayan Ankara'nın bir sonucudur.

Şekil 3. 1. 1930-1940 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

3.2.2. 1940'lı yıllarda mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları

1940'lı yıllara gelindiğinde mimari akımlarda bir değişim yaşanır ve II. Ulusal mimarlık akımı başlar. 1940'lı yılların ilk yarısına damgasını vuran en önemli etken ise II. Dünya Savaşı olmuştur. Savaş tüm Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de mimarlık ortamını derinden etkilemiştir. Buna rağmen Türkiye, halk yardımı ile ayakta kalmayı başarmış, kamu projeleri yarışmaları çoğunlukta olmak üzere yarışmalar açmaya devam etmiştir.

Siyasi-kültürel tüm etkinlik alanlarında olduğu gibi mimarlıkta da “kültürel öz” arayışlarına yönelmiştir. Sedat Hakkı Eldem öncülüğünde başlatılan Ulusal-Bölgesel mimarlık arayışları, Alman Nazi mimarlığının ve İtalyan Faşist mimarlığından alınan plan şeması ve cephe elemanları ile genişletilerek II. Ulusal Mimari Üslup adı altında birleşmiştir.

Bu dönemde açılan Adana Belediyesi Sarayı, Adalet Sarayı, İstanbul Radyoevi Yarışmaları II. Ulusal Mimarlık etkisi altında tasarlanmış yarışma projeleridir. 40'lı yılların en önemli ve ses getiren yarışması Atatürk'ün mozolesi yarışmasıdır.

Türkiye’de anıtsal yapılar arasında ilk defa büyük bir mozole tasarımı gerçekleştirilecektir. Uluslararası olarak açılan yarışmanın birinciliğini 30’lı yıllarda başlayan tepki paralel giderek tekrar Türk mimarlar arasında bir onura sebep olan, Emin Onat ve Orhan Arda almıştır. 1940-50 yılları arasında toplam 53 yarışma açılmıştır. Açılan yarışmalar Çizelge 3.3. de verilmiştir.

Çizelge 3.3. 1940-1950 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1940	Ankara Polis Koleji	-	Ankara	Eğitim Yapısı
	Köy Enstitüleri	Maarif Vekilliği	-	Eğitim Yapısı
	Köy Okulları	Maarif Vekilliği	-	Eğitim Yapısı
1941	Anıtkabir	TBMM Anıtkabir Komisyonu	Ankara	Anıtsal/Mozale
1942	Ankara Hasanoğlan Köy Ens.	Maarif Vekilliği	Ankara	Eğitim Yapısı
	Samsun Şehir Planı	Belediyeler İmar Heyeti	Samsun	Kentsel Plan
1943	Ankara Otomatik Telefon Santrali	-	Ankara	Kamu Yapısı
	Çanakkale Halkevi	CHP Sekreterliği	Çanakkale	Halkevi Binası
1943	Ereğli İvriz Köy Enstitüsü	Maarif Vekilliği İlköğretim Umum Müdürlüğü	Zonguldak	Eğitim Yapısı
	Taksim İnönü Abidesi Kaidesi	İstanbul Belediyesi	İstanbul	Anıt
	Yıldızeli Pamukpınar Köy Ens.	Maarif Vekilliği İlköğretim Umum Müdürlüğü	Sivas	Eğitim Yapısı
	Yozgat Spor Alanı	Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü	Yozgat	Spor Yapısı
	Zonguldak Şehir Oteli	-	Zonguldak	Turizm Yapısı

¹ Çizelge 3.3. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.3. (Devam) 1940-1950 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1944	Adana Belediye Sarayı	Adana Belediyesi	Adana	Kamu Yapısı
	Adana Numune Evleri	Adana Belediyesi	Adana	Konut Yapısı
	Adana Şehir Oteli	Adana Belediyesi	Adana	Turizm Yapısı
	Çanakkale Zafer ve Meçhul Asker Anıtı	-	Çanakkale	Anıt
	İlköğretmen Evleri	Maarif Vekilliği	-	Konut Yapısı
	Ödemiş Şehir Planı	Belediyeler İmar Heyeti	Ödemiş	Kamu Yapısı
1945	Adana Adalet Sarayı	Bayındırlık Bakanlığı	Adana	Kamu Yapıları
	Ankara Sinema ve Gazino Apartman Binası	-	Ankara	Kültür/Konut
	Ankara Sinema ve Otel	-	Ankara	Kültür/turizm
	Erzurum Dev. Dem. Yol. Müd. İşletme Toplantı Binaları ve Memur Evleri Mah.	Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü	Erzurum	Kamu/Konut Yapısı
	Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası	Ticaret ve Sanayi Bölgesi	Gaziantep	Kamu
	Haymana Otel Termal, Halk Hamamı	-	Ankara	Turizm Yapısı
	İstanbul Radyo Evi	Basın ve Yayın Umum Müd.	İstanbul	Kültür Yapısı
	Malatya Spor Alanı	Beden Terbiyesi Umum Müd.	Malatya	Spor Yapısı
	Mersin Spor Alanı	Beden Terbiyesi Umum Müd.	Mersin	Spor Yapısı
1946	Ankara Teknik Üni. Fizik ve Kimya Fak.	Ankara Teknik Üniversitesi	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ereğli Kömür İşletmesi İşçi Evleri	Ereğli Kömür İşletmeleri	Zonguldak	Konut Yapısı
	Eskişehir Garı	Devlet Demiryolları Başkanlığı	Eskişehir	Ulaşım Yapısı
	İstanbul Açık hava Tiyatrosu	İstanbul Belediyesi	İstanbul	Kültür/Sanat
	Konya'da Sinema ve Tiyatro Yapısı	Bayındırlık Bakanlığı	Konya	Kültür/Sanat
	Sivas Kongresi Anıtı	Sivas Belediyesi	Sivas	Anıt
	Trabzon Sergi Evi	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Kültür/Sanat

Çizelge 3.3. (Devam) 1940-1950 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

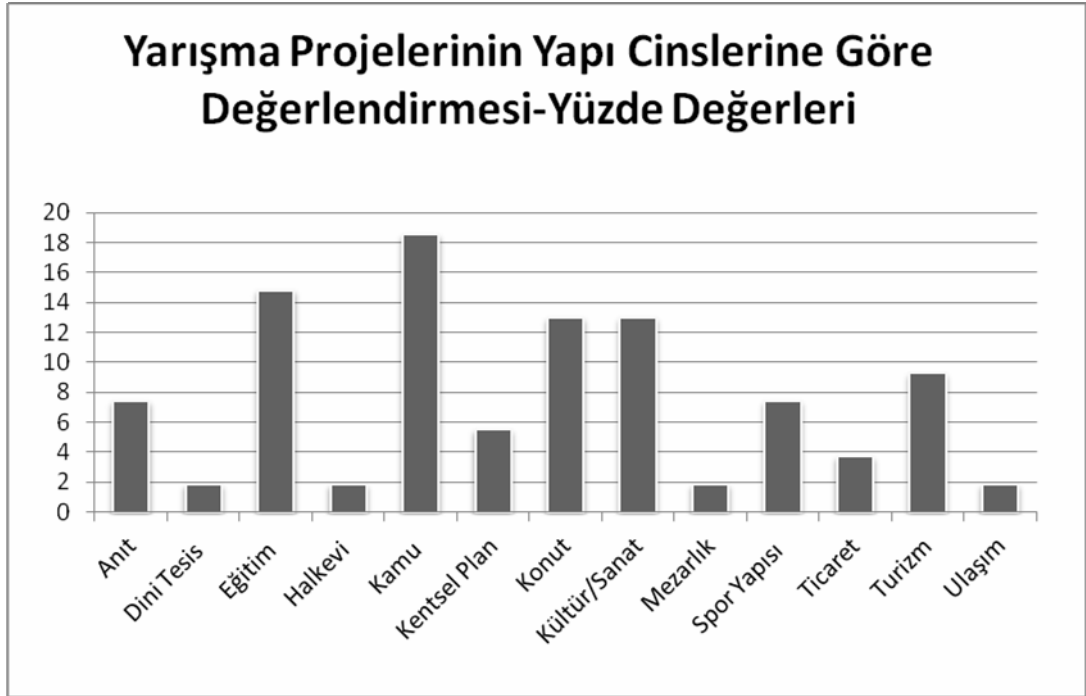
YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1947	1550 Kişilik Öğrenci Yurdu	Milli Eğitim Bakanlığı	-	Yurt Binası
	Ankara Belediyesi Ticaret Evi	Ankara Belediyesi	Ankara	Kamu Binası
	Ankara Kapalı Spor Salonu	-	Ankara	Spor Yapısı
	Ankara'da Yapılacak Yenişehir Camii	Ankara Belediyesi	Ankara	Dini Tesis
	İstanbul Adalet Sarayı	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Kamu Yapısı
	İstanbul Üni. Hukuk ve Ekonomik Fakülteleri Ek Binaları	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	Eğitim Binası
	Karaköy'de Alemdar Kardeşler Büro Binası	Türk Yüksek Mimarlar Birliği	İstanbul	Ticaret
1948	Ankara Cebeci'deki Fidanlık Yerine Yapılacak Mah.	-	Ankara	Kentsel Plan
	Ankara İller Kooperatifi	-	Ankara	Konut Yapısı
	İstanbul Belediyesi Harbiye İki No'lu Park Gazinosu	İstanbul Belediyesi	İstanbul	Kültür Yapısı
	İzmit Belediye Binası ile Otel	İller Bankası	İzmit	Kamu/Turizm Yapısı
	Ulus Meydanı	Ankara Valiliği	Ankara	Kentsel Plan
1949	Ankara Belediye'si Ucuz Evler	Ankara Belediyesi	Ankara	Konut Yapısı
	Bursa Süleyman Çelebi Kabri	Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu	Bursa	Mezar/Anıt
	Emlak Bankası Ucuz Evler	İstanbul Belediyesi	İstanbul	Konut Yapısı
	Gaziantep Ticaret Odası	Gaziantep Ticaret Odası	Gaziantep	Kamu Yapısı
	İstanbul Adalet Sarayı	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Kamu Yapısı
	İstanbul Vakıf İşhanı	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul	Ticaret

Dönem içerisinde 10 adet kamu yapısı, 8 adet eğitim yapısı, 7 adet kültür-sanat yapısı, 2 adet büro-ticaret-sanayi yapısı, 1 adet ulaşım yapısı, 5 adet turizm yapısı, 7 adet konut yapısı, 4 adet anıt yapısı, 1 adet Halkevi Binası, 1 adet mezar yapısı, 3 adet kentsel plan, 4 adet spor yapısı, 1 adet dini tesis yarışması açılmıştır.¹ 1940'lı yıllarda 2. Dünya Savaşı'nın ekonomik anlamda etkilerini yoğun olarak hissedilmesine rağmen, kamu kurumları tarafından sayıca yüksek oranlarda yarışma açılmıştır ve 1930'lu yıllardan daha fazla yarışma açılmıştır. Eğitim yapılarından özellikle köy enstitülerine ve üniversitelere verilen ağırlık gelecekte kurulmak istenen eğitilmiş toplumun bir sonucu olarak karşımıza çıkarken, farklı amaçlarda

¹ Yarışmalar içerisinde farklı işlevlerin bir arada yer aldığı yarışmalar mevcuttur. Bu nedenle verilen sayıların toplamı, toplam yarışma sayısını aşmaktadır.

açılan kültür, sanat ve turizm yapıları gelişmekte olan bir toplumun nitelikli yapılar ile olabileceğinin keşfidir.

Toplam 53 yarışmanın %13'ü konut projesi yarışmasıdır. Konut yarışmaları dağılımında Adana, Ankara, Zonguldak, İstanbul illeri karşımıza çıkarken, İlköğretmen evleri gibi farklı iklim bölgeleri için getirilmesi beklenen öneriler yer almaktadır. Konut yarışmaları sadece bir konut yarışması olarak değil sosyal sorumluluk projesi olarak, herkesin konut elde edinebilmesini sağlayan, kurumlar tarafından açılan ucuz evler yarışmaları düzenlenmiştir ve konut yarışmaları içerisinde %29'luk bir kısmı kaplamaktadır. Özellikle büyük kentlerde konut yarışmalarının ve ucuz ev yarışmalarının yoğunlaşmasının sebebi olarak köylerden kentlere göçün, özellikle Başkent'e göçün hızla artması olarak yorumlanabilir.

Şekil 3. 2. 1940-1950 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

3.2.3.1950-1970 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları

1950’li yılların mimari projelerinde etkili olan modernizm, brütalizm ile gelenekselci yaklaşımın birleştirilmesi sonucu doğan Rasyonel-Ulusal dönem, mimari proje yarışmalarında da etkisini göstermektedir. Bu dönemde artık devlet tarafından seçilen mimarların istek ve beğenilerine Türk mimarların mücadelesi sonucunda başarıya ulaşmaları ile açılan özel bürolar ve diğer özel sektörde yer alan kurumlar da dahil olmuşlardır ve mimarlık ortamı tek elden çıkmamaya, çeşitlenmeye başlamıştır. Bu çeşitlilikte de benzer şekilde yarışmalara yansımış, hem proje tiplerinde hem yarışmaya katılım sayılarında hem de üretilen projelerde hissedilmektedir. 1950-53 yılları arasında Bayındırlık Bakanlığı ile ortak yapılan çalışmalar sonucunda 1954 yılında meslek odaları ile beraber Mimarlar Odası’nın kurulması ve 1952 yılında Bayındırlık Bakanlığının çıkardığı “Mimarlık ve Şehircilik Yarışmalarına ait Yönetmelik” sonucunda hem mimarlık ortamı hem de yarışmalar ortamı canlanmış, özellikle yönetmeliği çıkaran kurumun sahip çıkması ile Kamu Yapıları için açılan proje yarışmaları dönem içerisinde canlı bir oluşuma sebep olmuştur.

1948 yılında açılan Adalet Sarayı Proje Yarışması 1950’li yıllarda II. Ulusal Mimarlık akımının değişeceğinin ipuçlarını vermektedir. Dönem içerisinde açılan çoğu yarışmada Uluslararası üslup etkili olmuş, yeni arayış mimarlar arasında bir heyecana sebep olmuştur. Ancak uluslararası üslubun etkilerine rağmen, yerli üretim, yerli malzeme, gelenekselci el işçiliği dikkat çekmektedir. 1950’li yıllarda toplam 76 yarışma açılmıştır. Açılan yarışmalar Çizelge 3.4.’de verilmiştir.

Çizelge 3. 4. 1950-1960 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN Adı	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1950	Antalya Şehir Oteli	Antalya Valiliği	Antalya	Turizm Yapısı
	Emekli Sandığı İdare Binası	T.C. Emekli Sandığı Genel müdürlüğü	Ankara	Kamu Yapısı
	Eskişehir Ucuz Ev Tipi	Türk Yüksek Mimarlar Birliği	Eskişehir	Konut Yapısı
	Garanti Bankası Banka Binası	Garanti Bankası Banka Binası	-	Banka Binası
	İşçi Sigortaları Genel Müdürlük Binası	İşçi Sigortaları Genel Müdürlüğü	Ankara	Kamu Yapısı
	T.C. Merkez Bankası İzmir Şubesi	T.C. Merkez Bankası	İzmir	Kamu Yapısı
1951	Çankaya'da Atatürk Heykeli Kaidesi	-	Ankara	Anıt
	Dış Memleketlerde Yapılacak Şehitlikler Anıtı	Milli Savunma Bakanlığı	-	Anıt
	Guraba Hastanesi Ortopedi ve Psikiyatri Pavilyonları	-	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İstanbul Askeri Müze	-	İstanbul	Kültür/Sanat
	İstanbul Belediyesi İlkokul	İstanbul Belediyesi	İstanbul	Eğitim Yapısı
	İşçi Sigortaları Sanatoryumu	İşçi Sigortaları Kurumu	-	Kamu Yapısı
	İzmir Şehir İmar Planı	İller Bankası	İzmir	Kentsel Tas.
	Mithatpaşa Anıt Mezarı	T.C. Ziraat Bankası	-	Mezar/Anıt
	Sanatçı Cemal Nadir Güler Anıt Mezarı	Gazeteciler Cemiyeti	-	Anıt/Mezar
	Türk Ticaret Bankası İzmir Şube Binası	Türk Ticaret Bankası	İzmir	Banka Yapısı
Ziraat Bankası Şube ve Ajans Tip Planları Birinci ve İkinci Proje Yarışması	T.C. Ziraat Bankası	-	Banka Yapısı	
1952	Anadolu Kulübü Büyükkada Oteli	Büyükkada Anadolu Kulübü	İstanbul	Turizm Yapısı
	Eskişehir İmar Planı	İller Bankası	Eskişehir	Kentsel Tasa.
	İstanbul Emniyet Hanı	-	İstanbul	Kamu Yapısı
	Yeşilköy Hava meydanı Binası	-	İstanbul	Ulaşım Yapısı
1953	Eskişehir Devlet Hastanesi	Eskişehir Valiliği	Eskişehir	Sağlık Yapısı
	İstanbul Belediye Sarayı	İstanbul Belediyesi	İstanbul	Kamu Yapısı
	İzmir Kültür Park Spor ve Sergi Sarayı	İzmir Belediyesi	İzmir	Kültür Yapısı
	Malatya İmar Planı	İller Bankası	Malatya	Kentsel Tas.
	Ulus Meydanı İşhanı	T.C. Emekli Sandığı Genel Müd.	Ankara	Ticaret

¹ Çizelge 3.4. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.4. (Devam) 1950-1960 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN Adı	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1955	Ankara Belediyesi Mağaza Binası	Ankara Belediyesi	Ankara	Ticaret
	Ankara Esnaflar Koop. Çarşı ve İşhanı	Ankara Esnaflar Yapı Koop.	Ankara	Ticaret
	Ankara Şehri İmar Planı	Ankara Belediyesi İmar	Ankara	Kentsel Tas.
	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Ek Binası	Ankara Üni.	Ankara	Eğitim Yapısı
	Antalya İmar Planı	İller Bankası	Antalya	Kentsel Tas.
	Elazığ Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Elazığ	Kamu Yapısı
1955	Erzurum Atatürk Üniversitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	İstanbul Kapalı Çarşı Tesisleri	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Ticaret
	İzmir Konak Sitesi	İzmir Belediyesi	İzmir	Kentsel Tas.
	İzmir Ptt Binası	PTT Genel Müdürlüğü	İzmir	Kamu Yapısı
	Karayolları Genel Müdürlüğü	Karayolları Genel Müd.	Ankara	Kamu Yapısı
	Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü	Petrol Ofisi Genel Müd.	-	İdari Bina
	Sakarya Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Sakarya	Kamu Yapısı
	Türk Ticaret Bankası Emekli Sandığı Adana Şubesi	Türk Ticaret Bankası Emekli, Sandığı	Adana	Kamu Yapısı
	Türkiye İş Bankası Anafartalar Çarşısı	Türkiye İş Bankası	Ankara	Ticaret
	Türkiye İş Bankası Galatasaray Şubesi	Türkiye İş Bankası	İstanbul	Banka Yapısı
	Baruthane Sitesi Fikir Proje Yarışması	Türkiye Emlak ve Kredi Bankası	İstanbul	Konut Yapısı
	1956	Ankara Kapalı Çarşı Sitesi	-	Ankara
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi		Ankara Üniversitesi	Ankara	Eğitim Yapısı
Brüksel Sergisi Türkiye Pavyonu		Bayındırlık Bakanlığı	Brüksel	Kültür/sanat
Eskişehir Porsuk Otel		-	Eskişehir	Turizm Yapısı
Türk Dil Kurumu Binası		Türk Dil Kurumu	Ankara	Kamu Yapısı
1957	25000 Kişilik Cebeci Stadı	Beden Terbiyesi Genel Müd.	Ankara	Spor Yapısı
	Adapazarı İmar Planı	İller Bankası	Adapazarı	Kentsel Tas.
	Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi EV Ekonomisi Binası	Ankara Üniversitesi	Ankara	Eğitim Yapısı
	Çankaya Okul Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Gaziantep Devlet Hastanesi	Nafia Vekaleti Yapı ve İmar İşleri Reisliği	Gaziantep	Sağlık Yapısı
	Gaziantep Harp Anıtı ve Şehitler Abidesi	Gaziantep Belediyesi	Gaziantep	Anıt
	Kocatepe Camii	-	Ankara	Dini Tesis
	Konya Belediyesi Binası	Konya Belediyesi	Konya	Kamu Yapısı
	Konya Koleji	-	Konya	Eğitim Yapısı
	Rumeli Hisarı Bahçe Düzenlenmesi	Milli Eğitim Bakanlığı Topkapı Müzesi Müdürlüğü	İstanbul	Peyzaj Tasarımı
	T.C. Emekli Sandığı Unkapanı Tesisleri	T.C. Emekli Sandığı	-	Kamu Yapısı

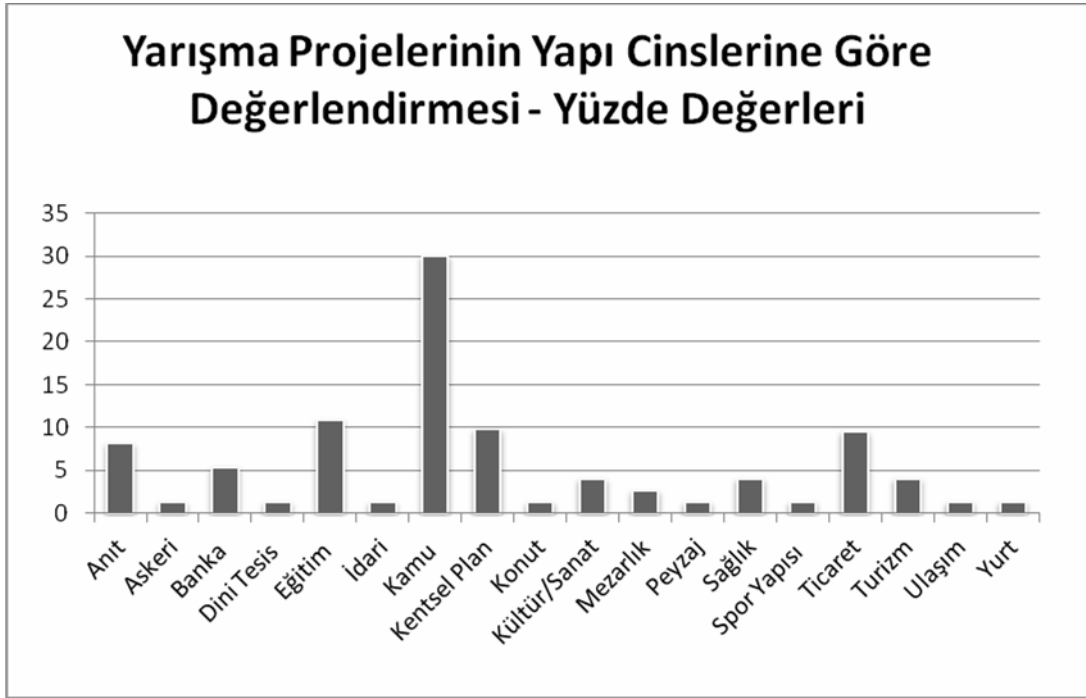
Çizelge 3.4. (Devam) 1950-1960 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN Adı	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1958	Adana Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Adana	Sağlık Yapısı
	Adıyaman Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Adıyaman	Kamu Yapısı
	Ankara Cebeci PTT Santral Binası	-	Ankara	Kamu Yapısı
	Balıkesir Atatürk Anıtı	Anıt Yaptırma Derneği	Balıkesir	Anıt
	Bitlis Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Bitlis	Kamu Yapısı
	Diyarbakır Koleji	Bayındırlık Bakanlığı	Diyarbakır	Eğitim Yapısı
	İnhisarlar Genel Müdürlüğü	İnhisarlar Umum Müdürlüğü İnşaat Şubesi Müd.	-	Kamu Yapısı
	İstanbul Manifatura ve Kumaşçılar Çarşısı	Manifatura Ve Kumaşçılar Koop.	İstanbul	Ticaret
	İstanbul Moda Koleji	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Eğitim Yapısı
	Kırşehir Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Kırşehir	Kamu Yapısı
	Urfa Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Urfa	Kamu Yapısı
1959	2000 Kişilik Cebeci Yüksek Öğrenim Yurdu	Yurt Yaptırma Derneği	Ankara	Yurt Yapısı
	Ankara Kızılay Sitesi	Türkiye Kızılay Derneği	Ankara	Kamu Yapısı
	Ege Üniversitesi Kampüsü	-	İzmir	Eğitim Yapısı
	İstanbul Harbiye Kışlası ve Civarı	Milli Savunma Bakanlığı	İstanbul	Askeri Alan
	Maliye Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Samsun Koleji	-	Samsun	Eğitim Yapısı

Dönem içerisinde toplam 22 kamu yapısı, 3 turizm yapısı, 2 konut, 4 banka, 6 anıt, 4 sağlık yapısı, 3 kültür yapısı, 11 eğitim yapısı, 7 kentsel tasarım, 2 mezarlık, 1 ulaşım yapısı, 7 ticaret yapısı, 1 özel idari bina, 1 spor yapısı, 1 askeri alan tasarımı, 1 dini tesis, 1 peyzaj tasarımı ve 1 yurt yapısı yarışması açılmıştır.¹ Cumhuriyet'in ilanı ile değişen yönetim sistemi ve yeni oluşan ülkenin gelişim süreci hala devam etmektedir. Bununla birlikte sadece Ankara değil, birçok ilde kamu kurumlarının

¹ Yarışmalar içerisinde farklı işlevlerin bir arada yer aldığı yarışmalar mevcuttur. Bu nedenle verilen sayıların toplamı, toplam yarışma sayısını aşmaktadır.

birimleri için yarışma açılmaktadır. Dönem içerisinde yarışmalarda yeni birçok yapı cinsi de kullanıma sokulmuştur. Sağlık yapıları, banka binaları, özel kurumların kendi idari yapıları, askeri alan tasarımları, peyzaj düzenlemeleri... Özel bankaların ve çeşitli kurumların kurulması, yeni yönetmeliklerin de verdiği haklarla kurumlarda kendi yarışmalarını açmaktadır.

Şekil 3. 3. 1950-1960 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

1950'li yıllarda konut sektörünün hem mimari proje üretim hem de yapımı aşamasında özel sektöre girmesi ve yeni yönetmelikler ile şahısların yarışma açma süreçlerinin uzamasından kaynaklı konut yarışmaları oran olarak düşmüştür. 1930'lu yıllarda %13'lük oran %1.3'lere kadar inmiştir. Tek açılan konut yarışması Türk Yüksek Mimarlar Birliği tarafından açılan Eskişehir Ucuz Evler Yarışması olmuştur.

1960'lı yıllarda askeri müdahale ve yeni anayasa hazırlıklarıyla birlikte ülkede bir kargaşa ortamı hakimdir. 1961 yasası ile de meslek alanları kendi meslekleri ile ilgili daha geniş alanda söz sahibi olmaya başlamıştır. Artık eleştiri yapmak çok daha kolaydır. Bu eleştirilerden ilk payını alan ise Rasyonel-uluslararası akım olmuştur. Modernizmin Avrupa'da aldığı eleştirilerin benzerleri yapılmış tek düze, aynı

yapılardan duyulan sıkıcılık dile getirilmiş ve irrasyonel olana doğru yönelinilmiştir. Bu dönemde karşımıza çıkan çok parçalı plan tipolojisi yarışmalarda da etkisini göstermiştir ve kütleleri parçalama fikri, ya da farklı boyutlardaki kütleleri girinti ve çıkıntılar oluşturacak şekilde birleştirmek yaygınca kullanılmıştır. Dünya’da yaygın olan brütalizm bu parçacı formlarla uyum sağlamıştır ve yarışma projelerine de damgasını vurmuştur.

Dönem içerisinde askeri müdahale ve yeni düzenlemelere rağmen, 156 adet yarışma ile, 1930 yılından itibaren açılan en yüksek sayıda yarışma açılmıştır. 1960-1970 yıllarına ait yarışmalar Çizelge 3.5.'de verilmiştir.

Çizelge 3. 5. 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1960	Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Öğrenci Kültür ve Dinlenme Merkezi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Üniversitesi ve Yüksek Okullar Talebe Yurdu	Ankara Üni.	Ankara	Yurt Yapısı
	Aydın Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Aydın	Kamu Yapısı
	Eminönü Çarşısı, Büro ve Depo Tesisleri	TC Emekli Sandığı	İstanbul	Ticaret
	Karadeniz Teknik Üniversitesi Kampüsü	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim Yapısı
	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	-	Ankara	Eğitim Yapısı
	TSE Merkez Binası ve Laboratuvarları	-	Ankara	Kamu Yapısı
	Vakıf Guraba Hastanesi	Vakıf Guraba Hastanesi Yardım Derneği	-	Sağlık Yapısı

¹ Çizelge 3.5. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.5. (Devam) 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1961	Adana Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Adana	Sağlık Yapısı
	Adana Vakıf İşhanı ve Çarşısı Binası	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Adana	Ticaret
	Ankara Atatürk İlköğretmen Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Atom Araştırma Merkezi	-	Ankara	Bilim Merkezi
	Ankara Ev Ekonomisi ve Tarım Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Kurtuluş Hürriyet Anıtı	-	Ankara	Anıt
	Ankara Test ve Araştırma Eğitsel Araçları Geliştirme Merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Binaları	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Araştırma Yapısı
	Bursa İşçi Hastanesi	İşçi Sigortaları Genel Müdürlüğü	Bursa	Sağlık Yapısı
	Bursa Kapalı Spor Salonu	Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü	Bursa	Spor Yapısı
	Ege Üniversitesi Tıp Fak. Ve Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Sağlık Yapısı
	Elazığ Teknik Okulu	Milli Eğitim Bakanlığı	Elazığ	Eğitim Yapısı
	Ereğli Demir-Çelik Fabrikaları Sitesi	Ereğli Demir Çelik	Zonguldak	Sanayi Yapısı
	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	ODTÜ	Ankara	Eğitim Yapısı
	Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Binası	Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsalar Birliği	-	Kamu Binası
1962	Adana 400 Yataklı Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Adana	Sağlık Yapısı
	Adana İşçi Hastanesi	İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müd.	Adana	Sağlık Yapısı
	Adana Yüzme Havuzu	Beden Terbiyesi Genel Müd.	Adana	Spor Yapısı
	Ankara Belediyesi Çankaya Botanik Parkı Turistik Tesisleri	Ankara Belediyesi	Ankara	Peyzaj/Turizm
	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu	-	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	Ankara	Kamu Yapısı
	Dumlupınar Zafer Anıtı ve Tesisleri	Milli Savunma Bakanlığı	Dumlupınar	Anıt
	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	Trabzon	Eğitim Yapısı
	Milli Eğitim Bakanlığı	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	New York Dünya Fuarı Türkiye Pavyonu	Bayındırlık Bakanlığı	New York	Kültür/Sanat
	Süreyya Paşa Sanatoryumu	İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müd.	-	Sanatoryum
	TC Yeni Delhi Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Yapısı

Çizelge 3.5. (Devam) 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1963	Ankara İmar ve Emlak İşletme A.ş. Anafartalar Çarşısı Sitesi	Ankara İmar ve Emlak İşletme A.ş.	Ankara	Ticaret
	Beyoğlu İşçi Hastanesi	İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müd.	İstanbul	Sağlık Yapısı
	Ege Üni. Fen Fakültesi	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Eğitim Yapısı
	Ege Üni. Ziraat Fakültesi	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Eğitim Yapısı
	İstanbul Ticaret Odası	İstanbul Ticaret Odası	İstanbul	Kamu Yapısı
	İşçi Sigortaları Kurumu Göztepe Hastanesi	İşçi Sigortaları Kurumu	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İzmir 27 Mayıs Meydanı Çarşısı ve İşhanı Binaları	İzmir Belediyesi	İzmir	Ticaret
	İzmir Ticaret Odası Otel	İzmir Ticaret Odası	İzmir	Kamu Yapısı
	İzmir Teknik Okulu	Milli Eğitim Bakanlığı	İzmir	Eğitim Yapısı
	Sivas Belediye Sitesi	Sivas Belediyesi	Sivas	Kamu Yapısı
	TC Bonn Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Yapısı
	TC Kabil Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Yapısı
	TC Lefkoşe Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Yapısı
	TC Lizbon Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Binası
	Zeytinburnu Merkezefendi Öğrenci Yurdu	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Yurt Yapısı
Zonguldak 450 Yataklı İşçi Hastanesi	İşçi Sigortaları Genel Müdürlüğü	Zonguldak	Sağlık Yapısı	
1964	Antalya Bölge Müzesi	Bayındırlık Bakanlığı	Antalya	Kültür/Sanat
	Edirne Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Edirne	Kamu Yapısı
	İstanbul Beykoz Ortaokulu	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Eğitim Yapısı
	İzmir Bornova Deneme Öğretmen Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Eğitim Yapısı
	Mersin Şehrinde Mevzii İmar Planı	İller Bankası	Mersin	Kentsel Tasarım
	TC Emekli Sandığı Ankara Stad Otel Sinema Tesisleri	Emekli Sandığı	Ankara	Kültür/Sanat
	TC İslamabad Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Binası
TC Merkez Bankası Kayseri Şubesi	-	Kayseri	Kamu Yapısı	

Çizelge 3.5. (Devam) 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1965	Ankara Kurtboğazi Barajı Dinlenme Tes. Peyzaj Mimarisi Fikir Proje Yarışması	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ankara	Dinlenme Tesisi/Peyzaj
	Denizli Atatürk Anıtı	Anıt Yaptırma Derneği	Denizli	Anıt
	Emin Onat Kabri	İTÜ Mim. Fak.	İstanbul	Anıt
	Erzurum İmar Planı	İller Bankası	Erzurum	Kentsel Tas.
	İstanbul Beyoğlu İlk Yardım Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	Eğitim Yapısı
	İzmir Agamemnon Sıcak Su Tedavi Merkezi	İzmir Vilayeti Özel İdaresi	İzmir	Turizm
	Kayseri Belediyesi Şehirlerarası otobüs Terminali	Kayseri Belediyesi	Kayseri	Ulaşım
	Konya İmar Planı	İller Bankası	Konya	Kentsel Tas.
	ODTÜ Atatürk Anıtı	ODTÜ	Ankara	Anıt
	Tokat Belediyesi Sitesi	Tokat Belediyesi	Tokat	Kamu Yapısı
	TBMM Bahçesi Peyzaj Düzenlemesi	TBMM	Ankara	Peyzaj
	Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğü	Türkiye Halk Bankası	Ankara	Kamu Yapısı ""
1966	Adana Kent İmar Planı	İller Bankası	Adana	Kamu Yapısı
	Erzurum Yönetici Merkez Düzenlemesi ve Belediye Sitesi	İller Bankası	Erzurum	Kamu Yapısı
	İmar İskan Bak. Yapı Malzemeleri Araştırma Laboratuvarı ve Mesken Deneme İstasyonu	İmar ve İskan Bakanlığı	-	Araştırma Yapısı
	İstanbul Şişli Çocuk Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İzmir Belediye Sarayı	İzmir Belediyesi	İzmir	Kamu Yapısı
	SSK İzmir Konak Tesisleri	SSK Genel Müdürlüğü	İzmir	Sosyal Tesis
	TC Brezilya Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Yapısı
	Adana Kent İmar Planı	İller Bankası	Adana	Kamu Yapısı
	Erzurum Yönetici Merkez Düzenlemesi ve Belediye Sitesi	İller Bankası	Erzurum	Kamu Yapısı
	İmar İskan Bak. Yapı Malzemeleri Araştırma Laboratuvarı ve Mesken Deneme İstasyonu	İmar ve İskan Bakanlığı	-	Araştırma Yapısı
	İstanbul Şişli Çocuk Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İzmir Belediye Sarayı	İzmir Belediyesi	İzmir	Kamu Yapısı
	SSK İzmir Konak Tesisleri	SSK Genel Müdürlüğü	İzmir	Sosyal Tesis
	TC Brezilya Büyükelçiliği	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Elçilik Yapısı
	TC Emekli Sandığı İstanbul Maçka Oteli	TC Emekli Sandığı Genel Müd.	İstanbul	Turizm Yapısı
	TC Varşova Büyükelçiliği	Bayındırlık Bak.	Ankara	Elçilik Yapısı

Çizelge 3.5. (Devam) 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1967	Anafartalar Çarşısı	Ankara İmar ve Emlak İşletmesi	Ankara	Ticaret
	Ankara Polis Eğitim Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Ens.	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Sivil Savunma Koleji İdare ve Eğitim Tesisleri	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Ulus Meydanı Çarşısı ve Büro Binaları	Ankara Valiliği	Ankara	Ticaret
	Ankara Üni. Tıp Fakültesi	Ankara Üniversitesi	Ankara	Eğitim Yapısı
	Antakya Fuar ve Eğlence Sitesi	Antakya Bayındırlık Müd.	Antakya	Sosyal Tesis
	Başbakanlık İstanbul Bölge Binası	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Kamu Yapısı
	Edirne Selimiye Camii Çevre Düzenlemesi	İller Bankası	Edirne	Dini Tesis
	Erzurum Atatürk Üni. Tıp Fak. Ve Araş. Has.	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	Erzurum Devlet Hastanesi Kadın Doğum Çocuk Servisleri Ek Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Sağlık Yapısı
	Fatih Anıtı	Fatih Anıtı Yap Der.	-	Anıt
	Isparta Eğirdir Kemik Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Isparta	Sağlık Yapısı
	İstanbul Ayazağa Harp Akademileri İkinci Etabı	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Askeri Yapı
	İstanbul Harbiye Askeri Müzesi	Milli Savunma Bak.	İstanbul	Kültür/sanat
	İstanbul Harbiye Orduevi Sitesi	Milli Savunma	İstanbul	Askeri Yapı
	İstanbul 1. Ordu Karargah Tesisleri	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Askeri Yapı
	İstanbul Vatan Cad. Mevzii İmar Planı ve Kitle Etüdü	Türkiye Emlak Kredi Bankası	İstanbul	Kentsel Plan
	İstanbul Teknik Üni. Kampüsü Zooloji Bahçeleri ve Yurt Binası	İTÜ	İstanbul	Eğitim Yapısı
	İzmir Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Sağlık Yapısı
	Karadeniz Teknik Üni. Makine ve Elektrik Fak.	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim Yapısı
	Sivas Ana İmar Planı	İller Bankası	Sivas	Kentsel Plan
	Tokat Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Tokat	Sağlık Yapısı
	Zonguldak Kız İlköğretmen Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	Zonguldak	Eğitim Yapısı
Zonguldak Teknik Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	Zonguldak	Eğitim Yapısı	

Çizelge 3.5. (Devam) 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

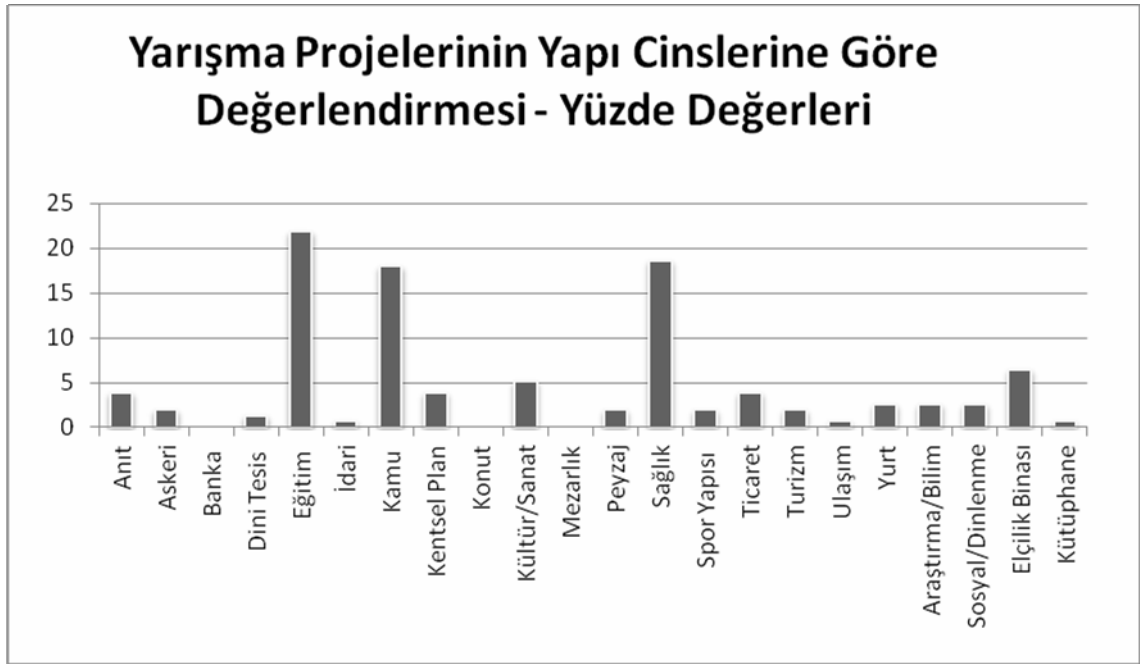
YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1968	Ankara Numune Hastanesi Tevsii	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Sağlık Yapısı
	Artvin Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Artvin	Kamu Yapısı
	Bakırköy İhtiyarlık Bakım Yurdu	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Yurt Yapısı
	Başbakanlık İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Çorum Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Çorum	Sağlık Binası
	Diyarbakır Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Diyarbakır	Sağlık Yapısı
	İstanbul Kongre Binası	İstanbul Özel İdare Müd.	İstanbul	Kültür/sanat
	İstanbul Reklam Sitesi	İstanbul Reklam Şirketi	İstanbul	İdari Bina
	Karadeniz Teknik Üni. Akademik Merkezi	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim Yapısı
	Karadeniz Teknik Üni. Spor ve Sosyal Tesisleri	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim Yapısı
	Karadeniz Teknik Üni. Yer Bilimleri ve Orman Fakültesi	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim Yapısı
	Kars Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Kars	Kamu Yapısı
	Muş Göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Muş	Sağlık Yapısı
	Ordu Göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ordu	Sağlık Yapısı
	Samsun Göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Samsun	Sağlık Yapısı
	Sayıştay İlave Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Karadeniz Teknik Üni. Yer Bilimleri ve Orman Fakültesi	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim Yapısı
	Kars Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Kars	Kamu Yapısı
	Muş Göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Muş	Sağlık Yapısı
	Ordu Göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ordu	Sağlık Yapısı
	Samsun Göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Samsun	Sağlık Yapısı
	Sayıştay İlave Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Side Turistik Yerleşme Planı	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı	Side	Turizm Yapısı
TC Beyrut Büyükelçiliği	Dış İşleri Bakanlığı	Ankara	Elçilik Binası	
Trabzon İmar Planı	İller Bankası	Trabzon	Kentsel Plan	

Çizelge 3.5. (Devam) 1960-1970 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1968	Zonguldak Toplum Polisi Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Zonguldak	Kamu Yapısı
1969	Adana Ruh Sağlığı Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Adana	Sağlık Yapısı
	Adana Kültür Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Adana	Kültür/sanat
	Ankara DGSA ve Devlet Konservatuvarı	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Milli Kütüphane Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kütüphane
	Ankara Ortopedik Sakat Çocuklar Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Bolu Kültür Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Bolu	Kültür/sanat
	Edirne Kırkpınar Er Meydanı	-	Edirne	Spor Yapısı
	Espo 70 Japonya Osaka Dünya Sergisi Türkiye Pavyonu	Bayındırlık Bakanlığı	-	Kültür/sanat
	İslamabad Faisal Camii	-	İslamabad	Dini Tesis
	İstanbul Eğitim Enstitüsü	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Eğitim Yapısı
	İzmir DGSA ve Konservatuar	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Eğitim Yapısı
	İzmir İhtiyarlar Bakım Yurdu	-	İzmir	Yurt Yapısı
	İzmir Rehabilitasyon merkezi	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Sağlık Yapısı
	İzmir Toplum Polisi Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Kamu Yapısı
	Kastamonu Göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Kastamonu	Sağlık Yapısı
	Trabzon Eğitim Enstitüsü	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim-Yapısı
	Türkiye Kızılay Derneği Genel Merkezi	Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanlığı	-	Kamu Yapısı

Dönem içerisinde 28 adet kamu yapısı, 34 adet eğitim yapısı, 6 adet anıt, 4 adet bilim ve araştırma merkezi, 3 adet askeri tesis, 2 adet dini tesis, 4 adet dinlenme ve sosyal alan, 10 adet elçilik yapısı, 1 adet kütüphane, 1 adet özel idari bina, 6 adet kentsel tasarım, 8 adet kültür yapısı, 3 adet peyzaj tasarımı, 29 adet sağlık yapısı, 3 adet spor yapısı, 6 adet ticaret yapısı, 3 adet turizm yapısı, 1 adet ulaşım yapısı ve 4 adet yurt yapısı tasarlanmıştır. Bu yarışmaların 71 adedini Bayındırlık Bakanlığı açmıştır. Bayındırlık Bakanlığı sadece yönetmelik çıkararak değil aynı zamanda kendi üstlendiği bir çok alanda yarışma açarak mimarlara ve yarışma ortamına destek olmakta, zenginleşmeyi sağlamaktadır. 1960'lı yıllarda kamu, eğitim ve sağlık

yapılarına ağırlık verilmiştir. Bu yapılar dışında en çok dikkat çeken yeni bir yapı türü olarak elçilik binalarının yarışma ortamına girişidir. Elçilik Binaları siyasi ve ideolojik açıdan kritik yapılardır ve Bayındırlık Bakanlığının elçilik yapılarını yarışma ile elde etmesi Türkiye mimarlığına ve Türk mimarlara güvenini ve yarışmaları mimari ürün elde etme konusunda başarılı bir yol olarak kabul ettiğinin bir göstergesi olarak görülebilir.

Şekil 3. 4. 1960-1970 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

156 adet yarışmanın açıldığı bu dönemde hiç konut proje yarışması açılmamıştır. Oysa konut yapıları tezin ilk bölümünde de belirtildiği gibi kişilerin kimliklerini oluşmasında önemli bir mekandır. Kentlere göç ile özellikle büyük kentlerin artan nüfusu için konut yapılarının çabuk elde edilme zorunluluğu ve mal sahiplerinin özel şahıslar olması ve özel şahısların yarışma açmaya yönlendirilememesi ya da hiç düşünülmemesi konut yapılarının yarışmaların zenginliğinden yararlanmalarına engel olmuştur.

3.2.4. 1970-1980 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları

1970'li yıllar 1960'lı yılların siyasi olaylarının devamından etkilenen ve 1980 yılında askeri darbe ile sonuçlanan zorlu bir dönemdir. Bu dönemde devlet her alanda etkisini arttırmıştır, özellikle mimarlık alanında da yönetimi eline almaktadır. Bu durum yarışmalarda da etkili olmuştur. 1960 yıllarında açılan 156 yarışmanın 71 tanesi Bayındırlık Bakanlığı tarafından açılırken 1970'li yıllarda 84 yarışmanın 49 tanesi yani yarısından fazlası Bayındırlık Bakanlığı tarafından açılmıştır.

Çizelge 3. 6. 1970-1980 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1970	Ankara Bahçelievler Kız Sanat Ens. Ve Ankara Kız Sanat Öğretmen Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Telekomünikasyon Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Binası
	Ankara 1000 Kişilik Toplum Polis Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Conkbayırı Mehmetçik Parkı Anıtı ve Parkı	-	Çanakkale	Anıt
	Diyarbakır Ziya Gökalp Üniversitesi Kampüsü	Ankara Üniversitesi	Diyarbakır	Eğitim Kampüsü
	İstanbul Ticaret Sarayı	İstanbul Ticaret Odası	İstanbul	Kamu Yapısı
	İzmit İmar Planı	İller Bankası	İzmit	Kentsel Plan
	Niğde Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Niğde	Sağlık Yapısı
1971	Ankara Devlet Arşivi Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Ek Tes.	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Edirne Kapıkule Sınır Kapısı Gümrük Tesisleri	Bayındırlık Bakanlığı	Edirne	Gümrük Yapısı
	Erzurum Atatürk Üni. İşletme Fakültesi ve Temel Bilimler Yabancı Diller Yüksek Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	Gümüşhane Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Gümüşhane	Kamu Yapısı
	İstanbul Adli Tıp Enstitüsü	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İstanbul Bakırköy Ruh Sağlığı Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İstanbul Yedikule Sağlık Sitesi	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	Mersin Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Mersin	Sağlık Yapısı
	Samsun Belediye Binası ve Genel Hizmet Tesisleri	Samsun Belediyesi	Samsun	Kamu Yapısı

¹ Çizelge 3.6. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.6. (Devam) 1970-1980 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1972	Adana Karataş Turizm Planlaması	Adana Belediyesi	Adana	Turizm Yapısı
	Ankara Üni. Tıp Fakültesi Cebeci Hastanesi Reorganizasyon ve Merkez Polikliniği	Ankara Üni.	Ankara	Sağlık Yapısı
	Bursa Tıp Fakültesi	İstanbul Üniversitesi	Bursa	Eğitim Yapısı
	Erzurum Atatürk Üniversitesi 200 Kişilik Laborant ve Tıbbi Teknisyen Okulu ve Dış Hekimliği Fak.	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	Erzurum Atatürk Üni. Müh. Mimarlık Yüksekokulu	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	Erzurum Atatürk Üni. Ziraat Tenolojisi ve EvEkonomisi Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	Hatay Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Hatay	Kamu Yapısı
	İçişleri Bakanlığı	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	İstanbul Cevizli Onkoloji Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	İzmir Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Kamu Yapısı
	Kocaeli Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Kocaeli	Kamu Yapısı
	Karadeniz Teknik Üni. Tıp Fakültesi ve Araştırma Has.	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Eğitim/Sağlık
	Yapı kredis Bankası Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı	Yapı Kredi Bankası	İstanbul	Konut Yapısı
1973	Akşehir Nasrettin Hoca Türbesi	İller Bankası	Akşehir	Anıt
	Ankara Adliye Sarayı	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Ankara Sarayköy Çocuk Bakım ve Yetiştirme Yurdu	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Yurt Yapısı
	Antalya Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Antalya	Kamu Yapısı
	Bandırma Sahil Şeridi Turistik Düzenlemesi	Bandırma Belediyesi	Bursa	Kentsel Plan
	Erzurum Atatürk Üni. İslami İlimler Fak.	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	Gaziantep Kent Bütünü İmar Planı	İller Bankası	Gaziantep	Kentsel Plan
	Kıbrıs Lefkoşa Türk Cemaat Meclisi ve Tiyatro Binası	-	Kıbrıs	Kültür/sanat
	Kütahya Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Kütahya	Kamu Yapısı
	Muş Malazgirt Zafer Anıtı	Bayındırlık Bakanlığı	Muş	Anıt
	Samsun 19 Mayıs Atatürk Anıtı	Türk Devrim Kurumu	Samsun	Eğitim Yapısı
	Samsun Diyanet Sitesi	Samsun Belediyesi	Samsun	Kamu Yapısı

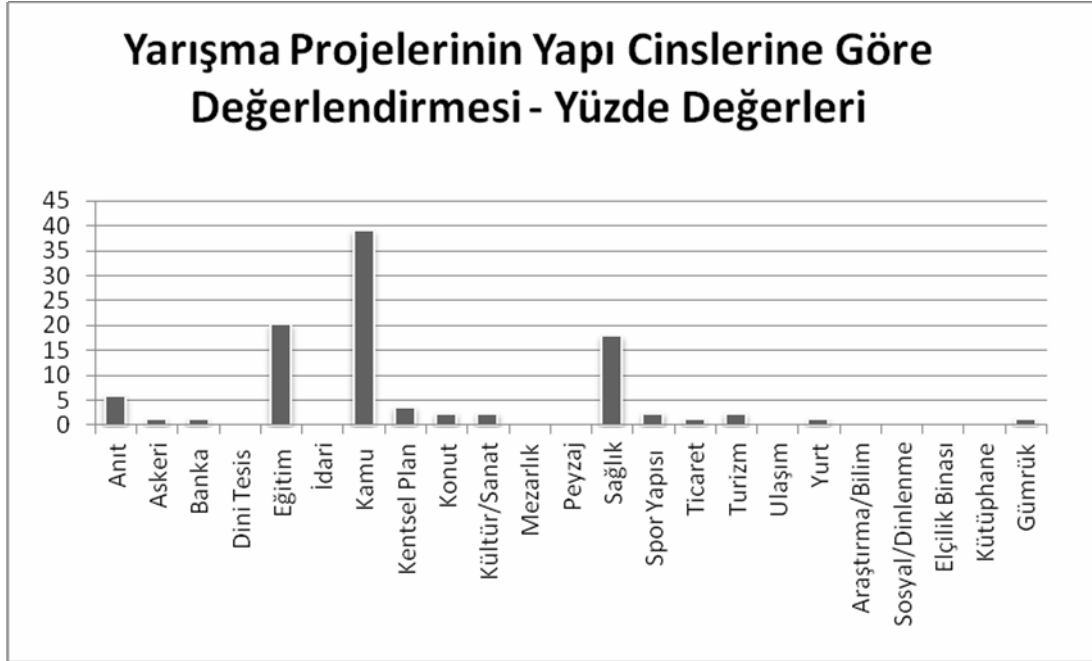
Çizelge 3.6. (Devam) 1970-1980 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1973	Samsun Subaşı Meydanı Yeraltı Çarşısı	Samsun Belediyesi	Samsun	Ticaret
	Sinop Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Sinop	Kamu Yapısı
	Sivas Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Sivas	Kamu Yapısı
	Sosyal Sigortalar Kurumu Kızılay Tesisleri	SSK Genel Müd.	Ankara	Kamu Yapısı
	TC Merkez Bankası İdare Merkezi	TC Merkez Bankası	Ankara	Kamu Yapısı
	TC Merkez Bankası Van Şubesi ve Lojmanları	TC Merkez Bankası	Van	Kamu/Konut
1974	Ankara Onkoloji Hastanesi	-	Ankara	Sağlık Yapısı
	Antalya Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi	Bayındırlık Bakanlığı	Antalya	Eğitim Yapısı
	Ege Üni. Rektörlüğü Akademik Merkez Sitesi	Ege Üni.	İzmir	Eğitim Yapısı
	Elazığ Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Elazığ	Kamu Yapısı
	Kırşehir Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Kırşehir	Sağlık Yapısı
	Pamucak Mevkii Turistik Planlaması	İller Bankası	-	Turizm Yapısı
	Trabzon Kemik Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Sağlık Yapısı
	TC Merkez Bankası İzmir Şubesi	TC Merkez Bankası	İzmir	Kamu Yapısı
	Türkiye Kömür İşletmeleri	-	-	-
1975	Ankara Geri Zekalılar Bakım ve Eğitim Merkezi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Sağlık Yapısı
	Bingöl Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Bingöl	Kamu Yapısı
	Çankırı Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Çankırı	Kamu Yapısı
	Çaykur Genel Müdürlüğü ve Sosyal Tesisleri	Bayındırlık Bakanlığı	-	Kamu Yapısı
	Erzurum Atatürk Üni. Akademik Merkezi	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Eğitim Yapısı
	Erzurum Atatürk Üni. Spor Salonu ve Yüzme Havuzu	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Spor Yapısı
	Hava Kuvvetleri Karargah Binası	Bayındırlık Bakanlığı	-	Askeri Yapı
	İstanbul Zeytinburnu 12500 Kişilik Kapalı Spor Salonu	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Spor Yapısı
	Kütahya Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Kütahya	Sağlık Yapısı
	SSK Büyüeybilen Tıp Hastane	SSK	-	Sağlık Yapısı
1976	İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	Eğitim Yapısı
	Kıbrıs Özgürlük Anıtı	Kıbrıs Türk Federe Devleti Vakıflar İdaresi	Kıbrıs	Anıt
	Türkiye Elektrik Kur.Genel Müd. Tes.	TEK Genel Müd.	-	Kamu Yapısı

Çizelge 3.6. (Devam) 1970-1980 yılları arasında açılan mimari proje yarışmalar

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1977	İzmit Kıyı Kesimi Fuar ve Rekreasyon Alanları Planlaması	İller Bankası	İzmit	Kültür/Sanat
	SSK Etlik Genel Müdürlük Tesisleri	SSK	Ankara	Kamu Yapısı
	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Etimesgut Eğitim Merkezi	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.	Ankara	Eğitim Yapısı
	Urfa DSİ XV. Bölge Tesisleri	Bayındırlık Bakanlığı	Urfa	Kamu Yapısı
1978	Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Aydın Devlet Hastanesi	Bayındırlık Bakanlığı	Aydın	Sağlık Yapısı
	Bayındırlık Bakanlığı Genel Müdürlüğü	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Denizli Belediye Sarayı	Denizli Belediyesi	Denizli	Kamu Yapısı
1979	İstanbul Emniyet Müdürlüğü	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Kamu Yapısı
	TBMM Atatürk Anıtı	TBMM	Ankara	Anıt
	TBMM Ek Cumhuriyet Senatosu	Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Trabzon Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Trabzon	Kamu Yapısı
	Yapı Kredi Bankası Osmanbey Şubesi	-	-	Banka Yapısı

1970'li yıllarda 32 adet kamu yapısı, 3 adet kentsel planlama, 2 adet konut yapısı, 2 adet kültür yapısı, 15 adet sağlık yapısı, 2 adet spor yapısı, 1 adet ticaret yapısı, 2 adet turizm yapısı, 1 adet yurt yapısı, 5 adet anıt, 1 adet askeri yapı, 1 adet banka, 17 adet eğitim yapısı, 1 adet gümrük yapısı yarışması açılmıştır. Bu yarışmaların 49 adedi Bayındırlık Bakanlığı tarafından açılmıştır. Yarışmalarda devlet eli kuvvetlenmektedir. Özellikle sağlık, kamu ve eğitim yapısı gibi bir ülkenin en temel yapılarının yarışma yöntemi ile elde edilmesi yarışmaların önemini göstermektedir. Açılan yapı cinsleri ve farklı illerde yaygın bir şekilde açılması ise ülkenin hala hızlı bir şekilde gelişmeye devam ettiğini göstermektedir. Aşağıdaki grafikten de gözlemlendiği gibi 1930'lu yıllardan 1970'lere kadar açılan bir çok yapı türünün açılma yüzdesi düşmüştür. Ağırlık kamu, sağlık ve eğitim yapıları üzerinedir.

Şekil 3. 5. 1970-1980 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

Konut yapıları ise yine yarışmalarda rağbet görmemektedir. 1970’li yıllarda gelişen tip proje ve toplu konut oluşumu, özel sektörün ve hızlı yapılaşmanın konut yarışmalarını engellemesini daha da kuvvetlendirmiştir. Yapı Kredi Bankası tarafından açılan konut yarışması ilerleyen bölümlerde de bahsedileceği üzere aslında bir rant yarışmasıdır. Yarışma ekibi rant elde edilebilmesi için konut önermişlerdir. Bu nedenle tez kapsamına alınmıştır. Konutun tamamen bir rant unsuruna dönüşü, son yıllarda ancak bu sayede yarışmalar içerisinde yer alabilmesi ile yorumlanabilir.

3.2.5.1980-1990 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları

1980’li yıllar Türkiye mimarlık ortamı için çalkantılı bir on yıl olmuştur. Modernizmden “sıkıcı” olarak bahsedilmesi ve yerine postmodern, bölgeselcilik, tarihselcilik, yöreselcilik, bağlamsıcılık gibi birçok yelpazede ürünler verilmeye başlamıştır. Yapı cinsleri olarak turizm tesisleri, iş merkezleri, yüksek katlı ofis yapıları etkili olmaya başlamıştır. Aynı zamanda özellikle konut tipolojisinde tipleşme ve fabrika ürünü gibi üretilmesi, yaygınlaşmaktadır. Diğer dönemlerde

olduğu gibi hızlı ve karmaşık bir şekilde mimari yarışmaları da özellikle 1980'li yıllarda etkilemeye başlamıştır. Yarışma sonuçlarında ve yarışma raporlarında karşımıza tarih, kültür, gelenek, Roma, Helen, Selçuklu, Osmanlı, stoa, kümbet, kolonad, yerli biçim gibi kelimeler çıkmaktadır. Bu dönemde 98 adet yarışma açılmıştır. Açılan yarışmalar Çizelge 3.7.'de verilmiştir.

Çizelge 3. 7. 1980-1990 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1980	Afyon Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Afyon	Kamu Yapısı
	Erzurum Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Erzurum	Kamu Yapısı
	Başkent Altınpark Kongre ve Sergi Sarayı, Konut , Kültürel ve Sportif Tesisleri, Rekreasyon Kamu Hizmetleri ve Ticari Tesisleri Plan ve Proje Yarışması	-	Ankara	Kentsel Plan/Kompleks
1981	Anayasa Mahkemesi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Ankara Kızılay Tesisleri	Türkiye Kızılay Der.	Ankara	Kamu Yapısı
	Atatürk Kültür Merkezi	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kültür/Sanat
	Eskişehir Fuarı ve Dinlence Eğlence Kültür Alanları Kentsel Tasarımı	İller Bankası	Eskişehir	Kentsel Plan
	Gecekondu Önleme Bölgeleri ve Geri Kalmış Yörelerde Kiralık Konut	İmar ve İskan Bakanlığı	-	Konut Yapısı
	İstanbul Yüksek Denizcilik Okulu	Bayındırlık Bakanlığı	İstanbul	Eğitim Yapısı
1982	Akdeniz Atatürk Kültürparkı Düzenlemesi	Antalya Belediyesi Başkanlığı	Antalya	Kültür/Sanat
	Milli Savunma Bakanlığı Devlet Mezarlığı	Milli Savunma Bakanlığı	Ankara	Mezarlık
	Antalya 100. Yıl Parkı	-	Antalya	Rekreasyon

¹ Çizelge 3.7. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.7. (Devam) 1980-1990 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1983	Antalya Adliye Binası	Bayındırlık Bakanlık Bakanlığı	Antalya	Kamu Yapısı
	Cumalıkızık Köyü/2007 Yılı İçin Öneriler Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması	Ağa Han Vakfı ve TMMOB Mimarlar Odası	-	Kentsel Tasarım
	Cumhurbaşkanlığı Hizmet Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Çalışma Bakanlığı Binası	Bayındırlık Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	İzmir Aliğa Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	İzmir	Kamu Yapısı
	İzmir Atatürk Ormanı Zafer Anıtı ve Çevre Düzenlemesi	Atatürk Ormanı Kurma ve Koruma Derneği	İzmir	Anıt
	Nevşehir Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Nevşehir	Kamu Yapısı
	Samsun Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Samsun	Kamu Yapısı
	Sedat Simavi Mimarlık ve Kent Düzenleme Projesi	-	-	Ulaşım Yapısı
	Yaşam, Mekan, Zaman Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması	TMMOB Mimarlar Odası	-	Fikir Projesi
	Cezayir Milli Merkezi Yarışması	-	Cezayir	Kentsel Tasarım
1984	60-80-100 Yatak Kapasiteli Değişken Yaşlılar Huzurevi Tip Proje Yarışması	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Huzurevi
	Adana Kültür ve Eğlence Vadisi Kentsel Tasarımı	Adana Belediye Başkanlığı	Adana	Kentsel Tasarım
	Aydın İkinci Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	Aydın	Kamu Yapısı
	Aydın Kuşadası Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Aydın	Eğitim Yapısı
	Çanakkale Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Sembolik Şehitliği	TC Tarım ve Orman Bakanlığı	Çanakkale	Anıtsal
	Emniyet Genel Müdürlüğü Söke Didim Eğitim Tesisleri	Bayındırlık ve İskan Bak.	Muğla/Manisa	Eğitim Yapısı
	Eskişehir Kültür Tesisleri	Bayındırlık ve İskan Bak.	Eskişehir	Kültür/Sanat
	Gaziantep Hükümet Konağı	Bayındırlık Bakanlığı	Gaziantep	Kamu Yapısı
	Gelibolu Yarımadası Seddülbahir Savaş Alanı Anıtsal Çevre Düzenlemesi	TC Orman ve Köyleri Bak.	Çanakkale	Anıt
	İlçe Tipi Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Kamu Yapısı
	İstanbul Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	İstanbul	Kamu Yapısı

Çizelge 3.7. (Devam) 1980-1990 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1984	İstanbul Maçka Erkek Lisesi Ek Hizmet Binası	Bayındırlık ve İskan Bak.	İstanbul	Eğitim Yapısı
	İzmir BASmane Turizm ve Ticaret Merkezi	İzmir Büyükşehir Bel.	İzmir	Turizm/Ticaret
	Mardin Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	Mardin	Kamu Yapısı
	Mersin Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Mersin	Eğitim Yapısı
	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Kamu Yapısı
	Samsun Devlet Hastanesi Reorganizasyon ve tevsii	Bayındırlık ve İskan Bak.	Samsun	Sağlık Yapısı
	TC İslamaad Büyükelçiliği	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Elçilik Binası
	TC Merkez Bankası Kambiyo Şubesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Kamu Yapısı
	Zonguldak Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	Zonguldak	Kamu Yapısı
1985	Adana Beş Ocak Meydanı Yeraltı Kuyumcular Çarşısı	Adana Belediyesi	Adana	Ticaret
	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Kamu Yapısı
	Ankara Esenboğa Havalimanı Üst Tesisleri	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Ulaşım Yapısı
	Ankara Gölbaşı Polis Okulu	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Kenti Altınpark Düzenlemesi	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Kentsel Tas.
	Ankara Polis Akademisi Kampüsü	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Eğitim Yapısı
	Ankara Şehirlerarası Otobüs Terminali	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Ulaşım Yapısı
	Batıkent Gençlik ve Toplum Merkezi ile İslam Kültür Merkezi	Batıkent Konut Üretimi Yapı Koop.	Ankara	Sosyal Tesis
	Bolu Devlet Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Bolu	Sağlık Yapısı
	Erzincan Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	Erzincan	Kamu Yapısı
	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yenikapı Kültür ve Eğlence Parkı Kentsel Tasarımı	İstanbul Büyükşehir Bel.	İstanbul	Kültür/Kentsel Tasarım
	İstanbul Çamlıca Dinlenme Merkezi ve Rekreasyon Alanı	Bayındırlık ve İskan Bak.	İstanbul	Rekreasyon
	İstanbul Milli Reasürans Genel Müdürlüğü	Milli Reasürans TAŞ	İstanbul	-
İzmir Bornova Fen Lisesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	İzmir	Eğitim Yapısı	

Çizelge 3.7. (Devam) 1980-1990 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

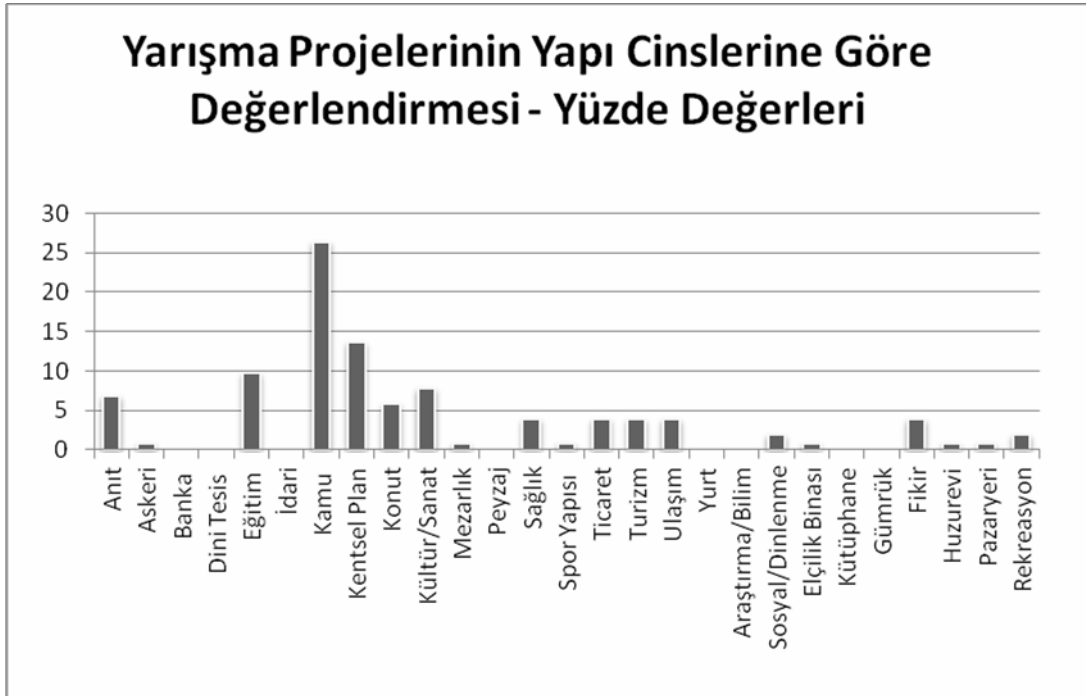
YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1985	Tarihi Kentte Gelecek İçin Yaşama Çevreleri 2000 Fikir Proje Yarışması	Bursa Bel. TMMOB Mimarlar Odası	Bursa	Fikir Yarışması
	Trabzon Sahil Şeridi Düzenlemesi	Trabzon Belediye Başkanlığı	Trabzon	Çevre Düzenlemesi
	Tuzla Deniz Harp Okulu Atatürk Anıtı	Deniz Kuvvetleri Kom.	İstanbul	Askeri Yapı
	Yarının Yaşamı İçin Konut Ve Çevresi	TMMOB Mimarlar Odası-UNESCO	-	Konut/Fikir
	Kızılcahamam Turistik Tesisleri	-	Ankara	Turizm Yapısı
	Ankara Sheraton Oteli Mimari Proje Yarışması	-	Ankara	Turizm Yapısı
	Batıkent Kent Merkezi	-	Ankara	Kentsel Tas.
1986	Adana Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	Adana	Kamu Yapısı
	Altındağ Belediye Sarayı ve Çevresi	Altındağ Belediyesi	Ankara	Kamu Yapısı
	Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Kentsel Tas.
	Antalya Belediyesi Otobüs Terminali	Antalya Belediyesi	Antalya	Ulaşım Yapısı
	Bursa Adliye Binası	Bayındırlık ve İskan Bak.	Bursa	Kamu Yapısı
	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası	Gaziantep Büyükşehir Bel.	Gaziantep	Kamu Yapısı
	Giresun Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	Giresun	Kamu Yapısı
	Osmanlı Bankası Türkiye Personeli Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri	Osmanlı Bankası	Silivri	Konut/Turizm
	Samsun Belediyesi Ticaret Merkezi	Samsun Belediyesi	Samsun	Kamu Yapısı
	Afyonkarahisar Meydanı Yüzme Havuzu	-	Afyon	Spor Yapısı
	Tekel Genel Müdürlüğü Baş Müdürlük Tesisleri	-	Ankara	Kamu Yapısı
	Polis Okul Tesisleri Yarışması	-	-	Eğitim Yapısı
1987	Bursa Büyükşehir Belediyesi Zafer ve Şhreküstü Meydanları Kentsel Tasarımı	Bursa Büyükşehir Bel.	Bursa	Kentsel Tas.
	Bursa Şehirlerarası Otobüs Terminali	TC Emekli Sandığı	Bursa	Ulaşım Yapısı
	Ekonomik Konut Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması	Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliği	-	Konut Yapısı
	Mimarlar Yapı Kooperatifi'nin Sosyal Konut Konulu Öğrenci Yarışması	Kent-Koop	-	Konut Yapısı
	Ruhi Su Mezar Fikir Projesi	TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Şubesi	-	Anıt

Çizelge 3.7. (Devam) 1980-1990 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1987	Trabzon Belediyesi Şehir Anıtları	-	Trabzon	Anıt
	21. Yüzyılın Konutu ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması	Birleşmiş Milletler Türk Derneği Kent Koop ve TMMOB Mimarlar Odası	-	Konut/Fikir
	Adana Fuar Yapısı	-	Adana	Kültür/Sanat
	MSÜ Öğrenci Kafeteryası Yenileme Yarışması	-	İstanbul	Eğitim Yapısı
	Bolu Devlet Hastanesi	-	Bolu	Sağlık Yapısı
	İzmir Üçkuyular Pazar Yeri	-	İzmir	Pazar Yeri
1988	Ankara Kalesi Koruma Geliştirme İmar Planı	Altındağ Belediyesi	Ankara	Kentsel Tas.
	Bayburtlu Şair Zihni Anısına Anıt-Çeşme Fikir Projesi Yarışması	TMMOB Mimarlar Odası Trabzon Şubesi	Bayburt	Anıt
	İstanbul Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarımı	İstanbul Büyükşehir Bel.	İstanbul	Kentsel Tas.
	MSB Maslak Askeri Hastanesi	Milli Savunma Bakanlığı	İstanbul	Sağlık Yapısı
	Mimar Sinan Gezici Müzesi Öğrenci Fikir Yarışması	Gazi Üni. Müh. Mim. Fak.	-	Kültür/Sanat
	Petrol Ofisi AŞ Genel Müd. Satış ve Servis İstasyonu Tip Proje Yarışması	Petrol Ofisi AŞ	-	Ticaret
1989	Celal Bayır Anıt Mezarı ile Yakın ve Uzak Çevre Düzenlemesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Anıt/Kentsel Tas.
	Expo 92 Sevilla Dünya Sergisi Türkiye Pavyonu	Devlet Bakanlığı	-	Kültür/sanat
	Gaziantep 100. Yıl Atatürk Kültürparkı ve Çevresi	İller Bankası	Gaziantep	Kültür
	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarlabası Caddesi	İstanbul Büyükşehir Bel.	İstanbul	Kentsel Tas.
	Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri	Kuşadası Belediyesi	Kuşadası	Sosyal/Ticaret

1980'li yıllarda toplam 27 adet kamu yapısı, 4 adet ulaşım yapısı, 4 adet turizm yapısı, 7 adet anıt, 1 adet askeri, 14 adet kentsel tasarım, 10 adet eğitim yapısı, 1 adet elçilik yapısı, 4 adet fikir proje yarışması, 1 adet huzurevi, 6 adet konut yarışması, 8 adet kültür yapısı, 1 adet mezarlık, 1 adet pazaryeri, 2 adet rekreasyon tasarımı, 4 adet sağlık yapısı, 2 adet sosyal alan tasarımı, 1 adet spor yapısı, 4 adet ticaret yapısı

yarışması açılmıştır.¹ Dönem içerisinde turizm yapılaşmasında ve ofis tasarımlarında bir artış olmasında rağmen, bu alanlarda özel sektörün yoğun olarak hissedilmesinden kaynaklı yarışmalarda yer bulamamışlardır. Yarışmaların çoğu yani 38 adedi Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, 28 adedi ise diğer kamu kurumları tarafından açılmıştır. Geriye kalan 30 adet yarışma ise Üniversiteler, Meslek Odaları ve diğer özel kurumlar tarafında açılmıştır. Yarışmaları açan kurumların ve özel sektörün etkisi ile yarışmalarda ağırlık kamu kurumları ve kentsel düzenlemelerdedir.

Şekil 3. 6. 1980-1990 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

1950 ve 1980 yılları arasında toplam 316 yarışmadan sadece 3 adedi konut yarışmasıdır. 1980-1990 yılları arasında konut yarışmalarında artış yaşanmıştır. %1lik oran %6'lara çıkmıştır. Açılan konut yarışmaları genellikle fikir yarışmaları olarak açılmıştır. Konut yarışmalarının 3 adedi sosyal anlamda sorumluluk edinen kurumlar tarafından açılan, günün problemleri olan gecekondular ve ekonomik konut

¹ Yarışmalar içerisinde farklı işlevlerin bir arada yer aldığı yarışmalar mevcuttur. Bu nedenle verilen sayıların toplamı, toplam yarışma sayısını aşmaktadır.

üretilememesi sorunlarına çözüm arayan yarışmalar iken diğer 3 projenin ise gelecekteki konut yapıları için öngörülebilir bulunması amaçlanmaktadır. Projelerin hiç biri uygulamaya yönelik değildir.

3.2.6. 1990-2000 yılları arasında mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları

1990'lı yıllar küreselleşmenin etkisinde değişen mimari ürünlerin üretildiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Dünya üzerinde üretilen yapılara internet aracılığı ile ulaşılabilirliği geniş bir bakış açısı etrafından mimari yapıların oluşturulmasına etken olmuştur. Özellikle cephe sistemleri ve kullanılan malzemeler yapının niteliği ile bütünleşmektedir. Bunu en iyi havaalanı proje yarışmalarında gözlemlemekteyiz. Bu dönem ile ilgili yazılan birçok makale dönemin yarışmalarına getirilen eleştiriler, geçmişin mimari akımlarının ve unsurlarının etkisi altında kalınması konusunda olmuştur. Bununla beraber gençlere yönelik açılan yarışmalar ise zıt bir etki yaratmaktadır ve genç beyinlerin mimarlığı eleştirel ve yenilikçi görüşleri ile değerlendirmeleri yarışmalar üzerinden gerçeğe dökülmektedir. Bu nedenle özellikle özel firmalar kendi üretim sistemlerini yaymak ve geliştirmek amaçlı öğrencilere yönelik fikir yarışmaları açmıştır. Ayrıca yine öğrencileri desteklemek amaçlı bitirme projeleri üzerinden yarışmalar düzenlenmiştir. Bu dönemde toplam 134 yarışma açılmıştır. Bu dönemde açılan yarışmalar Çizelge 3.8. de verilmiştir.

Çizelge 3. 8. 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1990	Antalya Kent Merkezi İçinde Kale Kapısı ve Çevresi	Antalya Belediye Başkanlığı	Antalya	Kentsel Tas.
	Bağ-Kur Genel Müdürlük Sitesi	Bağ-Kur Genel Müdürlüğü	Ankara	Kamu Yapısı
	Behice Boran Anıt-Mezar Fikir Yarışması	-	-	Anıt
	Güzel Ankara Projesi Kent Girişleri	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Anıt
	İstanbul Bakırköy Adalet Binaları	Bayındırlık ve İskan Bak.	İstanbul	Kamu Yapısı
	İstanbul Beşiktaş Meydanı ve Çevresi	Beşiktaş Belediye Baş.	İstanbul	Kentsel

¹ Çizelge 3.8. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.8. (Devam) 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1990	İzmir Büyükşehir İzmir Fuarı Kültürpark Çevre Düzenlemesi Fuar Kompleksi	İzmir Büyükşehir Bel.	İzmir	Kültür/Sanat
	Kadıköy Belediyesi Selamiçeşme Parkı Düzenlemesi Fikir Pro.	Kadıköy Belediye Baş.	İstanbul	Rekreasyon
	Şanlıurfa Devlet Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Şanlıurfa	Sağlık Yapısı
	Vakıfbank Sosyal Tesisleri ve Bilgi İşlem Merkezi	-	-	İdari/Sosyal
	Yılmaz Güney için Anıt Mezar	-	-	Anıt
	BOTAŞ Genel Müdürlüğü Yarışması	-	-	Kamu Yapısı
	Ankara Diyanet İşleri Başkanlığı	-	-	Kamu Yapısı
1991	Ahlat Selçuklu Kültür Merkezi	Kültür Bakanlığı	-	Kültür/Sanat
	Ankara Büyükşehir Belediyesi Büfe Tipleri Tasarımı	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Ticaret
	Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali	Devlet Hava Meydanları İşletmesi	Antalya	Ulaşım Yapısı
	Düzce İş Merkezi	Düzce Belediyesi	Düzce	Ticaret
	Gelenekten Geleceğe Evimiz Fikir Yarışması	TC Kültür Bakanlığı	-	Konut/Fikir
	Güzel Ankara Projesi Kent Omurgası Kuzey Bölümü Kentsel Tasarım	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Kentsel Tas.
	İnsan Hakları Anıt-Heykeli	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Anıt
	Konya Mevlana Kültür Merkezi	Kültür Bakanlığı	Konya	Kültür/Sanat
	Bayındırlık ve İskan Bak. Konser Salonu	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Kültür/Sanat
	EGO Alanı			Ulaşım
1992	Ankara Çocuk Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Sağlık Yapısı
	Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Saraçlar Çarşısı	Altındağ Belediyesi	Ankara	Ticaret
	Ankara Yenimahalle İlçesi Sınırları İçinde Mevcut Gecekonduların Yeniden Yapılandırılması Konulu Öğrenci Proje Yarışması	Mimarlar Derneği 1927-Yenimahalle Belediyesi	Ankara	Konut Yapısı
	Antalya Kale Kapısı İş Merkezi	-	Antalya	Ticaret
	Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Bin.	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Kültür/Sanat
	Aydın Belediye Sarayı ve Çevre Düzenlemesi	Aydın Belediyesi	Aydın	Kamu Yapısı
	Bursa Büyükşehir Bel. Cumhuriyet Alanı ve Atatürk Caddesi Düzenlemesi	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa	Kentsel Tas.

Çizelge 3.8. (Devam) 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1992	Bursa Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	Bursa	Kamu Yapısı
	Darüşşafaka Cemiyeti Yakacak Huzurevi	Darüşşafaka Cemiyeti	-	Huzurevi
	Denizli Belediyesi İncilipınar Kültürparkı ve Kültür Sitesi	Denizli Belediye Baş.	Denizli	Kültür/Sanat
	Fethiye Belediyesi Rant Tesisleri	Fethiye Belediyesi	Fethiye	-
	Fethiye Belediyesi Sosyal ve Kültür Tesisleri	Fethiye Belediyesi	Fethiye	Kültür/Sanat
	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Tip Proje	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Sağlık Yapısı
	Göz Hastanesi Tip Proje Yarışması	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Sağlık Yapısı
	Kütahya Belediyesi Alışveriş Merkezi ve Sosyal Tesisleri Kompleksi	Kütahya Belediyesi	Kütahya	Ticaret
	Mimar Sinan Anıtı Çevre Düzenlemesi Öğrenci Yar.	Mimarlar Derneği 1927	-	Anıt
	Ruh Sağlığı ve Rehabilitasyon Merkezi Tip Proje	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Sağlık Yapısı
	TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi	TMMOB İnşaat Müh. Oda.	Antalya	Kamu Yapısı
	TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi	TMMOB Mimarlar Odası	Antalya	Kamu Yapısı
	TC Kültür Bakanlığı Nevşehir Hacı Bektaş-ı Veli Kültür Merkezi	Kültür Bakanlığı	Nevşehir	Kültür/Sanat
	Ülkemiz Koşullarına Uygun Konut Üretim Modeli	Gök İnşaat ve Ticaret AŞ	-	Konut Yapısı
Bodrum Kültür Merkezi	-	Bodrum	Kültür/Sanat	
1993	Akdeniz Gençlik Kültür ve Sanat Parkı	Antalya Belediyesi	Antalya	Kültür/Sanat
	Ankara Merkezi İş Alanı	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Ticaret
	Basın Şehitleri Anıtı	TC Kültür Bakanlığı	-	Anıt
	Bilkent Üni. Güzel Sanatlar, Tas. ve Mimarlık Fak. Beytepe Giriş Kontrol Yapısı	Çimentoaş Gazbeton	Ankara	Giriş Kapsı
	Demokrasi Şehitleri Anıtı	TC Kültür Bakanlığı	-	Anıt
	Devlet Hastanesi Tip Proje Yarışması	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Sağlık Yapısı
	Gap Kültür ve Sanat Merkezi	Kültür Bakanlığı	-	Kültür/sanat
	Gaziantep Yapı Sektörü Merkezi	Gaziantep Yapı Sektörü	Gaziantep	İdare
	Güzel Ankara Projesi Kent Girişleri	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Anıt
	İstanbul Kadıköy Hükümet Konağı	Bayındırlık ve İskan Bak.	İstanbul	Kamu Yapısı

Çizelge 3.8. (Devam) 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1993	İzmir-Buca Doğum Çocuk Bakımevi	Bayındırlık ve İskan Bak.	İzmir	Sağlık Yapısı
	Kartal Merkez Sahil Kesimi Düzenlenmesi Fikir	Kartal Belediye Başkanlığı	İstanbul	Kentsel Tas.
	Konya Onkoloji Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Konya	Sağlık Yapısı
	Laiklik Anıtı	TC Kültür Bakanlığı	-	Anıt
	Mayadrome Çarşı ve Ofis Kompleksi	-	-	Ticaret
	Sanayi ve Ticaret Bak. KOSGEB İdaresi	KOSGEB	Ankara	Kamu Yapısı
	Söğüt Ertuğrul Gazi Kültür Merkezi	Kültür Bakanlığı	-	Kültür/Sanat
	Trabzon Sahil Bandı Rekreatif Amaçlı Tesis	Trabzon Belediye Baş.	Trabzon	Kentsel Tas.
	Toplu Konut Projelerinde Prefabrikasyon Konulu Öğrenci Proje Yarışması	Türkiye Prefabrik Birliği	-	Konut
	Ytong Donatılı Elemanları ile Çevre Koşulları Duyarlı Bireysel Konut Proje Yarışması	YTONG	-	Konut Yapısı
1994	Karşıyaka Zübeyde Hanım Kültür ve Sanat Merkezi	Karşıyaka Belediyesi Baş.	İzmir	Kültür/Sanat
	Kent Mobilyaları Yarışması	Mimarlar Odası Adana Şubesi-Kambeton	Adana	Mobilya
	Marmaris Höyüktepe Kültür Merkezi	Marmaris Belediye Baş.	Muğla	Kültür/Sanat
	Sivas'ta Sivas'ta kılan Aydınlar İçin Anıt Mezar Fikir Yar.	Pir Sultan Abdal	Sivas	Anıt
	Tariş Genel Müdürlüğü	Tariş Genel Müdürlüğü	-	İdare
	TMMOB Elektirik Müh. Oda. Antalya Bölge Tem. Makine Müh. Oda. Antalya Şubesi Ortak Hizmet Binası	TMMOB Makine, Elektirik Odaları Antalya Bölge Tem.	Antalya	Kamu Yapısı
	Bir Konutun Prefabrikasyonu Teknolojisi Kullanılarak Tasarımı Konulu Öğrenci Proje Yar.	Türkiye Prefabrik Birliği	-	Konut Yapısı
	Yıldız Teknik Üni. Havuzlu Bahçe Açık Alanı	Yıldız Teknik Üni.	İstanbul	Rekreasyon
1995	Ankara Kültür ve Kongre Merkezi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Kültür/Sanat
	Ankara Trafik Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Ankara	Sağlık Yapısı
	Bosna Hersek Anıtı	Ankara Büyükşehir Bel.	Ankara	Anıt
	Çankaya Belediyesi Hizmet Binası	Çankaya Belediye Baş.	Ankara	Kamu Yapısı
	Devlet Hastanesi Tip Proje Yarışması	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Sağlık Yapısı

Çizelge 3.8. (Devam) 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1995	Devlet Hastanesi Tip Proje Yarışması (500 Yataklı)	Bayındırlık ve İskan Bak.	-	Sağlık Yapısı
	Harran Üniversitesi	TC Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi		Eğitim Yapısı
	İstanbul Gaziosmanpaşa Devlet Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	İstanbul	Sağlık Yapısı
	Kastamonu Guatr Merkezi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Kastamonu	Sağlık Yapısı
	Konya göğüs Hastalıkları Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Konya	Sağlık Yapısı
	Samsun Onkoloji Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Samsun	Sağlık Yapısı
	Tekirdağ Devlet Hastanesi	Bayındırlık ve İskan Bak.	Tekirdağ	Sağlık Yapısı
	TBMM Genel Kurul Toplantı Salonu	TBMM	Ankara	Kamu Yapısı
	Beton Kent Mobilyaları Prefabrikasyon Endüstriyel Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması	Türkiye Prefabrik Birliği	-	Mobilya
1996	Archiprix Türkiye 1996 Öğrenci Proje Yarışması	Yapı Endstri Merkezi	-	Bitirme Projesi
	Atatürk Hava Limanı	Devlet Hava Meydanları	İstanbul	Ulaşım Yap.
	Bağcılar Meydan Düzenlemesi ve Kentsel Tas.	Bağcılar Belediyesi	İstanbul	Kamu Yapısı
	Bandırma Cin Çukuru Kent Merkezi	Bandırma Belediyesi	Balıkesir	Kentsel Tas.
	Bursa Yıldırım Belediyesi Kültür Merkezi	Yıldırım Belediyesi	Bursa	Kültür/Sanat
	Cem Vakfı Cem Kültür Evi	Cumhuriyet Eğitim ve Kültür Vakfı	-	Kültür/Sanat
	Gaziantep Merkezi Hal Bölgesi Kentsel Tasarımı	Gaziantep büyükşehir Bel.	Gaziantp	Kentsel Tas.
	İzmir Konak Meydanı Fikir Proje Yarışması	Mimarlar Odası İzmir Şub.	İzmir	Meydan
	Konya Büyükşehir Bel. Karatay Kent Merkezi	Konya Büyükşehir Bel.	Konya	Kentsel Tas.
	KKTC KT Kooperatif Merkez Binası	-	-	İdari Bina
	Trabzon Belediyesi Hizmet Binası	Trabzon Belediyesi	Trabzon	Kamu Yapısı
	TEB Sosyal ve Kültürel Tesisleri	TEB Merkez Heyeti	-	Kültür/Sanat
	Prefabrike elemanlarla Çok Amaçlı Açık Pazar Yeri Tasarımı Öğrenci Yarışması	Türkiye Prefabrik Birliği	-	Pazar Yeri
	Uskon Uzay Sistemi Öğrenci Yarışması	Uskan AŞ	-	Taşıyıcı Sistem

Çizelge 3.8. (Devam) 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

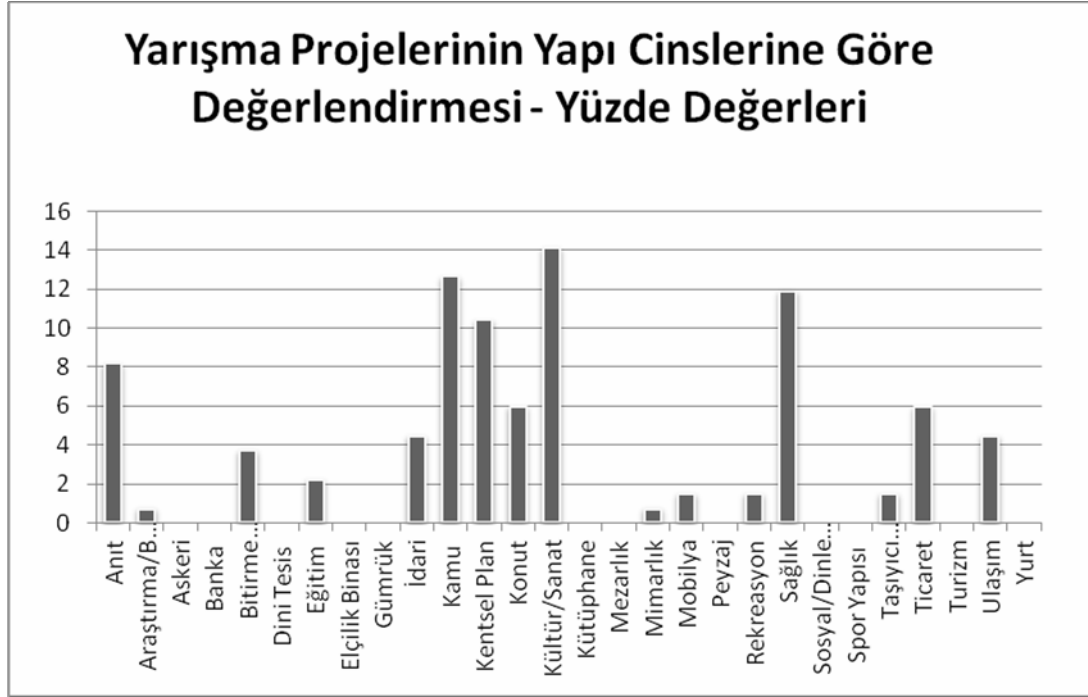
YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1997	Archiprix Türkiye 1997 Öğrenci Proje Yarışması	Yapı Endüstri Merkezi	-	Bitirme Projesi
	Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Bina Kompleksi	Bursa Ticaret ve Sanayi Odası	Bursa	Kamu Yapısı
	Bursa Uluslararası Fuar Alanı Kongre ve Kültür Merkezi ve Konaklama Ağırlama Tesisi	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa	Kongre/Sanat/Turizm
	EBSO Center İzmir	Ege Bölgesi Sanayi Odası	İzmir	
	Isparta Belediyesi Çarşamba Pazarı Kentsel Tasarımı	Isparta Belediyesi	Isparta	Pazar Yeri
	Kocaeli Derince Belediye Sarayı Alışveriş Merkezi Büro Kompleksi	Derince Belediye Başkanlığı	Kocaeli	Ticaret
	Konkur AŞ Ahşap Ev Fikir Proje Yarışması	Konkur AŞ-Türk Serbest Mim. Der.	-	Konut Yapısı
	Konya Selçuklu Cemile Düzel Kız Meslek Lisesi	TMMOB Mimarlar Odası Konya Şubesi	Konya	Eğitim Yapısı
	Konya Çifte Kümbetler Parkı ve Çevresi Kentsel Tasarım	Konya Selçuklu Belediyesi	Konya	Kentsel Tas.
	KKTC Limasol Türk Koop. Bankası Ltd. Merkez Binası	Limasol Türk Koop. Bankası Ltd.	KKTC	İdare Binası
	Tarihi Kentte Gelecek için Yaşama Çevreleri Fikir Proje Yarışması	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı	-	Kentsel Tas.
	TBMM Milletvekili Çalışma Binası	Archiprix Türkiye 1996 Öğrenci Proje Yarışması	Ankara	Kamu Yapısı
	TED Ankara Koleji Kampüsü	TED Ankara Koleji Vakfı	Ankara	Eğitim Yapısı
	Uluslararası Kongre ve Kültür Merkezi	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası	İstanbul	Kültür/Sanat
1998	Esenboğa Havalimanı	Devlet Hava Meydanları İşletmesi	Ankara	Ulaşım Yapısı
	Archiprix Türkiye 1998	Yapı Endüstri Merkezi	-	Bitirme Projesi
	Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Fikir Proje Yarışması	Orman Bakanlığı	Çanakkale	Kentsel Tas.
	İzmir Adnan Menderes Havaalanı	Devlet Hava Meydanları İşletmesi	İzmir	Ulaşım Yapısı
	İTKİB Teknopark Projesi	-	-	Araştırma/Bilim Merkezi
	Kayaköy için Öğrenci Fikir Proje Yarışması	Türkiye Mimarlık Öğrencileri Buluşması	-	Kentsel Tas.
	Muğla Milas Bodrum Havaalanı	Devlet Hava Mey.	Muğla	Ulaşım

Çizelge 3.8. (Devam) 1990-2000 yılları arasında açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
1998	Bir Sanayi Yapısının Prefabrike Beton Cephelerinin Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması	Türkiye Prefabrik Birliği	-	Cephe Tas.
	Şehirler ve İnsanlar Konulu Öğrenci, Fikir Proje Yar.	İTÜ Mimarlık Fak.	-	Fikir Yarışması
	Türk Tarihine Saygı Bulvarı	Selçuk Ün.,	-	Kentsel Tas.
	TSMD 2100 Yılında Konut Yarışması	TSMD	-	Konut/Fikir
	Uskon Uzay Sistemi Öğrenci Proje Yar.	Uskon	-	Taşıyıcı Sistem
	Yıldız Teknik Üni. Bitirme Projeleri Yar.	Yıldız Teknik Üni.	-	Bitirme Projesi
1999	Ankara Esenboğa Çimento Müstahsilleri Birliği Yönetim Binası Kongre Oteli Kongre Salonu	-	Ankara	İdari/Kültür
	Archiprix Türkiye 1999	Yapı Endüstri Merkezi	-	Bitirme Projesi
	Muğla Dalaman Proje Yarışması	Devlet Hava Meydanları İşletmesi	Muğla	Ulaşım Yapısı
	Tepe Mimarlık Kültürü Merkez, 2000+ Mimarlık Kültürünü Yayma Proje Yarışması	Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi	-	Mimarlık Felsefesi

134 yarışmanın toplam 11 adedi anıt, 1 adedi bilim ve teknoloji merkezi, 5 adedi bitirme projeleri üzerine, 1 adet cephe tasarımı, 3 adet eğitim yapısı, 11 adet giriş kapısı, 1 adet huzurevi, 6 adet idari bina, 17 adet kamu yapısı, 14 adet kentsel tasarım, 8 adet konut yapısı, 19 adet kültür yapısı, 1 adet kent meydanı, 1 adet mimarlık felsefesi üzerine, 2 adet mobilya tasarımı, 2 adet Pazar yeri, 2 adet rekreasyon alanı, 16 adet sağlık yapısı, 2 adet taşıyıcı sistem, 8 adet ticaret ve 6 adet ulaşım yapısı yarışması açılmıştır. ¹ Kamu, sağlık yapıları oran olarak diğer dönemlerde olduğu gibi yüksektir. Bu dönemde kültür yapıları öne geçmiştir. Ayrıca yine özel sektörün etkisi ile birlikte özel idari bina tasarımları da yarışmaların konusu olmuştur.

¹ Yarışmalar içerisinde farklı işlevlerin bir arada yer aldığı yarışmalar mevcuttur. Bu nedenle verilen sayıların toplamı, toplam yarışma sayısını aşmaktadır.

Şekil 3. 7. 1990-2000 yılları arası mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

Konut yarışmaları 1990'lu yıllarda oran olarak %6'lardadır. Özellikle özel firmaların ve odaların desteği ile konut yapılarının yarışmalar sonucu elde edilmesinin önü açılmıştır. Konut yarışmaları, özel firmaların üretim sistemlerini konut üzerinden geliştirmek ve yaymak üzere açması, önceki dönemlerde karşımıza çıktığı gibi günün konut problemlerine çözüm aramak amaçlı ve gelecekte konut yapısı üzerine fikirler üretilebilmesi amaçlı açılmıştır. Açılan yarışmalar özellikle öğrencilere yönelik fikir yarışmalarıdır.

3.2.7. 2000'li yıllarda mimari proje yarışmaları ve konut proje yarışmaları

2000'li yıllar Türkiye mimarlık ortamı için karmaşık bir dönemdir. Avrupa Birliği süreci, Kyoto protokolü, Mimarlar Odasının kendi açılımları, TOKİ'nin bir çok projede yetkilendirilmesi, mimarlık ortamının değişmesine sebep olmuştur. İhale yöntemi ile proje elde edilmesi 2000'li yıllarda TOKİ'nde devreye girmesi ile sayıca artmıştır. Buna karşılık özellikle genç mimarlar kendi kurdukları internet paylaşım siteleri üzerinden yarışmalar konusunda örgütlenmeye başlamıştır. Bu nedenle özel sektörde yer alan birçok kurum, proje elde etme konusunda yarışmalar

yöntemine yönelenmiştir. Bu nedenle bu dönemde karşımıza farklı proje tipleri çıkmaktadır. 2000-2009 yılları arasında toplam 145 yarışma tespit edilmiştir. Bu dönemde açılan yarışmalar Çizelge 3.9.'da verilmiştir.

Çizelge 3. 9. 2000'li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları¹

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2000	Balçova KİPA Hipermarket Mimari Proje Yarışması	-	İzmir	Ticaret Yap.
	35 m ² Konut Mimari Tasarım Yarışması	-	-	Konut Yap.
	Tekstilbank Genel Müdürlük Binası Mimari Proje Yarışması	Tekstilbank	-	İdare Yapısı
	Sağlık-Eğitim Vakfı (SEV) İzmir Koleji Ek Binası Mimari Proje Yarışması	SEV	İzmir	Eğitim Yap.
	<u>İzocam 1.Üniversiteler Arası Yalıtım Yarışması</u>	İzocam	-	Yalıtım/Fikir
	Milli Reasürans T.A.Ş. Çok Katlı Otopark Binası Mimari Proje Yarışması	Milli Reasürans TAŞ	-	Otopark Yapısı
	Geleceğin Kenti Tasarım Yarışması	-	-	Kentsel Tas.
	Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB) Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması	TESKOMB	Ankara	İdare Yapısı
	Adnan Saygun Kültür ve Sanat Merkezi Sınırlı Çağrılı Mimari Proje Yarışması	İzmir Büyükşehir Belediyesi	İzmir	Kültür/Sanat Yapısı
	Ankara Büyükşehir Belediye Sarayı ile Sosyal-Ticari Tesisleri Mimarlık-Mühendislik ve Kentsel Tasarım Yarışması	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Ankara	Kamu/Ticaret/Kentsel Tas.
T.C. Bakü Büyükelçilik Binası Mimari Proje Yarışması	-	-	Büyükelçilik Yapısı	
2001	Kadıköy Meydanı - Haydarpaşa - Harem Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması	-	İstanbul	Kentsel Tas.
	ECCS Türkiye Çelik Yapı Proje Yarışması	-	-	Taşıyıcı Sistem

¹ Çizelge 3.9. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2001	Antalya Lara Kentsel Park ve Peyzaj Tasarımı Yarışması	-	Antalya	Peyzaj
	Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü Mimari Proje Yarışması	PO Genel Müd.	-	İdare Yapısı
	Çatalhöyük Kazı Alanı Örtüsü Proje Yarışması	-	Konya	Taşıyıcı Sistem
	Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi	-	Antalya	Yenileme/Ticaret
	İzocam 2. Üniversiteler Arası "Binalarda Isı Yalıtımı ve Enerji Tasarrufu" Konulu Yalıtım Yarışması	İzocam	-	Yalıtım/Fikir
	Çevre Bakanlığı Binası Mimari Proje Yarışması	Çevre Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Mustafakemalpaşa Belediyesi Ticari Kültür Aktivite Alanı Yarışması	Mustafakemalpaşa Belediyesi	Bursa	Ticaret/Kültür
	Antalya Demirciler Çarşısı Yenileme ve Geliştirme Proje Yarışması	-	Antalya	Yenileme/Ticaret
	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul	Kamu Yapısı
	Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa	Kültür/Kentsel Tas.
	Ankara Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi Bölge Parkı ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması	Ankara Gölbaşı Belediyesi	Ankara	Peyzaj/Kentsel Tas.
	VII. Uskon Uzay Sistem Yarışması	Uskon	-	Taşıyıcı Sistem
	İTÜ Evi Mimari Proje Yarışması	İTÜ	İstanbul	Konut Yapı.
	İzmir Liman Bölgesi Kentsel Tasarım Uluslararası Fikir Yarışması	İzmir Büyükşehir Belediyesi	İzmir	Kentsel Tas.
2002	Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Binası Yarışması	Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	İzmir	Eğitim Yapı.
	AMOP Akdeniz Mimarlık Okulları Proje Yarışması	-	-	Eğitim Yapı.
	Erkul Kozmetik Binası Davetli Mimari Proje Yarışması	Erkul Kozmetik	-	İdare Yapısı

Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2002	Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB) Merkez Ofisi ve Misafirhane Yarışması	TESKOMB	-	İdare/Konaklama
	ODTÜ Teknokent Ar-Ge Binası Yarışması	ODTÜ	Ankara	Araştırma/Bilim
	Kavaklıderem Derneği, Bahçe Teras Yarışması	Kavaklıderem Derneği	Ankara	Peyzaj
	Ankara Kuğulu Park ve Yakın Çevresi Yarışması	Çankaya Belediye Başk.	Ankara	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Ankara Güvenpark ve Yakın Çevresi Kentsel Peyzaj Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması	TMMOB Peyzaj Mimarları Odası	Ankara	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Yalvaç Kent Meydanı Düzenlenmesi Bölgesel Mimari Proje Yarışması	Yalvaç Belediye Başk.	Isparta	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Çelik Köprü Yarışması 2002	-	-	Köprü/Taşıyıcı Sistem
	Ekolojik Konut	-	-	Konut Yap.
	Cam Ev Yarışması	-	-	Konut Yap.
	Doğukent Kentsel Mekanlar ve Cepheler Tasarım Projesi 1	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Ankara	Kentsel Tas.
	Depreme Duyarlı Yerleşmeler Mimari Fikir Yarışması	TMMOB Mimarlar Odası	Ankara	Fikir Yarışması
	Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 50. Yıl Parkı ve Şehitler Anıtı Kompleksi Proje Yarışması	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Ankara	Peyzaj/Kentsel Tas./Anıt
	Antalya Tarihsel Karaalioğlu Parkı Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma Proje Yarışması	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Antalya	İdare Yapısı/Kentsel Tas.
2003	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü, Kampus Yönetim Binası, Kütüphane, Bilgi İşlem Merkezi Mimari Proje Yarışması	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampus Yönetim Kurulu Başkanlığı	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	İdare Yapısı/Eğitim Yapısı
	İzocam "İzolasyon" Konulu Öğrenci Yarışması	İzocam	-	Yalıtım/Fikir
	Borusan Uluslararası Çelik Yapı Öğrenci Yarışması	Borusan	-	Taşıyıcı Sistem/Fikir
	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Kongre Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampus Yönetim Kurulu Başkanlığı	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Kültür/Sanat Yapısı
	2. 21. Yüzyıl Sofa Tasarımı Yarışması	-	-	Konut Yap.

Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2003	İzmir Konak Belediyesi Yeşilyurt Spor Kompleksi Mimari Proje Yarışması	İzmir Konak Belediyesi	İzmir	Spor Yapısı
	Ankara Büyükşehir Belediyesi Osmanlı İmparatorluğu'nun 700. Kuruluş Yıldönümü Anıt Kompleksi ve Parkı Proje Yarışması	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Ankara	Peyzaj/Kentsel Tas./Anıt
	Toplu Yerleşmeler ve Konutlarda Yenilikçilik Yarışması	-	-	Konut Yapı.
	Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası ve Kültürel - Sosyal Tesisleri Mimari Proje Yarışması	Türkiye Noterler Birliği	Ankara	İdare Yapısı/ Kültür/Sanat Yapısı
	IX. Uskon Uzay Sistem Yarışması	Uskon	-	Taşıyıcı Sistem/Fikir
2004	İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Mimari Proje Yarışması	-	İstanbul	Kültür/Sanat Yapısı
	Borusan Expedition Center	Borusan	İstanbul	Kültür/Sanat Yapısı
	Diamond of İstanbul	Hema A.Ş	İstanbul	İş Merkezi
	İTÜ Kafe Sera Tasarım Yarışması	İTÜ	İstanbul	Restaurant/ Kafeterya
	İTÜ Taşkılla Avlu Tasarım Yarışması	İTÜ	İstanbul	Eğitim Yapı.
	Pananos Plajı Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması	İzmir Selçuk Belediyesi	İzmir	Peyzaj/Kentsel Tas.
	UIA 2005 İstanbul Dünya Mimarlık Kongresi, Kongre Vadisi Tasarımı, Ulusal Proje Yarışması	Mimarlar Odası Genel Merkezi	İstanbul	Kültür/Sanat Yapısı
	Gaziosmanpaşa Belediyesi Belediye Binası ve Çevresi Mimari-Kentsel Tasarım Proje Yarışması	TC Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	İstanbul	İdare Yapısı
	Anayasa Mahkemesi Binası Mimari Proje Yarışması	TC Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması	Eskişehir Tepebaşı Belediyesi	Eskişehir	Kamu Yapısı
2005	Bursa Muradiye Külliyesi ve Türbeleri için Özgün Tasarımlar Yarışması	-	Bursa	Dini Yapı
	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Yurt Blokları Kentsel Tasarım ve Mimari Proje	ODTÜ Kampus Yönetim Kurulu Başkanlığı	KKTC	Yurt Yapısı
	İzmit Spiral Kompleks Ulusal Mimari Proje Yarışması	Tabosan	İzmit	Karma Yapı
	Balık Hali	-	-	Ticaret Yapısı

Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2005	ODTÜ Teknokent Yazılım Evi Mimari Proje Yarışması	ODTÜ	Ankara	Eğitim Yap.
	Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı Kentsel Fikir Proje Yarışması	Konyaaltı Belediyesi	Antalya	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Mimari Proje Yarışması	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir	Eğitim Yap.
	Trabzon Belediyesi Kalkınma Mahallesi Parkı Bölgesel Fikir Projesi Yarışması	Trabzon Belediyesi	Trabzon	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Mimarlar Odası 50. Yıl Parkı Proje Yarışması	Mimarlar Odası Genel Merkezi	Kayseri	Peyzaj/Kentsel Tas.
	İstanbul İl Özel İdaresi Hizmet ve İl Genel Meclisi Binası ile Çevre Düzenlemesi Ulusal Mimari Proje Yarışması	İstanbul Valiliği İl Özel İdaresi	İstanbul	Kamu Yapısı
	Diyarbakır Yenişehir Belediyesi Hizmet Binası Yarışması	Yenişehir Belediye Başkanlığı	Diyarbakır	Kamu Yapısı
	TC Merkez Bankası Bursa Şubesi ve Lojman Binası Proje Yarışması	Mimarlar Odası Merkez Yayın Komitesi	Bursa	İdare Yapısı/ Konut Yap.
	İstanbul Pendik Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması	Pendik Belediye Başkanlığı	İstanbul	Kamu Yapısı
	Gebze Tarihi Kent Merkezi Kentsel Tasarım Fikir Projesi Yarışması	Gebze Belediye Başkanlığı	Kocaeli (İzmit)	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Van Beşyol Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması	Van Belediye Başkanlığı	Van	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Antalya Kent Merkezi Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenlenmesi Mimari Proje Yarışması	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Antalya	Garaj/Ticaret
	Karabük Belediyesi Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması	Karabük Belediyesi	Karabük	Kamu Yapısı
	Bursa Yıldırım Belediyesi Kaplıkaya Rekreasyon Vadisi Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması	Yıldırım Belediye Başkanlığı	Bursa	Peyzaj/Kentsel Tas.
	İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması	TMMOB Mimarlar Odası	İstanbul	Kültür/Sanat Yapısı
	Bursa Santral Garaj Kent Meydanı Mimari ve Kentsel Planlama Proje Yarışması	Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Bursa	Garaj/Ticaret

Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2006	Beylikdüzü Cumhuriyet Caddesi ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması	İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı	İstanbul	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Arifiye Belediyesi Sapanca Gölü Rekreasyon Alanı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması	Arifiye Belediye Başkanlığı	Sakarya	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Mimarlar Odası Mersin Şubesi Hizmet Binası Proje Yarışması	Mimarlar Odası Mersin Şubesi	Mersin	İdare Yapısı
	Urla Su Sporları Merkezi Mimari Proje Yarışması	Arkas Denizcilik	İzmir	Spor Yapısı
	Balıkesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması	Balıkesir Belediye Başkanlığı	Balıkesir	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Burdur Şehirlerarası Otobüs Terminal Kompleksi Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması	Burdur Belediyesi Başkanlığı	Burdur	Ulaşım Yapısı
	Manisa Belediye Hizmet Binası Ticaret Merkezi ve Kentsel Mekan Düzenlemesi Ulusal Mimari Proje Yarışması	Manisa Belediye Başkanlığı	Manisa	Kamu/Ticaret Yapısı
	İzmir Konak Belediyesi Uzundere Rekreasyon Vadisi Proje Yarışması	İzmir Konak Belediye Başkanlığı	İzmir	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Bölgesel Mimari Yarışma Projesi	Mimarlar Odası Antalya Şubesi	Antalya	Kamu/ Kültür/Sanat Yapısı
	Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması	Osmangazi Belediye Başkanlığı	Bursa	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Trabzon Eski Tekel Binası Yeniden Canlandırma Mimari Proje Yarışması	Trabzon Belediye Başkanlığı	Trabzon	Yenileme
	TBMM Kütüphane-Araştırma Merkezi Arşiv Binası ve Genel Sekreterlik Hizmet Binası Yapı Kompleksi ve Ziyaretçi Kabul Binası Mimari Proje Yarışması	TBMM	Ankara	Kamu Yapısı
	Kahramanmaraş Belediye Başkanlığı Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması	Kahramanmaraş Belediye Başkanlığı	Kahramanmaraş	Kamu Yapısı
	Antalya Varsak Belediye Binası Bölgesel Mimari Proje Yarışması	Antalya Varsak Belediye Başkanlığı	Antalya	Kamu Yapısı
	TC MSB Savunma Sanayii Müsteşarlığı Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması	Savunma Sanayii Müsteşarlığı	Ankara	Kamu Yapısı

Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2007	Esenyurt Konut Kompleksi Mimari Proje Yarışması	-	İstanbul	Konut Yapı.
	İTÜ Taşkışla-Gümüşsuyu Yerleşkeleri Mimari ve Kentsel Tasarım Proje Yarışması	İTÜ	İstanbul	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Mersin Adalet Sarayı	Adalet Bakanlığı Teknik İşler Dairesi Bşk.	Mersin	Kamu Yapısı
	Dicle Vadisi Peyzaj Planlama Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması	Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Diyarbakır	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması	İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi	İstanbul	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Kemal Türkler Anıt Mezarı Proje Yarışması	TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi	İstanbul	Anıt Mezar
	Eskişehir Ticaret Odası Hizmet Binası, Fuar - Sergi ve Kongre Merkezi, Sosyal Tesisleri Ulusal Mimari Proje Yarışması	Eskişehir Ticaret Odası	Eskişehir	İdare/ Kültür/Sanat Yapısı
	TC Berlin Büyükelçiliği Kaçılırya Binası Uluslararası Mimari Proje Yarışması	TC Dışişleri Bakanlığı	Ankara	Elçilik Yapısı
	Antalya Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenleme Proje Yarışması	Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Antalya	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Başakşehir Kent Merkezi II Kademeli - Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması	İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi	İstanbul	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Üçüncü Bin Yılda Yaşayan Osmanlı Köyü - Cumalıkızık Fikir Proje Yarışması	Yıldırım Belediye Başkanlığı	Bursa	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Kahramanmaraş Kültür Parkı Mimari Proje Yarışması	Kahramanmaraş Belediye Başkanlığı	Kahramanmaraş	Peyzaj/Kentsel Tas.
2008	Yalova Raif Dinçök Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması	Akkök Grup	Yalova	Kültür/Sanat Yapısı
	Alarko Attaş Maslak Kompleksi Yarışması	Alarko	İstanbul	Karma Yapı

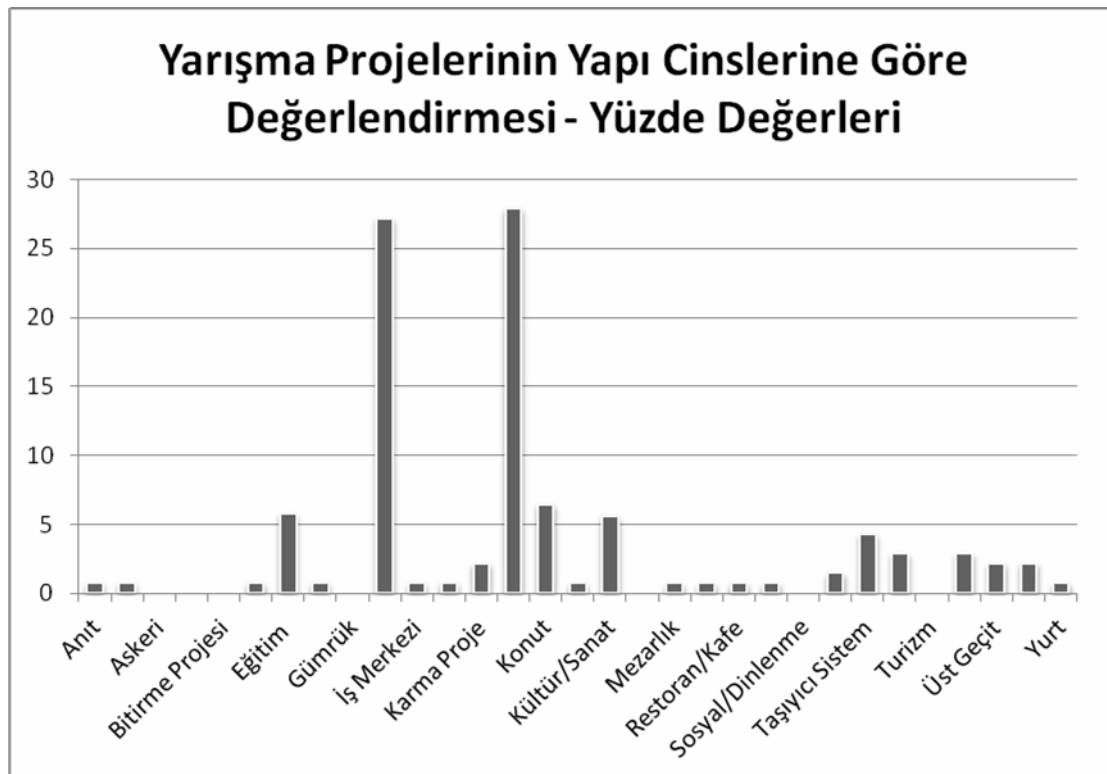
Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2008	Yalova Raif Dinçkök Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması	Akkök Grup	Yalova	Kültür/Sanat Yapısı
	Alarko Attaş Maslak Kompleksi Yarışması	Alarko	İstanbul	Karma Yapı
	Zorlu Center Mimarlık ve Kentsel Tasarım Yarışması	Zorlu Yapı Yatırım AŞ	İstanbul	Karma Yapı
	Ankara Adalet Sarayı Ek Hizmet Binası Kısmi Mimari Proje Yarışması	Adalet Bakanlığı Teknik İşler Dairesi Bşk.	Ankara	Kamu Yapısı
	Kayseri Adalet Sarayı Binası	Adalet Bakanlığı Teknik İşler Dairesi Bşk.	Kayseri	Kamu Yapısı
	Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için Mimarlık Yarışması	Kayseri Belediye Başkanlığı	Kayseri	Peyzaj/Kentsel Tas.
	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Beyoğlu Sahnesi Mimari Proje Yarışması	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul	Kültür/Sanat Yapısı
	Adana Büyükşehir Belediyesi Ziyapaşa Mahallesi Mimar Sinan Parkı Kesimi Kentsel Tasarım Proje Yarışması	Mimarlar Odası Adana Şubesi	Adana	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Yozgat Belediye Başkanlığı Ticaret, Kültür ve Sanat Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması	Yozgat Belediye Başkanlığı	Yozgat	Kamu Yapısı
	Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Kentsel Tasarım Proje Yarışması	Küçükçekmece Belediye Başkanlığı	İstanbul	Peyzaj/Kentsel Tas.
	İzmir Büyükşehir Belediyesi Kemeraltı Çarşısı Üst Örtü ve Kent Mobilyaları Ulusal Fikir Yarışması	İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	İzmir	Taşıyıcı Sistem/Fikir
	Fethiye Belediyesi Alışveriş ve Yaşam Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması	Fethiye Belediye Başkanlığı	Muğla	Ticaret Yapısı
	Danıştay Başkanlığı Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması	T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Dışişleri Bakanlığı Kongre Merkezi Binası Mimari Proje Yarışması	TC Dışişleri Bakanlığı	Ankara	Kamu Yapısı
	Urla - Çeşme - Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Yarışması	İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	İzmir	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması	TC Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	Bitlis	Kamu Yapısı

Çizelge 3.9. (Devam) 2000’li yıllarda açılan mimari proje yarışmaları

YILI	YARIŞMANIN ADI	AÇAN KURUM	İLİ	YAPI CİNSİ
2008	Sarıkamış Harekatı Anma Alanları Fikir Yarışması	T.C. Kültür Bakanlığı	Kars	Peyzaj/Kentsel Tas./ Fikir
	450 Yataklı Adana Devlet Hastanesi Mimari Proje Yarışması	-	Adana	Sağlık Yapısı
	Uludağ Milli Parkı I. ve II. Gelişim Bölgeleri Peyzaj Planlama, Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması	Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü	Bursa	Peyzaj/Kentsel Tas.
2009	Muğla Üniversitesi Tasarımcılar Topluluğu Mobilya Tasarım Yarışması	MOSDER	-	Mobilya tasarımı
	TC Kültür Bakanlığı AKM Türk Uygarıkları Müzesi Mimari ve Kentsel Tasarım Yarışması	TC Kültür Bakanlığı	-	Kültür/Sanat Yapısı
	Vehbi Koç Vakfı Gölcük Eğitim ve Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması	Vehbi Koç Vakfı	Gölcük	Kültür/Sanat Yapısı
	Tarsus SEV İlköğretim Okulu Yeni Kampüsü Mimari Proje Yarışması	Sağlık ve Eğitim Vakfı	Mersin	Eğitim Yapısı
	Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması	Denizli Belediyesi Başkanlığı	Denizli	Kamu Yapısı
	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi Fikir Projesi Yarışması	Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü	Çanakkale	Peyzaj/Kentsel Tas.
	Ekolojik Ev Mimari Fikir Yarışması	BASF-İTÜ	-	Konut
	TOKİ İstanbul Kayabaşı Bölgesi için Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması	TOKİ	İstanbul	Konut Yapısı
	Yaya Üst Geçitleri Fikir Proje Yarışması Göztepe Mevkisi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	İstanbul	Üst Geçit / Fikir
	Yaya Üst Geçitleri Fikir Projesi Yarışması Fındıkzade Mevkisi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	İstanbul	Üst Geçit / Fikir
	Kadirli Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması	Kadirli Belediyesi Başkanlığı	Osmaniye	Kamu Yapısı
	Denizli Hükümet Konağı Mimari Projesi ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi	Denizli İl Özel İdaresi	Denizli	Kamu Yapısı
	Yaya Üst Geçitleri Fikir Projesi Yarışması Topkapı Mevkisi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	İstanbul	Üst Geçit / Fikir
	Edirne Belediyesi Selimiye Camii ve Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması	Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	Edirne	Peyzaj/Kentsel Tas.

145 yarışmanın toplam 3 adedi anıt, 1 adedi bilim ve teknoloji merkezi, 2 adedi büyükelçilik binası, 1 adet dini yapı, 8 adet eğitim yapısı, 11 adet fikir yarışması, 12 adet idari bina, 1 adet iş merkezi, 25 adet kamu yapısı, 4 adet karma proje, 40 adet kentsel tasarım ve peyzaj, 10 adet konut, 1 adet köprü, 16 adet kültür/sanat yapısı, 1 adet otopark tasarımı, 1 adet restoran, 1 adet sağlık yapısı, 2 adet spor yapısı, 6 adet taşıyıcı sistem üzerine fikir projesi, 4 adet ticaret yapısı, 3 adet üst geçit, 3 adet yenileme projesi, 1 adet yurt binası yarışması açılmıştır.¹ 2000’li yıllara kadar kamu ve spor yapılarında yarışmaların ağırlıkta olması durumu 2000’li yıllarda değişmiştir. Kamu, sağlık, spor, emniyet yapıları artık neredeyse tamamen ihale usulü ile elde edilmektedir. Özel sektörün yarışmalarda aktif olması ile idari, ticaret yapıları ve ayrıca kentsel düzenleme ve peyzaj tasarımı yarışmaları artmıştır.

Şekil 3. 8. 2000 yılları mimari proje yarışmaları dağılım grafiği

¹ Yarışmalar içerisinde farklı işlevlerin bir arada yer aldığı yarışmalar mevcuttur. Bu nedenle verilen sayıların toplamı, toplam yarışma sayısını aşmaktadır.

Konut yarışmaları 2000'li yıllarda 1990'lı yıllarla benzerlik göstermektedir. Oran benzer şekilde %6'dır. Özel sektörün de etkisi ile konut proje yarışmalarına verilen değer artmıştır. Özellikle fikir yarışmaları ile günün konut problemlerine karşılık çözüm geliştirilmesi amaçlanmıştır. 1970'li yılların ardından genellikle açılan yarışmalar benzer amaçla açılmıştır. Konut projelerinin özel sektörün ve ihale yönteminin elinden alınması kısa zamanda çok da mümkün olmayacak gibi gözükmektedir.

4. 1930-2010 YILLARI ARASI AÇILAN KONUT YARIŞMALARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Ankara’da Hususi Bir Apartman Proje Müsabakası

Yarışma ve şartname özellikleri

Ankara’da hususi bir apartman yarışması 1934 yılında, Ankara ili, Yenışehir İlçesi, Kızılay Binası yakınlarında açılan bir konut projesi yarışmasıdır. Yarışmaya toplam 16 Türk ve Yabancı mimarlardan oluşan ekip katılmıştır. Mimar Bedri bey, Mühendis Muhlis Bey ve Mühendis Cemal Bey’in jüri üyeliğini yaptığı yarışmada Mimar Bekir İhsan birincilik ödülünü almıştır.

Yarışma şartnamesine ulaşamamıştır. Ancak ulaşılan jüri raporu şartnamede beklenen mimari program hakkında ipuçları vermektedir. Yarışma sonucunda, dükkan, gazino ve sinema birimleri ile birlikte tasarlanan bir apartman projesi beklenmektedir. Jüri üyelerinin, konut birimi ile diğer kamusal alanların (dükkan, gazino, sinema) birbirlerinden işleyiş açısından ayrılmış olmasına, sosyal, kamusal alanların kendi aralarındaki işleyiş arasında kurulan ilişkiye, apartman adetlerinin optimum seviyede olmasına, cephe tasarımına, tekil konut birimlerinde özelinde özellikle ıslak hacimlerin işleyiş açısından tasarımına ve havalandırılma özelliklerine dikkat ettiği anlaşılmaktadır. Bu değerlendirmelerin sonucunda da Mimar Bekir İhsan’ın birincilik ile ödüllendirilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

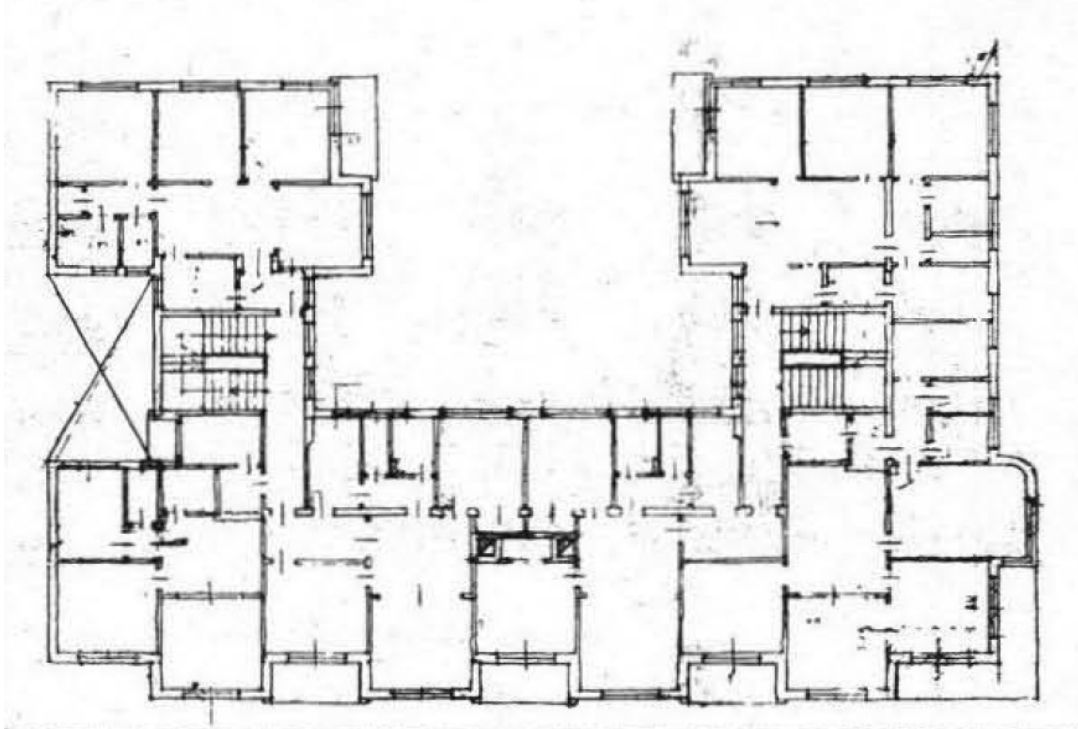
Tasarımı etkileyen ana kararlar

Apartman yapısının genel oluşumunda zemin katın tamamen sosyal-kamusal alanlara ve apartman birimlerine ulaşmayı sağlayacak ana girişe ayrılması, sosyal alanlar için farklı bir giriş tasarlanarak konut birimi kullanıcıları sosyal alanın işleyişinden uzak tutulması, zemin katta tasarlanan sosyal alanların kendi içerisinde birleşebilen, esnek bir yapıya sahip olması, mekânsal çözümlerle alan kaybının engellenmesi

için ideal mekan çözümlerinin sunulması ve mekandan maksimum fayda sağlanması, cephe tasarımında aydınlık açıklıklarının eşit mesafelerde olması, konut birimi kullanıcılarına olabildiğince aynı/benzer manzaraların sunulması tasarımı etkileyen temel kararlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mimari biçimlenme

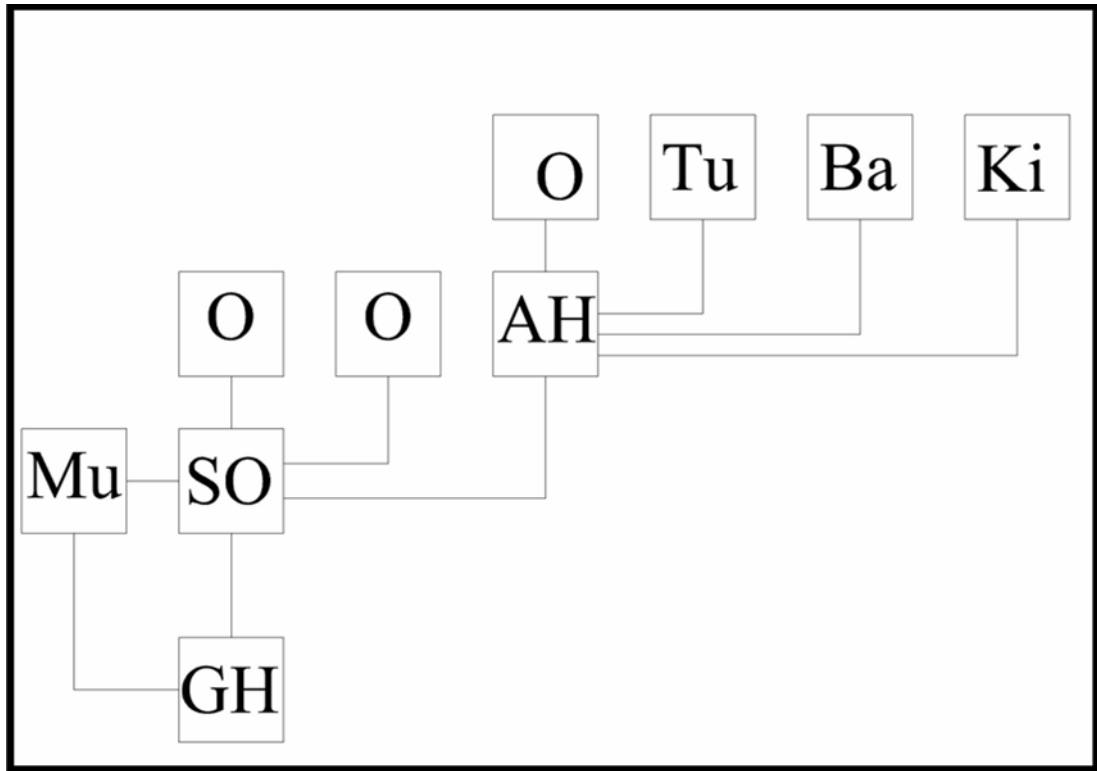
Tasarlanan apartman bloğu tekil bir blok tasarımıdır. İçerisinde konut birimleri ile birlikte sosyal/kamusal alanları da bulunmaktadır. Plan şeması bodrum ve zemin katta, girintileri ile birlikte, temel anlamda dikdörtgen bir plan şemasına sahiptir. Üst, konut birimlerinin yer aldığı katlarda ise “U” plan şeması önerilmiştir. Bodrum kat, zemin kat, 3 adet üst kattan ve çatı katından oluşan toplam 6 katlı bir yapıdır. Zemin kat üzerindeki katlarda toplam 22 konut birimi tasarlanmıştır. Sosyal alana girişin yer aldığı merkez aksı ekseninde ana kitlede, simetrik bir kurgu mevcuttur. Ancak aynı katta yer alan farklı oda sayılarına sahip konut birimleri simetriyi cephelerde bozmaktadır.

Resim 4. 1. Ankara’da hususi bir apartman yarışması birincilik ödülü plan [54].

Mekânsal etkileşimler

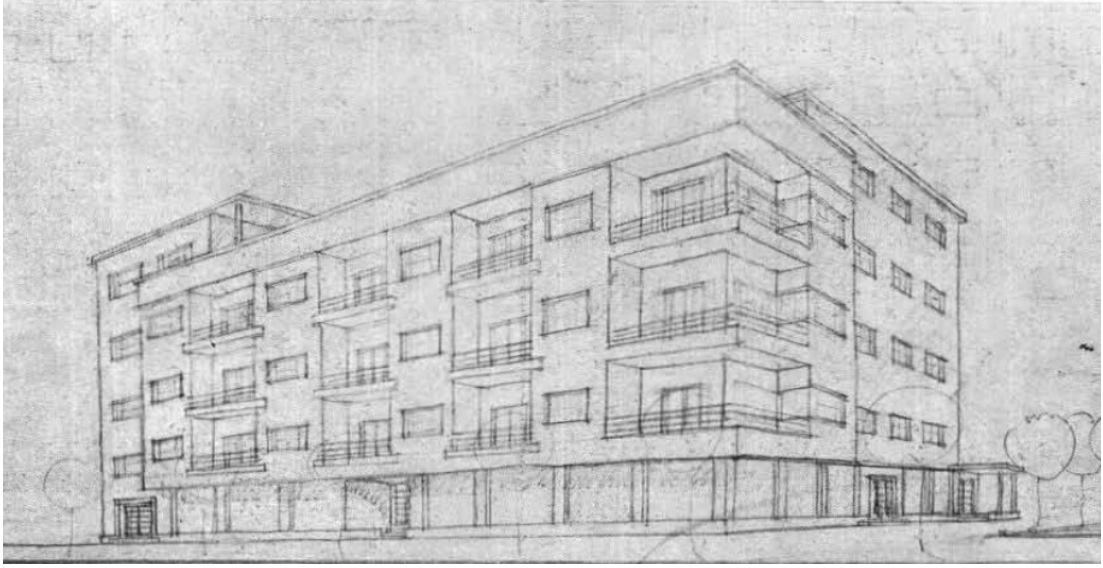
Mekân kurgusunu apartman bloğu ve konut birimleri üzerinden ayrı ayrı incelemek doğru olacaktır. Apartman bloğu, bodrum katta teknik hacim, zemin katta sosyal alan, üst katlarda konut birimlerinin çözümlenmeleri ile oluşturulmuştur. Zemin katta 5 farklı giriş mevcuttur. Sosyal mekanlara ve lokantaya ait ön cephede bir adet arka cephede iki adet, ise orta giriş aksının solunda ve sağ yan cephede olmak üzere konut birimlerine ait iki adet giriş bulunmaktadır. Sosyal/kamusal alan tasarımında esneklik proje raporunda ön plana çıkmaktadır. Lokanta ve çok amaçlı salon ihtiyaç duyulduğunda birlikte kullanılabilir. Mekanlar arası geçişler, bodrum kat tan çıkan dikey sirkülasyon elemanları ile bağlantılar holler yardımı ile sağlanmaktadır. Üst katlar ise her bir simetri ekseninin sağında ve solunda üçer adet olmak üzere katta 6şar konut birimi bulunmaktadır. Her iki kısım içinde ayrı dikey sirkülasyon elemanı yer almaktadır ve aralarında bir geçiş mevcut değildir. Konut birimleri 4 odalı ve 5 odalı olmak üzere iki çeşittir. Bir konut birimi içerisinde yemek yeme ve salon, mutfak, yatak odası, banyo, tuvalet ve kiler mekânları yer almaktadır. Girişte ana giriş holü tasarlanmıştır. Ve diğer mekânlara bu holden dağılmaktadır. Giriş holünden doğrudan salon ve yemek yeme mekânı olan ve sofadan esinlenen mekâna ve mutfağa doğrudan geçilmektedir. Mutfak ile sofa arasında da bir ilişki kurulmuştur. Diğer odalara sofadan geçilirken, yatak odası, tuvalet ve banyoya sofadan geçilen bir koridor yardımı ile ulaşılmaktadır. Farklı oda sayılarına sahip olan konut birimlerinde yaşama mekanından ya da yatak odası/odalardan balkonlara çıkışlar tasarlanmıştır.

Şekil 4. 1. Ankara'da hususi bir apartman yarışması birincilik ödülü mekanlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımları düzenli ve kararlı bir görünüm sergilemektedir. Aydınlık açıklıkları ve balkonlar eşit ölçülerde ve aynı boyutlarda tasarlanmıştır. Plan şemasında simetrik oluşumu bozan farklı oda sayılarına sahip konut birimleri cephelerde de hissedilmektedir. Oldukça düzenli bir görünüm sergileyen ön cephenin sağ tarafında yer alan balkonlar ve sol tarafında bulunan bir kat yüksekliğinde daha yukarıya doğru uzayan bölüm simetri probleminden yapıyı kurtarmakta ve hareket kazandırmaktadır. Aynı etki yan cephelerde de elde edilmiştir. Zemin katlardaki dükkânlar da ise kullanılan ana malzeme “cam” olmuştur.

Resim 4. 2. Ankara'da hususi bir apartman yarışması birincilik ödülü perspektif çizimi [54].

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak dönemin yaygın olarak kullanılan yığma sistem önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

1930-1940 yılları arasında farklı kesimlerin farklı akımların etkisinde tasarımlarını gerçekleştirmiştir. Yerli mimarlar, uluslar arası üslup olarak adlandırılan, kübist formların kullanıldığı mimari akımı tercih etmişlerdir. Bu akımda 1. Ulusal mimarlık akımında simetrik düzen, geniş saçaklı çatılar ve sütunlu girişler terk edilmiş, kübik formlar, teraslar ya da serbest düzenli çatılar, geniş cam yüzeyler ve yatay şerit pencereler tercih edilmiştir. Genel plan şeması kare, dikdörtgen ya da bu formların bir araya gelmesi ile oluşturulmuştur. Tek konut birimi özelinde ise plan şemasında hol kavramı ile birlikte, özellikle yatak odası ve banyo için ayrıca koridor tasarlanmıştır. Giriş hole açılmaktadır, mutfak, salon ve yemek yeme mekânları genellikle hole doğrudan bağlanmaktadır, salon ve yemek yeme mekânları birlikte çözülmüştür, ebeveyn yatak odası olarak değerlendirilebilecek yatak odası ve banyo

holden ya da salondan geçilen ayrı koridora bağlanmaktadır, diğer odalar ise ya doğrudan hol ile ya da salon ile ilişkilidir, kiler, depo, çamaşırılık gibi mekânlar için küçük birimler ayrılmıştır.

Ankara’da Hususi Bir Apartman yarışma projesi yukarıda bahsedilen birçok dönemsellik özelliği taşıdığı gibi, 1. Ulusal Mimarlık akımının da bazı özelliklerini taşımaktadır. Cephe tasarımı incelendiğinde zemin katta kullanılan dükkânlara ait geniş cam yüzeyler, konut birimlerinin hem yatayda hem de dikeyde düzenli ve bir aksta ilerlemesi, yukarıya doğru uzayan ve çatıyı örten parapetleri, dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Ön cephede yapının sağ tarafında yer alan yüksek birim ise 1. Ulusal Mimarlık akımında karşımıza çıkan “kule” şeklinde cephede öğeler oluşturulması ile benzerlik göstermektedir. Yapının zemin kat planı dikdörtgen, üst katlar “U” plan şemasına sahiptir. Odaların boyutlarındaki farklılıklar ile özellikle üst katlarda girinti ve çıkıntı oluşturulmuştur. Tek konut biriminin plan şemasında ise hol ve koridorların kullanım özellikleri, salon ve yemek yeme mekânlarının birlikte tasarlanması ve doğrudan hol ile ilişkili olması, benzer şekilde mutfak mekânının da doğrudan hol ile bağlantılı olması, odalar arası geçişler dönemin plan şemaları ile benzerlik göstermektedir.

4.2. Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı

Yarışma ve şartname özellikleri

Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı yarışması 1934 yılında Ankara ili Yenışehir İlçesinde açılan bir konut projesi yarışmasıdır. Yarışmaya toplam 9 ekip katılmıştır. Mimar Semih Rüstem Bey, Mimar Cemal Bey ve Mühendis İrfan Bey’in jüri üyeliğini yaptığı yarışmada Mimar Hüsnu Bey birincilik ödülünü almıştır.

Yarışma şartnamesine ve jüri raporuna ulaşılamamıştır. Ancak birinci olan projenin raporunda şartname ile ilgili bazı ipuçları edinilmektedir. Yapının mimari programında konut birimleri ve gazino, dükkan ve kahvehane gibi ortak mekanlar

yer almaktadır. Konut birimlerinin farklı ihtiyaçları karşılamak üzere farklı oda sayılarında tasarlanması istenmektedir. Konut birimlerinin ve diğer ortak alanların en yüksek verimlilikte tasarlanması şartnamede ayrı bir madde olarak yer almaktadır.

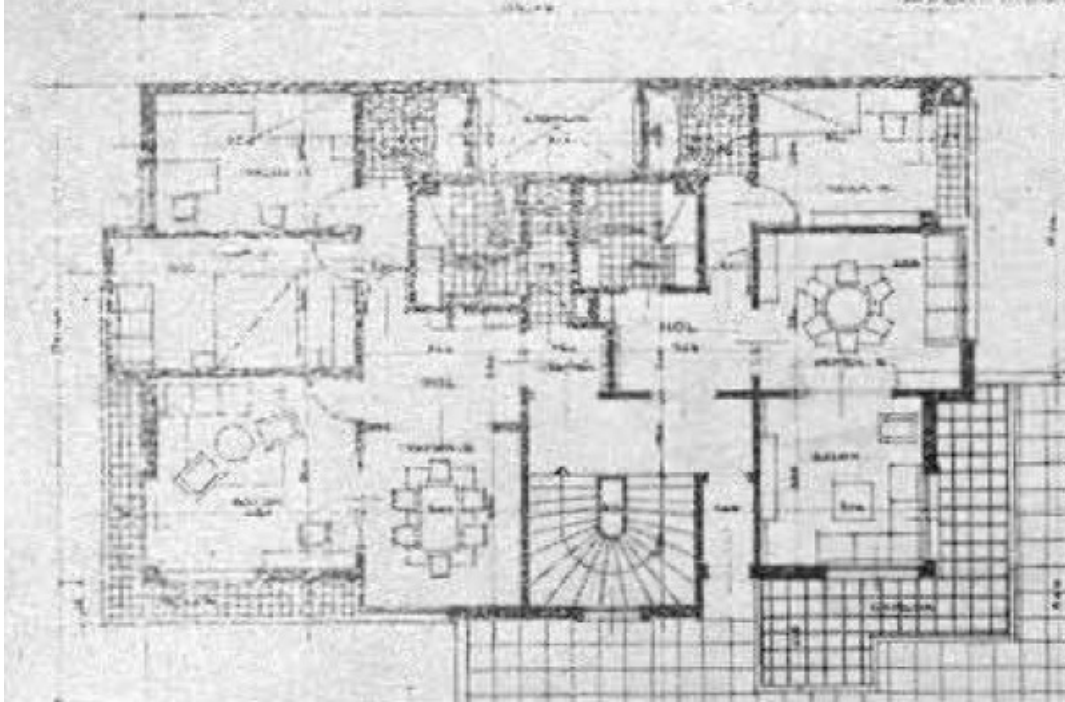
Tasarımı etkileyen ana kararlar

Apartman yapısının tasarımında, zemin katta gazino, dükkân ve kahve gibi ortak alanlar ile birlikte beş odalı bir konut birimi tasarlanmıştır. Diğer katlar sadece konut birimlerine ayrılmıştır. Mekanların bir araya gelişleri esnasında en temel kriter şartnamede belirtilen en yüksek verimi sağlamak olmuştur. Mekân kaybının engellenmesi amacı ile hem apartman yapısının genelinde hem de tekil konut birimlerinde çözümsüz alanlar bırakılmayarak, her metrekarenin değerlendirilmesi sağlanmıştır. Yapının özellikle dönemi içerisindeki günün ihtiyaçlarını karşılamasına gayret edilmiştir. Cephe tasarımında ise yatay ve dikey elemanlar ayrıca hissedilebilmesi ve bu zıtlığın oluşturulmasına özellikle dikkat edilmiştir.

Mimari biçimlenme

Tasarlanan apartman bloğu tekil bir blok tasarımıdır. İçerisinde konut birimleri ile birlikte sosyal/kamusal alanları da bulunmaktadır. Plan şeması iki dikdörtgenin belirli bir düzen içerisinde, yapının dikey sirkülasyon elemanını ve kat holünü oluşturacak şekilde birleşmesi ile oluşmuştur. Birinci kattan itibaren diğer üst katlarda bu biçimlenme yerine sadece bir dikdörtgenin devamı ile bir kurgu oluşturulmuştur. Dikey sirkülasyon elemanı ve kat holünün bir kısmı bu dikdörtgenin içerisinde kalarak üst katlara devam etmektedir. Diğer dikdörtgen ise 2. Katta teras olarak ortak kullanıma açılmıştır. Simetri tercih edilmemiştir. Plan şemaları incelendiğinde bodrum katın varlığı ana dikey sirkülasyon elemanının şekil değiştirmesinden ve kahvede yer alan mutfak mekanının dikey sirkülasyon elemanından anlaşılmaktadır. Yapı bodrum, zemin kat ve diğer 3 kattan oluşmaktadır. Toplam 10 konut birimi tasarlanmıştır. Cephe tasarımında yatay ve dikey elemanlar bir kurgunun sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Üç kata kadar yükselen dikdörtgen ile birinci katta sonlanan dikdörtgenin etkisi, dikey sirkülasyon

elemanının daha da yükselmesi ve cam kullanımı, balkon, pencere açıklıkları ve zemin kattaki ortak alan camekanları cephede birlikte çalışmakta ve etkiyi kuvvetlendirmektedir. Çatı tasarımı cephelerden anlaşıldığı üzere ya teras çatı olarak ya da gizlenmiş bir çatı olarak kurgulanmıştır.

Resim 4. 3.Çocuk Esirgeme Kurumu Himaye-i Etfal Apartmanı yarışması birincilik ödülü planı [55].

Mekânsal etkileşimler

Apartman bloğu, zemin katta ortak alan ve bir konut birimi üst katlarda ise konut birimlerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur. Temel anlamda iki dikdörtgen formun birleştirilmesi ile oluşturulmuş, kesişim noktalarında ise dikey sirkülasyon elemanı konumlandırılmıştır. Asansör ya da yangın merdiveni tercih edilmemiştir. Zemin katta kendisine ait mutfağı ve tuvaletleri ile tasarlanan, oyun oynama ve oturma işlevlerin aynı anda çözüldüğü kahve, dükkân ve gazino olarak farklı kullanımlara olanak sağlayan ortak mekan ile birlikte beş odalı bir konut birimi çözülmüştür. Ortak kullanılabilen mekânlara dışarıdan ayrıca girişler verilmiştir. Konut birimlerine ulaşmak amaçlı kullanılan girişten yapı holüne geçilmektedir.

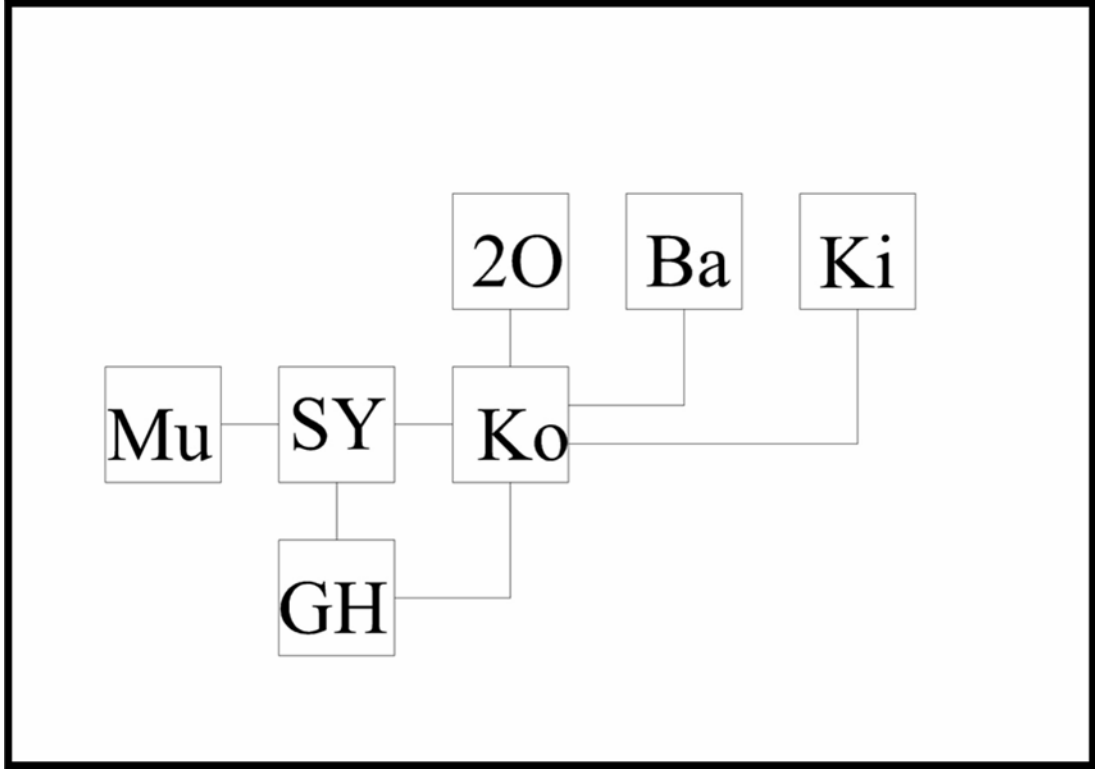
Gazino mekânına doğrudan buradan da bağlantı verilmiştir. Girişte ayrıca bir güvenlik tasarlanmıştır. Çizimlerden anlaşıldığı üzere dikey sirkülasyon elemanı üst katlarda form değiştirmektedir.

Zemin katta bir adet konut birimi tasarlanmıştır. Bu birim 5 odalı oldukça geniş bir konut birimidir. . Bir konut birimi içerisinde yemek yeme, salon, yatak odası, mutfak, banyo, küçük tuvalet ve kiler mekânları bulunmaktadır. Girişte oldukça geniş bir giriş holü bulunmaktadır. Giriş holünden küçük bir tuvalete, mutfak ve salona geçiş yapılabilmektedir. Holden geçilen bir koridor yardımı ile diğer özel birimlere yani yatak odası ve banyo birimlerine ulaşılmaktadır. Mutfak birimine hem holden hem de koridordan ulaşılmaktadır. Ayrıca salondan doğrudan geçişi olan, koridordan da girişi bulunan ve mutfağın koridordan girişi karşılayan bir yemek odası tasarlanmıştır.

Diğer üst katlarda birbirinin aynı olmayan konut birimleri tasarlanmıştır. Birinci katta birbirinden farklı olan 4 adet(1 adet 2 odalı, 1 adet 3 odalı, 2 adet 4 odalı) konut birimi bulunmaktadır. 4'ünde ortak özelliği genişçe bir giriş holünün ve hole bağlanan bir koridorun tasarlanmış olmasıdır. Hol yardımı ile ortak kullanıma açık olan salon, yemek odası ve mutfak gibi mekânlara ulaşılabilirken, koridor yardımı ile özel kullanıma açık olan banyo ve yatak odalarına ulaşılmaktadır.

2 odalı konut birimi hariç diğer birimlerden salon ve yemek odası hem birbirine bağlanmış hem de ikisine ayrı girişler alınmıştır. 2 odalı olan birimde ise yemek odası ve salon birlikte çözülmüştür.

Diğer projelerden edinilen bilgiye göre yapının arka cephesi kuzeye bakmaktadır. Yani ıslak hacimler, kiler ve tek kişilik yatak odası kuzeye bakarken, salon, çift kişilik yatak odası, yemek odası gibi daha sık kullanılan mekanlar çoğunlukla güneye bakmaktadır. Kuzeye bakan yatak odalarının ise konumlandırılmadığı tercih ile batı ve doğu cephesini de görmesi sağlanmıştır.

Şekil 4. 2. Çocuk Esirgeme Kurumu Himaye-i Etfal Apartmanı yarışması birincilik ödülü mekânlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımı oldukça kararlı yatay ve dikey çizgilerin birleşiminden oluşmaktadır. yukarıdaki başlıklarda bahsedilen iki adet dikdörtgenin farklı düzlemlerde (yatay ve dikeyde) var olması, dikey sirkülasyon elemanının cephede, hem yüksekliği hem de camekanlı tasarımı ile farklılaşması, kuvvetli bir etki oluşturmaktadır. Bu dikdörtgenleşmeye karşılık pencere açıklıklarının kare olarak tasarlanması ise etkiyi arttırmaktadır. Balkonların yapısı ve zemin kattaki ortak mekanların camekan cepheleri de yapının karakteristik özelliklerini oluşturmaktadır.

Resim 4. 4. Çocuk Esirgeme Kurumu Himaye-i Etfal Apartmanı yarışması birincilik ödülü perspektif çizimi [55].

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak dönemin yaygın olarak kullanılan yığma sistem önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

1934 yılında açılan yarışma Ankara'da Hususi Bir Apartman yarışması ile aynı dönem içerisinde açılmıştır. Yukarıda bahsedilen dönemsel özellikler bu yarışma içinde geçerlidir.

Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı dönemsel birçok özelliğin yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle yerli mimarların tercih

ettiği simetriden kaçış, camekan yüzeylerin tercih edilmesi, yatayda ve dikeyde bitişik elemanların aynı tasarımda yer alması, tek konut biriminde hol kullanımı ve diğer odalara holden dağılması, odalar arası geçişler, yatak odası ve banyoya ayrı bir koridor yardımı ile ulaşılması, salon ve yemek yeme mekanının bir arada tasarlanması, kiler mekanının kullanımı, düz çatı ya da gizli çatı, balkon tasarımı dönemsel özelliklerdir. Ancak yapıya girişte güvenlik/danışmadan geçilmesi diğer dönemin konut yapılarında karşılaşılan bir özellik değildir. Güvenlikli konutlar, yaygın olarak, 1990'lı yıllarda karşımıza çıkmaya başlayacak olan bir özelliktir.

4.3. İlk öğretmen Evleri Mimari Proje Yarışması

Yarışma ve şartname özellikleri

İlk öğretmen Evleri Proje yarışması 1944 yılında Maarif Vekilliği tarafından açılmıştır. Katılan proje sayısına ulaşamamıştır. 1. Ödülünü Eyüp Asım Kömürcüoğlu almıştır.

Yarışmacılardan, sıcak ve soğuk iklim bölgeleri için 2,3 ve 4 odalı olmak üzere farklı tip konutların tasarlanması beklenmektedir. Farklı iklim bölgelerinde farklı tasarımların istenmesinin en büyük sebebi farklı yönlerin ve malzemelerin farklı iklimler için doğru kullanımının teşvik edilmesi ve projelerin farklı coğrafyalarda uygulanmasını sağlamaktır. Farklı oda sayıları ise farklı yapıdaki ailelerin isteklerini karşılayabilen konut birimlerinin tasarlanmasının önemsenmesinden kaynaklanmaktadır. Üretilen projeler tip proje niteliğindedir ve farklı alanlarda çoğaltılmak üzere tasarlanacaktır. Şartnamede bodrum katın da tasarlanabileceği, müstakil bahçeli ev tasarımı talep edilmektedir.

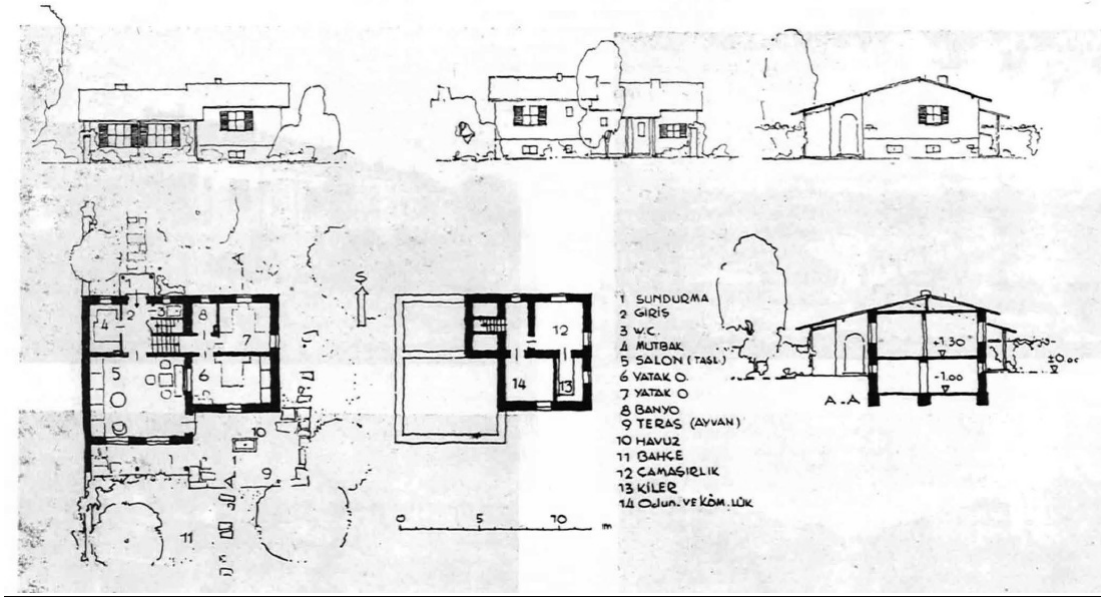
Tasarımı etkileyen ana kararlar

Tasarımı etkileyen en temel kararlar iklimsel faktörler ve farklı aile yapıları olmuştur. Şartnamede istenen sıcak ve soğuk hava koşullarında ayrı tasarımlar, yönlenmeyi, mekân kurgusunu ve malzeme tercihlerini etkilemiştir. Farklı aile

yapıları için tasarlanan farklı oda sayıları olan birimler de ise genel kurguda bir farklılık hissedilmemekte, tasarım ilkeleri değişmemektedir. Şartnameden kaynaklı bu kararların dışında yöresel malzeme kullanımı, kolay ve hızlı uygulanabilirlik önem kazanmıştır.

Mimari biçimlenme

Konut birimleri müstakil, bahçeli birimler olarak tasarlanmıştır. Sıcak bölgeler için önerilen tasarımın plan şeması iki farklı dikdörtgenin birleşmesi ile oluşmaktadır. Bu iki dikdörtgen farklı işlevleri nitelendirmektedir. Girişin yapıldığı dikdörtgen günlük kullanımın yoğun yaşandığı giriş, mutfak, salon ve yemek yeme ve dikey sirkülasyon elemanı tasarlanırken, diğer dikdörtgenin içerisinde özel alanlar olan yatak odaları ve banyo tasarlanmıştır. Bu iki birim arasında kot farkı oluşturulmuştur ve konut birimine giriş yapılan dikdörtgenden özel alanların tasarlandığı dikdörtgene yarım kat çıkılarak geçilmektedir. Bu kot farkı cephede de hissedilmektedir. Ve farklı kotlarda yer alan iki dikdörtgenin etkisi ile kuvvetlenen bir cephe tasarımı ön görülmüştür. Salon ve yemek yeme birimlerinde dikdörtgen, yatak odalarında ise kare pencere açıklıkları tercih edilmiştir. Çatı sistemi olarak kırma çatı tercih edilmiş olup, giriş çatı saçağının altından, kolonlar arasından yapılmaktadır.

Resim 4. 5. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması sıcak iklim bölgesi birincilik ve projesi [56].

Soğuk iklim bölgeleri için tasarlanan konut birimlerinde daha kompakt formlar kullanılmıştır. Sadece bir dikdörtgen ya da kare kullanılarak yüzey alanları daraltılmıştır. Yapıya giriş sadece bir girinti oluşturmaktadır. Sıcak iklim bölgesinde karşımıza çıkan işlevleri ikiye bölme durumu soğuk iklim bölgesinde kullanılmamıştır ve tek bir holden bütün birimlere dağılmaktadır. Cephelerde daha az açıklık kullanılmış olup, kare pencere ya da küçük pencerelerle sınırlı tutulmuştur. Çatı benzer şekilde kırma çatıdır ve giriş yine çatı saçağının altından kolonlar arasından yapılmaktadır.

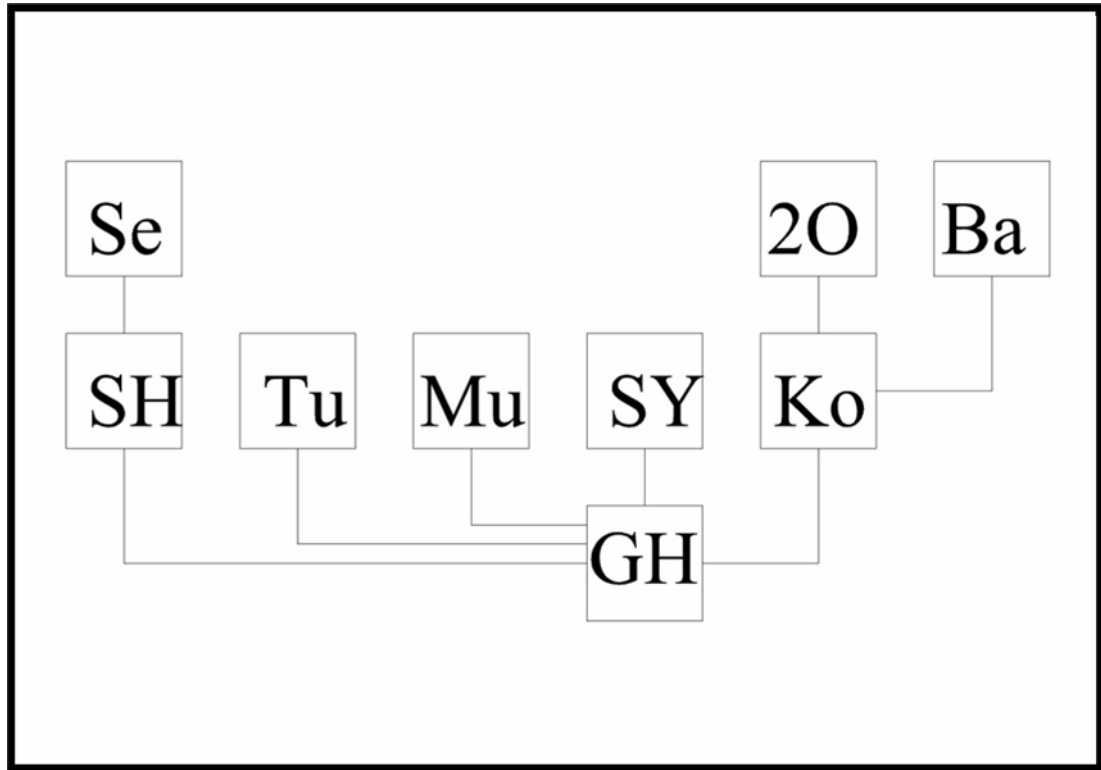
Resim 4. 6. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması soğuk iklim bölgesi birincilik projesi [56].

Mekânsal etkileşimler

Sıcak İklim-2 Odalı

2 odalı, sıcak iklim bölgeleri için önerilen tasarımda bir mutfak, bir salon ve yemek odası, biri çift kişilik biri tek kişilik iki yatağın yer aldığı iki adet yatak odası, küçük bir tuvalet, banyo, çamaşırılık, kiler, odunluk ve kömürlük mekânları bulunmaktadır. Girişe bir sundurmadan geçilmekte ve giriş geniş bir hol ile karşılanmaktadır. Bu holde bağlanan 5 işlev bulunmaktadır. Mutfak, salon, küçük tuvalet, yukarı kota çıkan merdiven yardımı ile ulaşılan yatak odaları bölümü ve aşağı kota inen merdiven ile ulaşılan bodrum kat. Bodrum kat yatak odaları bölümünün altında yer almaktadır ve çamaşırılık, kiler, odunluk, kömürlük ve bu mekânlar arası sirkülasyonu sağlayan geniş bir holden oluşmaktadır. Zemin kat plan şeması ise, iki farklı ölçüdeki dikdörtgenin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. İlk dikdörtgen daha uzundur ve giriş holü, mutfak, küçük tuvalet, dikey sirkülasyon elemanları, salon ve yemek yeme birimlerinden oluşmaktadır. Diğer dikdörtgen birim ise ilk dikdörtgene göre daha kısadır ve ilk dikdörtgenin uzun kenarına bitişiktir, giriş cephesine tek düzlem üzerinde birleşirken arka cephede bir girinti oluşmaktadır. Bu birimde ise yatak odaları ve banyo yer almaktadır.

Yönlenme ilkelerinde ise kuzey cephesinde daha çok giriş, ıslak hacimler ve tek kişilik odalar yer alırken güney cepheye salon ve yemek yeme ve çift kişilik odanın baktığı tespit edilmiştir. Kuzeye bakan yatak odalarının ise konumlandırılmadığı tercih ile doğu cephesini de görmesi sağlanmıştır.

Şekil 4.3. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması sıcak iklim bölgesi 2 odalı birincilik ödülü mekânlar arası ilişki

Sıcak İklim – 3 ve 4 Odalı

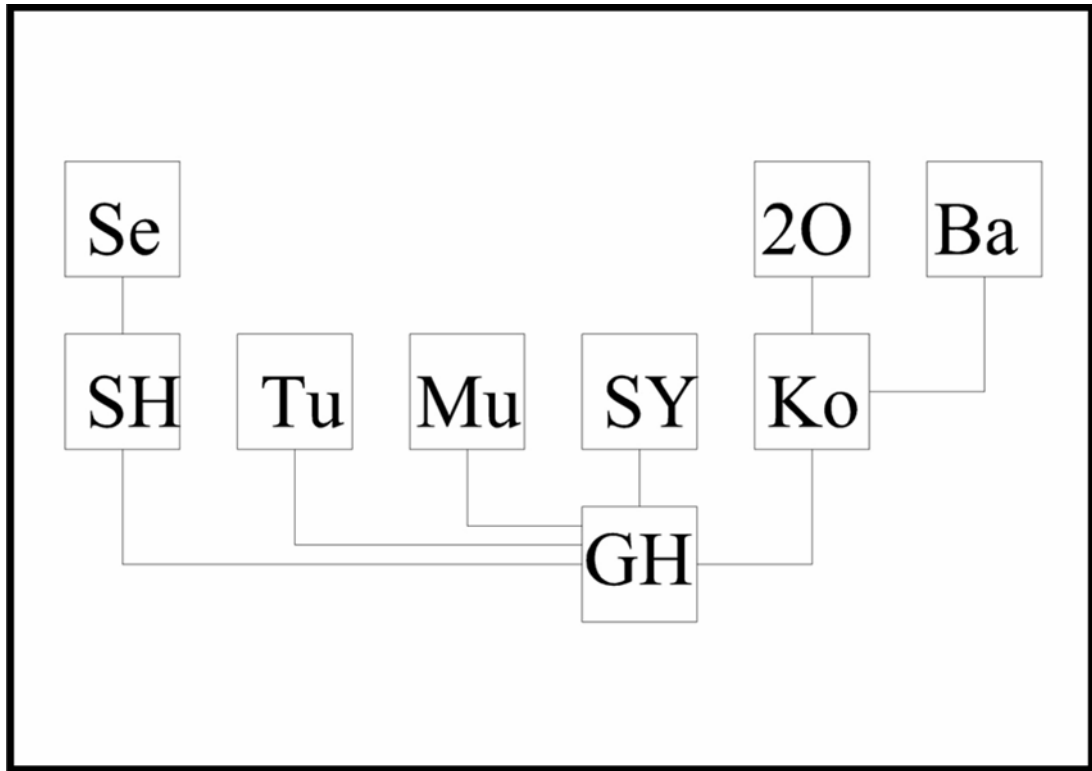
2 odalı, sıcak iklim bölgesi için geliştirilen tasarımdan tek farkı yatak odalarının yer aldığı dikdörtgenin boyutlarıdır, diğer dikdörtgendeki bütün mekanları aynı şekilde tasarlanmıştır. 3 odalı öneride doğuya doğru genişleyen dikdörtgenin içerisinde 3 adet yatak odası tasarlanırken, giriş holünden çıkılan merdiven ile ulaşılan koridora birde banyoya girebilmek için bir hol bağlanmıştır. 4 odalı öneri ise hem doğuya hem de kuzeye doğru genişlemiştir ve 3 odalı konutta banyoya girmek için kullanılan hol odaya dönüşmüştür.

Soğuk İklim – 2 Odalı

2 odalı, soğuk iklim bölgeleri için önerilen tasarımda iki farklı tasarım yapılmıştır. Bu iki tasarımın aynı arsa üzerinde olup olmadığı ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır.

İlk tasarım; bodrum ve zemin kat olmak üzere iki kattan oluşmaktadır. Bodrum katta depo, çamaşırılık, odunluk ve kömürlük mekânları tasarlanırken, zemin katta giriş holü, banyo, küçük tuvalet, mutfak, kiler, 2 kişilik tek yataklı oda, çift kişilik yatak odası, salon ve mutfak tasarlanmıştır. Zemin katta yer alan bütün mekânlara, giriş holünden ulaşılabilir, sadece ıslak hacimler kendilerine ait bir koridora bağlıdır. Kiler ve mutfak birlikte tasarlanmıştır, dikey sirkülasyon elemanı ise mutfak ve kilerin içerisinde yer almaktadır. Giriş batı cephesinden yapılmıştır ve kuzey cephesinde ıslak hacimler, dikey sirkülasyon elemanı ve mutfak mekanları yerleştirilirken, salon ve yatak odaları ışık ve ısıdan yararlanabilecek şekilde güney, doğu ve batı yönlerine bakacak şekilde yerleştirilmiştir. Sıcak iklim bölgesinde tasarlanan konutlardan en büyük farkı plan şemasının tek bir geometrik (dikdörtgen) forma oturmasıdır.

İkinci iki odalı tasarım da; yine iki katlıdır ve mekânsal özellikler genellikle aynıdır. İki temel fark vardır. İkinci tasarımda giriş güney cephesinden alınmıştır ve giriş holünden bağlanılan koridor ile mutfak ve diğer ıslak hacimlere ulaşılmaktadır. İkinci fark ise kiler mutfakla beraber değil bodrum katta tasarlanmıştır ve deponun yerini almıştır. Yönlenme ilkeleri de aynıdır.

Şekil 4. 4. İlk öğretmen Evleri mimari proje yarışması soğuk iklim bölgesi 2 odalı birincilik ödülü mekânlar arası ilişki

Soğuk İklim – 3 ve 4 Odalı

3 odalı soğuk iklim bölgeleri için önerilen tasarım aynı iklimde gerçekleştirilen 2 odalı tasarımdan oda sayısı farkı dışında bir farka sahip değildir. İki kattan oluşmaktadır ve bodrum katta 2 odalı tasarımda olduğu gibi depo, çamaşırılık, odunluk, kömürlük bulunmaktadır. Zemin katta ise salon, yemek yeme, yatak odaları, mutfak ve kiler, banyo ve küçük tuvaletin çözümü oldukça benzerdir. 3 odalı olmasından kaynaklı bir adet oda kuzey ve batı cephesinin kesişim noktasında çözülmüştür ve iki odalı tasarımda bu alanda yer alan banyo ve küçük tuvaletin önüne geçmiştir. Mutfak ve kiler ise kuzeye olan cephesini dikey sirkülasyon elemanına bırakmıştır. 4 odalı soğuk iklim bölgeleri için önerilen tasarım ise üç katlıdır ve cephede yüzeyi arttırmak yerine yükselmek tercih edilmiştir. Bodrum kat çözümünde yine karşımıza depo, çamaşırılık, odunluk ve kömürlük çıkarken, zemin

kat çözümünde giriş holü, salon ve yemek yeme, mutfak ve bir adet oda, 1.katta ise üç adet oda ve banyo tasarlanmıştır.

Yönlendirme tercihleri ise yine kuzey cephesinde çözümlenen ıslak hacimler ve dikey sirkülasyon elemanları ile sonuçlanmıştır. Kuzey cephesine denk gelen odalar ise mutlaka ya doğu ya da batı cephesine de bakmaktadır.

Cephe tasarımı

Kübik formların etkisinden doğan ve sıcak ve soğuk iklim bölgelerinde gerçekleştirilen farklı cepheler karşımıza çıkmaktadır. Konut birimlerinin cephe tasarımında açıklıklar iklimsel faktörlere göre belirlenmiştir. Pencere boyutları ve açıklıkların sayısı bu duruma göre değişmektedir. Oldukça sade ve anlaşılır bir cephe tasarlanmıştır.

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak dönemin yaygın olarak kullanılan yığma sistem önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

1944 yılında açılan bu yarışma II. Ulusal mimarlık akımı olarak adlandırılan akıma denk gelmektedir. Dönem içerisinde o günün mimarlık yayınlarından edinilen bilgiler üzerinden memur evleri, tasarruf evleri, ucuz evler gibi toplu konut ve kooperatif konutlarının üretiminin yaygınlaştığı ve müstakil konut tasarımının önemsendiği bir dönemdir. Böyle bir dönemde açılan ilk öğretmen evleri, hem farklı aileler hem de farklı iklimler için çoğaltılabilmesi ve müstakil ev tasarımı olması ile dönem ile benzeşmektedir.

Konut birimlerinin kare ve dikdörtgen formlar ile oluşturulması, kolonlu girişlerin kullanılması, kırma çatı kullanımı ve saçakların öne çıkması ve pencere kurgusu

açısından dönemin özelliklerini taşımaktadır. Yine plan şeması da incelendiğinde, giriş holünün geniş tutulması, mutfak, yemek yeme ve salonun bu hol ile doğrudan ilişkili olması, yemek yeme ve salon birimlerinin birlikte çalışması, yatak odaları ve banyonun özelleşerek ayrı bir koridor ile ulaşılması dönemin tipik plan şemasını oluşturmaktadır. Dönem içerisinde zaman zaman karşımıza çıkan, kütüphane, çalışma odası, müzik odası gibi mekânlar tasarlanmamıştır. Ancak bodrum katta odunluk, kömürlük, çamaşırılık, kiler gibi bir çok servis mekanı tasarlanmıştır.

4.4. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri Yarışması

Proje değerlendirmesi, yapılırken kaynaklardan ulaşılabilen, Reha Ortaçlı, Fethi Tulgar ve Bedri Kökten tarafından alanınan, iki katlı altı odalı B tipi konut tasarımı birincilik ödülü üzerinden yapılacaktır.

Yarışma ve şartname özellikleri

Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri yarışması 1948 yılında açılmıştır. K. Zeytinoğlu, Nurettin Evin, Abidin Mortaş, Recai Akçay, Fikri Alpar, Ş. Kılınç'ın jüri üyeliği yaptığı yarışmaya toplam 35 proje katılmıştır. Leman Tonsu-Enver Tokay-Ali Kızıltan, Nizamettin Doğru, Hayrettin Kutal, Mehmet Güneren, Reha Ortaçlı-Fethi Tulgar-Bedri Kökten olmak üzere toplam 7 farklı grup birinci eş değer ödül almışlardır.

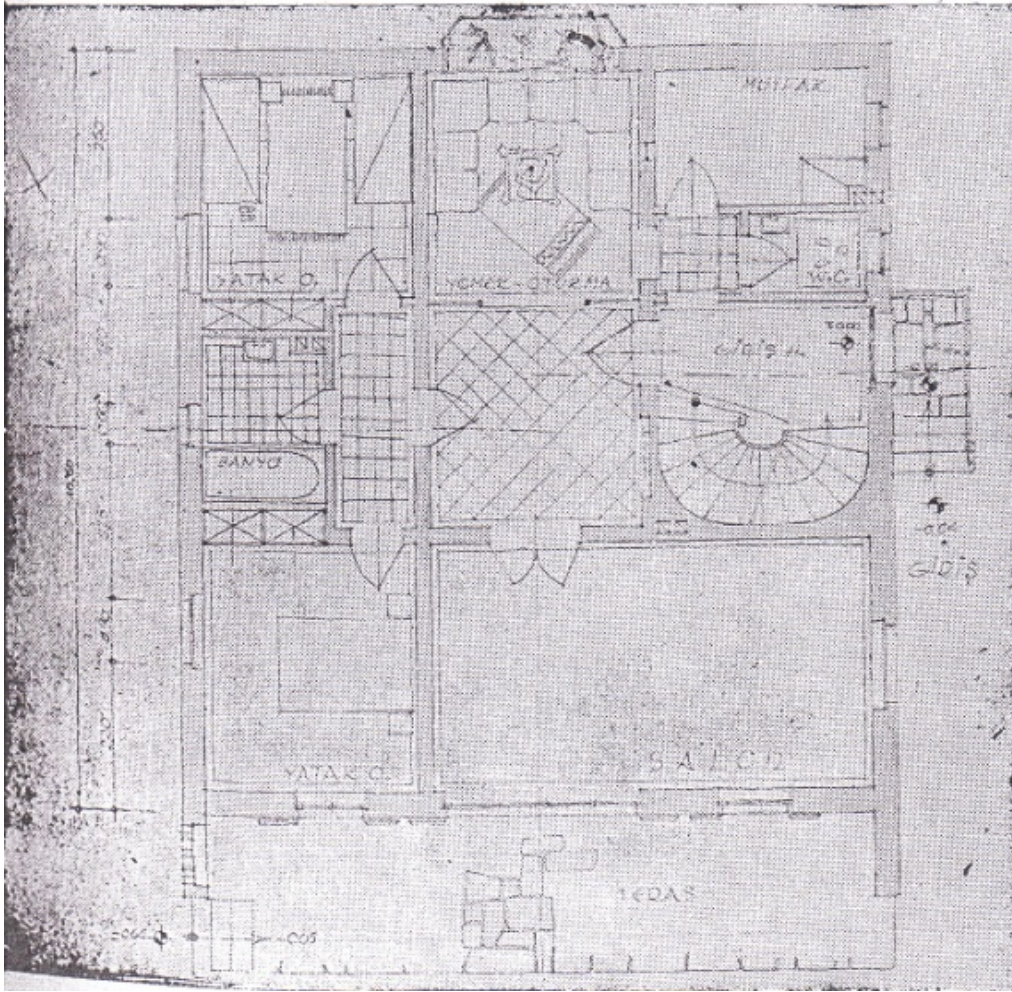
Yarışmacılardan farklı aile tipolojilerine hitap edebilmesi için tek katlı-3 odalı, tek katlı-4 odalı, tek katlı-5 odalı, 2 katlı-4odalı, 2 katlı-5 odalı, 2 katlı-6 odalı(a ve b tipi) olmak üzere 7 farklı tasarım istenmektedir. Arkitekt dergisinden elde edilen jüri raporundan edinilen bilgiler doğrultusunda, jürinin özellikle plan şemalarının iktisadi olmasını, kullanışlı olmasını, mekânlar arası iletişimin kısa yollar aracılığı ile yapılmasını, salon ve yemek odası ilişkilerinin dikkatli kurulmasını beklediği anlaşılmaktadır.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

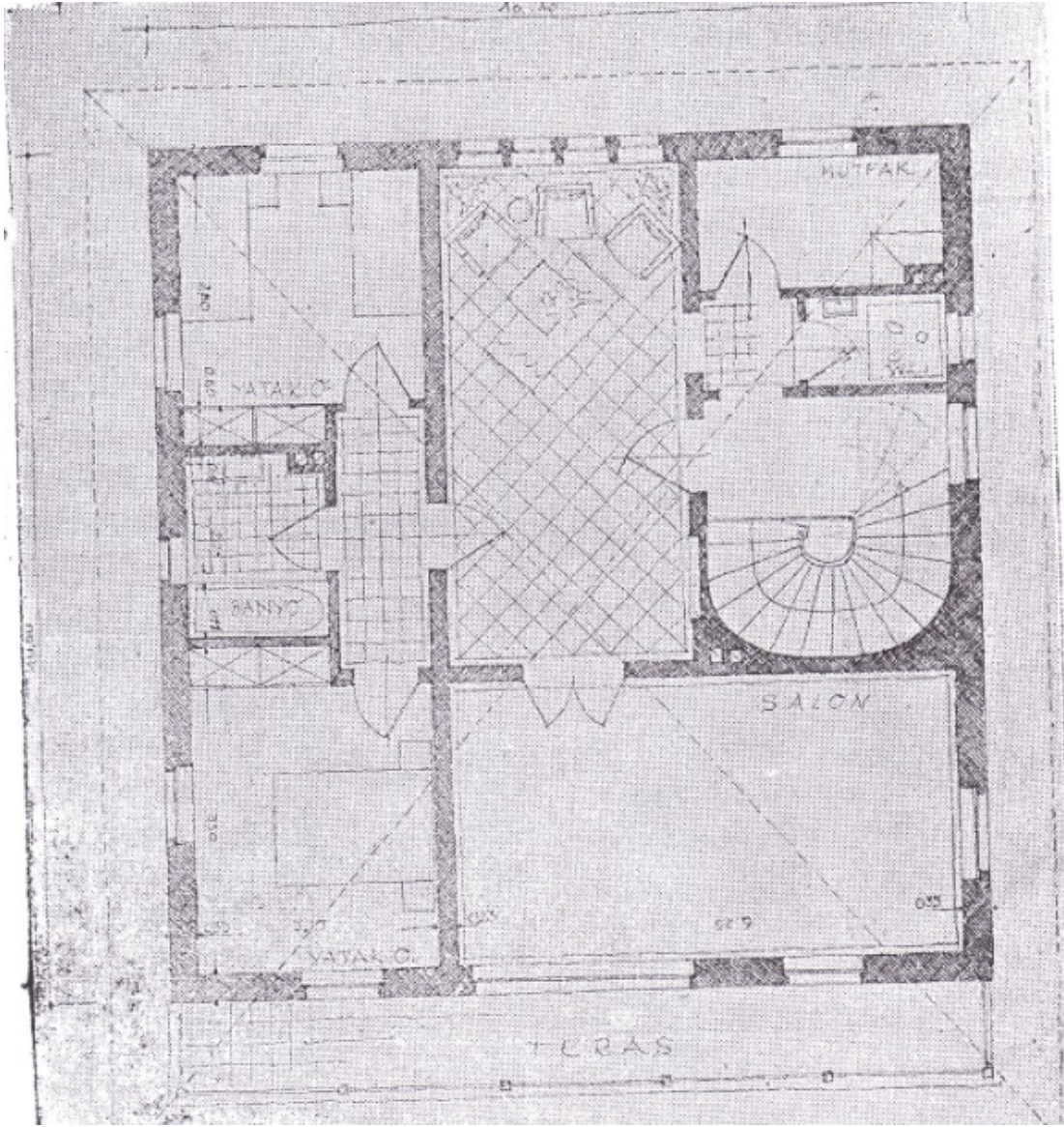
Proje raporuna ulaşılamadığı için yarışmacılar tarafından özellikle belirlenen tasarım kararları elde edilememiştir.

Mimari biçimlenme

Konut birimleri müstakil, bahçeli birimler olarak tasarlanmıştır. Yapı formu kareye yakın dikdörtgendir (uzun kenar 10.80 m. Kısa kenar 10.40m.). İki katlı olarak tasarlanan yapının hem plan şeması hem de cephe tasarımı geleneksel konut mimarisini andırmaktadır. Cephede kullanılan pencereler dikdörtgen formda ve kepenklidir, alt katta yer alan oturma biriminin kapalı çıkması ise yapıyı hareketlendiren bir eleman olarak tasarlanmıştır.

Resim 4. 7. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi zemin kat planı [57].

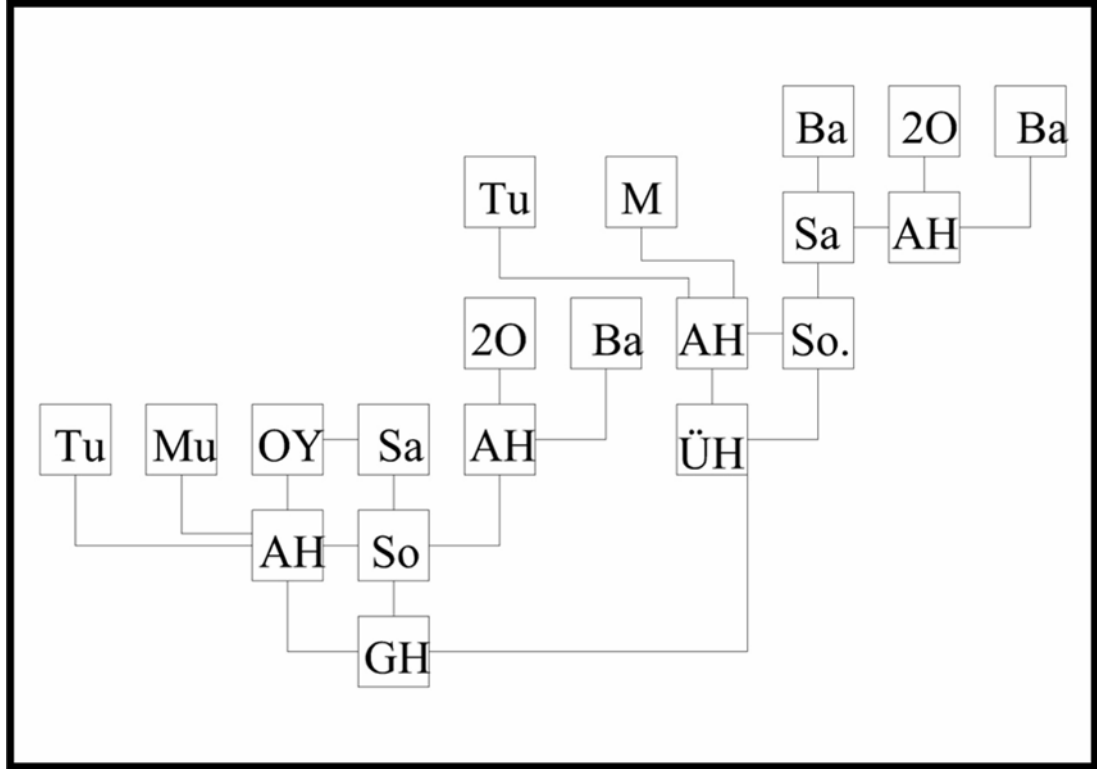

Resim 4. 8. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi birinci kat planı [57].

Mekânsal etkileşimler

Yapı tasarımı iki kattan oluşmaktadır. Zemin katta giriş holü, hol, mutfak, oturma + yemek yeme, salon, ebeveyn yatak odası, yatak odası tasarlanmıştır, bir üst katta da yine tuvalet, mutfak, banyo, ebeveyn yatak odası, yatak odası ve salon tasarlanmıştır. Giriş holünün ardından geçilen hol, mekanlar arası dağılımı sağlamaktadır ve bu mekandan, oturma odası + yemek yeme, salon ve yatak odası ve banyoya ulaşımı

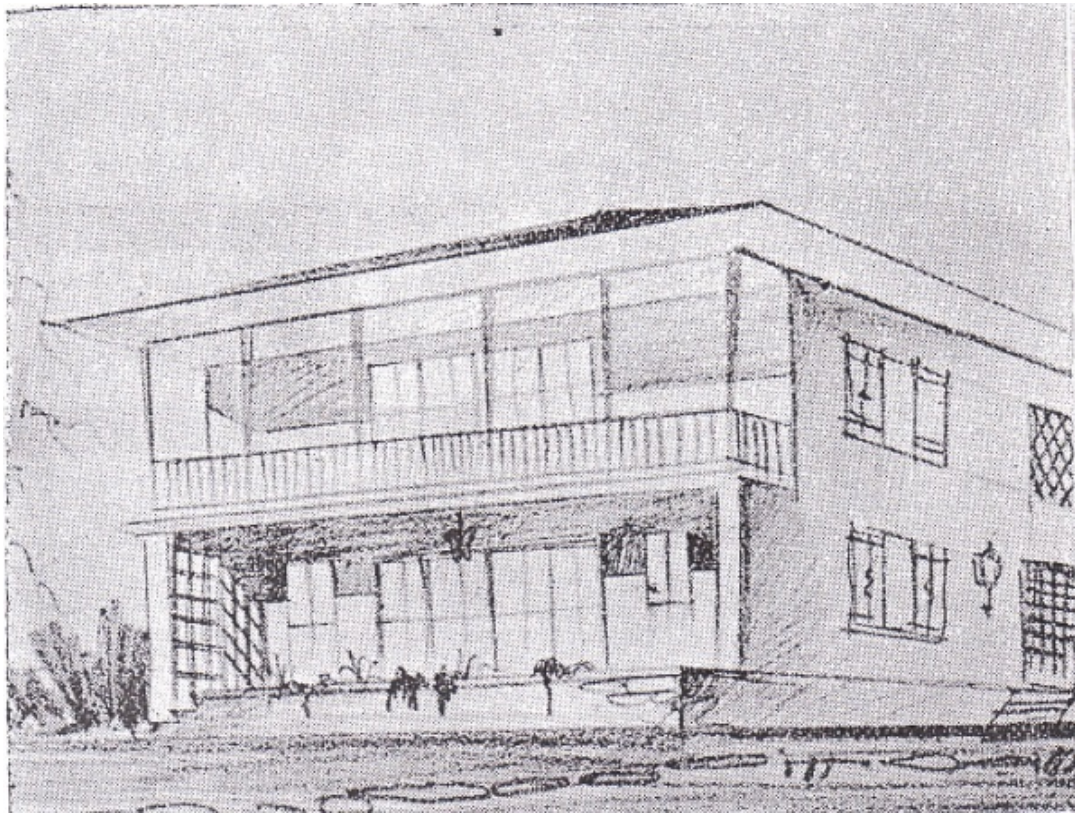
sağlayan koridora geçilmektedir. Oturma odası kavramı yarışma projelerinde ilk defa karşımıza çıkmaktadır ve salon ile birlikte çözülen yemek yeme mekânı ile de birleşmiştir. Mutfak ve tuvalet ise giriş holüne bağlanan küçük bir geçiş mekânına bağlanmaktadır, aynı zamanda mutfak doğrudan yemek yeme ve oturma mekânına açılmaktadır. Salondan terasa çıkılmaktadır. Dikey sirkülasyon elemanı giriş holünde tasarlanmıştır. İki katın plan şemaları birbirine oldukça benzerdir. İki kat arasındaki tek temel fark alt katta yer alan oturma ve yemek odası ve hol, üst katta birleşmiştir ve hem mekânlar arası geçişi sağlamakta hem de oturma mekânı olarak kullanılmaktadır. Üst katta yine salondan balkona çıkılmaktadır.

Şekil 4. 5. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi mekânlar arası ilişki.

Cephe tasarımı

Kepenli pencereler, küçük ölçülü pencerelerde kullanılan ahşap kafesler, zemin katta oturma odasının mekânsal olarak dışarıya doğru çıkması, cephede cumba etkisi yaratması gibi özelliklerinden dolayı, cephe tasarımında Geleneksel Türk Mimarisi etkisi hissedilmektedir. Formun sadeliğinden kaynaklı hareketsiz bir cephe elde edilmiş, tasarlanan cumba, balkon ve teras gibi öğeler ile farklılaştırılmıştır.

Resim 4. 9. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması birincilik projesi perspektif çizimi [57].

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak dönemin yaygın olarak kullanılan yığma sistem önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

1948 yılında açılan Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri Yarışması dönemsel olarak yabancı mimarlara tepki duyulan ve kendi özüne dönmeye çalışan mimarların söz sahibi olduğu ve II. Ulusal Mimarlığın doğmasına sebep olunan bir dönemin sonlarına doğru açılmıştır. Özellikle Sedat Hakkı Eldem eserlerindeki gibi geleneksel mimariden alınan öğelerin harmanlandığı, müstakil bahçeli ev kavramının üzerine gidildiği bu proje dönemin bir kesimine ait baskın özellikleri taşımaktadır.

Konut biriminin sade, kare formu, cephe kurgusu, çatı ve saçakların yapısı dönemin özelliklerini taşımaktadır. Plan şeması incelendiğinde giriş holü ile mekanlar arası ilişki, yatak odalarının özel bir koridor ile ayrılması, dönemin tipik plan şemasıdır. Bu dönemde ilk defa oturma odası kavramı salondan ayrı olarak karşımıza çıkmıştır. Giriş holünden sonra geçilen mekân ve üst katta daha ortak kullanıma imkan sağlayan sofa, dönemin özelliklerinden ziyade geleneksel mimariden alınmıştır. Ancak dönem içerisinde geleneksel mimari öğelerin tekrarlanmasına sıklıkla rastlanmaktadır. Bu nedenle geçmişe geri dönüş üzerinden dönemsel bir özellik olduğu söylenebilir. Bu dönemde karşımıza çıkan bir çok servis mekanı (kiler, çamaşırılık, depo, kömürlük...) gibi mekanlar tasarımda yer almamıştır.

4.5. Yapı Kredi Bankası Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma farklı mal sahipleri arasında el değiştirdikten sonra Yapı ve Kredi Bankası Emekli Sandığı Vakfı'na satılan, yaklaşık 6000 m²lik bir arsanın üzerine, Vakfın gelir getirici bir tasarım talep etmesi üzerine 1972 yılında açılmıştır. Yarışma birincilik ödülünü Sami S. Sisa, Doğan Tekeli almıştır. Şartnamede bir mimari program önerilmediği ve esnek bir şartname olduğu anlaşılmaktadır. Daha önceki mal sahiplerine tanınan imar hakları bu yarışma projesi içinde tanınmıştır. Bu bilgiler dışında şartname ve yarışma ile ilgili olarak daha detaylı bir bilgiye ulaşamamıştır.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

Şartnamede özel bir yapı türü üzerine tasarım istenmemekte ve gelir getirici bir fikir önerisi istenmektedir. 1.lık alan projenin ilk yapı türünü seçerken öne getirdiği ilke “rant”, “gelir sağlama” olmuştur ve konut ve otopark tasarımı önerisi getirilmiştir.

Arkitekt dergisinde yarışma ekibi ile yapılan röportajda ekibe “Siz nasıl bir program önerdiniz?” Sorusuna şu cevap verilmiştir:

“ Konut ve otopark. Biraz açalım bunu. İstanbul’un gelişme hızı içinde özellikle yoğun konut bölgesi olan burada zamana ve değişime dayanabilecek, geçerliliğini yitirmeyecek işlevlerin bu ikisi olabileceğini düşündük. Sinema, sauna, lokanta vb. işlevlerin zaman içinde nasıl bir gelişme ya da düşmeyle karşı karşıya kalabileceğini kestirebilmek çok güçlü. Oysa arsanın içinde bulunduğu çevre de düşünülürse, daha çok yüksek gelir gruplarına dönük konut birimleri ve otopark zamana dayanır elemanlar olarak görünüyor. Zaten otopark bu tür konut birimleri için bir zorunluluktur. Nitekim bugün hem konutları kullanan hem çevrede yaşayanlarca kullanılmaktadır” [58].

Rant ve gelir getirme ilkesinin dışında, tasarımda yüksek gelir seviyesindeki farklı sayıda aile üyelerinden oluşan ailelerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek, ev yaşantısının, odak noktası olan kitlenin de etkisiyle, belirli bir düzey üzerine taşınabilmesi, cephede dışarıya karşı iyi bir etkinin oluşturulabilmesi, plastik cephe etkisi yaratmak ve cephe kontrolü sağlanabilmesi gibi farklı ilkeler benimsenmiştir. Tasarım ekibi tasarımın ilk aşamalarında özellikle konut birimlerinin yaşama bölümlerinde geleneksel konut mimari çözümlerinde yer alan haçvari sofanın yarattığı mekânsal çeşitliliği, oturma nişini, cumba düzenini bugünün gerekleriyle bağdaştırmaya, geleneksel mimarinin izlerinin hem içeriden hem de dışarıdan hissedilmesini sağlamaya çalışmıştır. Ancak parçalı plan şemalarında fazla sayıda kolona ihtiyaç duyulacak olması gibi strüktürel gerekliliklerden, geleneksel mimaride plan düzeni içerisinde bir mekanın üzerinde benzer bir mekanın yer alma zorunluluğun

olmayışının plan düzleminde ve cephelerde yarattığı hareketli ve plastik etkinin ve estetik algının böylesine yüksek bir yapıda benzer etkiyi yaratmayacağı ve hatta yapının etkisini belki de yorucu kılacağı ve geleneksel ailenin genellikle bilinen ve ihtiyaçları belli olan bir aile için tasarlanmasının, kullanıcıları belli olmayan aile tipolojileri için tekrarlanamayacağı kararlarından kaynaklı başarısız olmuşlardır ve bu ilkeleri bırakmak durumunda kalmışlardır.

Mimari biçimlenme

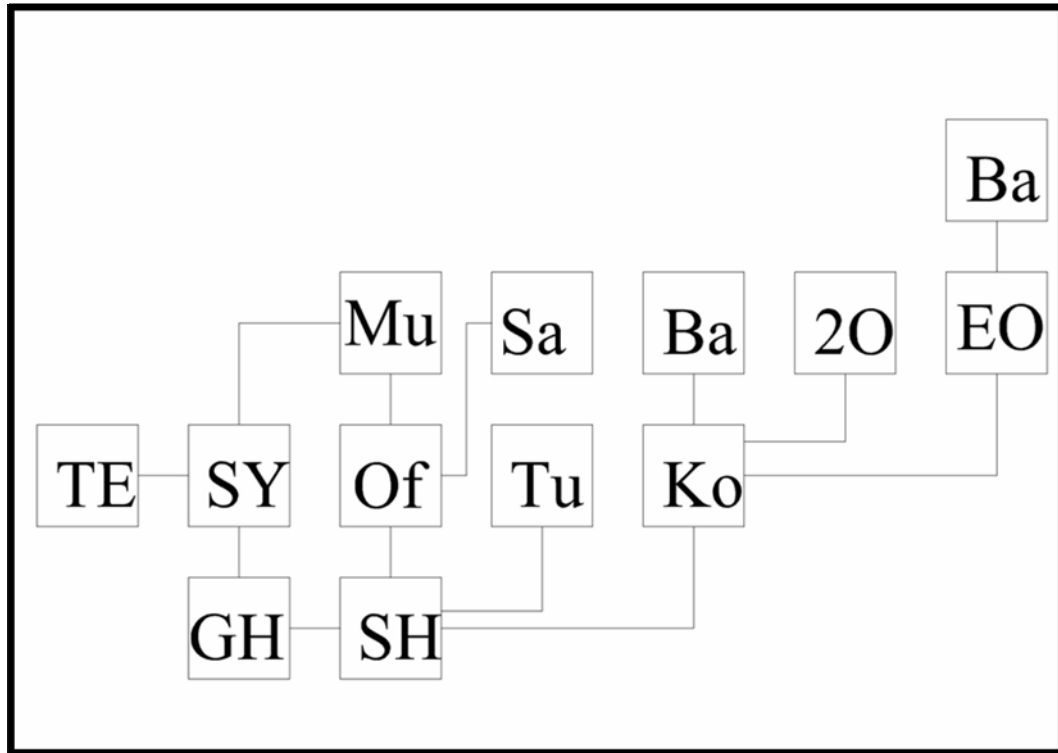
Tasarlanan apartman bloğu geniş (6000 m²) bir arsa içerisinde yüksek bir blok olarak tasarlanmıştır. Zemin kat ile birlikte toplam 21 katlı bir apartman bloğudur. Yapı arsanın baktığı ana yolun (Vali Konağı Caddesi) batısına kaydırılmıştır ve arsada diğer kalan alanlar ise konut birimleri tarafından algılanabilen bahçeler olarak tasarlanmıştır. Bütün dairelere eşit güneş ve manzara sağlanmaya çalışılmıştır. Vaziyet planında asıl konut bloğu ile dükkan ve garajların yer aldığı ticari yapı birbirinden ayrı tutulmuştur. Ancak çarşı ile apartman girişleri birbirleri ile ilişkilidir. Konut birimi plan şeması bir dikdörtgen birimin ortadan boğulması ile oluşturulan, sanki aradan bağlantısı olan iki adet kare birimin birleşmesini çağrıştıran bir yapıdır ve simetrik bir kurgu ile oluşturulmuştur. Her iki kare birimin kendine ait dikey sirkülasyon elemanı mevcuttur. Toplamda 84 adet konut birimi tasarlanmıştır ve tasarlanan birimler zemin kat hariç birbirinin aynısıdır.

Cephede ise oldukça geniş bir kütle etkisi yaratılmıştır. Katlar birbirinin tamamen aynısı sayılabilir. 8. katta balkon parapetlerinde kullanılan geniş yüzeyler dışında cephede bir farklılık mevcut değildir. Ancak aynılığın etkisi kuvvetli bir şekilde hissedilmektedir.

Mekânsal etkileşimler

Yapı ticaret, otopark ve konut birimlerinden oluşmaktadır. Konut birimi ile diğer birimler farklı yapılarda ve birbiri ile ilişkisiz gibi gözükse de otoparktan konut birimlerinin girişine çıkan dikey sirkülasyon elemanları tasarlanmıştır. Ayrıca

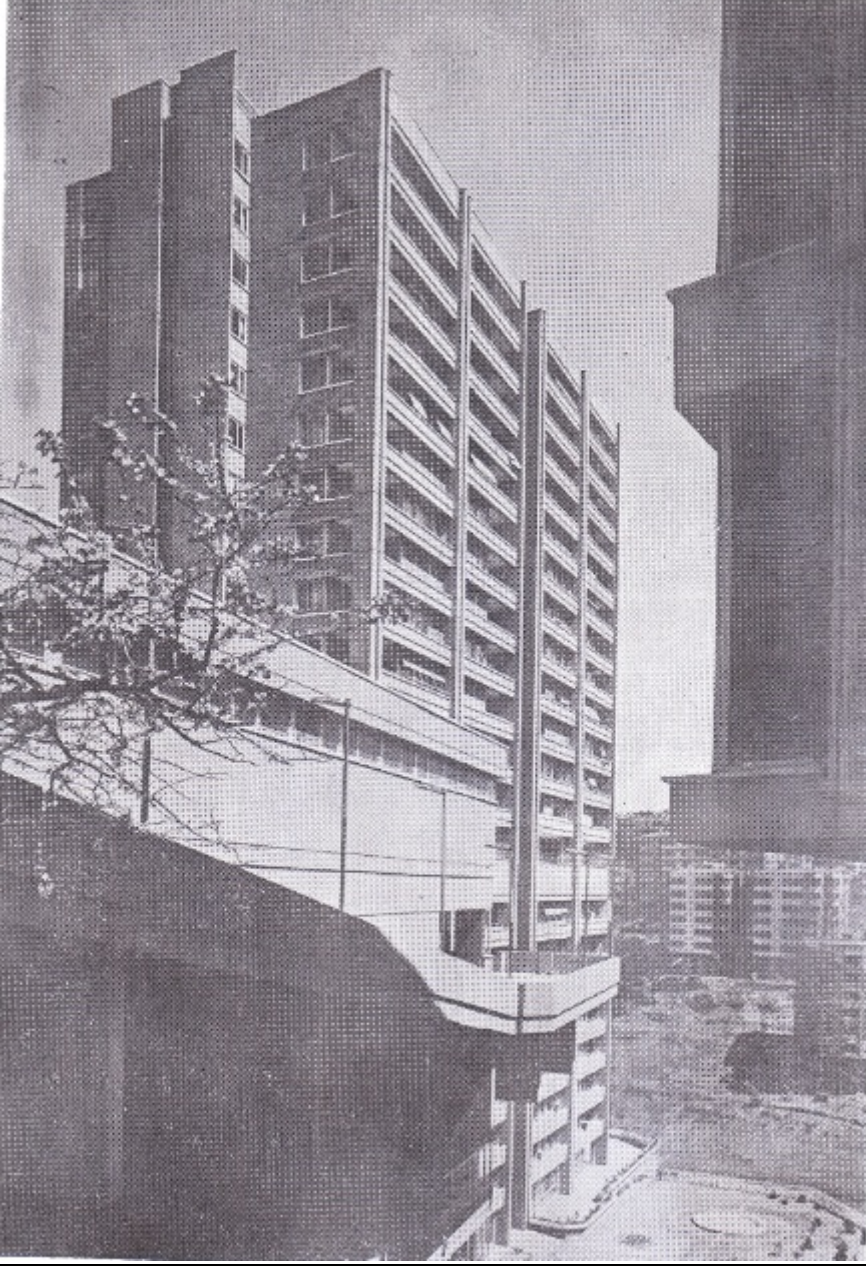
dükkanlar ile konut birimi arasında bir köprü ve geçiş mevcuttur. Konut birimine giriş bir güvenlik ile sağlanmaktadır ve giriş holü içerisinde oturma ve zaman geçirme mekânları öngörülmüştür. Zemin kat hariç diğer katlardaki her bir birim 200 m² ve 10.20m. x 20.40 m.lik bir dikdörtgen olarak tasarlanmıştır. Zemin katta yer alan 4 adet konut birimi farklı bir plan şemasına sahipken diğer katlar farklı bir şemaya sahiptir. Zemin katta iki odalı konut birimleri üst katlarda ise üç odalı konut birimleri tasarlanmıştır. İki odalı konut birimlerinde giriş holü kavramı yerini dar bir girişe bırakmıştır. Girişin hemen sağında yemek odası yer almaktadır ve sanki giriş holünde bir parçanın yemek odası olarak kullanıldığı izlenimini vermektedir. Giriş ile yemek odası arasında ayırıcı bir bölme eleman vardır. Girişten ve yemek odasından doğrudan olarak salona geçilebilmektedir ve üç mekan birbiri ile ilişkilidir. Yatak odaları, mutfak ve banyoya ise geçiş ayrı bir koridordan sağlanmaktadır. Mutfağın bu koridor içerisinde tasarlanması daha önceki yarışmalarda karşımıza hiç çıkmamıştır. Mutfaktan yemek yeme mekanına geçiş, mutfak kapısı ve koridor kapısının ardından gerçekleşmekte ve mutfak ile yatak odaları ilişkili gözükmemektedir. Aynı katta bulunan diğer iki odalı tasarım ise plan şeması bağlamında ilk birim ile benzerlik göstermektedir. Tek farklı ilişkilendiği mekânlar anlamında çok da verimli olmayan mutfak hemen girişte yemek odası ile ilişkili olarak tasarlanmıştır. Üst katlardaki konut birimlerinde ise geniş bir giriş holü ve holden bağlanılan geniş bir girişe sahip olan salon ve yemek yeme mekânı, giriş holünün yanında ise ayrı bir giriş kapısı olan ve doğrudan tuvalet, mutfak gibi servis mekânlarıyla ilişkilenen servis holü, hol ve yemek yeme ve salon mekânı ile doğrudan ilişkilenen bir mutfak ve mutfağa bağlanan sandık odası ve ofis, yine servis holünden bağlanılan bir koridor ile ulaşılan 3 adet yatak odası ve bir banyo, ayrıca ebeveyn yatak odasından geçilen bir banyo tasarlanmıştır. Servis holünden kullanılan koridor “L” formundadır ve banyoya ulaşıldıktan sonra yatak odalarına geçilebilmek için ayrı bir kapı kullanılmıştır. Banyoyu kullanan misafirlerin böylelikle yatak odalarını görme ihtimali ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca giriş holü kapısı servis holünü görmeden doğrudan misafirlerin salona alınmasını sağlamaktadır. Böylece ilk girişte, gelen konukların diğer mekânlar ile ilişkililenmeden salona alınması sağlanmaktadır. Salonlardan, sandık odalarından ve mutfaktan çıkılan balkonlar tasarlanmıştır. Salondan kullanılan açık alan daha çok teras özelliği taşımaktadır.

Şekil 4. 6. Yapı Kredi Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı mimari proje yarışması birincilik projesi mekânlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımı tamamen brüt betonun etkisindedir ve yapıda çok tercih edilmeyen hareketlilik ile birlikte bir bütün olarak çalıştığı hissedilen tek bir kütle izlenimi yaratmaktadır. Çok sade ve aynı elemanların kullanıldığı, aynılığın ve betonun etkileyciliğinin kullanıldığı bir cephe tasarımıdır. Balkon parapetleri ve pencere boyutları hep aynı tutulmakla beraber, dikey olarak yükselen yapıda yatay bir etki oluşturmaktadır. Dikdörtgen kitlenin ortadan boğulması, konut birimleri arasında kullanılan dikey brüt beton elemanlar, 8. katta diğer balkon parapetlerine göre daha kalın tasarlanan balkon parapeti, yan cephelerde dışarıya çıkan sandık odası ve mutfak mekanlarının, yapının ortasından geçen bir çerçeve şeklinde yapıyı sarması ve bu sargıya çatı katında dikey sirkülasyon elemanlarının dahil olduğu şeridinde katılması, yapının basit ve sade görünümüne keskin hatlı etkiler katmıştır.

Resim 4. 10. Yapı Kredi Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı mimari proje yarışması birincilik projesi [58].

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak betonarme yapım sistemi kullanılmıştır. Arkitekt dergisinde yapılan röportajda strüktür tercihinin neredeyse diğer tasarımsal fikirler ile birlikte eş değer şekilde tasarımı etkilediği söylenmektedir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

1970’li yıllar Türkiye mimarlık ortamı için bir kırılma noktası olarak görülebilir. Yeni oluşan tip proje ve toplu konut kavramları ile incelenen yarışma projesi oldukça benzer özelliklere sahiptir. Nüfus olarak ortalama 4 kişiden 320 kişilik bir nüfusu barındırmaktadır ve günün nüfus artışının mimariye etkileri izlenmektedir. Yine aynı dönemde konut mimarisi farklı ellerde şekillenmiştir ve incelenen proje karşımıza rant ve gelir elde etmek üzere bir tasarım bekleyen Yapı Kredi Mensuplarının bir tercihi olarak çıkmaktadır. Kent merkezlerinde üst gelir grubuna hitap eden tasarımların yapıldığı bu dönemde Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Valikonağı Sitesi de kent merkezinde sadece üst gelir grubu için tasarlanan bir konut projesidir. Dönemin cephe anlayışını yani genellikle karşımıza modernizmden ve brütalizmden etkilenen ve geniş cam yüzey cephelerin tasarlanması da bu proje ile tekrarlanmıştır.

Konut birimleri incelendiğinde ise plan şemasında, tasarım ilkeleri arasında yer alan üst gelir grubu için tasarım yapılması durumu, hissedilmektedir. Bu nedenle servis koridoru ve servis mekânları konut biriminin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Salon dikdörtgen şeklinde sade bir form içerisinde ve yine yemek yeme mekânı ile birlikte tasarlanmıştır. Ebeveyn yatak odasının kendine ait bir banyosunun olması, 1930’lu yıllardan itibaren karşımıza çıkmasa da aslında geleneksel mimaride yer alan yatak odalarındaki, yüküklerin altında yer alan gusülhanelerin modernize edilmiş şekli olarak görülebilir. Plan şeması dönemin plan şemalarından biraz daha karmaşık görünmektedir. Ancak hol, koridor, kavramları dönem ile paralellik göstermektedir. Odalar arası geçiş artık yoktur ve koridor yardımı ile özel mekânlara ulaşılmaktadır.

4.6. Gecekondu Önleme Bölgeleri Ve Geri Kalmış Yörelerde Kiralık Konut Ulusal Mimari Proje Yarışması

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma 1981 yılında İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü tarafından 4 farklı iklim bölgesi (Soğuk, ılıman kurak, ılıman yağışlı, sıcak kurak) için açılmıştır. Jüri üyeleri Münir Alpsoylu, Mehmet Çubuk, Cihat Fındıkoğlu, Aykut Mutlu, Ergun Unaran'dır. Dört bölge içinde farklı birincilik ödülleri verilmiştir. (Soğuk iklim bölgesi: Ersen Gürsel-Selçuk Batur, ılıman kurak iklim bölgesi: Özgür Ecevit-Tekin Kesim, ılıman yağışlı iklim bölgesi: Ersen Gürsel-Selçuk Batur, Sıcak kurak iklim bölgesi: Yakup Hazan)

Yarışma şartnamesinde yarışmanın amacı, konusu şu şekilde belirtilmiştir. “ İmar ve İskan Bakanlığı'nca kiralık konut üretiminde kullanılacak konut tipleri ve bunların oluşturacağı doku alternatiflerinin elde edilmesidir.”

“Yarışmacılardan, yeni ‘sosyal konut’ tanımının yapılmasına, sosyo-ekonomik yapımıza ve günün koşullarına uygun minimum alan ve standartların belirlenmesinde yardımcı olacak önerileri de getirmeleri istenmektedir.” Ve “ Yarışmacılardan tasarımda, aile yapısı ve yaşantısına bağlı kullanım biçimleri araştırmaları, bu kullanım biçiminin tasarımında optimum maliyet ve ekonomiyi sağlayacak bir tasarımı (inşaat yöntemi, işletme, bakım ve iklim farklılıkları faktörleri açısından) gerçekleştirmeleri beklenilmektedir. Ayrıca yarışmacılardan, konutu çevresi içinde tasarlamaları ve çevrenin bakımlı, uygar kalabilmesi için tasarıma dönük çözümler aramaları beklenmektedir.”

Şartnameden edinilen bilgilere göre, dönemin konut yapılarının birçok açıdan yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durum şartnamede şu şekilde belirtilmiştir: “ Yurdumuzun çeşitli yörelerindeki iklim koşullarına ve yöresel özelliklerine uygun gerekli tasarım özelliklerini göstermemeleri, günümüz sosyo-ekonomik koşulları çerçevesinde en ekonomik tasarım niteliklerini yitirmiş olmaları, yıllardan beri hiçbir

değişikliğe uğramadan uygulanma gelmeleri nedeniyle kentlerimiz fiziki mekanını görünüşleri açısından olumsuz yönde etkilemekte olmaları, uygulamalarda bina tiplerinin yerleşme düzeninde bağımsız ele alınmış olmaları ve dolayısı ile belli bir yoğunlukta uygun yaşama koşullarını yaratacak kentsel doku oluşturulmasında yeterli bir araç teşkil edememekte olmaları nedeni ile yetersiz kalmaktadır. Bu sorunlara çözümler aramak amacı ile yeni konut projelerinin yarışma yoluyla elde edilmesi uygun görülmüştür.”

Yarışmacılardan gecekondü önleme bölgeleri için 3-4 nüfuslu ve 4-6 nüfuslu hane halkı gereksinimini, memur lojmanı olarak ise 4-6 nüfuslu hane halkının gereksinimi karşılayacak, farklı sosyal yapıdaki ailelere hitap edecek şekilde, yaşama, yatma, yemek pişirme, temizlik, hela-el yıkama, servis ve depolama, dış oturma ve servis eylemleri için ayrı ayrı birimlerin olduğu, “Sosyal Konut” kavramına bir tanım getirecek nitelikte, 4 farklı iklim bölgesi için (soğuk, sıcak ve kurak, ılıman ve yağışlı, ılıman ve kurak), ekonomik, rasyonel ve pasif enerji kazanımının göz önünde bulundurulduğu 600 konut ünitesi tasarımı beklenmektedir.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

Soğuk iklim bölgesi

En öncelikli tasarım kararı yarışmanın da konusundan kaynaklı iklimsel veriler ve bu veriler doğrultusunda verimli bir tasarım çıkarmak olmuştur. Bunun dışında geleneksel yapılaşmada karşımıza çıkan komşuluk ilişkilerini güçlendirici dış mekân tasarımlarından esinlenerek bu dönem içerisinde de komşuluk ilişkilerini devam ettirmek amaçlı ortak mekân tasarımları, verimli şekilde, yer kaybı olmaksızın mekân kullanımını sağlamak, ıslak hacimlerde tesisatı ortak kullanmak amaçlı birliktelik sağlamak, esnek mekân kullanımı ve yapımının kolaylaştırılabilmesi için aşamalı yapıma uygun ilkeler benimsenmiştir.

Ilıman-Kurak iklim bölgesi

Topografyaya uygun, birlikte çalışan bir yapılaşma önerilmesi, tasarlanan yapı kümelerinde taşıt ve yaya akslarının birbirinden ayrılarak tasarlanması ve kişiler tarafından kullanılacak olan sosyal ve kültürel aksların orta akslarda tasarlanması ve verimli, bölüntüsüz kullanımın sağlanması, sosyal alanlar içerisinde çocukların kendilerine ait sosyal alanlarının da tasarlanması genel yerleşim kararları olarak belirlenmiştir. Her bir konut birimi özelinde ise mekanlar arasında esnek kullanımın sağlanması, yaşama alanlarının farklı cephelerden yararlanmasının sağlanması, yaşama, yemek yeme ve banyo-tuvalet gibi birlikte çalışmaya uygun ve yoğun kullanılan mekanların tasarımlarına öncelik verilmesi ve strüktürel sistemin betonarme sistemle kurgulanmasının yanında gerektiğinde yığma yapı sisteminin kullanılmasına olanaklı olması önerilmiştir.

Ilıman-Yağışlı iklim bölgesi

Her türlü uygun topografyaya adapte olabilecek şekilde, bu topografya özelinde ise kademeli olarak, esnek dokuya sahip sosyal mekânların ve konut kümelerinin tasarlanması, sosyal alan küme tasarımları arasında denge oluşturmak, bu duruma bağlı olarak birimler arasında komşuluk ilişkilerinin kurulması ve kuvvetlendirilmesi genel yerleşim kararları olarak belirlenmiştir. Konut birimleri özelinde ise en az alan içerisinde en çok mekânsal oluşumu ve mekânlar arası esnek kullanımlı tasarlamak, yatma ve çalışma eylemlerini karşılayabilecek nitelikte yaşama mekânlarının tasarlanması, eylem alanları arasında dengeli bir kurgunun oluşturulması öngörülmüştür. Taşıyıcı sistem olarak farklı taşıyıcı sistemler ile uygulanabilir nitelikte tasarımlar ortaya konulmuştur.

Sıcak-Kurak iklim bölgesi

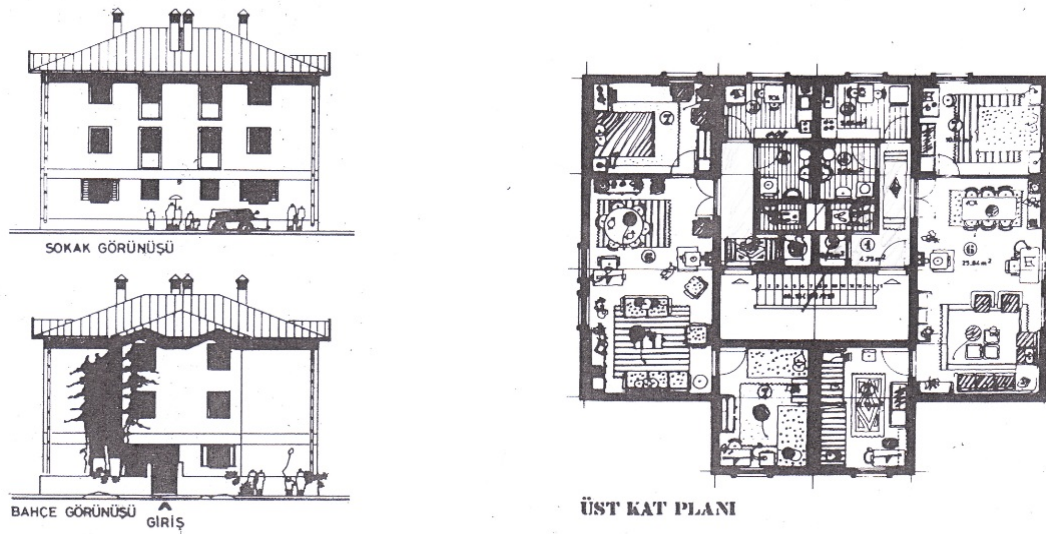
Bu iklim bölgesinde birincilik alan projede hem yerleşim planında hem de konut kümelerinde, blokları içerisinde geleneksel yaşam geleneklerinin günümüze aktarılması amaçlanmıştır. Yakın komşuluk ilişkilerini konut birimleri içerisinde

kurmaya başlayan ve dış mekanda zenginleşerek sürdüren kümeler düzenlenerek belirli bir yaşam geleneğini günümüze aktarmak üzerine planlanmıştır. Diğer tasarımlarda olduğu gibi iklimsel veriler ve topografya yapıların ve genel yerleşim planında şekillenmenin temelini oluşturmuştur. Konut birimi özelinde geleneksel, birlikte yaşama prensiplerini devam ettirmek amaçlı esnek mekanlar tasarlanmıştır. En az alanda maksimum işlevin çözülmesi ve yer kaybının azaltılması plan şemasının şekillenmesinde temel etken olmuştur.

Mimari biçimlenme

Soğuk İklim bölgesi

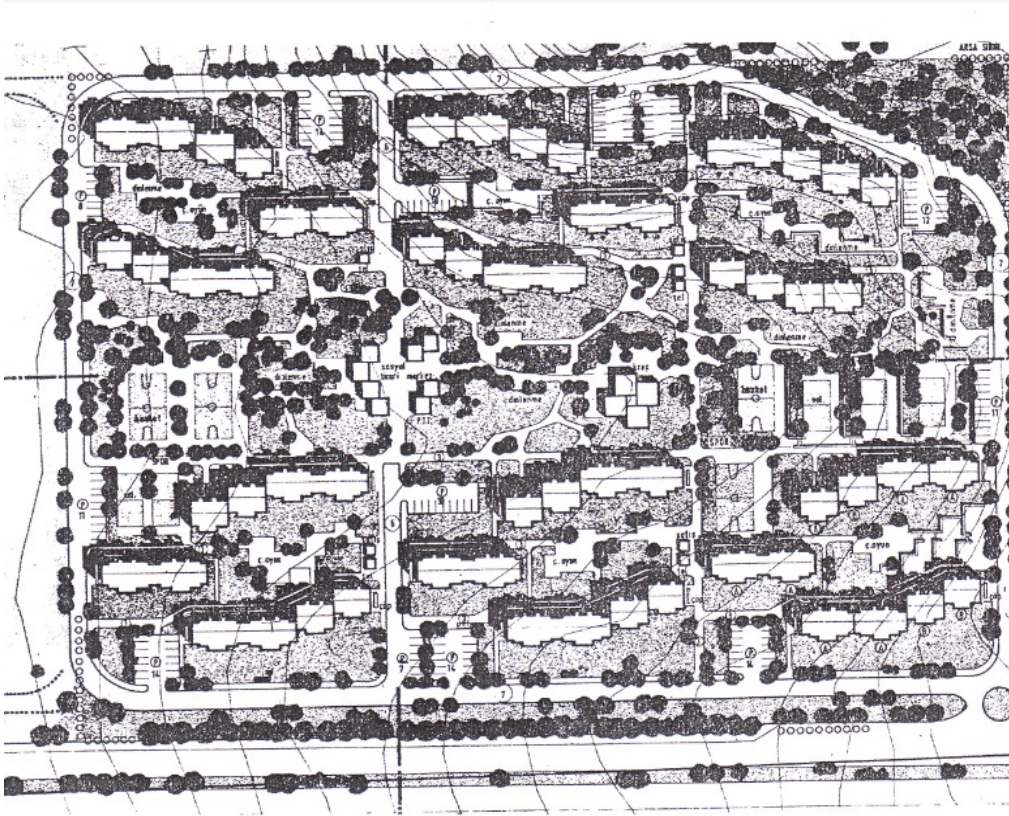
55-60 konut biriminden beş ya da altı adet konut biriminin benzer formlarda bir araya gelmesi ve bu bir araya gelişin sonucunda ortalarında oluşan avlularda çözülen sosyal alanlar, taşıt ulaşımı ve otopark katmanları ve genel ortak alanlar ve çocuk oyun alanları ile oluşan, kendi giriş kapısı, iç araç ve yaya ulaşım aksları, konut şekillenmeleri ve sosyal mekânları, spor sahaları ve çocuk oyun alanları ile “site” kavramının karşımıza çıktığı bir tasarımdır. Yapıların her biri üçer katlıdır ve az katlı, insan ölçeğini aşmayan konut birimleridir. Her konut biriminin kendi etrafında küçük bir ortak bahçesi, her bir beşerli, altışarlı konut grubunun ise ortasında hem yaya, hem de araçlar için tasarlanan alanlar mevcuttur. Bu gruplar ayrıca bir ortak alanda birleştirilmemiş, yerleşim planının belirli noktalarında tasarlanan genel ortak alanlar olarak tasarlanmıştır. Konut alanı içerisinde tasarlanan herhangi bir ticari alan mevcut değildir. Yerleşim planı simetrik bir kurgu içerisinde tasarlanmıştır. Ana giriş kapısı simetri aksı olarak alınmıştır. Konut birimleri kat planı şemaları kareye yakın dikdörtgen bir formun arka cephede çıkımlar ile hareketlendirilmesiyle oluşturulmuştur. Her katta iki adet konut birimi ve yerleşim planı ile benzer şekilde giriş aksının simetrik eksenini kullanarak simetrik yapılar bulunmaktadır. Cephe tasarımı ise özellikle giriş cephesinde çıkımlarında etkisi ile geleneksel konut yapılarını andırmaktadır. Zemin kat hariç diğer katlar cephede aynı özelliğe sahiptir. Çatıda kırma çatı tercih edilmiştir.

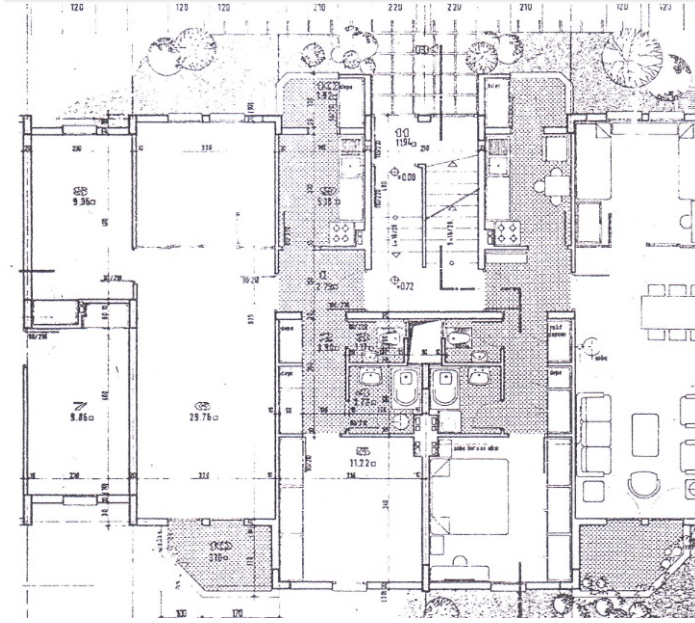
Resim 4. 11. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-soğuk iklim bölgesi [59].

Ilıman-Kurak iklim bölgesi

59 konut biriminden oluşan, bir önceki proje ile benzer şekilde site kavramı içerisinde tasarlanan, 10 konut biriminde oluşan toplam 6 kümeden oluşan, özel bir site girişi tespit edilemese de yerleşim planında konut birimlerinin, sosyal alanlarının tasarımı ile bir toplu konut, site tasarımıdır. Her bir 10'arlık kümenin orta alanında sosyal mekân, yaya aksları tasarlanmıştır. Otopark tasarımları ise genellikle bu kümelere yayaların ulaşım mesafesinde ama sosyal alanın da dışında tasarlanmıştır. Sitenin çevresinde bir ring yolu tasarlanmıştır ve otoparklar ile birlikte doğrudan bağlantılıdır. Yatayda yerleşim planının tam ortasından geçen simetri aksı mevcuttur. Aksın üzerinde ise spor sahaları, kreş ve diğer sosyal alanlar tasarlanmıştır. Ayrıca her bir konut kümesi temel konut kümesinin mevcut durumu ile ya da simetrisinin alınması ile oluşturulmuştur. Her bir konut birimi beş katlıdır ve birbirleri ile belirli bir düzende bitişik nizamda tasarlanmıştır. Konut birimleri özelinde kat planlarında, kalın bir "U" form karşımıza çıkmaktadır. Her bir katta 2 adet konut birimi vardır ve orta aks simetri aksı olarak karşımıza çıkmıştır. Cephe tasarımında, aynı ölçüde, tek tip pencere ve balkon tasarımı, sade, tek düze, benzer cepheler karşımıza çıkmaktadır. Çatıda beşik çatı tercih edilmiştir.

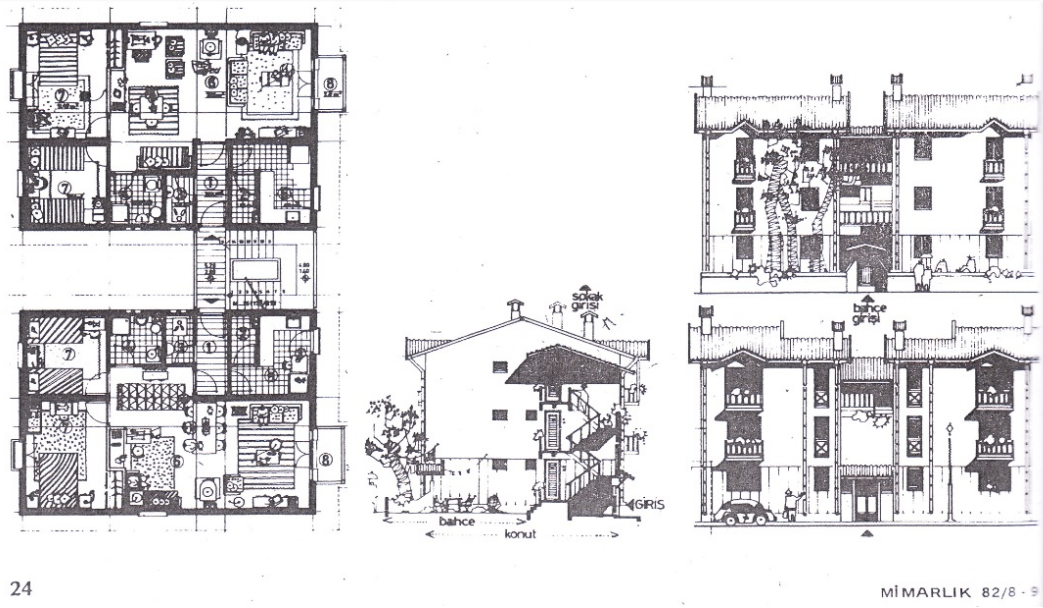
Resim 4. 12. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-ılıman kurak iklim bölgesi yerleşim planı [59].

Resim 4. 13. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-ılıman kurak iklim bölgesi – plan [59].

İlman-Yağışlı iklim bölgesi

Toplamda 600 konut birimden oluşan, diğer projelerde karşımıza çıkan kümelenme biçiminden farklı olarak bitişik nizam sisteminden oluşturulan ve aralarından yaya yollarının geçtiği, birbirine paralel uzanan konut birimlerinden oluşan, ortak sosyal alanların tasarımında belirli prensip üzerinden gidilmeden, bu paralel düzenin sonucunda ortaya çıkan alanların değerlendirilmesi şeklinde daha bağımsız öğelerin bir araya gelmesi ile oluşturulan bir tasarımdır. Ana giriş kapısı tespit edilemese de “site”, “toplu konut” kavramı tekrarlanmaktadır.

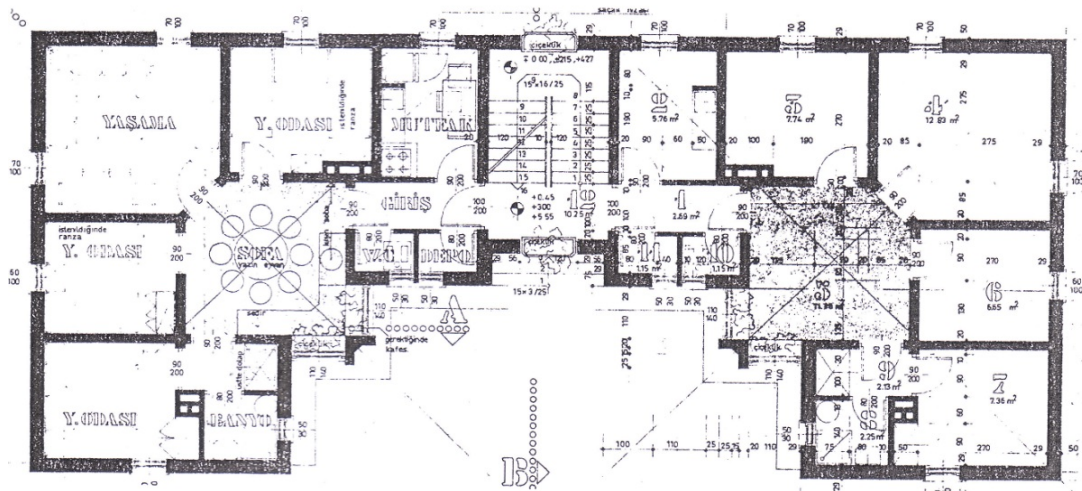

Resim 4. 14. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-ılıman yağışlı iklim bölgesi [59].

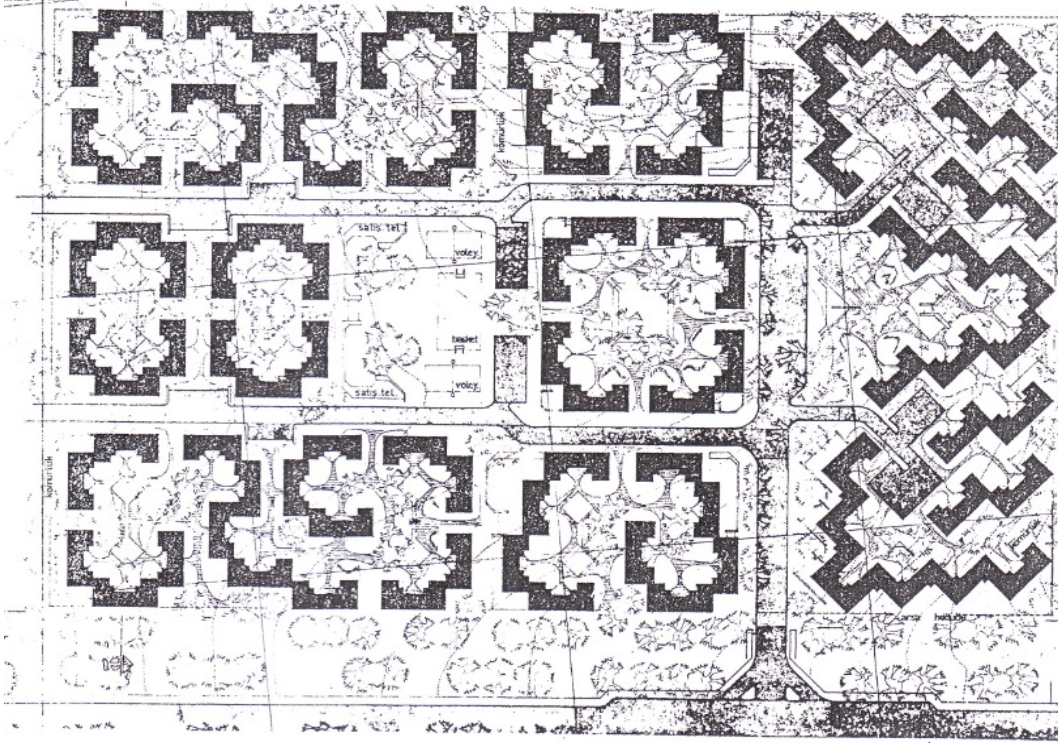
Konutların bir araya gelişleri yerleşim planında taraklı formların çıkmasına sebep olmuştur. Konut blokları farklı sayılarda bir araya getirilmiş, az sayıda blok ile oluşturulan gruplardan arta kalan mekanlar ise genellikle otopark olarak değerlendirilmiştir. Konut birimlerinin dışında kişilerin günlük ihtiyaçlarını giderebilecekleri, mescit, çarşı, gibi hizmet alanlarının yanı sıra açık alanlar içerisinde özellikle çocuk bahçeleri tasarlanmıştır. İç taşıt ulaşımı ile yaya ulaşımı kesişmekte ve tam olarak ayrışamamaktadır. Yerleşim planında genel anlamda simetrik bir oluşumun yerine yer yer rastlantısal simetriyle karşılaşılmaktadır. Konut birimleri insan ölçeğini dikkate almaktadır ve sadece 3 katlı olarak tasarlanmıştır. Konut birimler özelinde ise simetrik bir oluşum mevcuttur. Her katta iki konut birimi tasarlanmıştır, giriş ve dikey sirkülasyon aksı simetri aksı olarak kullanılmıştır. Plan şeması köşeli “C” formundadır. Pencerelerle beraber, kapılar ve kapı önlerinde tasarlanan “Fransız balkonlar” ve balkonlar yardımı ve yapı formu ile oluşturulan hareketli çatı, cephenin hareketli bir cephe olmasına sebep olmuştur.

Sıcak-Kurak iklim bölgesi

100 konut bloğunun farklı şekiller ile bir araya getirilmesi ile oluşturulan kümelerin, ortak mekanları, yaya ve taşıt ulaşım aksları ile oluşturulan, kendine ait giriş kapısı olan bir toplu konut alanı, site tasarımıdır. Yaya ve taşıt aksları birbirinden net bir şekilde ayrılmamıştır. Her konut kümesinin kendine ait ortak alanı olduğu gibi, genel ortak alanlar da tasarlanmıştır. Tekrarlanan konut birimleri hep aynı birimdir ve farklılaşmamıştır. Simetriden tam olarak söz edebilmek mümkün değildir. Benzer formlar, simetrik bir algı yaratsa da alan tasarımının gereklilikleri ile kümeler birbirinden farklılaşmıştır ve simetri tercih edilmemiştir. Konut birimlerinin kat sayısı perspektif çizimlerde ve cephelerde farklı verilmiştir. Cephe çizimleri temel alındığında üç katlı, insan ölçeğini aşmayan konut yapılarının tasarlandığı tespit edilmektedir. Plan şemaları genel anlamda “U” formundadır. Kat planlarında ise karşımıza simetri çıkmaktadır. Her katta yapı giriş kapısı ve dikey sirkülasyonu, dik eksen aksın simetri aksının her iki yanında birer konut biriminden toplam iki konut birimi tasarlanmıştır. Cephe tasarımı oldukça sade, basit ve iddiasız bir görünümle karşımıza çıkmaktadır. Cephelerde hareket sağlayan ve farklılaştıran tek unsur giriş kapısının üstünde tasarlanan çiçekliklerdir. Çatı tipi olarak kırma çatı tercih edilmiştir.

Resim 4. 15. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-sıcak kurak iklim bölgesi plan [59].

Resim 4. 16. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-sıcak kurak iklim bölgesi yerleşim planı [59].

Mekânsal etkileşimler

Soğuk iklim bölgesi

3 katlı olan tek bir konut biriminin her katında iki adet konut birimi bulunmaktadır. Her bir konut biriminde bir salon, iki adet yatak odası 1 adet mutfak, banyo, küçük tuvalet ve küçük bir kiler mekânından oluşmaktadır. Giriş kapısından geçildikten sonra dar bir koridor ile küçük tuvalet, kiler, banyo, mutfak ve salon birimlerine ulaşılırken, yatak odalarına salondan doğrudan geçilmektedir. Yemek yeme işlevi salon mekânı içerisinde çözülmüştür. Bütün ıslak hacimler (küçük tuvalet, banyo, mutfak) beraber (yan yana) çözümlenmiştir. Balkon ya da teras mekânları tasarlanmamıştır.

Ilıman-Kurak iklim bölgesi

İki oda ve bir salondan ve 4 oda bir salondan oluşan iki tip konut birimi önerilmiştir. Her katta aynı tip konut biriminden iki adet planlanmıştır. İlk birim olan iki odalı konut birimi bir salon, iki adet oda, 1 adet mutfak, banyo ve küçük bir tuvalet mekânlarından oluşmaktadır. Ayrıca bir kiler tasarlanmamış, depolama işlevleri tuvalet ve banyoya girişi sağlayan koridorda “dolaplar” şeklinde tasarlanmıştır. Giriş kapısından geçildikten sonra ilk giriş holü ile karşılaşılmaktadır. Giriş holünden mutfaka, salona ve bir oda, banyo ve küçük tuvalete geçişi sağlayan koridora geçilmektedir. Salondan diğer odaya doğrudan geçilmektedir ve salondan geçilen oda tefrişleri oturma odası görevi üstlenir şekilde çizilmiştir. Yemek yeme işlevi salon mekânı içerisinde çözülmüştür. Salondan ve mutfaktan çıkılan iki adet balkon tasarlanmıştır ve mutfaktan çıkılan balkonda depolama amaçlı dolaplar tasarlanmıştır.

İkinci birim olan dört odalı konut birimi bir salon, dört adet oda, 1 adet mutfak, banyo, küçük tuvalet mekânlarından oluşmaktadır. İki odalı konut biriminde olduğu gibi depolama işlevleri ayrıca tasarlanan bir kiler ile değil tuvalet ve banyoya ulaşımı sağlayan koridor üzerinde ve mutfaktan çıkılan balkonda tasarlanan dolaplar ile sağlanmıştır. Plan şeması olarak iki odalı plan şeması oldukça benzerdir, tek fark salondan geçilen bir oda değil 3 adet ayrı oda tasarlanmıştır.

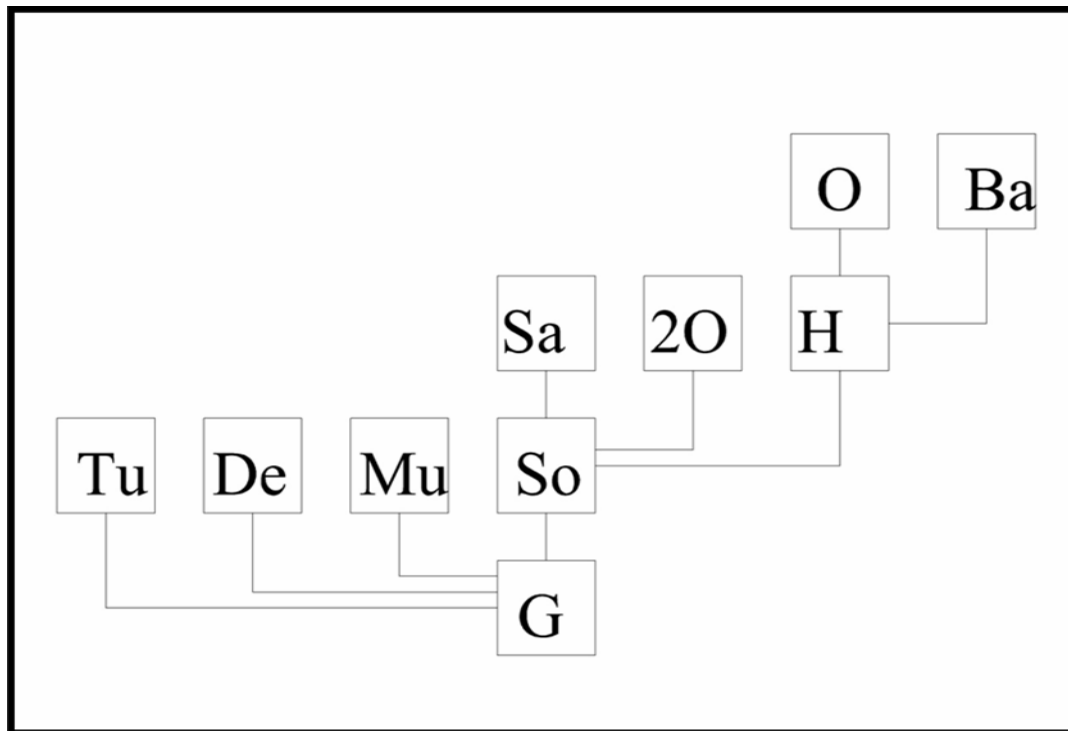
Ilıman-Yağışlı iklim bölgesi

3 katlı olan tek bir yapının her katında iki adet konut birimi bulunmaktadır. Her bir konut birimi bir salon, iki adet yatak odası, 1 adet mutfak, banyo, küçük tuvalet ve kiler mekânı bulunmaktadır. Giriş kapısından geçildikten sonra dar bir koridora girilmektedir. Ve bu koridordan sadece küçük tuvalete ve salona ulaşılmaktadır. Diğer bütün mekânlara yani mutfak, banyo ve yatak odalarına salondan geçilmektedir. Kilere ise doğrudan mutfaktan giriş verilmiştir. Yemek yeme işlevi salon mekânı içerisinde çözülmüştür. Ayrıca salondan çıkılabilen bir adet balkon

tasarlanmıştır. Balkon konsol çalışmaktadır. Çift kişilik yatak odasında ve mutfakta ise “Fransız balkonu” olarak adlandırılan ögeye rastlanmıştır.

Sıcak-Kurak iklim bölgesi

3 katlı olan tek bir konut biriminin her katında iki adet konut birimi bulunmaktadır. Her bir konut birimi bir salon, bir sofa, iki adet yatak odası, 1 adet mutfak, banyo, küçük tuvalet ve depo mekânlarından oluşmaktadır. Giriş kapısından geçildikten sonra ilk olarak giriş koridoruna ulaşılmaktadır. Bu koridordan mutfak, sofa ve depo mekânlarına ulaşılmaktadır. Diğer bütün mekânlara ise sofadan dağılımaktadır. Küçük tuvalet bütün konut kullanıcılarına hitap edecek şekilde değil iki kişilik yatak odasına hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır. Yemek yeme işlevi hem salon hem de sofa mekânı içerisinde çözülmüştür. Balkon ya da teras mekânları tasarlanmamıştır.

Şekil 4. 7. Gecekondu önleme bölgeleri ve geri kalmış yörelerde kiralık konut mimari proje yarışması-sıcak kurak iklim bölgesi mekanlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Soğuk İklim Bölgesi

Cephe tasarımında sadelik öne çıkmaktadır. İklimsel özelliklerden de kaynaklı olarak tercih edilen küçük açıklık ölçüleri ve sokak görünüşünde mutfak mekânına ait olan pencereler dışında, benzer ölçülere ve tarzda pencerelerin kullanılması, başka herhangi bir öğenin kullanılmayışı, bahçe cephesinde ise sadece yatak odalarının dışarıya çıkması, salon yüzeyinin bu cephede sağır tutulması, hem sade cephelerin oluşmasına hem de bazı noktalara dikkat çekilmesine sebep olmuştur. Çıkmalar ve çıkmaların üzerinde örtü sistemi olarak kullanılan çatı geleneksel kurguyu düşündürmektedir. Çatı tipolojisi olarak kırma çatı kullanılmıştır. Konut kümelerinde plan şemasında olduğu gibi cephelerde de tek tiplilik söz konusudur.

Ilıman-kurak iklim bölgesi

Ilıman kurak iklim bölgesi konut tasarımının cephe çizimlerine ulaşamamıştır, ancak elde edilen perspektif çizimlerinden anlaşıldığı üzere tek tiplilik, sadelik ve ihtiyaçlar doğrultusunda kullanımı zorunlu olan pencerelerin dışında özel bir tasarım tercihinin olmadığı anlaşılmaktadır. Çatı tipolojisi olarak beşik çatı kullanılmıştır.

Ilıman-Yağışlı iklim bölgesi

Konut birimlerinde formundan ve bu formun kullanımdan kaynaklı olarak hareketli cepheler tasarlanmıştır. İki dikdörtgen formun arada bir “giriş” bağlantısı ile bağlanması ve bu bağlantının hem diğer iki kütlede içeri çekilmesi hem de cephe de kat yüksekliğinin düşük tutulması konut birimlerine yapılan vurguyu arttırmıştır. Konut birimlerinde kullanılan “Fransız Balkon” lar, balkonlarda kullanılan çapraz korkuluk formları ve diğer pencerelerin tek cam yüzey olarak kullanılması cephelerde sadelikten, tek düzelikten kaçışın sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çatı tipi olarak kırma çatı kullanılmıştır.

Sıcak-Kurak iklim bölgesi

Plan şemasında, özellikle sofa tasarımları ile karşımıza çıkan geleneksel konut özellikleri, cephede karşımıza çıkmamaktadır. Hatta cephe tasarımında mekânsal ihtiyaçları karşılamak amaçlı kullanılan açıklıklar dışında herhangi bir hareketlilik tercih edilememiştir. Cepheyi farklılaştıran tek öge, yapıya girişin üst katlarında tasarlanan çiçeklikler ve bu çiçekliklerin 2. Katta üst bölümünün üçgen bitirilmesi olarak görülebilir. Çatı tipolojisi olarak kırma çatı kullanılmıştır. Konut kümelerinde plan şemasında olduğu gibi cephelerde de tek tiplilik söz konusudur.

Yapım teknolojisi

Soğuk iklim bölgesi

Geleneksel yapım sistemlerinden olan, kademeli yapım sistemine de uygun olmasından kaynaklı yığma yapı önerilmiştir.

Ilıman-yağışlı iklim bölgesi

Yapım sistemi olarak geleneksel, yığma yapı sistemi önerilmiştir.

Ilıman-kurak iklim bölgesi

Yapım sistemi olarak betonarme önerilmiştir. Ancak ihtiyaç duyulan koşullarda ve daha az katlı yapılabilir durumlarda yığma yapım sisteminin kullanımına olanak tanımaktadır.

Sıcak-kurak iklim bölgesi

Yapım sistemi olarak geleneksel, yığma yapı sistemi önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

“Gecekondu önleme bölgeleri” yarışması 1970’ler de oluşmaya başlayan “tip proje” kavramının 1980’lerde yarışmalarda da kuvvetli bir şekilde hissedilmesine oldukça iyi bir örnektir ve yine benzer şekilde 1980’li yıllarda artan ve ayrı bölgelerde oluşan gecekondulaşmaya yarışmalar aracılığı ile bir çözüm arayışının sonucudur. Dört farklı iklim bölgesi içinde alınan sonuçlarda hem dönemde karşımıza çıkan tek tip proje üretimi ve tek tip, özelliksiz cephe ve hızlı üretimini hem de bu problemlere karşı bir tavır geliştiren ve bir arayış içerisine giren mimarların önerdiği Türkiye postmodernizmini ve dinamik cepheleri birlikte izlemekteyiz. Dönem içerisinde yaygınlaşan konsept projeleri ile toplu konut olarak çözülen ve içerisinde hizmet alanlarının bulunduğu projeler paralellik göstermektedir. Benzer şekilde plan şemaları da incelendiğinde geleneksel konut tipolojisinden örneklerin ya da 1930’lu yılların odalar arası geçişlerin kullanıldığı aynı zamanda dönemsel özellikler olarak karşımıza çıkan koridorların yoğunlaşması ve hol kavramının farklılaşmasının kullanılması ile dönemin mimari karmaşıklığı, simetri kullanımı, her katta aynı oda sayısında konut birimlerinin tercih edilmesi, balkon sayılarındaki artış, dönem içerisinde sık rastlanılan özelliklerdir. Ancak özellikle üst gelir grubuna hitap eden yapılar ile beraber genişleyen ıslak hacimler, yarışmanın niteliğinden de kaynaklı tercih edilmemiştir. Dönemsel olarak geleneksel konut tasarımı özellikleri olan, odalar arası geçişler, koridor kullanımlarının az oluşu ve sofa gibi kavramlar bu dönemde terk edilmeye başlansa da yarışma projelerinde tekrarlanmıştır.

4.7. Yarının Yaşamı İçin Konut ve Çevresi

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarının yaşamı için konut ve çevresi Mimari Proje Yarışması 1985 yılında, Yarışma TMMOB Mimarlar Odası ve UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından ortak olarak bir fikir projesi yarışması olarak açılmıştır. Raci Bademli, Haldun Dostoğlu, Nezih Eldem, Baykan Günay, Vacit İmamoğlu, Yıldız Sey, Mete Ünal’ın jüri üyeliği yaptığı yarışmada Selim Velioğlu birincilik ödülünü almıştır.

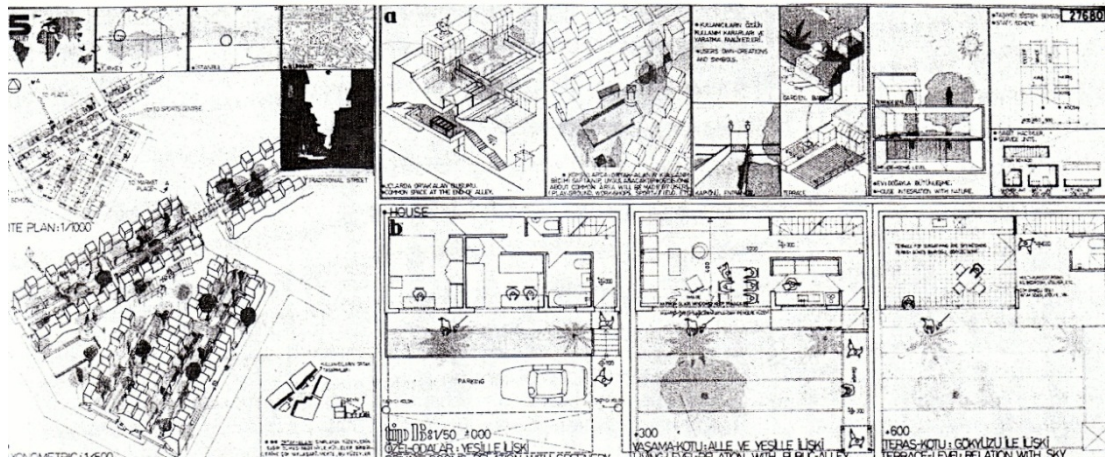
Yarışma şartnamesinde yarışmanın amacı, “ Yarışmacılar ülkenin sosyo-kültürel yapısı üzerine temellendirilen, çevreleri ile uyumlu, bilim ve teknolojinin kazandırdıklarını özümseyen, konut-yaşam çevresi modelini hazırlamak üzere projeler geliştirmeye davet edilmektedir. Öneriler kentsel veya kırsal küçük bir yerleşim birimine entegre olmuş bir konut ve çevresi ile sınırlandırılmalıdır.” şeklinde açıklanmıştır. Yarışmaya katılım ise mimarlık öğrencilerine ve 1 Ocak 1984 tarihine kadar 35 yaşına basmamış olan genç mimarlara açıktır.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

Tasarım, gelecekteki yaşam koşullarını öngörmek ve yaşanabilecek mekânsal ve çevresel sorunlara çözüm geliştirmek amaçlı bir tasarım olmakla beraber, 1970’li yıllarda başlayan, yüksek katlı, insan ölçeğinden uzak, tek tipleşen, konut yapılarına çözüm aramaktadır. Yarışma paftasında yer alan anlatımlardan çıkarılan sonuçlarda, tasarım aşamasında, insanoğlunun varlığını ve doğanın bir parçası olduğu düşüncesi, doğanın ve yeşilin tahrip edilememesinin gerekliliği, yapı boyutlarının insan ölçeğini aşmayan boyutlarda olması gerektiği, o dönemlerin popülerleşen yüksek katlı yapıların uyandırdığı, üst üste depolanmış, insanların insancıl koşullarda yaşamalarına duyulan arzu, araç, insan ve yeşil akıllarının doğru planlanarak birbirlerine zarar vermeden tasarlanabilmesi, komşuluk ilişkilerinin kuvvetlendirilebilmesi ve aidiyet duygusunun oluşturulabilmesi ön planda tutulmuştur. Ayrıca geleceğe hitap etmesi beklenen tasarımda öngörülen çevresel ve mekânsal sorunlara karşılık sürdürülebilir mekanlar ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı önerilmiştir.

Mimari biçimlenme

Proje, konut birimlerinin bitişik nizamda bir araya gelmesi ile ortalarından geçen yaya, araç ve yeşil aksa paralel ve birbirlerine paralel şekilde uzanan kümeler halinde tasarlanmıştır. Bütün konut birimleri birbiri ile aynı tasarlanmış, alternatif bir öneri geliştirilmemiştir. Konut birimlerinin bu oluşumu sonucunda bir site kavramı ortaya atılmıştır. Bu site oluşumunun farklı arsalarla da uyum sağlayabilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Site alanı içerisinde yaya, araç ve yeşil akslar için sunulan ayrılma önerileri dışında her hangi bir sosyal alan ya da yeşil alan önerisi özellikle geliştirilmemiştir. Konut birimlerinin plan şeması dikdörtgen formdadır. Her bir konut birimi müstakil olarak çözümlenmiştir ve 3'er katlıdır. Her bir dikdörtgen birim kendi içerisinde benzer kurguya sahiptir ve simetri kullanılmamıştır. Kesitler incelendiğinde farklı kotlarda farklı akslar oluşturulmuştur. $\pm 0,00$ kotu araç aksı ve otopark kotu, $+3,00$ kotu yaya ve yeşil kotu olarak tasarlanmıştır. Konut birimlerine bu iki kottan da girilebilmektedir.

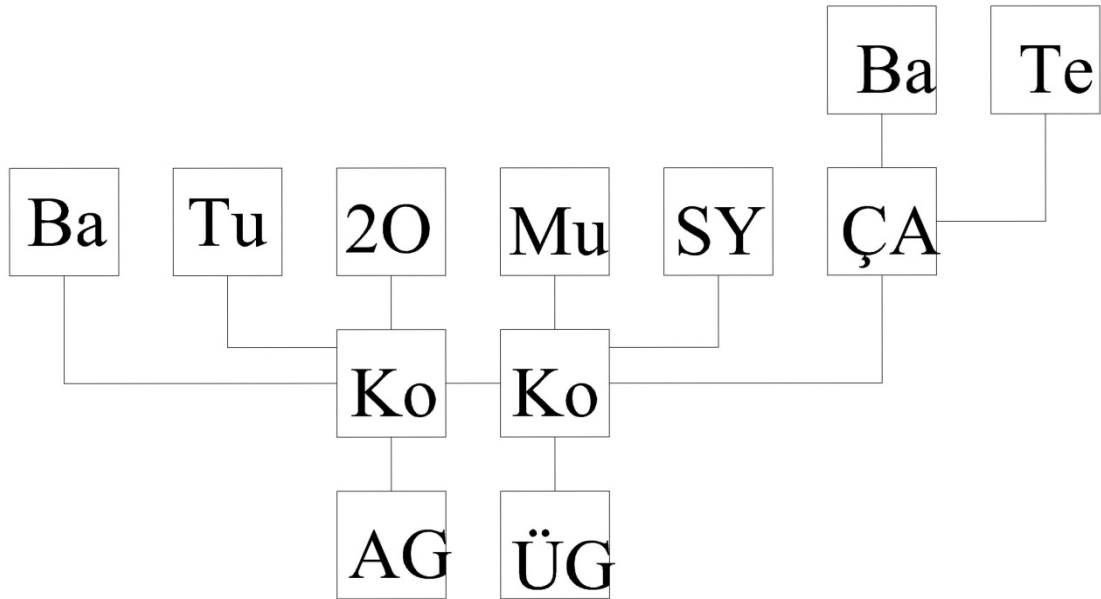

Resim 4. 17. Yarının Yaşamı için Konut ve Çevresi Mimari Proje Yarışması [60].

Mekânsal etkileşimler

Konut birimi üç kattan oluşmaktadır. $\pm 0,00$ ve $+3,00$ kotundan yapıya giriş farklı iki giriş tasarlanmıştır. $\pm 0,00$ kotu girişi, araç aksının yer aldığı kotta yer almaktadır ve genel anlamda doğrudan konut sahibine hitap etmektedir. Bu girişi kullanan

kullanıcılar özel mekanlara doğrudan ulaşabilmektedir. +3,00 kotu girişi, yaya aksının yer aldığı kotta yer almaktadır ve hem konut kullanıcıları hem de misafirler bu girişi kullanabilmektedir. +3,00 kotu ortak kullanım alanları için ayrılmıştır ve mutfak, salon ve yemek yeme mekânlarından oluşmaktadır. Bir alt kot daha özel mekanlar için ayrılmıştır ve yatak odaları, banyo ve tuvalet tasarlanmıştır. Bir üst kat ise sosyal etkinliklerin düzenlenebileceği esnek tek bir mekân olarak çözülmüştür. Çalışma, oyun gibi farklı işlevler yüklenebilmesi mümkündür. Bu mekan içerisinde kullanımı da kolaylaştırmak amaçlı ayrıca bir de mutfak tasarlanmıştır ve bu mekana dikey sirkülasyon elemanı ile çıkıldıktan sonra öncelikli olarak kendi holüne ulaşılmaktadır ve burada sosyal mekan tarafından kullanılacak ayrı bir banyo tasarlanmıştır. Çok amaçlı mekan ise teras özelliği taşımaktadır. Yarı kapalı, yarı açık tasarlanmıştır.

Şekil 4. 8. Yarının Yaşamı için Konut ve Çevresi Mimari Proje Yarışması mekanlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımında kullanılan en çarpıcı öge yoğun cam kullanımı olmuştur. Ancak henüz karşımıza çerçevesiz bütün çözülen geniş cam yüzeyler çıkmamaktadır. Bahsi geçen tasarımda da kullanılan geniş cam yüzeyler belirli aralıklarda cam çerçevesi ile bölünmüştür. Sade bir cephe tasarımı tercih edilmiştir. Konut birimlerinin bir araya getirilmesinde bitişik nizam bir öneri getirilmesi ve teras mekanının arada üst çatı kotundan bir kot aşağıda kalması genel cephede inişli çıkışlı bir görsel özelliğe dönüşmüştür. Cephelerde en çok dikkat edilen öge ise çatıda yer alan devasa antenlerdir. Bu antenlerin cephede belirginleştirilmesi ile ilgili elde edilen paftalar ve raporlardan bir bilgi edinilememiştir. Ancak bu durum artık teknoloji ile iç içe geçişin yaşama ve tasarımlara yansımaya başlaması olarak yorumlanabilir.

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak dönemin yaygın olarak kullanılan betonarme sistemi önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

Yarışmanın ismi gelecek için öneriler sunan bir tasarım sonucu elde edileceği izlenimi doğurmaktadır. Ancak, projenin özellikleri incelendiğinde o dönemin mimari özelliklerini bırakmadığı ve o döneme eleştiriler getirirken bile yine o dönemin mimari özelliklerini kullandığı, zaman zaman geçmişe döndüğü tespit edilmiştir. 1980'lerin başlarında kavramsal olarak ortaya atılan sürdürülebilir mimarlık, enerji etkin bina kavramları tasarımda da etkili olmuş, ancak sadece kavramsal boyutta kalmıştır. Uygulanabilirliği konusunda öneri geliştirilmemiştir. Proje, döneme eleştiri ve çözüm aramak üzerine kurulmuştur. Dönemin yüksek katlı, tek tip konut yapılarının ve sonucu olan komşuluk ilişkilerinin yıpranmasına çözüm aranırken, 1920'li ve 30'lu yıllarda daha yaygın olan müstakil konut birimleri tercih edilmiş, ancak oluşturulan, dönemle paralellik gösteren site tek tip konutlardan oluşturulmuştur. Komşuluk ilişkileri tarifi, bitişik nizam üzerinden oluşturulmuş,

komşuların bir arada zaman geçireceği mekânlar tasarlanmamıştır. Tek bir konut birimi incelendiğinde ise benzer şekilde yaşam alışkanlıkları açısından geleceğe dair bir öngörü tespit edilememiştir. Dönemin mekânları yine benzer şekilde kurgulanmıştır. Sofa ve geniş giriş holleri yerini dar koridorlara bırakırken, salon ve yemek yeme birimleri beraber çözülmüş, mutfak ve banyo da donatıları, ferahça yerleştirmek amaçlı geniş ölçüler tercih edilmiştir. En üst katta çözülen teras ise günün teraslarından oldukça geniş ve çok amaçlı bir mekân olarak tasarlanmıştır. Bu durum özellikle balkonlarda yaşanan genişleme ile paralel tutulabilir.

Yarışmada fikir yarışması olmasından kaynaklı geleceği öngören söylemler mevcuttur. Dönemin mimari akımı bir kenara bırakılmıştır. Ancak çizim esnasında bu söylemler dönemin mimari akımı içerisinde gömülmüştür ve hissedilememektedir.

4.8. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma 1987 yılında Birleşmiş Milletler Türk Derneği, Kent-Koop ve TMMOB Mimarlar Odası ortaklığı ile açılmıştır. Toplamda 10 projenin katıldığı yarışmada Fuat Karaoğlu, Enis Kortan, Baran İdil, Haldun Sunal, Affan Yatman jüri üyeliği yapmıştır ve Ali Osman Öztürk'e ve Çınar Bilgin'e olmak üzere iki adet birincilik ödülü verilmiştir. İnceleme esnasında, daha fazla bilgiye ulaşılmasından kaynaklı Ali Osman Öztürk'e ait proje incelenmiştir.

Yarışmanın konusu 21. Yüzyılda Türkiye çerçevesinde konut ve çevresinin araştırılması ve fikir üretilmesidir. Şartname gereği, yarışmacıların kendilerine 21. Yüzyıl yaşamı için model oluşturacak ve bu modele göre konutu ve fiziki çevresini planlamaları beklenmektedir. Bu çerçevede, yarışmacılardan gelecek üzerine sosyal kültürel, yönetsel ve fiziksel öngörülerde bulunmaları ve bu öngörülere göre konut tipleri ve tiplerin oluşturacağı fiziki çevrenin/dokunun tanımlanması/tasarlanması, oluşturulacak model ile tasarlanan konut ve çevresi arasında mantıklı bir bütün

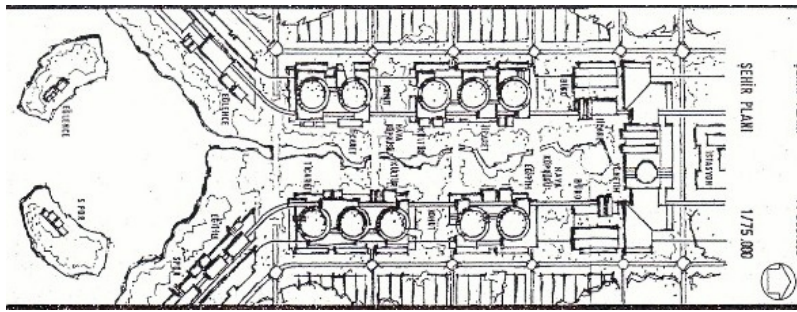
aranması istenmektedir. Yarışmacılar 21. Yüzyılın yaşamını tanımlayıp, düşündükleri modeli tasarlarken tamamen özgür bırakılmıştır. Jüri, yarışmacıların hayal güçlerini çalıştırıp, günümüz sorunlarını irdeleyerek, geleceğin yaşam modelinin konut çevresinde tasarlanmasını istemektedir.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

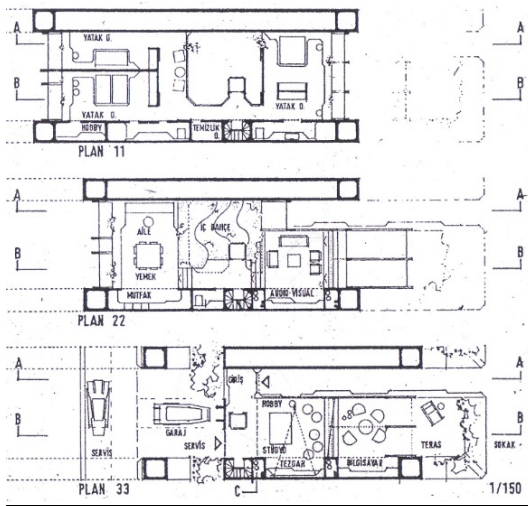
Tasarım gelecek için bir öngöründe bulunmaktadır ve teknolojinin hayatımıza girişi, etkileyişi ve uzay çağı üzerine bir kurgu geliştirilmiştir. Bu kurgulama esnasında var olan bir durum olan insan, doğa ve kent ilişkisi özellikle irdelenmiştir. Kent ile tekil bir konut birimi arasındaki ilişkinin kuvvetlendirilmesi için kentsel ölçekten tasarıma başlanmıştır.

Mimari biçimlenme

Tasarımın genel kurgusu incelendiğinde, tek bir müstakil konut biriminin üst üste çoğaltılması ile oluşturulmuştur. Konut birimlerinin üçüncü boyutta eğrisel formundan kaynaklı bu üst üste gelişler, topografyadan kaynaklı izlenimi yaratmakta, teras evler izlenimi vermektedir. Ancak tasarlanan konut birimleri bir topografyaya dayanmadan havada ilerleyerek eğrisel bir form oluşturmaktadır. Her bir tasarlanan konut kümesi ile birlikte ticaret, eğitim, yönetim, kültür, spor mekanları ile birlikte üst kotlarda ulaşımı sağlayan hava köprüleri tasarlanmıştır. Konut kümeleri arasındaki yaya ve taşıt aksları birbirlerinden ayrılmıştır. Önerilen konut birimleri 3'er katlıdır ve plan şeması dikdörtgen formdadır. Dikdörtgen katların üst üste gelmesi esnasında katlar kısa kenardan belirli bir ölçü ile kaydırılmıştır. Kesitlerde ve yan cephelerde bu nedenle eğrisel bir görüntü elde edilmiştir. Konut birimleri de üst üste gelirken katlardaki kayma tekrarlanmıştır. İç mekan tasarımlarında bölücü elemanlar kullanılmamaya çalışılmıştır. Eğrisellikten ve mekanlar arası bölücü elemanların kullanılmayışından kaynaklı mekanlar arası akışkanlık görsel olarak da sağlanmıştır.

Resim 4. 18. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması Vaziyet Planı [61].

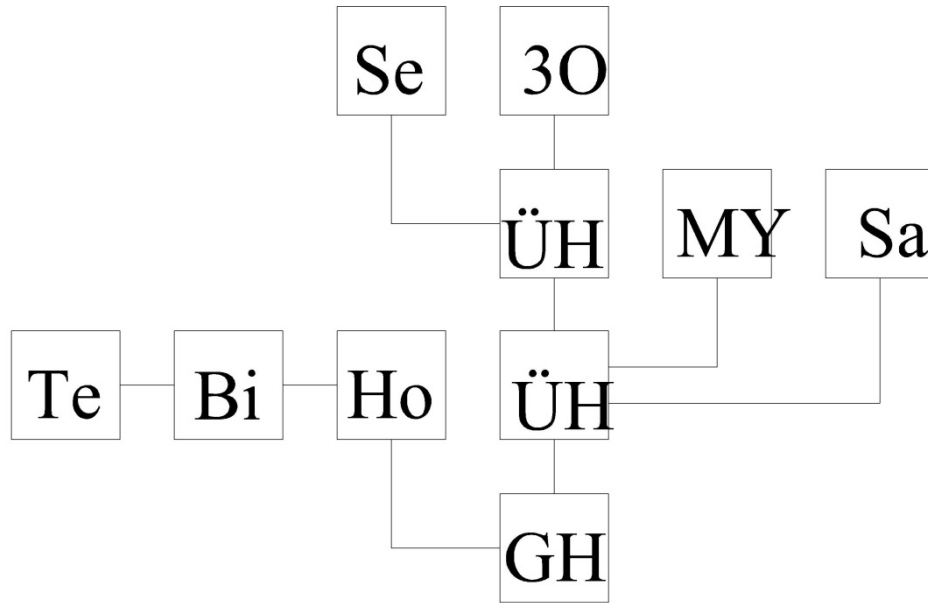
Resim 4. 19. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması kat planları [61].

Mekânsal etkileşimler

Tasarım tek bir müstakil ev tasarımıdır ve 3 kattan oluşmaktadır. Yapıda mekânsal niteliklere göre bir ayırma sebep olan üç farklı bölümden bahsedilebilir. Dikdörtgen yapının iki uzun kenarı, içi kullanılabilir, belirli bir kalınlıkta ayrı birer dikdörtgendir. Sol yan cephedeki bu kısım kullanılmazken, sağ yan cephedeki bu alan servis alanları dikey sirkülasyon elemanları için kullanılmıştır. Yapının ana mekanları bu iki dikdörtgen arasında tasarlanmıştır. Zemin katta giriş holü, hobi odası, bilgisayar odası ve bir açık teras bulunmaktadır. Giriş holünden hobi odasına, hobi odasından bilgisayar ve toplantı odasına geçilmekte ve ardından terasa çıkılmaktadır. Mekânsal olarak isimler verilse de mekanlar arasındaki tek ayırım kot

farklı ile oluşturulmuştur. Bölücü eleman kullanılmamıştır. Düşey sirkülasyon giriş holünde yer alan bir adet merdiven ve bir adet asansör yardımı ile sağlanmaktadır. Bir üst katta ise bir iç bahçe, ses ve görüntü odası, salon, mutfak ve yemek yeme ve hizmet mekânı olarak tuvalet mekanları tasarlanmıştır. Mekânlar arasında bir alt katta olduğu gibi bölücü dikey elemanlar kullanılmamıştır. Mekânlar arası farklılıklar kot farklılıkları ile hissettirilmiştir. En üst katta ise yatak odaları ve bir adet hobi odası, banyo ve temizlik odası gibi hizmet mekânları tasarlanmıştır. Özel mekânların olduğu bu katta bölücü elemanlar kullanılmıştır. Ancak bu elemanlar bugün de kullandığımız şekilde karşımıza çıkan oda kavramını oluşturmamaktadır. İç mekan içerisinde yarı açık bir oda olarak tanımlanabilir. Bölücü elemanlara alternatif olarak yatak odalarının olduğu bu katta geniş bir galeri tercih edilmiştir. Ancak “kapı” elemanı hiç kullanılmamıştır bu da mekânlara giriş yapılacak bölümde bölücü eleman olmamasına sebep olmuştur.

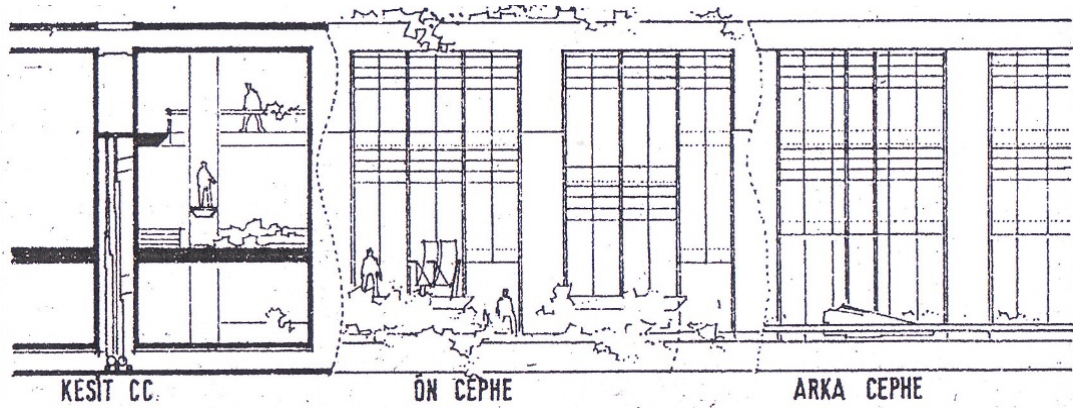
Katlar birbiri üzerinde belirli ölçülerde kaymaktadır. Bu tasarıma galerinin ve bölücü eleman kullanılmayışının da eklenmesi ile farklı katlarda yer alan mekânlar arasında görsel ilişki kurulmuştur. Kesitler incelendiğinde özellikle yatak odası mekânlarında esnek kapatılabilen elemanların varlığı dikkat çekmektedir.

Şekil 4. 9. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması mekânlar arası ilişki.

Cephe tasarımı

Mekânsal etkileşimler bölümünde bahsedilen üç bölümlü yapının uzun kenarlarında tasarlanan dikdörtgen alanlar cephede tamamen sağır bırakılmıştır. Bu iki dikdörtgen arasında yer alan yaşama mekânları ise kısa kenarlardan yani giriş ve arka cepheden ışık ve hava almaktadır. Giriş cephesi ve arka cephe tamamen cam malzeme ile tasarlanmıştır. Konut birimlerinin yan yana gelişleri sağır olan cepheler aracılığı ile gerçekleşmektedir.

Resim 4. 20. 21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması cephe [61].

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak bilinen teknikler üzerinden bir öneri getirilmemiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

20. Yüzyılda açılan 21. Yüzyılda konut yarışmasında derece alan ödül incelendiğinde, fikir projesi olmasından da kaynaklı hayal gücü ile birleşen farklı yaşam alışkanlıklarını ön gören ve mekânları bu doğrultuda düzenleyen bir tasarım ile karşılaşılmaktadır. 1980’li geçmişte karşımıza çıkan mimari akımların etkileri gözlenmemektedir. Hatta yaşam alışkanlıklarımızın değişmesi öngörülmektedir. Hobi odalarının, ses ve görüntü, bilgisayar odalarının mekânsal olarak kapladıkları alan konut biriminin %50 sine yakındır. Bu da gelecekte teknolojinin etkisi altında ilerleyecek olan hayatımızın, aynı zamanda kişiler ile ilişkisinin konut birimleri içerisinde gelişeceğinin bir ön görüsüdür. Duvarların kaldırılması oldukça iddialı bir tasarım yaklaşımıdır. Mekânlar arası geçişlerde koridorlar ya da aracı mekânlar kullanılmamış, doğrudan geçiş yapılmıştır. Mekânlar akışkan özelliğe sahiptir ve birbirlerine doğru akmaktadır. Salon ve yemek yeme birbirlerinden ayrılmış, daha farklı bir öneri getirilmiştir. Mutfak ve yemek yeme birimleri birlikte çözülmüş, salon kavramı görsel ve ses odası olarak tanımlanan bölüm ile birlikte tasarlanmıştır.

Birinci katta önerilen iç bahçe, geleneksel konut yapılarındaki avlu ile benzerlik gösterse de daha ileride karşımıza çıkacak olan yeşil iç bahçelerin ön görüsüdür.

4.9. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma Osmanlı Bankası Türkiye Personeli Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı tarafından, Bankanın E5 Karayolu üzerinde, deniz kıyısında, Silivri sınırları içerisinde, 2. Konut ve Turizm Tesislerinin yapımını gerçekleştirmek amaçlı 1986 yılında açılmıştır. Nezih Eldem, Ayten Çetiner, Hayati Tabanlıoğlu, Şevki Vanlı ve Gürmen Yorulmaz'ın jüri üyeliğini yaptığı yarışmaya toplam 21 proje katılmıştır. 1. Ödülü Mine Doruk almıştır.

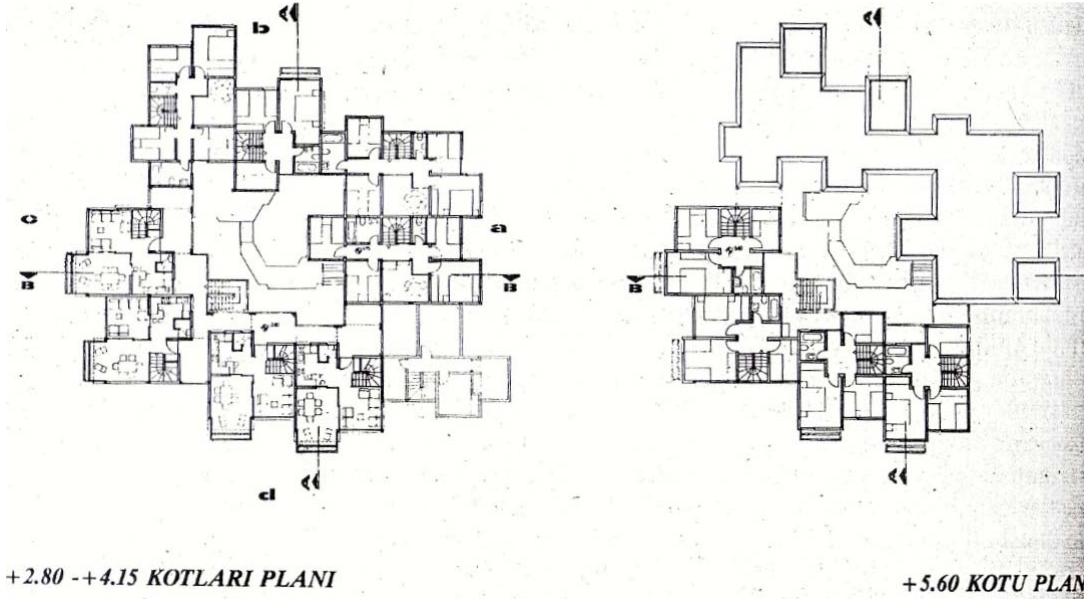
Yarışma şartname verileri ile birlikte de oldukça gerçekçi bir tasarımın oluşmasını sağlamak amaçlı açılmıştır. Şartnamede, alan içerisindeki ağaçların korunması, imar planında verilen KAKS:0,20 TAKS:0,40 haklarının kullanılmasının şartnamede belirtildiği yarışmada turistik tesislerin kıyı zonuna yerleştirilmesi, alanın yeşil alanlar ve yollar dışında, %80'inini 2. Konut %10'unun Turistik Tesis ve %10'unun da sosyal ve rekreatif amaçlı planlanması, konut birimleri özelinde 4 yatak odası-1 salon, 3 yatak odası-1 salon ve 2 yatak odası-1 salon olarak farklı tiplerde konut tasarımları, konut alanlarının etaplı yapılaşmaya uygun 4-5 bölgede planlamaları, her bölgede ise gerekli ticaret, kapalı açık oyun alanları, kahve, büfe, lokanta, klüp binası, yüzme havuzu, ptt gibi tesislerin düşünülmesi ayrıca sağlık ocağı için yer belirlenmesi beklenmektedir. Turistik zonda ise ayrıca 4 yıldızlı otel, apart otel, kongre turizmüne olanak sağlayacak orta büyüklükte bir tatil köyü ve kıyı bandı tesisleri beklenmektedir.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

Tasarım farklı işlevlerdeki mekânların aynı yerleşim planında birleştiği bir tasarımdır. Konut bölgesinin genel yerleşiminde kırsal bir karakter oluşturulmuştur. Konut birimlerinin tasarımlarında geleneksel konut mimarisi mekanlarından örnekler alınmıştır. İç mekanlar ile bahçe ilişkisinin kurgusunda “iç içe” geçme, kolay kullanılabilirlik gibi kavramlar kullanılmıştır.

Mimari biçimlenme

Yerleşim planı incelendiğinde, konut kümeleri oluşturmak yerine, yerleşim yerinin çevresinde ve içerisinde önerilen araç yollarının arasında kalan arsa parçalarına düzenli, gözükmeyecek şekilde konut birimleri birbirinden bağımsız yerleştirilmiştir. Konut birimleri arasında ilerleyen araç yolları, ağaç dallarını andıran, organik bir form oluşturmaktadır. Yerleşim planı yaklaşık olarak 140 konut biriminden oluşmaktadır. Her bir konut birimi kendine ait bir avluya sahiptir. Bu avlu dışında yerleşim planında toplanma mekânı olarak adlandırılabilir nitelikte bir mekânsal alana rastlanmamaktadır. Her bir konut birimi üçer katlı tasarlanmıştır. Düşük katlı yapılardan oluşan bu yerleşim alanı insan ölçeğini aşmamaktadır. Plan şeması farklı boyutlardaki kare ve dikdörtgenlerin, girintili ve çıkıntılı bir şekilde bir araya gelmesi ile oluşturulmuştur. 1960’lı yılların küpler mimarisi ile benzer özelliklere sahiptir. Küplerin bir araya gelişleri plan şemalarındaki etkinin cephede hissettirilmesi ile kuvvetlendirilmiştir. Simetri kullanılmamıştır.

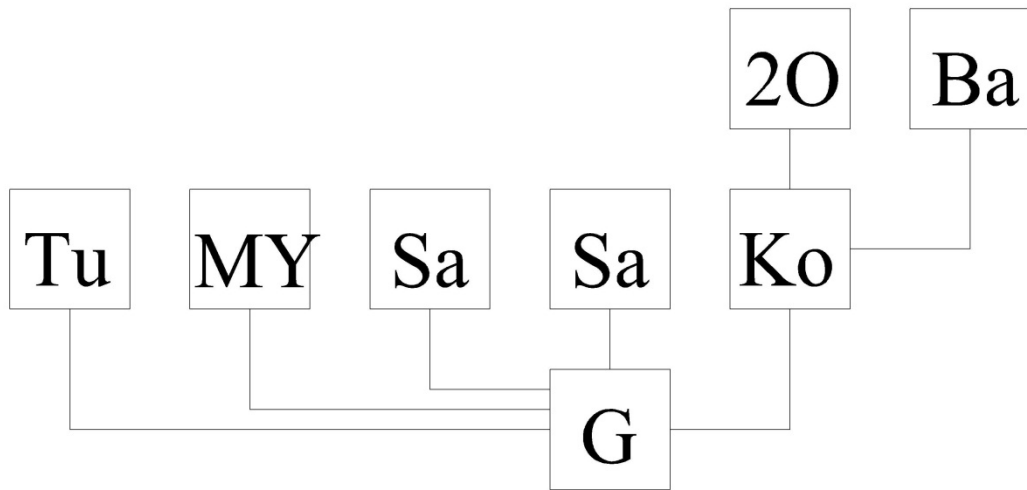

Resim 4. 21. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması kat planları [62].

Mekânsal etkileşimler

Konut yapılarının plan şemaları oda sayılarında farklılık göstermekle beraber ana çözüm kararları her bir konut biriminde aynıdır. Konut birimleri apartman bloğu içerisinde çift katlı çözülmüştür. Alt kat ortak kullanım alanlarına, üst kat ise özel kullanım alanlarına ayrılmıştır. Konut birimine giriş holü aracılığı ile giriş yapılmaktadır. Bu hole tuvalet, mutfak ve yemek yeme, salon mekânları ile üst kata çıkan merdivenler bağlanmaktadır. Girişte bir vestiyer önerilmiştir. Birimlerde mutfak ve yemek yeme birimleri farklı şekillerde çözülmüştür. Bazı örneklerde mutfak, yemek yeme ve salon ayrı ayrı çözülmüşken, bazı birimlerde mutfak giriş holüne bakan açık mutfak şeklinde, bazı birimlerde ise mutfak ve yemek yeme birlikte çözülmüştür. Giriş holü ise bazı birimlerde tanımlı iken, bazı birimlerde sadece dar bir koridor, bazı birimlerde ise mutfak ve salon arasında kalan bir ara geçiş mekanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu farklılıklar bölücü elemanların kullanımından ya da kullanılmayışından kaynaklanmaktadır. Mutfak, yemek yeme ve salon mekânlarının yan yana duruşları hep aynı şekilde tasarlanmıştır. Yemek yeme mekanında hemen önünden cepheden algılanan çiçeklikler tasarlanmıştır. Balkon ya da teras önerilmemiştir. Üst katta ise mekânlar arası ulaşım dar bir koridor ile

sağlanmaktadır. Merdivenin hemen karşısında banyo yer almaktadır. Diğer odalar ise koridora açılmaktadır.

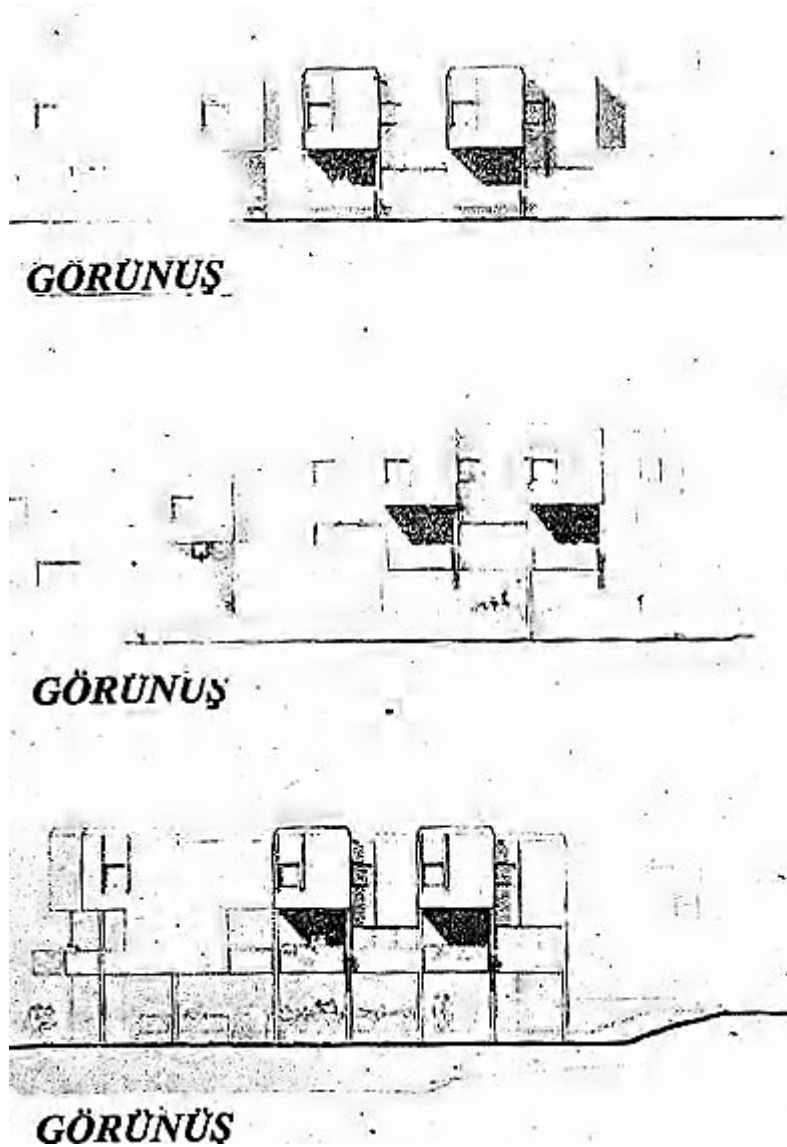

Şekil 4. 10. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması mekanlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımı mimari biçimlenmede de bahsettiğimiz küpler mimarisinin yansıması ile hareketlenmiştir. Plan şemasında, dörtgen formların bir araya gelişleriyde oluşan girinti ve çıkıntılar, üçüncü boyutta cephede de aynı girinti ve çıkıntılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Zemin katta plan şemasında bu çıkıntıların kullanılmayışı üçüncü boyutu daha da hareketlendirmiş, havada duran küplerin oluşmasına sebep olmuştur. Cephede kullanılan bu çıkmalar geleneksel konutlarda tercih edilen çıkmalardan farklıdır. Pencereler ise kare formların ya tekil ya da birleştirilerek çoğul bir şekilde kullanılması ile oluşturulmuştur. Yatayda uzayan pencerelerde tek bir kare formdan çoğaltılmıştır. Özellikle en üst katlarda pencerelerin etkisi kullanılan dikey, beton, ince elemanlar ile güçlendirilmiştir. Yemek yeme

mekânlarında kullanılan çiçeklikler de sadelikten kurtulan cephede etkiyi arttırmıştır. Çiçeklik parapetleri kalın, sade ve net bir yüzey oluşturmaktadır. Hareketli cepheler tasarlansa da genel etki olarak çıkıntılarının dörtgen formları ve kullanılan diğer elemanlar modernizm etkisi altındadır.

Resim 4. 22. Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması cepheler [62].

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak betonarme yapım sistemi kullanılmıştır.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

Silivri’de konut yarışması, 1980’li yıllarda yaygınlaşan toplu konut alanları tasarımları ile paralellik göstermektedir. Her bir konutta ortalama 12 konut birimi tasarlanmıştır. Ortalama 4’er kişilik ailelerden hesaplanacak olursak, ortalama 6720 kişilik bir nüfus ön görülmektedir. 1980’li yılların köylerden kentlere göç ile kentlerde hızla artan nüfusun mimari projelere yansımaları olarak bu yarışma projesi iyi bir örnektir. Ancak dönem içerisinde bu nüfus artışına karşılık yapılaşma için yer kaybedilmesinden dolayı yükselmeye başlanılmasına projede tepki olarak düşük katlı yapılar önerilmiştir. Artık zengin kesim ile anılmaya başlanan çok katlı, villa tipi konutlar tek bir apartman yapısında birleştirilmiştir. Ortak yaşam için ise artık kaybolmaya başlayan avlu fikri tekrar kullanılmıştır. Plan şeması özelinde ise, 1960’lı yılların küpler mimarisi hem plan şemasında hem de cephelerde hissedilmektedir. Geniş giriş hollerinin sofaların kaybolduğu bu dönemde yarışmada etkilenmiştir. Yemek yeme mekanı salon ile birlikte çözülmemiştir ve bazı birimlerde açık mutfak önerileri getirilmiştir. Açık mutfak fikri genel anlamda karşılaşılmayan bir fikirdir. Cephelerde ise plan şemalarında olduğu gibi 1960’lı yılların küpler mimarisi hissedilmektedir. Aynı zamanda pencerelerin, pencere kenarlıklarının, çiçeklik parapetlerinin ve diğer elemanların kullanımı modernist cephe algısını yaratmaktadır.

4.10. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma 1990 yılında Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı tarafından, düzenlenmiştir. Gündüz Gökçe, Öner Küçükermen, Haluk Karamağaralı, Metin Sözen, Mustafa Aslan Aslaner, Emre Madran ve Haluk Alatan’ın jüri üyeliği yaptığı yarışmaya toplam 124 proje katılmıştır ve toplam 10 adet projeye eş değer ödül verilmiştir. Tez kapsamında oy birliği ile ödüle layık görülen iki adet proje incelenecektir.

Yarışma şartnamesinde yarışmanın amacının anlatımı sırasında, dönemin karmaşıklığına ve döneme geliştirilen bazı tepkileri dile getirdiği için, yorumlamak yerine metnin kendisinin konulması tercih edilmiştir [63].

"Yarışmanın konusu; günümüz Türk Ailesi'nin toplumumuzun çeşitli katlarından örneklerine, geçmişten günümüze geçerli olan etkenler ve değerler göz önünde bulundurulmak üzere düzenlenmiş müstakil ev veya çok daireli konut projesi tasarımı ve müellifi bu konuda önerdiği çözüme yönelten ilkeleri ve düşünceleri kapsayan bir metin çalışması yarışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Yarışmanın amacı; bir toplumun yaşayış tarzını, giderek de üretim ve tüketim güçlerini, biçimlerini, kültürünü belirleyen önemli faktörlerden belki de en ön sırada geleni o toplumun içinde yaşadığı mekânlardır. Böylece, sosyal yabancılaşma ve yozlaşmanın en ürkütücü belirtileriyle toplumsal faaliyetleri barındıran dış ve iç mekânlardan kaynaklandığı, özellikle de buralara yansıdığı yadsınamaz bir gerçektir. Adı geçen yabancılaşma ve yozlaşmanın en önemli nedeni de şüphesiz düzensiz şehirleşmedir. Yurdumuzda gittikçe artan bir oranda dal budak saran bu olgu, İstanbul'un ardından Ankara ve İzmir'i, onların peşinden de diğer şehir ve kasabalarımızı gerek sosyolojik, gerekse de mimari açıdan birer kargaşa yuvası haline dönüştürmüştür. Bu olumsuz değişimin halen baş döndürücü bir hızla tırmanışını sürdürdüğü de gözden kaçmamaktadır. Geleneksel hayat alışkanlıklarından kopan kişi, aile ve toplulukların yeni yerleşme yerlerinde büyük bir krizin içine düştükleri, bunu da yaşayışlarını sürdürdükleri evleriyle çevrelerinden başlayarak, iç ve dış mekân düzenlemeleriyle belgeledikleri fark olunmaktadır. Yurdun çeşitli bölgelerinden, büyük bir çoğunlukla da kırsal yöreden gelen kişi ve aileler böylece büyük bir bunalıma itilmiş olmaktadır. Öte yandan, mevcut merkezlerde, şehirlerde, orali nüfusun da, hatta aynı arsa üzerinde, geleneksel oturma tarzından bugünkü genel geçer yaşama biçimini dile getiren konutlara, dairelere aktarılarak büyük bir yabancılaşmaya uğratıldığı bunalımın diğer bir cephesini oluşturmaktadır. Özetle bu yarışma, şehirleşen kırsal nüfusu, yabancılaşmayı en az düzeye indirebilecek nitelikte bir ortak paydada birleştirecek ve böylece geleceğin Türkiye'sinde uyumlu bir şehir yaşamını barındırabilecek konut mimarisinin

esaslarını belirleyecek bir fikir yarışmasıdır. Bu proje de yarışmasında güdülen amaç, söz konusu yabancılaşma ile yozlaşmayı en aza indirmeye yönelik bir takım örnek ev planlarını özellikle de bunları temellendiren düşünce ve ilkeleri içeren ayrıntılı raporlarla kamuoyuna yansıtmaktır. Bu arada, jürinin yarışmacılara duyurmak istediği bazı noktalar şunlardır:

a) Öneri proje, değişik ölçeklerdeki şehirlerimizden birinde müstakil bir ev ya da çok daireli konut halinde tasarlanabilecektir. Bu tasarım şehrin gelişme bölgelerinde olabileceği gibi, mevcut kent dokusu içinde düşünülebilir. Ancak bu durumda çevreye uyumun gözetilmesi gerekmektedir.

b) Anadolu-Türk konut mimarisinin üzerinde en fazla durulan özelliği onun fonksiyonel açıdan çok yönlü mükemmelliğidir. Bu husus hiçbir zaman gözden kaçırılmayacaktır.

c) Teknolojik açıdan çağdaş çözümlere gidilecektir. Bugünkü dünyanın olumlu bileşenleriyle kaynaşan geleneksel faktörlerin belirlediği planimetrik şemanın hacimsel somut niteliğine kavuşması rol oynayabilecektir.

d) Öneride geleneksel mimari estetiğin soyut ilkelerinden olduğu kadar, çağdaş akımların ortaya koydukları eğilimlerin dayandıkları görüşler de, gerek içteki, gerekse dıştaki düzenlemelerde belirleyici rol oynayabilecektir.

e) Yarışmacı tarafından seçilen şehrin bir bölgesi ele alınacak, değişik yörelerden gelen kişi ve ailelerin toplandığı bu bölgede yapılacak önerilerde bölgesel karakteristikleri yansıtan biçimsel davranışlardan kaçınılacaktır.”

Tasarımı etkileyen ana kararlar

84 numaralı proje (Ayla Taşke Bilgin, Çınar Bilgin)

Tasarım Akdeniz iklim bölgesine uygun ılıman bölgeler için, müstakil konut tipolojisinde, 2-5 kişiden oluşan aileler için tasarlanmıştır. Amaç Geleneksel Türk Evi esaslarının günümüz ihtiyaçları ile birleştirilerek konut mimarisine aktarılmasıdır. Tasarım esnasında esnek mekan kullanımı ve gece kullanılan mekanların gündüz vakti de aktif şekilde kullanılabilmesi, günlük yaşam ihtiyaçlarının insanın doğa ile iç içe yaşayabilmesi, arazide minimum alan kullanımı, yapının gürültü ve iklimsel faktörlerden gerektiğinde korunabilen gerektiğinde yararlanabilen bir yapı olması, enerji etkin yapı tasarım kriterlerinin kullanılması ile günün enerji problemine çözüm önerileri sunmak, yerleşim planında yaya ve araç trafiğini birbirinden ayırmak önemsenmiştir ve bu doğrultuda “geleneksel faktörleri irdeleyip bugüne aktaran, teknolojik açıdan çağdaş çözümleri içeren, çağın estetik kaygılarını göz önüne alan ve günümüz insanının değişik gereksinimlerine cevap verebilen çok yönlü bir mekan” (proje raporu) amaçlanmıştır.

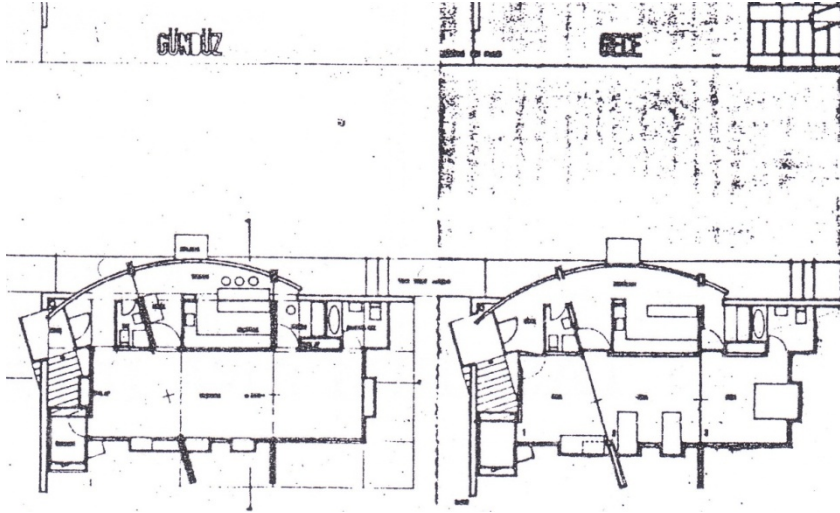
123 numaralı proje(Cengiz Eruzun)

Tasarımın en temel amacı geleneksel konut birimlerinde yaşayan kişilerin mekânlardan kaynaklı mutluluğunu, sadece akşam gidilen bir barınağa dönüşen konut yapılarına aktarabilmek ve bu yapıları tekrar dönüştürebilmektir. Özellikle hızlı yapımı ve fazla nüfusu barındırabilmeyi amaçlayan toplu konut projelerinin niteliksizliğine bir çözüm bulmak amaçlı toplu konutlar için, Bursa bölgesinde çözüm önerisi getirilmiştir. Tasarım aşamasında doğaya, insana ve komşuya saygılı yerleşimler oluşturulması, birbirinin manzarasını kesmeyen konut birimleri tasarlanması, iklim verilerinin kullanılarak yönelmenin doğru tercih edilmesi, plan şeması kurgusunda birbirine dönüşebilen esnek mekanların tasarlanması, hareketli tefriş elemanlarının tercih edilmesi ile esnek mekanlarının kullanımının kuvvetlendirilmesi ön plana çıkarılmıştır.

Mimari biçimlenme

84 numaralı proje

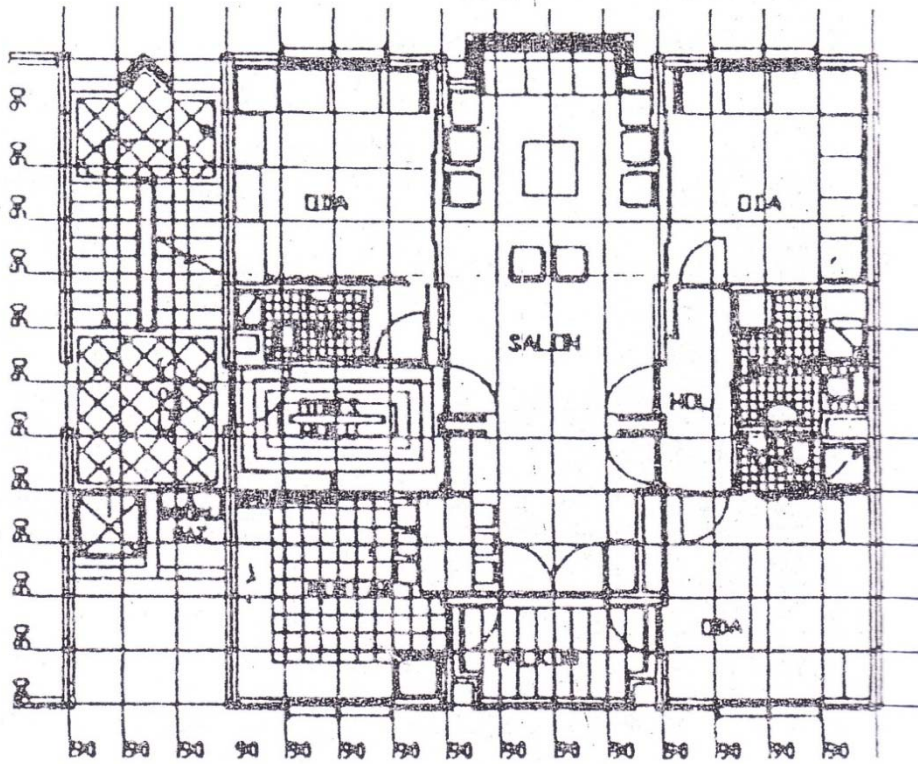
Proje tek bir konut önerisidir. Mimari biçimlenmeyi etkileyen ana karar esnek mekânlar üretimi olmuştur. Bu nedenle plan şeması tamamen özgün bir şema olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölücü elemanların gece kapatılması ile yan yana dizilen yatak odaları, gündüz bölücü elemanların açılması ile tek bir yaşama mekânına dönüşmektedir. Geleneksel konut mimarisinde karşımıza çıkan, kalın bahçe duvarı, giriş katından yapıyı soğuktan da korumak amaçlı servis mekânlarının yerleştirilmesi, tasarımın şekillenmesinde etkili olmuştur. Plan şemasında kullanılan yuvarlak form ise dönemin estetik kaygılarının sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Cephe tasarımında ise modern ve postmodern tasarım özellikleri birlikte kullanılmıştır.

Resim 4. 23. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması kat planları [64].

123 numaralı proje

Yerleşim planı önerisi incelendiğinde, planın tam orta noktasında bir meydan ve meydan etrafında servis mekânları, bu meydandan yayılan düzenli yaya aksları arasında kalan bölgeler ise konut bölgeleri olarak tasarlanmıştır. Ortalama 8 konut biriminin ortak bir avluda bir araya getirilmesi ile konut kümeleri oluşturulmuştur. Araç yolları yerleşim planının çevresinde çözülmüştür. Otoparklar genellikle tasarlanan alanın çevresinde ve yaya aksında daha aşağıda bir kotta tasarlanmıştır. Konut birimleri üçer katlıdır ve insan ölçeğini aşmamaktadır. Plan şeması ise kare formda iki konut biriminin ortada ön cepheden bir aks, arka cepheden 3 aks çekilerek oluşturulan dikey sirkülasyon elemanlarının da yer aldığı apartman holü ile birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Tek bir konut birimi kare forma sahipken, konut genel plan şeması dikdörtgen plan şemasına sahiptir. Plan şeması geleneksel konut tipolojisinden ve 1930 ve 40'lı yılların plan şemaları ile benzerlik göstermektedir. Cephe tasarımlarında ise geleneksel mimari özellikleri tercih edilmiştir.

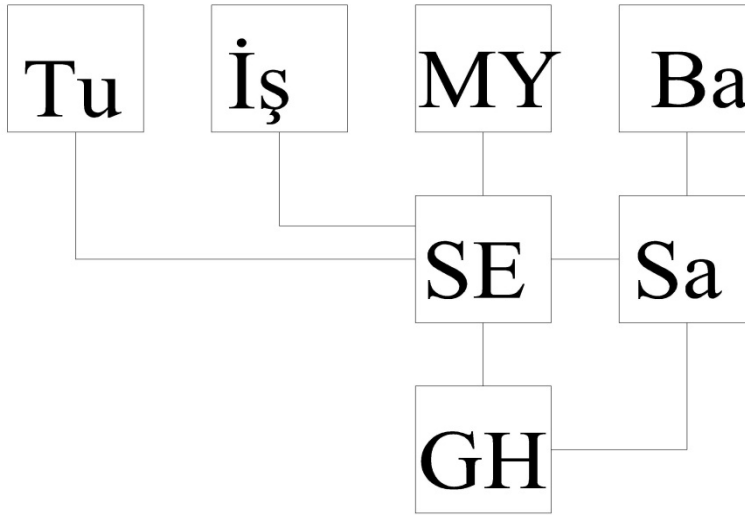
Resim 4. 24. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması kat planları [64].

Mekânsal etkileşimler

84 numaralı proje

Tasarımdaki mekânsal etkileşimler gece ve gündüz kullanımı için ayrı ayrı incelenecektir. Giriş katı tamamen servis birimleri için ayrılmıştır. Bir merdiven ile üst kata çıkıldığında gündüz kullanımında, bir giriş holü ile karşılaşılmaktadır. Giriş holü mutfak ve tuvalete giden koridor ve yaşama mekânı ile doğrudan ilişkilidir. Tasarlanan koridor kuzey cephesinde ara bir yüzey oluşturmaktadır ve hem başlangıcında hem de sonunda yaşama mekânı ile ilişkilenebilmektedir. Banyo ise yaşama mekânına doğrudan açılmaktadır. Oldukça geniş bir yaşama mekânı tasarlanmıştır. Sebebi ise gece kullanımına da uygun olmasının amaçlanmasıdır. Yaşama mekânı gece kullanımında içerisindeki bölücü elemanların kapatılması ile üç farklı yatak odasına dönüşmektedir. Duvardan inen Japon geleneği olan yataklar gece

açılmakta ve yatak odası tefrişleri tamamlanmaktadır. Giriş holünden bağlanılan nokta artık yaşama mekanı değil, yatak odalarına paralel ilerleyen koridordur. Yaşama mekanından, gündüz kullanımında kullanılan banyo ise ebeveyn yatak odasının banyosuna dönüşmüştür. Mutfak ve yemek yeme mekânları birlikte çözülmüştür. Yemek yeme mekanı bu nedenle yaşama mekanı içerisinde bölünme esnasında bir problem olarak karşımıza çıkmamaktadır.

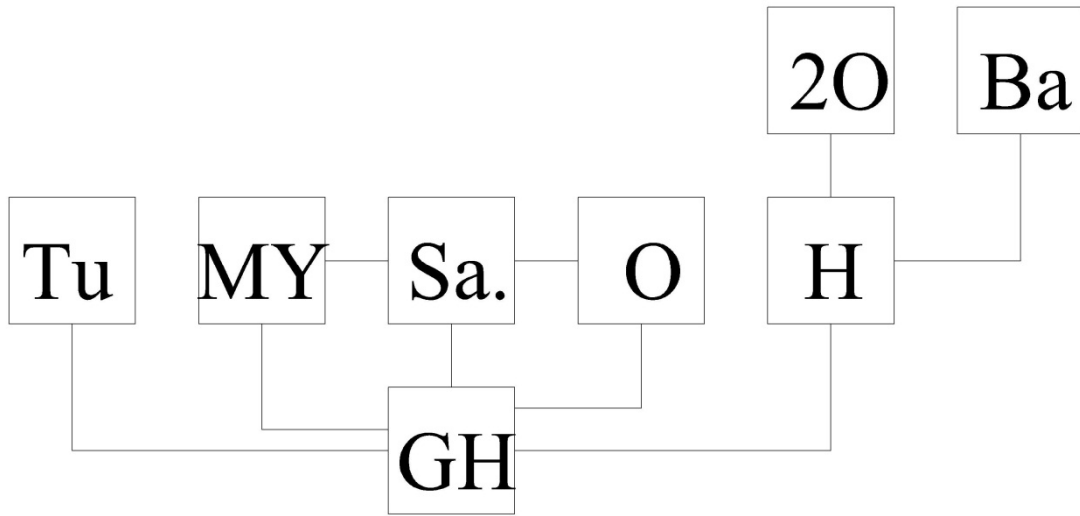

Şekil 4. 11. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması mekanlar arası ilişki

123 numaralı proje

Tasarımda her bir konut yapısı, giriş aksını simetri aksı olarak kabul eden, girişin sağında ve solunda birer konut biriminin tasarlanması ile gerçekleştirilmiştir. Dikey sirkülasyon elemanı olarak hem merdiven hem de asansör kullanılmıştır. Tek bir konut birimi incelendiğinde ise karşımıza geniş bir giriş holü çıkmaktadır. Giriş holü, tuvalet, mutfak, salon ve bir adet yatak odası ile doğrudan ilişkilidir. Salon tasarımı salon-salonmanje olarak tasarlanmıştır ve salondan ayrılan bölümde mutfak sadece arada kullanılan yemek masası ile ayrılmış, açık mutfak niteliğinde tasarlanmıştır. Ancak bir tefriş hatası olduğu düşünülmeyle beraber plan şemasında yemek masası, geçişi tamamen kapatmaktadır. Giriş holünden geçilen yatak odası dışında kalan

diğer yatak odalarına salondan geçilen hol yardımı ile geçilmektedir. Holün iki ucunda iki adet yatak odası, ortasında ise banyonun girişi bulunmaktadır. Banyo iki odanın arasında tasarlanmıştır. Sadece salondan, bir balkona çıkılmaktadır.

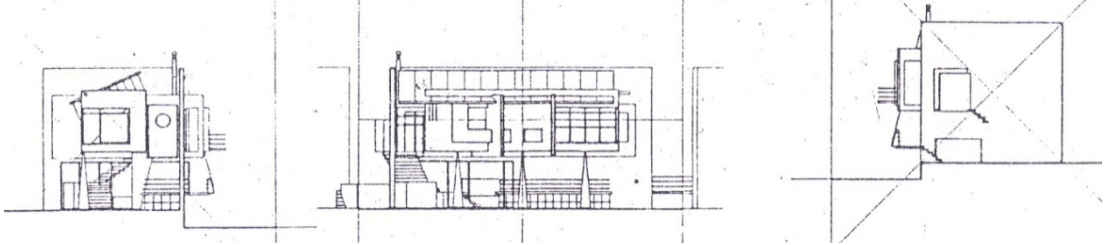
Şekil 4. 12.Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması mekanlar arası ilişki

Cephe tasarımı

84 numaralı proje

Tasarım hem plan şeması çözümlerinde hem de cephe tasarımında modernist, rasyonalist ve modernizme ve rasyonalizme zıt oluşumlar içermektedir. Bu da özellikle de cephede farklı özelliklerin aynı cephede kullanılması ile hareketlilikten ziyade bir karmaşaya sebep olmuştur. Geniş cam yüzeyler, düz, tek brüt yüzeyler, bu yüzeylerde kullanılan yuvarlak pencereler sadece bir cephe etkisi oluştururken, üçüncü boyutta, kullanılan tek tarafa eğik çatı, ve yan cephede birbiri ile uyumsuz

farklı boyutlardaki pencereler, yorucu ve niteliksiz cephelerin oluşmasına sebep olmuştur.

Resim 4. 25. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması cepheler [64].

123 numaralı proje

Cephe tasarımıda kullanılan pencere öğeleri ve plan şemasında dışarıya çıkan salonun cephedeki, çıkmalarda kullanılan diğer pencere açıklıklarına göre daha geniş kullanılan pencere açıklığı, çıkmanın üzerindeki kırma çatı etkisi ile geleneksel konut cephelerini çağrıştırmaktadır. Apartman yapısının ana girişi, dikey sirkülasyon elemanı için tasarlanan üçgen cam cephe ile 1980'li yılların postmodern etkinin yarattığı etkinin benzerini yaratmaktadır. Bu elemanın üzerinde kullanılan dikdörtgen alınlık ise yine anıtsal bir etki yaratmanın sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tasarımlar için bölgelere göre farklı cephe önerileri geliştirilmiştir. Hepsinde de ortak nokta anıtsallaştırma, gelenekselci turum ve postmodernist etki olmuştur.

Resim 4. 26. Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması cepheler [63].

Yapım teknolojisi

84 numaralı proje

Yapım teknolojisi olarak prefabrik çelik karkas sistem kullanılmıştır.

123 numaralı proje

Yapım teknolojisi olarak bölgesel farklılıklardan kaynaklı, Karadeniz, Ege ve Akdeniz bölgesi için ahşap, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgesi için kerpiç ve taş önerisi getirilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

84 numaralı proje

1950'li dönemlerden beri kavramsal olarak karşımıza çıkan esnek mekan kullanımı bu yarışma projesi ile döneminin de ötesine geçmiştir. Tamamen dönüşebilen ve değişebilen bir yaşama mekanı tasarımı öngörülmüştür ve özgün bir tasarımdır.

Mutfak ve yemek yeme mekanının bir arada çözülmesi dönem içerisinde karşımıza çıksa da salonda yer alan yemek yeme mekanından bir türlü vazgeçilmemektedir. Bu projede bu kavram tamamen bırakılmıştır. Cephe tasarımında ise tercih edilen özellikler dönemin karmaşasını yansıtmaktadır. Farklı tip pencereler, farklı eğimlerde yüzeyler, farklı formlar hepsi bir arada kullanılmıştır.

123 numaralı proje

Dönemsel akımlardan referans almak yerine, dönem içerisinde yaşanan kaosa yeni getirilen yeni yaşam alışkanlıklarına, yarışmanın konusunun da uygun olmasından kaynaklı bir eleştiri geliştirmiştir. Bu eleştiriye geliştirirken geleneksel mimariden ve geleneksel mimari etkinliklerini özellikle plan şeması üzerinde taşımaya çalışan 1930'lu dönemlerin mimarisinden etkilenmiştir. Plan şeması çözümü, giriş holünün niteliği, salonun sofa niteliğinde hem bir ana mekân, hem de bir ara mekân olarak kullanımı, cephede çıkma oluşturması, salondan geçilen mekânların tasarlanması dönemden tamamen uzak özelliklerdir. Yerleşim planı oluşturulurken ise dönemin tip konutlarına ve niteliksiz toplu konutlarına bir tepki oluşturulurken, geleneksel mimari öğeler kullanılarak yine tip projeler ve bir toplu konut alanı önerilmiştir. Bu çözümleme, daha insan ölçeği ve insancıl yaklaşımlar ile oluşturulmuştur. Cephe tasarımında da benzer şekilde geleneksel mimari öğeler kullanılmakla beraber, 1980'li yıllarda karşımıza çıkan alınlıklar ve sirkülasyon alanlarının cephede farklılaştırılma şekli ile o dönemin anıtsal ve postmodern yapılarını andırmaktadır.

4.11. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma 1998 yılında Türk Serbest Mimarlar Derneği tarafından açılmıştır. Sezar Aygen, Baran İdil, Erdoğan Elmas, Türkan İnci, Semra Uygur'un jüri üyeliği yaptığı yarışmada U. Saygın Ayabakan, Alp Burkut, İ. Emre Kaynak, Ahenk Bayıl 1. Ödülü almışlardır. 1. Ödüle ulaşılmasından dolayı, 2. Ödülü alan Hakan Şengül'ün projesi değerlendirilmiştir. Türk Serbest Mimarlar Derneği, mimarlık öğrencilerinin

ileriye yönelik düşüncelerini, 21. Yüzyıl sonunda yaşantının var olacağı konuma yönlendirerek, tasarım boyutlarını geliştirmeleri ve güzel sanatları geliştirmek amacıyla, bu yarışmayı açmıştır. Amaç 21. Yüzyılın sonundaki aile yapısının hayal edilerek, mekana yansımalarının, gelecek öngörüsü ile projelendirilmesidir.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

Tasarımın şekillenmesi varlık, insanın var olma durumu üzerinden yapılan çalışmalar ile başlamıştır. İnsan bir mikrokosmos yani evrenin daha minimal hali olarak kabul edilmiştir ve makrokosmosa ulaşma yolunda insanın aile, çevre, klan, toplum, çağ, doğa, evren... ,le gelecekte bütünleşmesi gerekmektedir. Tasarıma başlanırken sadece insan değil gelecekteki aile yapısı üzerine de öneriler geliştirilmiş ve aile yapısının dağılamayacağı ve yine günümüzdeki gibi gelecekte de gerek yetişkin gerekse yetişmekte olanlar için kültürel, dini, siyasal, ekonomik oluşumlardan bağımsız olarak bütünleşmesi gereken bir “çekirdek çevre” olma özelliğini koruyacağı sonucuna varılmıştır. Gelenek, görenek ve töreleri doğrultusunda aile; içindeki bireylerin irreal, real, estetik varlık alanları bağlamında, bütünleşmelerini sağlayacak bir üst kimlik oluşturacaktır. Teorik olarak üretilen bu fikirlerin ardından yarışmacılar pratiğe yansıyacak olan temel kararlarını kendi raporlarında şu şekilde açıklamıştır:

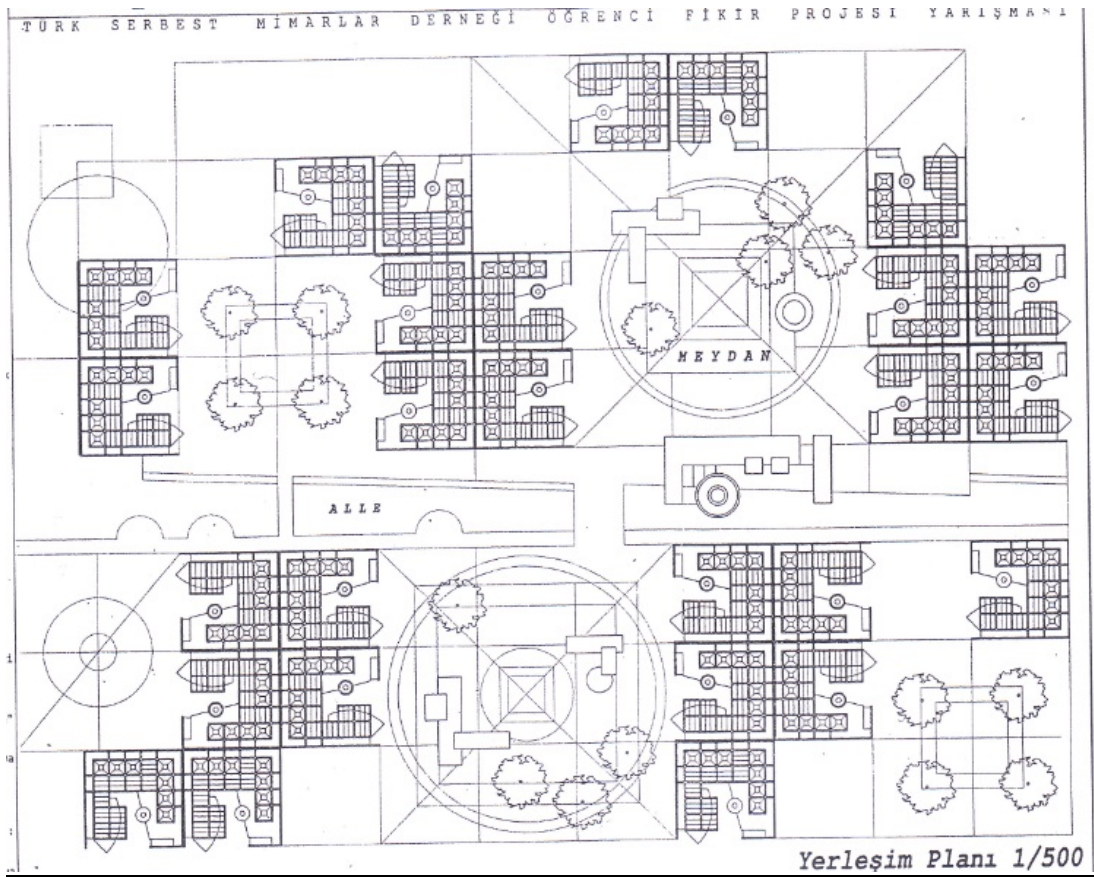
“Tipin tekilliği-tekin çeşitliliği, az katlı yoğun yapılaşma, mekânsal hiyerarşi, yeryüzü ve gökyüzü ile dolaysız ilişki, dışa kapalılık-içte hayat bulma, insan ölçeği, ulusal/yerel özlerin sürekliliği.”

Yarışmacılar tarafından belirtilen özelliklerin dışında çatıda kullanılan fotovoltaik paneller enerji etkin yapı tasarımı öngörüsünü ortaya koymaktadır.

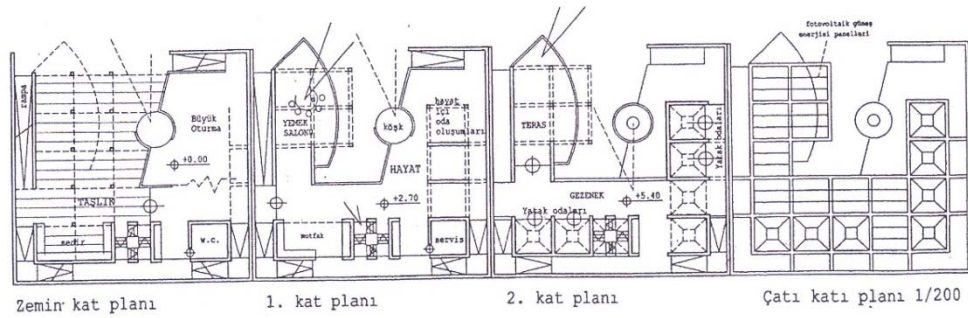
Mimari biçimlenme

Mimari biçimlenmeyi incelerken önce yerleşim planından başlarsak, 1998 yılında yaklaşık 100 yıl sonrası için bir öneri geliştirilse de bugünkü alışkanlıklarımızın

devam ettiği tespit edilmektedir. Konut birimlerinin kümelenmesi ve bu kümelerin ortak alanı olarak meydanların tasarlanması ve meydanlar arasında önerilen bağlantılar günün ötesine geçememiş ve yeni yaşam alışkanlıkları öngörmemektedir. Tek bir konut birimi ise müstakil konut olarak tasarlanmıştır ve geleneksel konut mekan isimleri ile esnek mekanlı, mekanların iç içe geçtiği ve kesin elemanlar ile ayrılmadığı bir tasarım öngörülmüştür. Plan şemaları “U” formunda tasarlanmıştır. Eğik yüzeyler ve dairesel formlar köşeli formlar ile birleşmiştir. Önerilen konut birimleri tek tiptir. Cephe tasarımları ise yatayda sık çizgilerin kullanıldığı sade, dairesel formların yarattığı etki dışında hareketli öğeler tercih edilmemiştir.

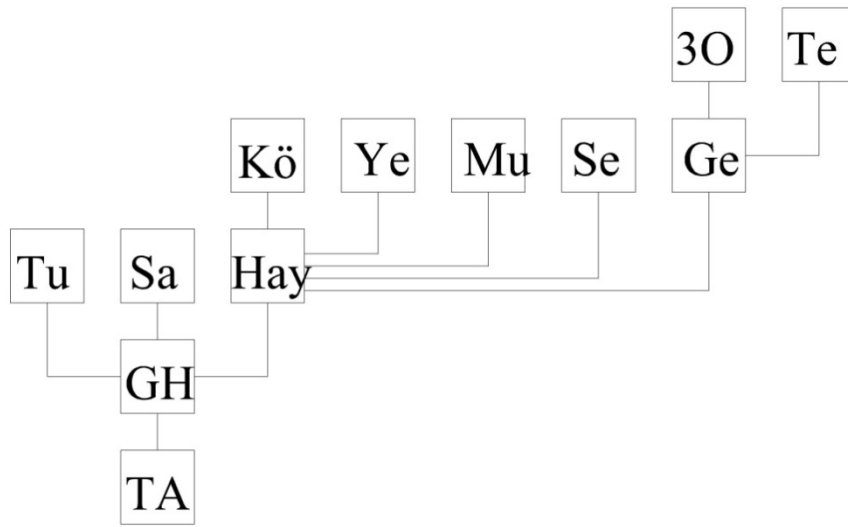
Resim 4. 27. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması 2.lık Ödülü yerleşim planı [65].

Resim 4. 28. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması 2.lık Ödülü kat planları [65].

Mekânsal etkileşimler

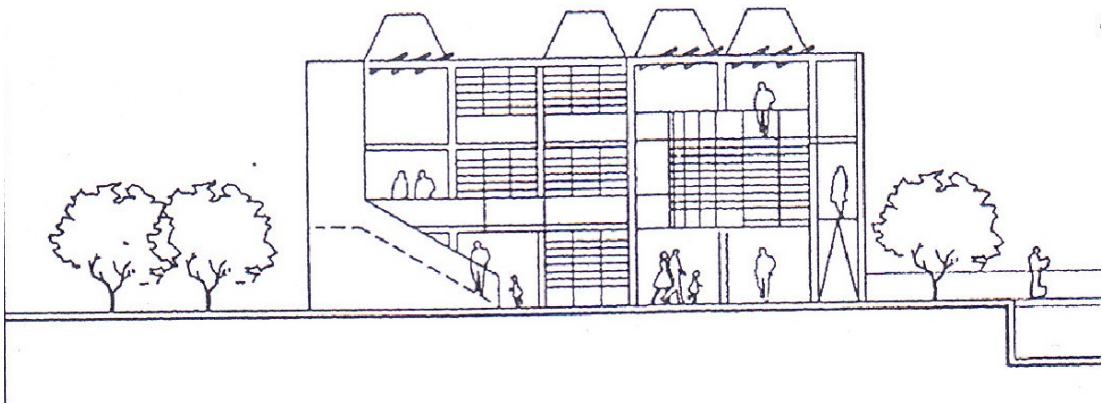
Tek bir konut birimi üç kattan oluşmaktadır. Konut birimine giriş yapının içine doğru çekilmiş taşlık bölümünden yapılmaktadır. Taşlık bölümü iç mekân ile dış mekân arasında bir geçiş bölümüdür ve sedirler ile yaşayan bir mekân haline dönüştürülmüştür. Zemin katta giriş holü ve giriş holüne bağlanan büyük oturma mekânı tasarlanmıştır. Aynı zamanda giriş holüne bağlanan bir adet tuvalet bulunmaktadır. Bir üst katta mutfak ve yemek salonu ve geleneksel mimaride karşımıza çıkan “hayat” mekânı tasarlanmıştır. Hayat içerisinde aynı boyutlarda 4 adet oda önerisi yer almaktadır. Ancak odaların özelliği birbirleri arasında bölücü elemanlarının olması fakat diğer duvarlarının olmamasıdır. Sadece plan düzleminden anlaşıldığı kadarı ile tavanda izi aşağı düşen bazı elemanlar mevcuttur. Hayat bölümüne bağlanan, seyir amaçlı kullanıma açık olan bir mekân tasarımı, köşk dikkat çekmektedir. 1.katta aynı zamanda bir de servis mekânı bulunmaktadır. En üst katta ise 4 adet yatak odası ve bir de teras tasarımı mevcuttur. Dikey sirkülasyon elemanı ile üst katta çıkıldığında odalar ve teras arasında kalan dolaşım alanı “gezenek” olarak adlandırılmıştır ve koridordan çok daha geniş bir mekan tasarımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine plan şemasından okunması üzerine en üst katta tasarlanan odaların üstleri kesik piramitler ile örtülmüştür. Bütün katlara ulaşım hem yapı içerisindeki dikey sirkülasyon elemanı ile sağlandığı gibi, her kata ayrı ayrı rampalar ile zemin kata hiç uğramadan ulaşılabilir.

Şekil 4. 13. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması mekanlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımlarında geniş cam yüzeyler tercih edilmiştir. Ancak bu cam yüzeyler çerçeveler ile bölünerek yatayda çizgili bir görüntü oluşturmaktadır. Cepheelerde dairesel yüzeylerin yarattığı hareketlilik dışında, sadeliği kırıcı bir öge önerilmemiştir. Çatıda teras çatı kullanılmıştır, ancak yatak odalarının çatıları kesit piramitler şeklinde tasarlanmıştır.

Resim 4. 29. 2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması 2. Ödülü cephe [65].

Yapım teknolojisi

Bir öneri geliştirilmemiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

2100 yılında konut mimari proje yarışmasında, açıldığı dönem için bir öneri olmamasından dolayı gelecek ile ilgili farklı fikirlerin üretilmesi beklenmektedir. Hatta bazen bilim kurgu filmlerini andıran projelerin üretilme fikri korkutucu gelmemektedir. Ancak 2. lik ödülü alan proje incelendiğinde geçmişteki alışkanlıklarımızı bırakmanın ve gelecek konusunda fikir üretirken dönemin ve geçmişin etkilerinden kurtulmanın çok da kolay olmadığı görülmektedir. Bahsi geçen projede yerleşim planı üzerinde önerilen meydan ve konut kümeleri fikirleri geleneksel konut mimarisinden günümüze kadar zaman zaman karşımıza çıkan bir tasarım ögesidir. Yerleşim planında kullanılan “alle” önerisi ve isim olarak da aynı şekilde kullanılması bu durumu kanıtlamaktadır.

Plan şeması önerilerinde de geçmişin özellikleri ile karşılaşılmaktadır. Ancak plan şemalarında geleneksel mekânların 2100 yılındaki dönüşümü gözlemlenmektedir. Taşlık, hayat gibi geleneksel mekân isimleri, tasarımda diğer mekânlarla daha iç içe geçmişlerdir. Taşlıkta sedir kullanımı önerisi, geçmişteki varlığı ile kullanılmaktadır. Geleneksel mimariden alınan köşk, daha modern ve gelecekçi bir tasarım ögesi olarak kullanılmıştır. Dairesel form ile dışarıyı gözleme eylemi kuvvetlendirilmiştir.

Cephe tasarımlarında ise geniş cam yüzeyler 1950’li yıllarda kullanılmaya başlanan, 1990’lı ve 2000’li yıllarda sıkça kullanılan cam yüzeyler ile benzerlik göstermektedir.

4.12. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma 2007 yılında Prosteel firması tarafından konut yapılarında çelik taşıyıcı elemanların kullanımının yaygınlaştırılması için açılmıştır. Harun Batırbaygil, Necati Çeltikçi, Yaşar Marulyalı, İhsan Mungan, Ali Muslubaş, Hasan Şener'in jüri üyeliği yaptığı yarışmaya toplam 42 proje katılmıştır ve Turgut Şakiroğlu, Necmi Bilek, Enes Tamtürk ve Mustafa Turgut Atam'ın oluşturduğu ekip birincilik ödülünü almıştır. Jüri tarafından değerlendirme yapılırken, sadece çelik üzerine beklentiler değil, az katlı yoğun konut konseptine uygun tasarım önerileri, çözümlerdeki yaratıcılık, mimari kalitede ön planda tutulmuştur.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

Tasarımda dikkat edilen en önemli kriter, çelik malzemenin de kullanımı ile birlikte kolay ve çabuk üretilebilirlik olmuştur. Bu tekrar kurulan bir modülasyon sistemi ile oluşturulmuştur. Sadelik, fonksiyonellik, tekrarlanabilirlik kavramları tasarımın ana karakterini ortaya koymaktadır. Esnek mekân tasarımları ve enerji etkin yapı tasarım kriterleri de tasarımda kullanılarak sonuç elde edilmiştir.

Mimari biçimlenme

Proje kapsamında, 50 m²lik bir oda bir salon, 75 m²lik iki farklı plan şemasında önerilen iki oda bir salon ve 100 m²lik iki oda bir salon olmak üzere dört farklı konut birimi önerilmiştir. Her birim 5x5 m.lik aksların doldurulması ile oluşturulmuştur. Yerleşim planında ise karolaj sisteminde doluluk boşluk ilişkisinin kurulması ile oluşturulmuş, birimler farklı şekillerde bir araya getirilmiştir. Plan şemaları her bir kare birimin "I" ve "L" formunda bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Karolaj sistemi ve düzlemsel çözüm, istenildiği takdirde yapıların çoğaltılmasını sağlamaktadır. Ancak mimarlığın yerele özel olma özelliğini taşımamaktadırlar. Aynı karolaj

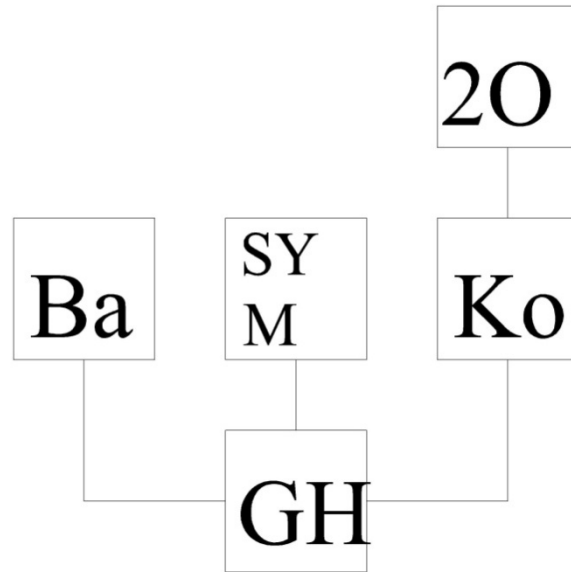
sistemi üçüncü boyuta taşınmıştır ve oluşturulan bir üst ızgarada da aynı çalışma devam ettirilmiştir. Yine benzer şekilde kare formların içeriye çekilmesi cephelerde de hareket kazandırmıştır. Bütün tasarım kare formların ikinci ve üçüncü boyutta içeri çekilmesi ve dışarı taşırılması ile oluşturulmuştur.

Resim 4. 30. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı kat planları [66].

Mekânsal etkileşimler

4 tip plan şeması geliştirilmiştir. Tipler arasındaki fark oda sayısından kaynaklanmaktadır. Bu dört tip de mekânlar arası ilişkilerde aynı prensip üzerine kurulmuştur. Temel olarak yapıya giriş yapılırken girilen giriş holü ve hole bağlanan salon + mutfak + yemek yeme, banyo / tuvalet ve yatak odalarıdır. Tip 1 de tek oda olmasından kaynaklı giriş holünden doğrudan yatak odasına geçilebilmektedir. Tip 2 ve tip 3 de bir koridor yardımı ile odalara ulaşılırken tip 4 iki katlıdır ve odalar üst katta yer almaktadır ve kendilerine ait bir koridorları mevcuttur. Tip 4 de aynı zamanda zemin kat açık plan şemasına sahiptir yani bölücü elemanlar sadece tuvalet için kullanılmıştır. Konut birimleri kare formlar içerisinde oldukça sade ve basit bir şekilde kurgulanmıştır. Plan şemasında minimalist bir etki oluşturulmuştur.

Şekil 4. 14. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı mekânlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımı plan şemasındaki sadeliğe ve basit çözüm önerilerine karşılık, küplerle gerçekleştirilen kompozisyon, zemin katta çalışılan doluluk boşluk çalışmasının, birinci katın üzerinde oturtulan bir ızgarada da çalışılması, hareketli cepheler oluşturmuştur. Cephelerde canlı ve iddialı renkler tercih edilmiştir.

Resim 4. 31. Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı cephe [66].

Yapım teknolojisi

Yarışmanın da açılış amacından kaynaklı yapım teknolojisinde çelik sistem önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

Teknolojinin ve üretim sektörünün gelişimi ile betonarme dışında farklı yapım sistemlerinin kullanımının arttığı bir dönem, aynı konuda katkı sunmak amaçlı bir çelik firmasının konut projesi yarışması açması ve malzemeyi kendisinin belirlemesi, dönemin bir sonucudur. Proje özelinde ise özellikle cephelerde kullanılan renkli malzemeler ve plan şemasının çözümündeki sadelik, basitlik ve yeni bir öneri geliştirilmemiş olması dönemin özellikleri ile paralellik göstermektedir. Küplerin kullanımı ve köşeli formlar küpler mimarisinin geç kalmış bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.13. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması

Yarışma ve şartname özellikleri

Ekolojik ev öğrenci proje yarışması 2009 yılında ekolojik ev tasarımlarının desteklenmesi ve yayılması amacı ile, müstakil ev tasarımları üzerinden, İTÜ ve BASF ortaklığı ile açılmıştır. Gül Koçlar Oral, Rengin Ünver, Sinan Mert Şener, Alpin Köknel Yener, Gülten Manioğlu, Filiz Akşit ve Cüneyt Dayıoğlu'nun jüri üyeliğini yaptığı yarışmanın konusu; yarışmacı tarafından belirlenecek bir arazide çevresi ile birlikte ele alınan tek aile evinin bir Ekolojik Ev olarak tasarlanmasıdır. Proje; doğayla uyum sağlamayı, ekolojik dengeyi korumayı, sürdürülebilir bir çevre oluşturmayı ve kullanıcı konforunu sağlarken ısıtma, havalandırma ve aydınlatma sistemleri açısından minimum enerji tüketmeyi hedeflemektedir. Tasarımda; alternatif enerji kullanımı, suyun ekolojik kullanımı, atıkların değerlendirilmesi, dönüştürülmüş yapı malzemelerinin kullanılması, yeni teknolojilere ve yeni ürünlere yer verilmesi önerilmektedir. Bu konuların yaratıcılıkla yorumlanması ve etkili bir biçimde sunulması beklenmektedir.

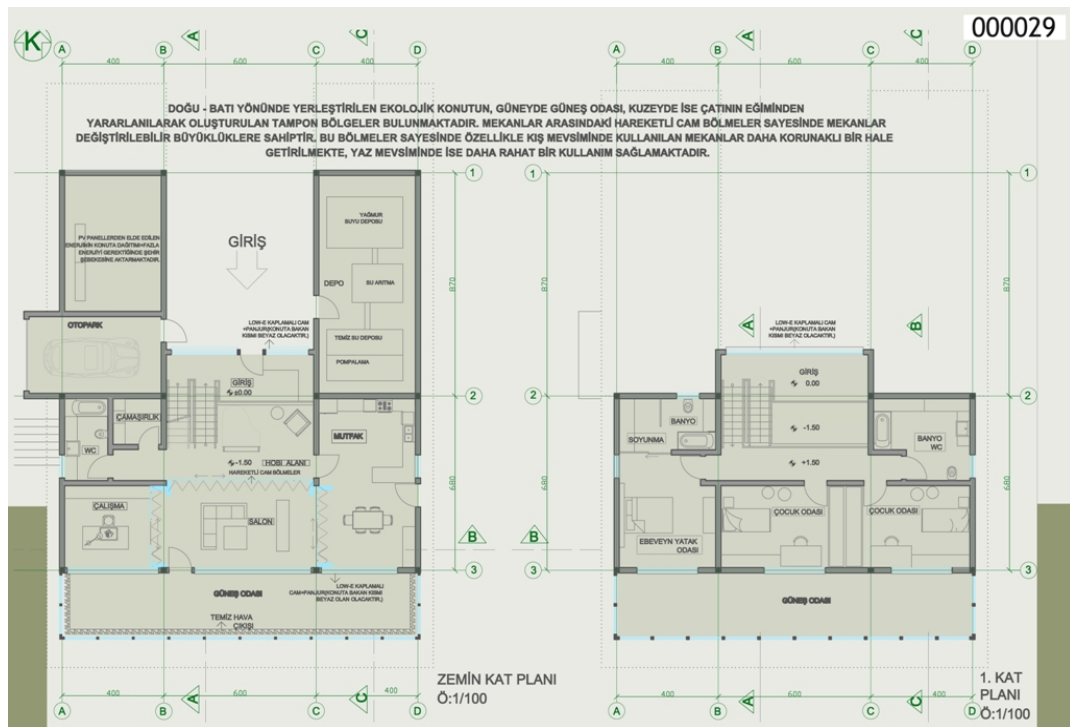
Yarışma birincilik ödülünü Onur Akın, Aziz Şahin Ekicioğlu ve Deniz Yazıcı almıştır. Ödül projelerinden sadece Gizem Kuçak Toprak ve Mustafa Durmuş Ciğer tarafından hazırlanan 1. mansiyon ödülüne ulaşılmıştır.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

Tasarım temel anlamda ekolojik mimarlık ilkeleri etkisinde tasarlanmıştır. Toprak üstüne yapılan yapılaşmaya tepki olarak toprak arasına yerleşme fikri geliştirilmiştir. Doğal enerji kaynaklarının aktif kullanımı, yağmur suyu geri dönüşümü ve kullanımı, yönlendirme ve esnek mekan kullanımı amaçlanmıştır.

Mimari biçimlenme

Plan şemasında “U” bir forma sahip olan müstakil konut, üçüncü boyutta zeminden başlayan ve 3m. yukarıya kavisli bir şekilde bir çizginin arasına yerleşmiştir ve “U” form hissedilmemektedir. Doğanın arasına girme fikri ile oluşan bu form yan cephelerde kavisli bir görüntü oluştururken, arka cephede yukarıya doğru yükselen toprağın arasında düz bir giriş duvarı, ön cephe de ise cam yüzeylerden oluşan bir cepheye dönüşmekte, farklı cephelerde farklı uygulamalar ile zenginlik oluşturmaktadır. Plan şemasında kot farklılıkları kullanılarak ayırıcı bölmeler azaltılmaya çalışılmıştır. Özellikle zemin katta mekanlar arasında kullanılan açılıp kapanabilir bölücü elemanlar ile mutfak, yemek yeme, salon, hobi odası ve çalışma odası mekanlarının çeşitli kombinasyonlar ile birlikte kullanımı sağlanarak, farklı kullanıcı ihtiyaçlarına mekanların şekil değiştirebilmesi amaçlanmıştır.

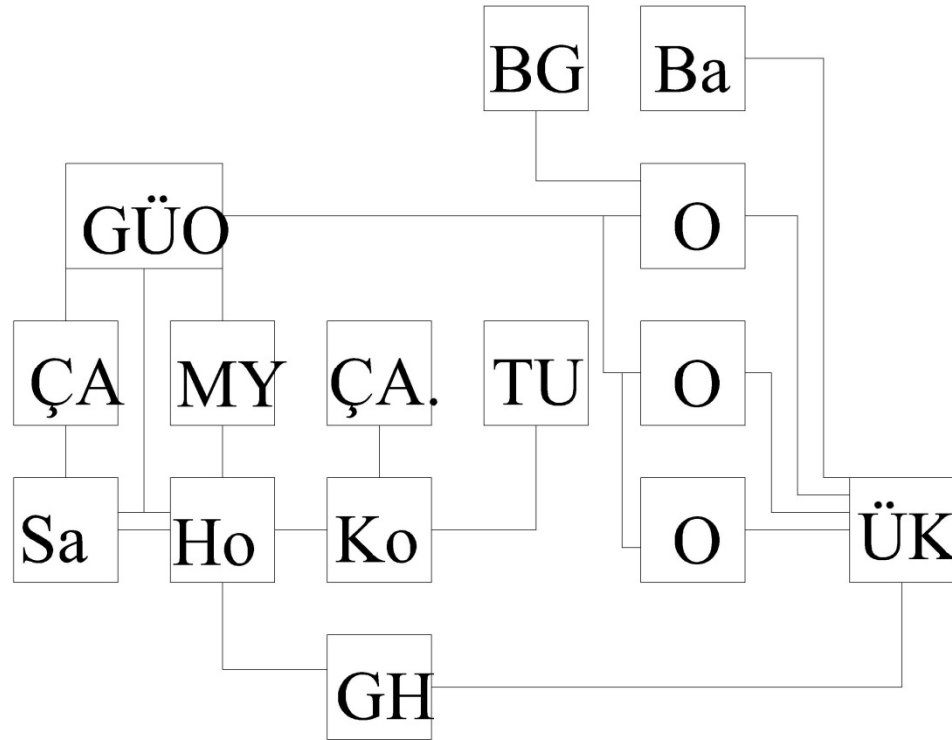

Resim 4. 32. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması kat planları

Mekânsal etkileşimler

Proje zemin ve birinci kat olmak üzere iki kattan oluşmaktadır. Giriş holü ara katta yer almaktadır ve 1,5 metre aşağı inerek zemin kata ulaşılırken, 1,5 metre yukarı çıkarak 1.kata ulaşılmaktadır. Giriş katında giriş holü ile birlikte dışarıdan kullanılan depo (yağmur suyu ve su deposu ve arıtması), otopark ve güneş panellerinden alınan enerjinin elektriğe dönüştürüldüğü teknik alan tasarlanmıştır. Zemin katta giriş holü, mutfak ve yemek yeme, salon, hobi odası, çalışma odası ana mekânları yer alırken, güneş odası, çamaşırılık ve tuvalet gibi yardımcı mekânlarda yer almaktadır. Güneş odası istenildiği takdirde dış bahçe kullanımına dahil edilebilmektedir. Amaç özel malzeme seçimleri ile içerideki havanın güneş ışınları ile ısıtılması ve gerektiğinde konut içerisine dağılımının sağlanmasıdır. Mekânlar arasında bölücü eleman olarak açılıp kapanabilir olan cam elemanlar kullanılmıştır. Bu sayede salon, mutfak ve yemek yeme, hobi odası ve çalışma odası tek mekân olarak çalışabilmektedir. 1.kat ise tamamen özel kullanımlara yani yatak odalarına ve onların servis mekânlarına ayrılmıştır. Ebeveyn yatak odasına hizmet eden bir adet banyo ve giyinme odası

mevcuttur. Diğer iki yatak odası ve ortak kullanım için ayrıca bir banyo tasarlanmıştır. 1.kat mekânlarında merdivenden sonra koridor ile dağılmaktadır. Giriş katında yer alan giriş holüne ise galeriden bakılmaktadır. Galeri mevsimsel olarak kapatılan ve açılan özel cam eleman ile bakılabilmektedir.

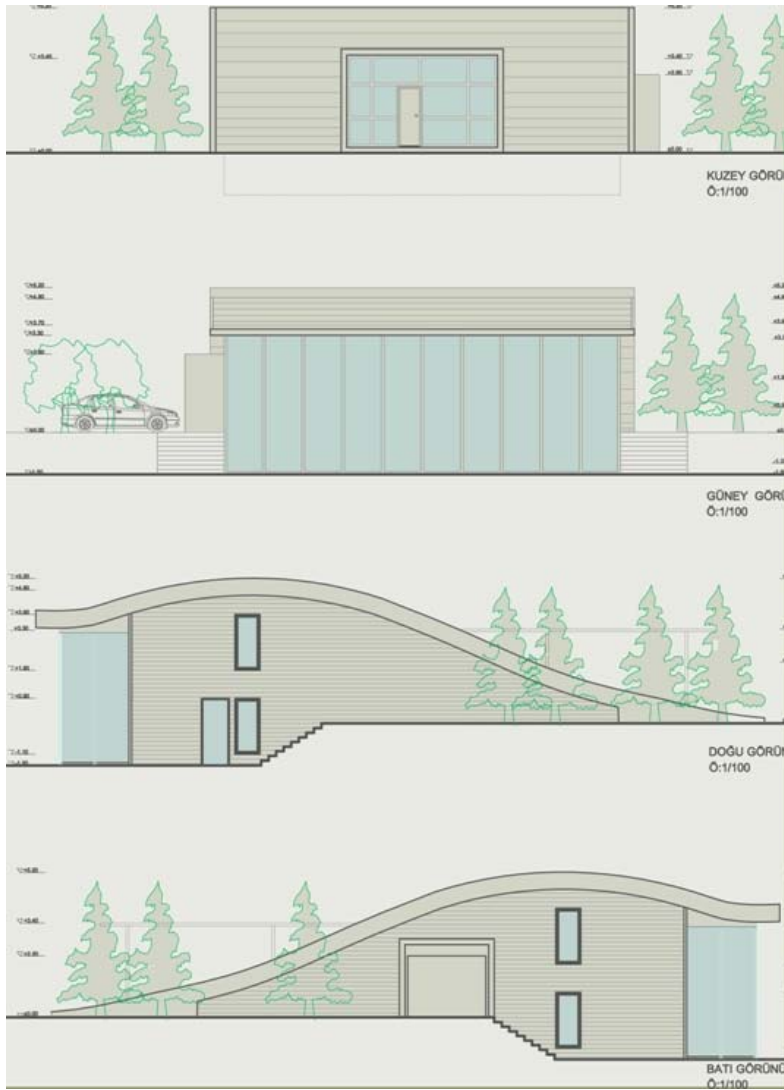

Şekil 4. 15. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması mekanlar arası ilişki

Cephe tasarımı

Cephe tasarımı tercih edilen tasarım kriterleri olan toprak altında yerleşme ve iklimsel veriler sonucu şekillenmiştir. İç mekânsal çözümler ile birleştirilince işlevsel çözümlerinin cepheyle bütünleşmesi sağlanmıştır. Zemin çizgisinin arsanın yol cephesinden alınarak kavisli bir şekilde 3 metre yukarıya kaldırılması yan cephelerde kavisli bir cephenin oluşmasına sebep olurken, arka cephe yani manzara cephesi tamamen dikdörtgen bir form olarak karşımıza çıkmakta ve yan cepheler konusunda ipucu taşımamaktadır. Arka cephe güneş odasının bu cephede yer alması, manzaranın bu cepheden algılanması sebeplerinden dolayı tamamen cam malzeme

ile tasarlanmıştır. Ön cephe ise kavisli bir şekilde yukarıya kalkan zemin çizgisi ve “U” formun girintili kısmında kalan giriş kapısı ile doğal bir görüntü oluşturmaktadır.

Resim 4. 33. Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması cepheler

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak bölgesel bir malzeme olan çelik kullanılmıştır.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

Döneme özellikle teorik çalışmalarda ve kavramsal olarak damgasını vuran, daha çok özel ofis yapılarında ve müstakil konutlarda varlığını gösteren ekolojik, enerji etkin bina tasarımlarına bölgesel öneriler getiren bir tasarımdır. Tasarım özellikle bu veriler içerisinde şekillenmiştir. Mekânsal çözümlenelerde dönemin esnek yapıları tasarımda etkisini göstermektedir. Cephedeki cam malzeme kullanımı 1930'lu yılların sonlarına doğru cephede geniş yüzeylerde tasarlanmaya başlamış bu dönemde, bu tasarımda da olduğu gibi, bütün bir cephenin oluşmasına sebep olmaktadır.

4.14. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması

Yarışma kapsamında 8 eş değer ödül verilmiştir. Bu projelerin benzer özelliklerine sahip olmasından kaynaklı tez kapsamını ilgilendirdiği şekilde mekânsal etkileşimler ve tasarımı etkileyen ana kararlar hariç diğer başlıklar genel olarak değerlendirilecektir. Mekânsal etkileşimler ise projelerde benzerlik gösterdiği için 11, 17, 23 ve 33 sıra numaralı projeler değerlendirilecektir.

Yarışma ve şartname özellikleri

Yarışma TOKİ tarafından 2009 yılında İstanbul-Kayabaşı bölgesi için açılmıştır. Sare Sahil, Haluk Pamir, Fulin Bölen, Tuncer Çelik, Yurdanur Dülgeroğlu Yüksel, Can Mehmet Hersek, Mehmet Emin Tuna'nın jüri üyeliğini yaptığı yarışmada TOKİ tek tip konutlaşma konusunda kendisine yapılan eleştirilere karşılık mimarların serbest bırakıldıkları durumlarda önerdikleri tasarımların nasıl olabileceği konusunu aydınlatmak amaçlı açmış, maalesef yarışma Mimarlar Odası'nın protesto geliştirmesi ile gölgelenmiştir. Oysaki konut üretim sürecinde yenilikçi arayışlarda uygulanabilir proje yarışması son dönemlerde azalmışken mimarlar ve konut mimarisi için oldukça iyi bir fırsat olarak görülebilir. Yine katılım 90 proje ile yüksek bir sayıya ulaşmış ve toplamda 8 eşdeğer ödül verilmiştir.

İstanbul, hem sosyal, kültürel zenginlikleri ve bunların yansıması olan çok boyutlu yerleşim dokusu ve mimari mirasıyla, hem de halen sürmekte olan geleceğe dönük projeleriyle 2010 yılı Avrupa Kültür Başkent'i olmaya hak kazanmıştır. İstanbul'un ileriye dönük projelerinin bir kısmı, kentsel dönüşüm projelerini içerir iken bir kısmı da yeni konut alanları ile burada yer alacak konut yapılarının geliştirilmesini içermektedir. Bu projelerin, genellikle “sınırlı teklif alma” suretiyle, İstanbul'un geleceğini, sosyal yaşamını ve beklenen mimariyi yorumlamakta olduğunu görüyoruz.

Bu yarışma, sürekli gelişerek değişen toplumsal, kültürel ve kişisel kullanıcı gereksinimlerini ve beklentilerini düşünüp yorumlamaya, “yeni yaşam çevreleri, kentsel tasarım, konut mimari tasarımı ve konut yapım sistemleri” konusunda yenilikçi önerileri geliştirmeye bir davettir.

Yarışmanın konusu; toplumumuzun bu güne kadar oluşturduğu olumlu ilişkilerinin, özel ve yarı özel yaşam, yarı kamusal ve kamusal alanlarını geliştirerek başarılı olanlarını sürdürecektir, değişik aile yapılarındaki kültürel dönüşümleri ileriye taşıyacak ve aile bireylerinin gelişimine ve aileye katkılarını olumlu bir şekilde sürdürebilmelerine olanak verecek, yaşam çevreleri ve konut yapıları oluşması için tasarlanmış öneriler elde etmektir.

Yarışma, aslında birçok araştırmayı bir arada konu edinmektedir. Araştırma konuları; doğal ekolojik duyarlı çevreler, enerji duyarlı çevreler ve yapılar, engelsiz çevreler ve yapılar, emniyetli ve güvenli çevreler ve yapılar, ekonomik ve sürdürülebilir çevreler ve yapılar, estetik açıdan gelişmiş ve tutarlı olan çevreler ve yapılar, mesleki ve bilimsel etik açısından toplumsal tutarlılığı olan çevreler ve yapılar olarak sayılabilir. Bu konuların bir kısmı iç içe girmekte ve ortak araştırma alanları oluşturmaktadır. Tasarımcıların önerileri her araştırma alanı için ayrı değerlendirilecektir. Konut kullanıcılarının nasıl bir çevrede yaşayacakları düşünülecek ve yaya öncelikli bir kentsel tasarım hedeflenecektir. Konut önerilerinin, hanelerde ailelerin ve bireylerin, hayat boyu onları kullanacağı göz

önüne alınarak tasarlanması beklenmektedir. Dolayısıyla konut içi esneklik önem kazanmaktadır.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

11 sıra numaralı proje (Rahmi Uysalkan, Emine Didem Durakbaşı, Volkan Taşkın)

Tasarımı şekillendiren etkenler, topografya, ekolojik tasarım ilkeleri, yapı konforunun konut bazında ve yapı bazında arttırılması, komşuluk ilişkileri, kamusal-yarı kamusal-özel alan hiyerarşisi olmuştur.

17 sıra numaralı proje (Murat Yüksel, Erol Çöpoğlu, Serdar Eker)

Tasarımı şekillendiren temel kararlar parçacıl ve ara mekanlı çözümler, ortak kullanım alanlarının arttırılması, modüler sistem kullanımı, çevre ile bütünleşme, ekolojik tasarım ilkeleri olmuştur.

23 sıra numaralı proje (Esen Selçuk Avcı)

Tasarım başlangıcında alınan kararlar arasında ortak kullanım alanları tasarımı, doğaya dokunmak, sürdürülebilirlik, çevreye duyarlı, enerji tasarruflu, nefes alan yapı tasarımı ilkeleri öne çıkmaktadır.

33 sıra numaralı proje (Nimet Aydın)

Tasarımda asıl amaç yeni bir konut dokusu yaratmak olmuştur. Bütüncül ve çeşitlilik oluşturacak bir yaklaşım, sosyalleşmeye açık bir yaşam senaryosu önerisi getirilerek unutulmaya yüz tutan komşuluk ilişkilerinin kuvvetlendirilmesi amaçlanmıştır.

47 sıra numaralı proje (Gökhan Kodalak)

Tasarımı şekillendiren ana kararlar arasında enerji etkin yapı ve sürdürülebilir yapı tasarım kriterleri belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Enerji etkin bina tasarım kriterleri dışında engelsiz yapı tasarımı, kültürel dönüşümlere entegrasyon, esneklik, kullanıcı merkezli tasarım, komşuluk ilişkilerinin kuvvetlendirilmesi, kamusal/yarı kamusal/özel alan dengesinin kurulması üzerine mekânsal öneriler geliştirilmiştir.

49 sıra numaralı proje (Cem İlhan)

Tasarımı şekillendiren ana kararları, yatayda yoğun yapılaşma önerilmesi, kullanıcılar tarafından sahiplenilmiş bahçelerin ve rekreatif amaçlı donatıların tasarlanması, konut birimlerinin çözümünde, birimlerin çoğalabilmesini kolaylaştırmak amaçlı modüler sistemler oluşturulması olarak sayabiliriz.

53 sıra numaralı proje (Özgür Bingöl, İlke Barka, Emre Savga, Tuba Bilgiç)

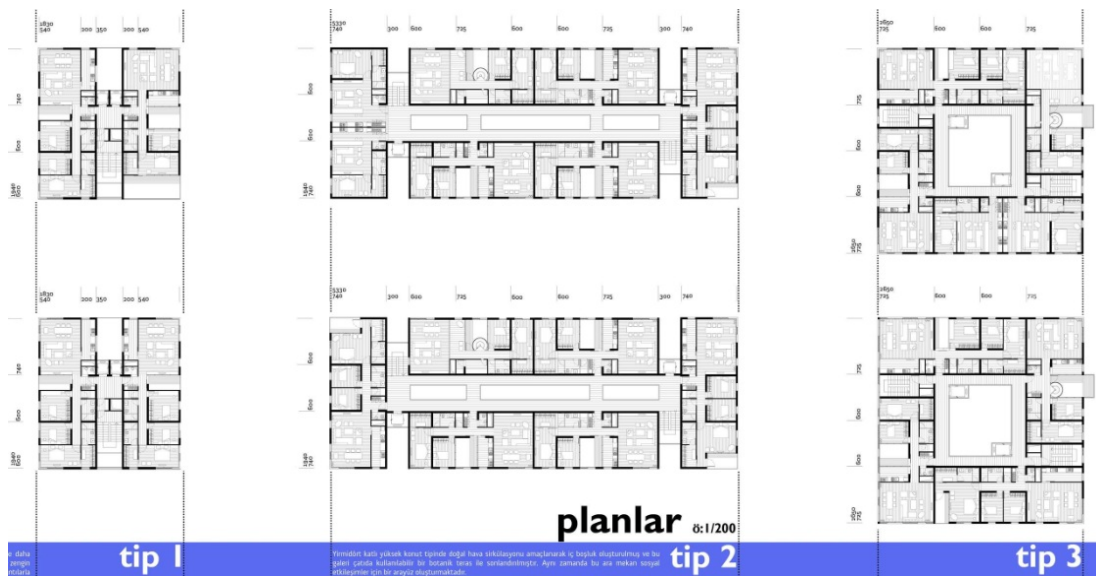
Tasarımda asıl amaç konut tasarım alanı oluşturulurken topografyaya aykırı davranmak yerine topografya uyumlu ve yeşil alan tasarımını önemseyen bir yaklaşım oluşturmak olmuştur. Yapılar arasında, komşuluk ilişkilerini kuvvetlendirmek ve birlikte zaman geçirme kavramlarını canlandırmak amaçlamıştır. Dönemin problemi olan enerji kaynaklarının tükenmesine karşılık ekolojik tasarım ilkeleri tasarımda kullanılmıştır.

66 sıra numaralı proje (Derya Ekim Öztepe, Ozan Öztepe)

Tasarıma başlanırken belirlenen ana kararlar ekolojik tasarım ilkeleri, doğa ile bütünleşen tasarım, rekreatif alan tasarımı ve sosyal program önerisi, komşuluk ilişkilerinin kuvvetlendirilmesi, yenilenebilir kaynakların kullanımı ve geri dönüşümünün sağlanabilmesi şeklinde alınmıştır.

Mimari biçimlenme

Tasarımlar konut kümelerinden oluşun bir toplu konut projesi önerisidir. Bu kümelenme her projede farklı yaklaşımlar ile oluşturulsa da benzer yerleşim planları ortaya çıkmıştır. Araçların konut alanları içerisine sokulmaması ya da oluşturulan ringler ile en aza indirgenmesi genel bir ilke olarak benimsenmiştir. Tasarımlarda kaybedilen yeşil alanların yerine yeni “yeşil” alanlar tasarlanmıştır ki paftaların bile yeşil renk ağırlıklı oluşu ve biraz abartılı oluşu ile göze çarpmaktadır. Projelerde genellikle 5-6 katlı konut birimleri tercih edilirken, 33 ve 53 sıra numaralı projelerde yüksek katlı yapı tasarımları tercih edilmiştir. Plan şemalarında çok basit ve sade kolay kullanılabilir çözümler getirilmiştir. Tek bir konut biriminin plan şemasında, dikdörtgen ve kare formlar dikkat çekerken, apartmanın genel plan şemasında bina girişi kısmından boğulmuş, dikdörtgen formlar oluşmuştur. Simetri kullanılmaktadır. 33 numaralı projede ise plan şemaları önerileri daha çok küpler mimarisini andırmaktadır. Farklı boyutlardaki, kare ve dikdörtgen formlar girinti ve çıkıntılar oluşturacak şekilde bir araya gelmiştir ve yerleşim planında aynı görüntü elde edilmiştir.

Resim 4. 34. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması kat planları(17 nolu proje) [67].

Resim 4. 35. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması perspektif [67].

Mekânsal etkileşimler

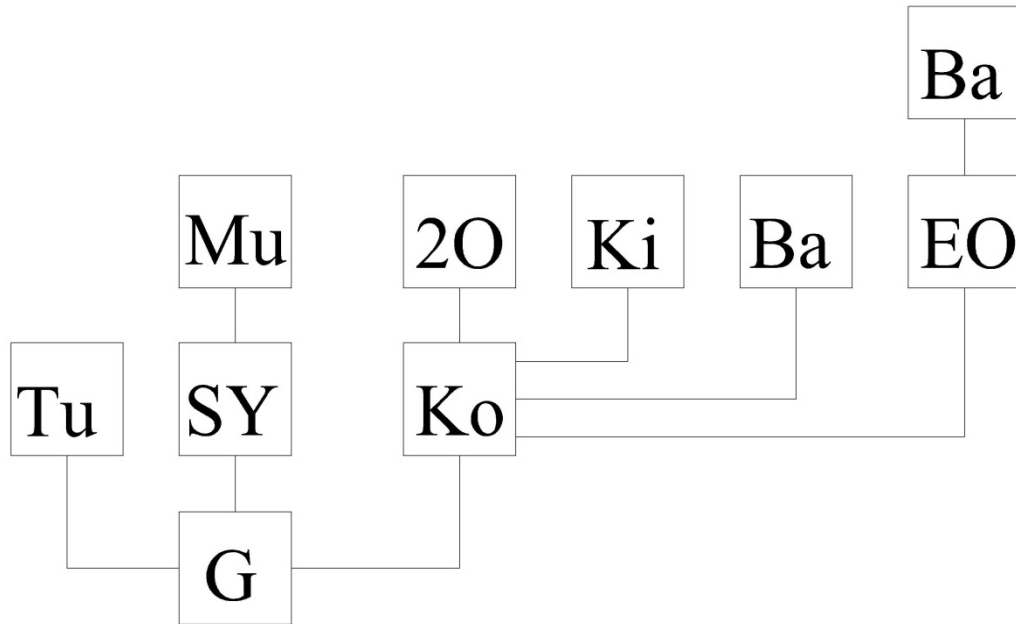
11 sıra numaralı proje

5 tip farklı konut tasarlanmıştır. Birimler arasındaki en büyük farklılık metrekarelerin birbirinden farklı olmasıdır. Temel anlamda birimler arası ilişki aynıdır. 45 metrekarelik en küçük konut birimi giriş koridor, mutfak + yemek yeme+ salon, yatak odası ve banyo mekânlarından oluşmaktadır. Mekânlara ulaşım giriş holünden sağlanmaktadır. Yatak odası ve banyo dışında diğer mekânlar “açık mekan” olarak tasarlanmıştır. 60 metrekarelik dairede de yine bir giriş koridoru, hol ve mutfak, salon + yemek yeme, iki adet yatak odası, banyo ve tuvalet mekânlarından oluşmaktadır. Giriş holünden salon + yemek yeme, mutfak, tuvalet ve yatak odalarına ve banyo mekanına dağılmayı sağlayan hole geçilmektedir. 85

metrekarelik konut ise dubleks olarak tasarlanmıştır. Konut birimine giriş dar bir koridor ile sağlanmaktadır. Ve bu koridora tuvalet, mutfak ve salon + yemek yeme mekanları ve dikey sirkülasyon elemanı bağlanmıştır. Üst katta ise üç adet yatak odası ve banyo mekânları yer almaktadır ve bu mekânlara yine bir koridor ile dağılmaktadır. 100 metrekare olarak tasarlanan birimler de ise iki farklı yaklaşımla tasarlanmıştır. Hem tek katta çözüm hem de çift katlı çözüm önerisi geliştirilmiştir. Tek katlı çözüm giriş holü ve bu hole bağlanan salon + yemek yeme, mutfak (mutfak ve yemek yeme mekanı arası ayrı bir geçiş mevcuttur), tuvalet ve yatak odalarına, depo ve banyoya dağılımı sağlayan mekânlardan oluşmaktadır. İki katlı çözüm ise 85 metrekarelik tasarımın bir benzeri olarak karşımıza çıkmaktadır. 180 metrekarelik çözümler ise 4 odalı birimlerdir. Ve iki katlı tasarlanmıştır. Diğer birimlerden farklı yemek odasının ayrı tasarlanmasıdır.

17 sıra numaralı proje

3 farklı tip konut yapısı tasarımı mevcuttur. Ve her biri benzer plan şemalı, farklı oda sayılı konut birimlerinden oluşmaktadır. Giriş holü kavramı sadece 1+1 konut biriminde karşımıza çıkmaktadır. 1+1 konut birimde giriş holünden doğrudan salon + yemek yeme ve mutfak ve tuvalet birimlerine ulaşılmaktadır. Yatak odası + giyinme + banyo birimine ise salondan geçiş yapılmaktadır. Diğer konut birimlerinde ise dar bir giriş alanı mevcuttur ve bu alandan koridora geçilmektedir. Bu koridor yardımı ile salon + yemek yeme, mutfak, yatak odaları, tuvalet, depo ve banyo gibi birimlere ulaşılmaktadır. Her bir konut biriminde bir de bahçe tasarımı mevcuttur.

Şekil 4. 16. İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması mekânlar arası ilişki

23 sıra numaralı proje

7 farklı tip konut birimi tasarımı mevcuttur. Plan tipolojisi konut birimlerinde aynı kararlar üzerine kurgulanmıştır. Giriş genellikle dar bir giriş holü niteliğindedir. Ve giriş holünden salon + yemek yeme, mutfak ve tuvalet birimlerine ulaşılmaktadır. Yatak odalarına ise genellikle tasarlanan ayrı bir koridor ile ulaşılmaktadır. Bazı yatak odalarına ise doğrudan giriş holünden ulaşılmaktadır. Mutfak genellikle salonla doğrudan ilişkili iken giriş holüne bağlantılı değildir.

33 sıra numaralı proje

7 farklı konut birimi önerisi geliştirilmiştir. Hepsinde de mekânlar arası iletişim aynı elamanlar ile sağlanmaktadır. Yani giriş holü, giriş holüne bağlanan salon + yemek yeme, mutfak, tuvalet ve koridor tasarlanmıştır. Koridora ise yatak odaları ve banyo gibi aileye özel mekânlar bağlanmıştır.

Cephe tasarımı

Cephe tasarımlarında genel anlamda belli özellikler karşımıza çıkmaktadır. Geniş cam yüzey kullanımları, cam yüzeylerinin beyaz düz yüzeyler ya da ahşap malzeme ile çerçevelenmesi, hareketlilik oluşturmak amaçlı bazı birimlerin dışarıya doğru patlatılması, beyaz yüzey kullanımı, kat bahçeleri tasarımlarından kaynaklı cephelerde belirli kat sayılarında yeşil etkisinin hissedilmesi, konut birimlerinin üst üste gelmesi esnasında oluşan tek tipliliği kırmak amaçlı cam yüzeylerin yer yer farklı elemanlar ile örtülmesi ya da “delikli peynir”i andıran düzensiz pencere boşlukları cephe tasarımlarında karşımıza çıkan en belirgin özelliklerdir.

Yapım teknolojisi

Yapım teknolojisi olarak özellikle TOKİ'nin çok sık kullandığı tünel kalıp ve betonarme sistemler önerilmiştir.

Dönemsel mimari akım ve özellikler ile karşılaştırılması

Tasarlanan konut yapıları 2000'li yılların neredeyse bütün özelliklerini taşımakta ve bir özet olarak karşımıza çıkmaktadır. Plan şemalarında yeni önerilerin getirilemeyeşi, sade ve basit kullanım olanağı sağlayan çözümler geliştirmesi, mutfak, yemek yeme ve salon birliktelikleri içerisinde benzer kombinasyonların kullanılması, koridor kavramının dar bir geçide dönüşmesi, hol kavramının zaman zaman geçmişe duyulan bir özlem ile karşımıza çıkması, plan şemasına getirilebilecek öneriler yerine mekanların etkisinin yeni dönemin mesleği haline gelen iç mimarlık ile yapılmaya çalışılması ve bu durumu üç boyutlu görseller ile kanıtlama çabası, yeni yaşam alışkanlıkları önermek yerine kaybedilen alışkanlıklarımızı (komşuluk ilişkiler, dış mekânla ilişki kurmak gibi...) yeniden canlandırmak üzerine kurguların geliştirilmesi, hem iç mekanlarda hem de cephelerde kullanılan malzemelerde çeşitlilik ve kaliteli malzeme kullanımı, cephelerde cam yüzeylerin ve farklılaştırmak amaçlı bir kompozisyon çalışmasının sonucu olarak kalın çerçevelerin kullanılması, yeni tasarım trendi haline gelen

ekolojik tasarım prensipleri arasında yer alan yeşil iç ve kat bahçelerinin tasarlanması, yüksek katlı yapıların tasarlanması ya da tam tersi duyulan tepkiden kaynaklı düşük katlı tasarım uğraşısına karşılık beş ya da altı katın altına inememe problemi dönemin bütün problemleri ile birlikte yarışma projelerine de yansımıştır. Üç boyutlu görseller ve zaten mevcutta bulunan yapılara sürdürülebilirlik, enerji etkin bina tasarımları ve komşuluk ilişkileri anlamında yeni öneriler getirilse de konut mimarisine, dönemin teknolojik imkânları düşünüldüğünde maalesef katkı sunamamış gibi gözükmektedir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5.1. Değerlendirme

Tez kapsamında, ilk bölümde genel bir giriş yapıldıktan sonra, ikinci bölümde Türkiye’de mimarlık ortamının değişimi ve bu değişimden konut mimarisinin nasıl etkilendiği, üçüncü bölümde mimarlık ortamı ile etkili bir şekilde yarışmaların nasıl geliştiği ve konut mimarisinin yarışmalar içerisinde hangi noktada bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan ve sonuca ulaşmayı destekleyen bu incelemelerden sonra beşinci bölümde alan çalışmasına geçilmiştir. Alan çalışması içerisinde tespit edilen 14 yarışma belirlenen 7 başlık altında incelenmiştir. Yapılan incelemeler ekler bölümünde yer alan tablolar ile bir sistematik içerisinde incelenmiştir. Değerlendirme bölümünde ise elde edilen bu tablolar üzerinden tezin başlangıcında belirlenen varsayımların değerlendirmesi yapılacaktır.

Konut yarışmaları az sayıda da olsa, her bir yarışma projesinde oldukça değerli fikirler üretilmekte ve önerilmektedir. Bu nedenle sonuç bölümünün devamında açılan konut projeleri yarışmalarında üretilen fikirlerin ne kadar yaratıcı, ne kadar mimarlık ortamını besleyici ve ne kadar dönemin etkisinde kalınmadan, dış etkilerden etkilenilmeden bağımsız bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği tespit edilecektir. Bu tespit yapılırken yarışma projeleri incelenirken belirlenen 7 başlık üzerinden tekrar değerlendirme yapılacaktır.

Yarışma şartnamesi ve yarışma özellikleri

1930 yılından 2009 yılına kadar açılan yarışmalarda, tasarımcının belirlediği, yarışma şartnamesi ve yarışma özellikleri değişimi ek-1 de yer alan tablodan değerlendirilecektir.

Açılan yarışmalardan 7 tanesi tek apartman bloğu, diğer 7 tanesi ise müstakil konut tasarımıdır. Açılan yarışmaların 3 tanesi Ankara’da, 2 tanesi İstanbul’da, 1 tanesi

Silivri'de açılmıştır ve geriye kalan yarışmalarda yer seçimi yarışmacıya bırakılmıştır. Yarışma şartnamesi ile jürinin projelerden beklentileri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar karşımıza çıkmaktadır.

- 1930'lu ve 40'lı yıllarda açılan yarışmalarda en belirgin ortak nokta farklı aile yapılarına uygun farklı konut tipolojileri önerilmesidir. Bu beklenti tip konutların yapımının etkin olduğu 1970'lerden sonra açılmaya başlayan, uygulamaya yönelik yarışmalarda kaybolmuştur ve tek tipleşmenin etkisi jüride de etkili olmuştur. Fikir projelerinin yoğunlaştığı 1980'lerden sonraki dönemlerde ise aile yapısının yeniden yorumlanması ve tekrar aile yapısına uygun, aileyi besleyen yarışma sonuçları beklenmiştir.
- Genellikle jüri tarafından beklenen tasarımlar günün konut problemlerine çözüm geliştirmek yönünde olmuştur. 1930'lu ve '40'lı yıllarda bir üst maddede belirtilen niteliklerin üzerine çoğaltılabilen konut tasarım önerileri, iklimsel verilere göre tasarım, optimum alanda mekânsal çözümler beklenirken, 1970'li yıllar ile birlikte yarışma açan kurumun istekleri doğrultusunda jürinin tek beklentisi de rant getirecek nitelikte bir yapının ortaya konulması olmuştur.
- 1980'li yıllarla birlikte yaşanan tek tipleşme, toplu konut alanlarının hızla artması sonucu, jüri tarafından daha insan ölçüleri ile paralel tasarlanan konut birimleri önerileri beklenmektedir. Ancak tek tipleşmeye tepki koyarak farklı beklentilere giren jüri üyeleri ile birlikte tek tip konut plan şemasının kaçınılmaz olduğunu düşünerek, en azından bu tipolojinin geliştirilmesini ve daha ideal hale getirilmesini bekleyen jüri üyeleri de olmuştur.
- Yarışma jürilerinin beklentilerinde yönetmeliklere uyulmuş olması, fikir yarışmalarının da ağırlığından kaynaklı çok etkili olmamıştır.
- 1980'li yılların sonuna doğru çevre ile uyumlu, sürdürülebilir ve enerji etkin yapı tasarımı ön plana çıkmaktadır.

Tasarımı etkileyen ana kararlar

1930 yılından 2010 yılına kadar açılan yarışmalarda, tasarımcının belirlediği, tasarımı etkileyen ana kararların değişimi ek-2 de yer alan tabloda değerlendirilecektir.

- 1930'lı yıllarda apartmanlaşma ve apartman bloklarının zemin katının sosyal alanlara ya da ticari alanlara ayrılması yeni yeni gündeme gelmektedir. Bu durum yarışmalarda da karşımıza çıkmaktadır ve sosyal ya da ticari alanın düzenlemesi ile diğer konut birimlerinin yer aldığı katların düzenlenmesine özellikle dikkat edilmiştir.
- Mekânsal çözümler gerçekleştirilirken, mekân kaybının azaltılması, uygulanacak yarışma projelerinde, şartnameden de kaynaklı, karşımıza çıkmaktadır. Diğer yarışmalarda, özellikle fikir yarışmalarında mekânsal kayıplar azaltılmaya çalışılsa da daha geniş mekan tasarımları gerçekleştirilmiştir. Bu durum özel sektörde iş yapan mimarların özgür bir ortamda daha geniş mekânlar tercih etmesi ve kendini kısıtlayan koşulları baştan koymaması olarak yorumlanmaktadır.
- Cephe tasarımı bütün yarışma projelerinde etkili olsa da özellikle dikkat edilmesi ve bazı prensiplerin belirlenmesi sadece 1934'lü yıllarda karşımıza çıkmaktadır.
- Konut mekânlarında konut kullanıcılarına eşit imkanlarda konut birimleri tasarlamak ve günün ihtiyaçlarına göre mekânsal tasarım önerileri geliştirmek tasarımcının kararına göre düzensiz olarak farklı dönemlerde karşımıza çıkmaktadır.
- İklimsel faktörler, yönlenme ve yöresel malzeme kullanımı özellikle iklime göre tasarım yapılması beklenen yarışmalarda etkili olmuştur ve yarışma raporlarına girmiştir. Diğer yarışmalarda ise tasarımı şekillendiren bir ilke olarak karşımıza çıkmamaktadır.
- 1940'lı yıllarda farklı aile tiplerine göre farklı konut tipolojileri önerilmesi karşımıza çıkmaktadır.

- Pratik ve kolay uygulanabilirlik yarışma raporlarına çok fazla girmese de 1940'lı yıllardan sonra yarışmalarda etkili olmaya başlamıştır. 1980'li yıllardan sonra fikir projelerinin artması ile pratik ve kolay uygulanabilirlik kaybolmuştur.
- 1970'li yıllarda açılan sadece bir yarışmada rant odaklı bir tasarım gerçekleştirilmiştir ve dönemin artan özelliği olan rant elde etme fikrinin yarışmaları doğrudan etkilediği sonucuna varılmaktadır.
- 1980'li yıllarda hızlı kentleşme, nüfus artışı, niteliksiz konut üretimleri ve yapılaşmanın yeşil alanları öldürmesi ile birlikte unutulmaya başlayan geleneksel yaşam alışkanlıklarımızın, komşuluk ilişkilerimizin, aidiyet duygularımızın tekrar canlandırılması ve insan ve doğanın yapısının ve birlikteliğinin tekrar gündeme gelmesi tasarımları etkileyen önemli bir etken olarak geri dönmektedir. Çok katlı yapılaşmalara tepki olarak özellikle fikir projeleri yarışmalarında az katlı yapılaşmalar önerilmiştir.
- Esnek mekân önerileri uygulamada çok dikkat çekmese de kavramsal olarak yarışma projelerine 1980'li yıllarda girmiştir. 1990'lı yıllarla birlikte birbirine dönüşebilen ve gerçek anlamda esnek kavramının kullanıldığı mekânlar tasarlanmıştır.
- Benzer şekilde sürdürülebilirlik, yeşil bina, enerji etkin bina kavramları 1980'lerde yarışma projelerinde kavramsal olarak yer alsa da pratikte karşımıza 1990'lı yılların sonları 2000'li yılların başında ve devamında çıkmaktadır.
- 2000'li yılların sonunda, hızlı yapılaşmanın kaçınılmaz olması ve çeşitli yapım sistemlerinin özel firmalar ile yaygınlaştırılmaya çalışılması sonucu modülasyon kavramı tasarımlara girmiştir.
- Engelsiz yapı tasarımı hem yarışma raporlarına hem de proje üretimi aşamasına ancak 2000'li yılların sonunda girmiştir. Bu konuda engelli vatandaşlar için kentsel hayatın kolaylaştırılması adına yeni yayınlanan yönetmeliklerin ve kamusal duyarlılığın ancak 2000'li yıllarda oluşması etkindir. Ancak engelli olma durumunun bir zamanı olmadığı gibi bu konuda yarışmalar üzerinden 2000'li yıllar öncesinde öne çıkan bir tasarım ve tasarım ilkesi yer almamaktadır.

Mimari biçimlenme

1930 yılından 2010 yılına kadar açılan yarışmalarda, tasarımcının belirlediği, mimari biçimlenme ek-3 de yer alan tablodan değerlendirilecektir.

- Yarışma projeleri arasında 3 adet tek konut bloğu, 3 adet müstakil konut tasarımı, 4 adet apartman bloklarından oluşan toplu konut alanı ve 4 adet müstakil konut projelerinden oluşan toplu konut alanı tasarımı yer almaktadır. Bu eşit dağılımın özel bir sebebi ile karşılaşılmamıştır. Toplu konut projelerinin yaygınlaşması ise 1980’li yıllarla beraber başlamıştır. Toplu konutlar 1970’li yıllarda uygulamalarda yerini bulmuştur. Yarışmalarda etkisini 1980’li yıllarda göstermektedir.
- Apartman plan şemalarının oluşturulmasında “U, “L, “H”, küpler mimarisi etkisinde hareketli formlar, dikdörtgen ve iki dikdörtgenin bir araya getirilmesi sonucu elde edilen plan şemaları kullanılmıştır. Formların tercihinde baskın gelen bir form bulunmamaktadır. Yarışma raporlarından elde edilen bilgiler hangi formun neden tercih edildiği konusunda yeterli olmamıştır. Sadece köşeli formların ağırlıkta olmasının sebebi iç mekân tasarımında sağladığı kolaylık olarak gözükmektedir. Apartman içerisindeki tek bir konut biriminin çözümünde ise genellikle dikdörtgen formlar karşımıza çıkmaktadır.
- İncelenen yarışma projelerinde az katlı yapılaşmalar ağırlıktadır. 1970’li yıllarda, yüksek katlı yapıların popülerleşmeye başladığı dönemde yarışmalarda da benzer şekilde bir etki oluşmuştur. Ve ilk yüksek katlı yapı tasarımı yarışmalarda 1972 yılında gerçekleştirilen Yapı Kredi Mensupları ve Emekli Sandığı Konutudur. Yapının yüksek katlı oluşuna dönemin eğilimleri sebep olduğu gibi yarışma şartnamesinde istenen asıl kriterin rant getiren bir yapı cinsi tasarlanmasının da yer alması sebep olmuştur. Diğer bir yüksek katlı yapılaşmanın dikkat çektiği yarışma ise 2009 yılında açılan İstanbul Kayabaşı Toplu Konut alanı yarışmasıdır. TOKİ tarafından açılan bu yarışmada da yüksek katlı yapıların tercih edilmesinin bir sebebi dönemselsel yatkınlıklar olmuştur. Diğer bir sebep ise barınması beklenen nüfusun barınacağı mekânları zeminde yayararak yeşil alanları yok etmek yerine dikeyde yükselmenin tercih edilmiş olmasıdır.

- 1930'lu yıllarda I. Ulusal Üslupla birlikte sık kullanılan simetrik plan şemaları 1930'lu yıllarla birlikte terk edilmiştir. Benzer şekilde yarışma projelerinde de 1930'lu ve 40'lı yıllarda simetri tercih edilmemiştir. Simetrinin tekrar gündeme gelişi 1970'li yıllarda hızlı toplu konut ve tip proje üretiminin başlaması ile, daha kolay proje üretimini sağlaması nedeni ile olmuştur. 1990'lı yıllarda özellikle fikir projeleri ile birlikte simetri özel tercih edilen bir unsur olmaktan çıkmıştır.
- Çatı formlarında 1930'lu yıllarda uluslararası üslupta gözlemlenen teras çatı yaygınlığı aynı dönemde yarışmalarda da etkili olmuştur. Diğer dönemlerde de özellikle fikir projesi yarışmalarında teras çatı tercih edilmiştir. Geleneksel konutun etkisinin hissedildiği tasarımlarda kırma çatı ya da beşik çatı tasarlanmıştır.

Cephe Tasarımı

1930 yılından 2010 yılına kadar açılan yarışmalarda, tasarımcının belirlediği, mimari biçimlenme ek-3 de yer alan tablodan değerlendirilecektir.

- Cephe tasarımları genellikle dönemin mimari akımlarından etkilenmiştir. Dönemin özelliklerine tepki geliştirilen projelerde ise genellikle geçmişe dönüş yaşanmaktadır ve geleneksel Türk Evi cephe tasarımlarının tekrarı ya da çağdaş sistemler ile bir araya getirilerek uygulandığı tespit edilmiştir.

Taşıyıcı Sistem

1930 yılından 2010 yılına kadar açılan yarışmalarda, tasarımcının belirlediği, mimari biçimlenme ek-3 de yer alan tablodan değerlendirilecektir.

- 1970'li yıllara kadar taşıyıcı sistemde yığma sistem tercih edilmiştir. 1970 yılı ile birlikte betonarme sistem ağırlıklı tercih edilmiştir. Çelik taşıyıcı sistem önerisi ise 2000'li yıllarda etkili olmuştur. Betonarmenin kullanımı brütalist etkilerin hissedilmesi ile paralellik göstermektedir. Çelik kullanımı ise Avrupa ve Amerika

ülkelerinde çok daha erken dönemlerde etkili olsa da ülkemizde yarışma projelerinde tercih edilmemiştir. Çelik malzemenin tercih edildiği yarışmalardan biri, Karabük'te tasarlanan bir proje olması ile paralel olarak çelik önerisi ile tasarlanmıştır. Diğer yarışma ise çelik üretimi yapan bir firmanın açtığı bir yarışma olmasından kaynaklı çelik taşıyıcı sistem önerisi ile tasarlanmıştır. Sonuç olarak taşıyıcı sistemlerde dönemselsel olarak tercih edilen yığma yapı etkileri yüksek katlı yapıların yaygınlaşmaya başlaması ile yerini betonarmeye bırakmıştır. Özellikle kullanımı ise yaygın bir mimari kültür olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Mekânların ve fonksiyonların irdelenmesi

1930 yılından 2010 yılına kadar açılan yarışmalarda, tasarımcının belirlediği, mimari biçimlenme ek-4 de yer alan tablodan değerlendirilecektir. Bu tablo üzerinden 1930 yılından itibaren konut mimarisinde mekânların ve fonksiyonların nasıl değiştiği ve yarışma projelerinde karşımıza nasıl çıktığı incelenecektir.

- Giriş Holü: Günümüz konut yapılarında yerini daha dar giriş mekânlarına bırakan giriş holü 1930'lu yıllarda karşımıza geniş bir giriş holü ya da sofa ile birlikte çözülen geniş bir mekân olarak çıkmaktadır. 1950'li yıllarda yerini antreye bırakmıştır ve 1990'lı yıllarda gelir grubuna göre değişecek şekilde dar bir giriş/antre ya da geniş bir giriş holü olarak karşımıza çıkmaktadır Yarışma projeleri incelendiğinde ise 1930'lu yıllardan itibaren genellikle, konut biriminin toplam metrekaresi ile doğru orantılı olarak değişmekle birlikte geniş bir giriş holü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dar giriş holleri yarışma projelerinde tercih edilmemiştir. Gelir grubu yüksek olan ailelere hitap eden yarışma projelerinde ise giriş holü ile bağlantılı olan ve ayrıca dışarıdan girişi olan servis holleri tasarlanmıştır.
- Sofa: Geleneksel Türk evi mekânları arasında günlük oturma ve yemek yeme işlevlerinin gerçekleştirildiği sofa özellikle 1930'lu yıllarda apartman ve müstakil konut yapılarında sıkça karşımıza çıkmaktadır. 1930'lu yıllarda uluslararası üslup ile birlikte geleneksel öğeler bırakılmaya çalışılsa da sofa mekânı devam

etmektedir. 1940'lı yılların ardından yine sofa karşımıza çıksa da yerini salon/salomanje, salon ve yemek yeme mekânlarına bırakmıştır. Yarışma projeleri incelendiğinde ise, özellikle 1930'lu yıllarda dönemin özellikleri ile paralellik göstermekte ve tercih edilmektedir. Ancak sofa mekânı yarışma projelerinde 1990'lı yıllara kadar karşımıza çıkan bir mekândır. Özellikle ailenin toplanmasına yardımcı olması ve diğer mekânlarla arasında kurulan ilişki, gece ve gündüz mekânlarının daimi kullanımı sağlaması açısından tercih edilmektedir. Gelecek üzerine tasarlanan konut projelerinde dahi geleneksel mekânlar geleceğin öngörülen alışkanlıkları ile birleştirilerek yeniden değerlendirilmiştir.

- Mutfak: Mutfak geleneksel konut ve bugünün modern apartman yapılarının değişmeyen ve vazgeçilmeyen en önemli mekânı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mutfaktaki değişim genellikle boyutları ve hangi mekândan ulaşıldığı konusunda yaşanmıştır. 1930'lu ve '40'lı yıllarda mutfağa giriş holünden ya da giriş holünden geçilen ara holden geçilirken, 1950'li yıllarda özellikle hep giriş holü/antreden geçilmektedir. Mutfağın salon ve yemek yeme mekânlarına açılması nadiren karşımıza çıkmaktadır. 1930'lı yıllardan itibaren 1980'lere kadar mutfak ve yemek yeme işlevlerinin bir arada çözülmesine rastlanılmazken, 1980'li yıllardan itibaren aile fertlerinin çalışma hayatında geçirdikleri zamanın artması, kadınların çalışma alışkanlığının gelişmesi ve yaşamın hızlanması ile mutfaklar da büyümeye başlamıştır. Bu sayede hazırlanan yemek çok kısa zamanda mutfakta yenerek toplanmaktadır. Yarışma projelerinde ise, mutfak ve yemek yeme biriminin bir arada çözülmediği konut projelerinde genellikle mutfak, salon ve yemek yeme ya da ayrıca bir yemek odası var ise yemek yeme odası ile ilişkilendirilmiştir. Genellikle mutfak mekânına giriş holünden doğrudan geçilmektedir. 14 yarışmanın 9 adedinde giriş holünden mutfak mekanına geçilmektedir. Mutfak mekânlarının büyümesi dönemsel özelliklerle paralel olarak değişmiştir. Açık mutfak kavramı ise 14 yarışma projesinden sadece 1 adedinde tercih edilmiştir. Açık mutfak kavramı Türk yemek alışkanlığı ile paralellik göstermemesinden kaynaklı yarışma projelerinde önerilmemiştir.
- Ofis: Ofis mekânı, özellikle yüksek gelir grubunda yer alan aileler için tasarlanan konut birimlerinde, mutfağa bağlı bir çeşit kiler odası ve geçiş mekanı gibi çalışmaktadır. Konut yapılarında 1950'li yıllarda karşımıza çıkan ofis, 1970'li

yıllarda kaybolmaya başlamıştır. 1980’li yıllarla birlikte karşımıza çıkmamaktadır. Yarışma projelerinde ise sadece 1970’li yıllarda açılan bir proje yarışmasında tercih edilen bir mekân olmuştur.

- Salon: Salon mekânı, 1930’lu yıllarda giriş holünden ya da sofadan geçilen bir mekan olarak karşımıza çıkmaktadır. Ve genellikle salomanje ile yani yemek yeme birimi ile birlikte çözülmüştür. Benzer durum yarışma projelerinde de tespit edilmiştir.
- Oturma Odası: Konut projelerinde oturma odası kavramı özellikle tasarlanan bir odadan ziyade, tasarlanan odalardan birinin aile tarafından oturma amaçlı kullanılması ile oluşturulmaktadır. Yarışma projelerin de özellikle bir oturma odası tasarımı 14 projeden 5 projede karşılaşılan bir durumdur. Ve belirli bir dönemde değil yarışmacıların tercihleri ile birlikte farklı dönemlerde karşılaşılmaktadır.1943 yılında açılan yarışmada oturma odası ve yemek yeme birlikte çözülmüştür.
- Yatak Odası: Yatak odası mekânı bütün dönemlerde mutlaka konut biriminde yer alan ve gece kullanımı dışında kullanımı açık olmayan bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. 1930’lu ve ‘40’lı yıllarda özellikle odalar arası geçişlerin mevcut olduğu dönemlerde ebeveyn yatak odaları mutlaka ayrı bir ara hol ile ayrılmıştır ve banyo genellikle bu odaya en yakın noktada çözümlenmemiştir. Ebeveyn yatak odasına bağlanan banyo ve giyinme odası tasarımları ise 1980’li yıllarda başlamıştır. Yarışma projelerinde ise 1930’lu ve ‘40’lı yıllarda sofadan geçilen yatak odaları tasarımları tercih edilmiştir. Ancak yine söz konusu olan ebeveyn yatak odası olduğunda araya bir hol tasarlanmıştır. Yatak odalarından geçilen banyo mekânlarının tasarımı yarışma projelerinde 1970’li yıllarda başlamıştır.
- Çalışma/Bilgisayar/Hobi Odası: Çalışma odalarının ilk konut yapılarının içine girişi 1940’lı yıllarda, 2. Dünya Savaşının etkilerine dayanmaktadır. 2. Dünya Savaşının etkileri ve kapitalist düzenin Türkiye’yi etkisi altına almasının ardından değişen çalışma koşulları konut birimlerinde çalışma odalarının varlığını kaçınılmaz kılmıştır. Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası savaş ülkelerinde yayılan ev ofislerden kaynaklı çalışma mekânları Türkiye’deki konut yapılarında da yer almıştır. Hobi ve bilgisayar odaları ise tasarımlara ağırlıklı olarak 1990’li yılların

ardından kentsel hayatın ve teknolojinin gelişimi ile gerçekleşmiştir ve müstakil konutların tercih edilen mekânlarıdır. Yarışma projelerinde ise çalışma odası ilk defa 1980'li yıllarda karşımıza çıkmaktadır ve tercih edilen bir mekân olmaktan uzaktır. Çocuk yatak odası niteliğinde odalarda çocuklar için küçük bir çalışma masası dışında aile fertleri için çalışma mekânı tasarlanamamıştır. İş hayatı ve özel hayatın birbirinden ayrılması tercih edilmiştir. Hobi odaları ve bilgisayar odası ise ilk defa 1987 yılında gelecek üzerine kurgunun yer aldığı bir yarışmada karşımıza çıkmaktadır.

- Depo/Kiler: Depo ve kiler gibi özellikle yiyecek depolamak amaçlı kullanılan mekanlar 1930'lu yıllardan itibaren '80'li yıllara, müstakil konutlarda varlığını sürdürmektedir. Yarışma projelerinde ise 1930 ve '40'lı yıllarda tercih edilmekle birlikte ilerleyen dönemlerde yerini projede hazır önerilen dolaplara bırakmıştır.

Mekânsal etkileşimler ve fonksiyonların irdelenmesi

1930 yılından 2010 yılına kadar açılan yarışmalarda, tasarımcının belirlediği, mimari biçimlenme ek-4 de yer alan tablodan değerlendirilecektir.

- Mekânlar arası ilişkiler konut yapılarında temel anlamda sadece birkaç değişiklik geçirmiştir. 1930'lu yıllarla birlikte sofalı, karniyarık plan şemasında ve gece ve gündüz mekânlarının birbirinden kesin bir çizgiyle ayrılmadığı plan şemaları düzenlenmiştir. 1970'li yıllarda sofa tamamen bırakılmakta, giriş holünde konut birimi ikiye ayrılmaktadır. Gündüz kullanılan mekânlara holden/antreden doğrudan ulaşılırken, gece kullanılan yatak odaları mekânlarına artık koridorlar aracılığı ile ulaşılmaktadır. Yarışma projelerinde ise durum benzer olmakla birlikte, mekânlar arası ilişkilerin kurulmasının sofanın bir geçiş elemanı olarak kullanımı bazı yarışmacılar tarafından 1980 ve 90'lı yıllarda da tercih edilmiştir. Gece kullanılan mekânların alan kaybının düşünülmesi ile birlikte gece yatak odası olarak çalışan mekânlar arası aracı bölmelerin açılarak yaşama mekânına dönüşmesi gibi esnek konut tasarımı 1990'lı yıllarda önerilmiştir. Salon, mutfak ve yemek yeme birimleri arasındaki ilişki genellikle salon ve yemek yeme

biriminin birlikte çözülmesi mutfağın ise bir kapı ile bu mekana bağlanması yönünde tercih edilmiştir.

Dönemsel özellikler ile etkileşimler

Mimari proje yarışmaları ile dönemsel özellikler arasındaki benzerlik ve farklılıklar ek-5 üzerinden incelenmiştir.

Yarışma projelerinin tasarımı iki farklı başlık ile ilerlemiştir. Bir grup yarışma projesi, özellikle uygulamaya yönelik açılan yarışmalar, dönemin özellikleri ile benzer özelliklere sahiptir. Dönemin mimari akımlarından ve mekânsal kurgusundan etkilenmiştir. Uygulama projesi olmakla birlikte sadece 2009 yılında açılan İstanbul Kayabaşı Bölgesi için konut yarışması dönemle benzer özelliklere sahipken, komşuluk ilişkilerinin kopması ve özel alan ve kamusal alanın bir ara yüz ile birleştirilmesi konusunda eleştiri geliştirmiştir. Uygulamaya yönelik olmayan, geleceğin konut yapıları üzerine açılan fikir yarışmaları ise genellikle günün problemlerine, komşuluk ilişkilerinin kopması, yüksek katlı yapıların artması, yeşil alanları azalması, konut içi yaşam önerilerinde aile arası bağlarda kopmaların yaşanması gibi konular üzerinde eleştiri geliştirilmiştir ve çözüm olarak geleneksel konut mimari öğeleri ile çağdaş olan çözümler birleştirilmeye çalışılmıştır. Avlu, sofa, hayat gibi mekânlar yeniden yorumlanmıştır. Yeşil alanlara ve doğaya zarar verilmesinden dolayı, ekolojik tasarımlar geliştirilmiştir. Bütün denemelere ve önerilere rağmen özellikle cephe kurgusunda dönemin etkileri genellikle hissedilmektedir. Gelecek için oluşturulan önerilerde dahi dönemsel birçok özelliğin etkisi hissedilmektedir.

5.2. Sonuç

Tez çalışması kapsamında belirlenen, hem uygulamaya yönelik açılan yarışmalar hem de fikir projesi yarışmaları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan bütün incelemeler sonucunda, sonuç bölümünde, tez çalışmasının başlangıcında öne sürülen varsayımlar değerlendirilecektir.

Konut mimarisi ilk yapı türlerindenolmasına rağmen, özellikle plan şemasında, en zor değişen mimari ürün olarak karşımıza çıkmaktadır. Konut mimarisinin bu değişimindeki zorluklar, mimarlığın en özgür ortamı olarak karşımıza çıkan yarışma projelerinde de karşımıza çıkmaktadır. Plan tipolojisinin değişiminin incelenmesi bir yana, düzenli bir yarışma konusu olması bile oldukça zor gözükmetedir. 1930 yılından 2009 yılına kadar tespit edilen 783 yarışmanın sadece 40 adedi konut yarışmasıdır. Bu konut yarışmalarının içinden 20 adedi fikir projesi yarışması olarak açılmıştır. Uygulamaya yönelik açılan yarışmalar, 1980'li yıllara kadar devam etmiştir. 1980'li yıllardan sonra uygulanabilir konut yarışmalarından daha çok fikir yarışmaları açılmıştır.

Varsayımların değerlendirilmesi

1) Yapılan incelemeler sonucunda; proje elde etme yöntemleri arasından yarışmalar yönteminin, konunun, şartnamenin ve şartname şartlarının doğru belirlenmesi, jürinin doğru seçilmesi ve tarafsız tutumlu olması, yarışmacıların sadece kendi kişisel çıkarları için değil yarışma konusu olan konunun gelişimi için çaba sarf etmeleri ve fikir üretmeleri durumlarında, farklı fikirlerin değerlendirilmesi ve mimarlık ortamını geliştirici, fikirleri destekleyici olması açısından, bütün proje konuları için doğru ve başarılı bir yöntem olduğu tespit edilmiştir. Dolayısı ile konut mimari projelerinin elde edilmesinde de yarışmalar yöntemi tercih edilebilecek doğru bir yöntemdir.

2) Yarışma projelerinin incelenmesi esnasında tez çalışmasının başında oluşturulan 7 adet başlığın, bir üst başlıkta değerlendirilmesi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; uygulama projesi yarışmalarının yarışma şartnamelerinin,

dönemin problemlerini kısa vadede çözmek amaçlı, fikir projesi yarışmalarının yarışma şartnamelerinin ise gelecekteki yaşam modellerine ve yaşamsal sıkıntılara çözüm bulması amaçlı oluşturulduğu tespit edilmiştir. Ödül alan projeler incelendiğinde ise uygulama proje yarışmalarında, dönemsel özellikleri taşıyan projelerin derece aldığı tespit edilmiştir. Yazılı olarak yayınlanan şartnameler, konut sorununa çözüm ararken elde edilen sonuçlar dönemin konut yapılarının bir tekrarı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yarışma projeleri ile birlikte yayınlanan raporlardan elde edilen bilgiye göre, tasarımları etkileyen ana kararlar ile dönemin tasarım ilkeleri birbirine paralel ilerlemektedir. Fikir projeleri yarışmalarında ise geleneksel aile yapısı, geleneksel konut tipolojisi ve mekânları etkili olmuştur. Dolayısı ile mimari biçimlenme, cephe tasarımı ve mekânlar arası ilişkilerde de, ya dönemin özellikleri etkili olmuş ya da geleneksel aile yaşantısı ve konut tipolojisi etkili olmuştur. Geleceğe yönelik açılan fikir projesi yarışmalarında ise proje raporlarında geleneksel alışkanlıklara değinilse de gelecekçilik ile birlikte geleneksel konut mekanlarının teknoloji ve dönemsel şartlar ile harmanlanarak uygulandığı tespit edilmiştir. Fikir projelerinde önerilen farklı fikirler ise uygulama projelerine örnek teşkil etmemekte, doğru değerlendirilememektedir.

Yukarıda belirtilen sebeplerden anlaşılacağı üzere, Türkiye'de özellikle uygulamaya yönelik açılan konut mimari proje yarışmaları dönemsel oluşumlardan, değişimlerden etkilenmektedir ve bu durumu aşamamaktadır. Bu nedenle elde edilen sonuçlar Türkiye'de konut sorununun çözümüne ve konut mimarisinin gelişimine katkı sunmamaktadır.

3) Türkiye'de 1930-2009 yılları arasında açılan toplam 783 yarışmanın 40 adedi konut yarışmasıdır. %5,10'lik orana sahip olan konut yarışmaları oldukça az sayıdadır. Bu yarışmaların 20 adedi ise fikir yarışmasıdır. Uygulama projelerinin sayıca fazla olmamasının, konut projelerinde fikir yarışmalarının oranının uygulama projeleri ile eşit olmasının tespit edilen sebepleri aşağıda belirtilmiştir:

- Konut üretim alanının özel sektörün ya da mal sahibi olan şahısların elindedir ve Türkiye’de Mimarlar Odası ve Kamu İhale Kurumu tarafından yayınlanan yarışmalar yönetmeliklerinde, özel sektörün ve mal sahiplerinin yarışma ile proje elde etme yöntemlerini düzenleyen yeterli maddeler bulunmamaktadır. Ülke koşullarında mal sahipleri ve özel sektörün yarışma ile konut projesi elde edilmesi teşvik edilememektedir, düzenlenmesi durumunda ise destekleyen kurum ya da kuruluşlar mevcut değildir.
- Konut üretim alanı özellikle 1970’li yıllarla birlikte, kentlerdeki nüfus artışına paralel olarak, hızlı üretilmeye başlanan bir yapı cinsi olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de yönetmelikler ile düzenlenen yarışmalar süreci, hızlı üretime sürecine ayak uyduramamaktadır.
- 1930’lu yıllardan itibaren Türkiye’de genel anlamda mimarlık ortamının ve konut mimarisinin yerini bulamadığını ve gelişemediğini gözlemliyoruz. Böyle bir ortam içerisinde kurumları ve kişileri konut projelerini yarışmalar ile elde edilmesine ikna etmek zorlaşmaktadır.
- Yarışmaların genellikle kamu kurumları tarafından açıldığı dikkat çekmektedir. Konut üretimi yapan tek kamu kurumu günümüzde TOKİ’dir. TOKİ ise sadece 1 konut yarışması ile karşımıza çıkmaktadır. TOKİ gibi kurumların, hem konut mimarisinin değişimini ve gelişiminin tetiklenmesi hem de mimarların üretimlerinden faydalanmaları için bu tür yoğunlukla yaptığı yapıları, ihale yöntemleri ile değil yarışmalar ile elde etmesi gerekmektedir.
- Fikir yarışmaları ise ya konut mimarisinde duyarlılık gösteren kuruluşların desteklemek için açtığı ya da özel firmaların kendi yapım sistemlerini tanıtmak amaçlı, konut yarışmalarını bir araç olarak kullandığı yarışmalardır. Uygulama aşaması gerçekleşmeyeceği ve sadece ya reklâm amaçlı ya da fikirlerin arşivlerde yer alması amaçlı açılmasından ve verilen ödüllerin yönetmelikler gereği daha az olmasından kaynaklı daha çok tercih edilen bir yöntem olduğu tespit edilmiştir. Üretilen fikirlerin gerçek hayatta değerlendirilmesi gerekmektedir. Değerlendiremediği takdirde, projeler, arşivde yer alan projeler olmak dışında bir işe yaramamaktadır.

Yapılan incelemeler sonucunda konut yapısının elde edilme sürecinde yarışmaların diğer yapı türlerine göre daha az oluşu, özel mülkiyet kavramından, konut yapılarının hızlı üretim sürecinden ve devlet ve kurumları tarafından desteklenmemesinden kaynaklanmaktadır.

Değerlendirme bölümünde yapılan incelemelerin sonucunda, 1930 yılından günümüze kadar açılan az sayıdaki konut yarışmasının özellikle son 10 yılda artması konut mimarisinin gelişiminde yavaş ama doğru bir gelişimi tetikleyecektir. Yalnız bu artış fikir projeleri üzerinde devam etmektedir. Bir önceki bölümde bahsedildiği üzere projeler arşivlerde kaldığı sürece bu artış bir işe yaramayacaktır. Ancak, özellikle Türkiye mimarlık ortamının birçok farklı öge ile etkileşimde olması, konut mimarisi konusunda yarışmalarda bile yarışmacıların dönemin etkisinde kalmasına sebep olmuş ve yaratıcı fikirler üretmesini engellemiştir. Yarışma katılımcıları özgün fikirler üretmekten kaçınmış, yarışmayı kazanabilmek adına ödün vermiştir. Açılan fikir yarışmalarında dahi dönemin baskısı hissedilmektedir. Yarışmalarda genel olarak jürinin beklentisi günün problemlerine çözüm bulmak üzerineyken, derece alan projeler dönemin bir tekrarı olmuştur. Jüri cüretkâr davranmamıştır.

Karşımıza çıkan diğer bir durum ise uygulamaya yönelik açılan yarışmalarda, yarışmacının kendini garantiye almak istemesi ve yukarıda belirtildiği gibi jürinin cüretkâr davranmaması sonucu, yeni bir fikir geliştirmekten ve yeni bir fikre derece verilmesinden kaçınılırken, fikir projesi yarışmalarında önerilen yeni fikirlerin genellikle geleneksel yaşam alışkanlıklarımızdan ve geleneksel konut mimarisinden referans vermesidir. Fikir projelerinde önerilen, farklı ve konut birimlerini geliştirmeye yönelik fikirler ise uygulamalarda bulması gereken yeri bulamamakta, doğru değerlendirilmemektedir. Yapılan tespit çalışmaları sonucunda, konut mimarisini geliştirici özelliğe sahip olan yarışmalar yönteminin, gelecek ve bugün için etkili olabilmesi adına; yarışma düzenlenmesinde etkili olan kurumlar olan, TMMOB Mimarlar Odası ve Kamu İhale Kurumu'nun özel sektörün proje elde etme yöntemlerini belirlerken yarışmalar yöntemini seçmesinde etkili olması ve yönetmeliklerde özel sektörü yarışma projeleri ile proje elde etmeye teşvik etmesi, kampanyalar yürütmesi, yine aynı kurumların şaibeye yer verilmeksizin, güvenilir

yarışmalar açılmasında etkili olması; yarışma projelerinin değerlendirilmesi aşamasında konut mimarisinin gelişimine destek vermek amaçlı, jürinin yarışma projelerinden beklentilerini sadece dönemsel özellikler ve yönetimsel, siyasi kararlar ile sınırlı tutmamaları ve yeni düşüncelere ve fikirlere açık olmaları; yarışmayı açan kurumların ve kamu kurumlarının, önerilen yeni fikirleri geleceğe yansıtabilmeleri, gelecek için doğru değerlendirebilmeleri ve önerilen fikirleri arşivlerde bırakmamaları, bağımsız yarışmaların oluşmasına olanak sağlamaları; yarışmacıların ise katıldıkları konut yarışmalarında özgün fikirleri ile yarışmaları desteklemeleri, derece alma kaygısı ile farklı fikir üretmekten kaçınmamaları, konut mimarisine geleceğe yönelik, geliştirici fikirler ile katkı sunmaları, geliştirmeleri ve zenginleştirmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Öke, A., “İşletme Anlayışına ve Bütçesine Uygun Konut Tasarlanması”, *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*, İstanbul, 2-3 (1971).
2. Ghannam, F., "Re-Imagining the Global: Relocation and Local Identities in Cairo," *The City Cultures Reader*, ed. By Malcolm Miles, Tim Hall, and Iain Borden, *London and New York: Routledge*, 19-139 (2000).
3. Ekinci, O., “Mimarlığın Konut Sayısını Sunarken”, *Mimarlık Dergisi*, 227 (1): 30 (1988).
4. Soysal, M. “Konut ve Yerleşimin Öyküsü”, *Tarih Vakfı Yayınları*, 1 (2006).
5. Eliçin, E. T., “Kemalist Devrim İdeolojisi”, *Güncel Yayıncılık*, İstanbul, 268 (1970).
6. Sözen, M., Tapan, M., “50 Yılın Türk Mimarisi”, *İş Bankası Kültür Yayınları*, İstanbul, 106-245-282 (1973).
7. Nihat, M., “Palas Otel, Kudüs”, *Mimar Dergisi*, İstanbul, 3: 80-75 (1931).
8. Kaya, A.Ö., “Cumhuriyet Devrinde Mesken Meselesi”, *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Maliye Enstitüsü, İktisadi Gelişme Araştırma Projesi 6*, Ankara, 5 (1961).
9. Karaosmanoğlu, Y.K., “Panorama Bütün Eserler 18”, *İletişim Yayınları*, (1987).
10. Sayar, Z., “Arkitekt İle 50 Yıl”, *Arkitekt*, İstanbul, 380 (4): 122-123 (1988).
11. Aslanoğlu, İ., “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938”, *Odtü Mimarlık Fakültesi Yayınları*, 54, (2001).
12. Batur, A., “1925-1950 Döneminde Türkiye Mimarlığı”, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, ed. Sey. Y., *Tarih Vakfı Yayınlar*, 226, (1998).
13. Anonim, "Refik Bey Apartmanı", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 30(6):170-171 (1933).
14. Anonim, "Büyüeyebilen Evler Projesi", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 38(2): 43 (1934).
15. Eldem, S. H. , “Yerli Mimariye Doğru”, *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 111-112 (1940).
16. Anonim, " Adana Adalet Sarayı Proje Müsabakası", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 169-170(1-2): 25 (1946).

17. Anonim, "Bir Memur Evi Tip Projesi", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 145-146 (1-2): 45-46 (1944).
18. Kortan, E. "Türkiye'de Mimarlık Hareketleri Ve Eleştirisi(1950-1960)", 18, *Odtü Mimarlık Fakültesi Yayınları*, Ankara, 45, (1971).
19. Anonim, "Nişantaşı'nda Bir Apartman", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 237-238 (9-10): 163-164 (1951).
20. Anonim, "Ziraat Bankası Şube ve Ajans Binaları Müsabakası", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 239-240 (9-10): 233 (1951).
21. Tanyeli, U., "1950'lerden Bu Yana Mimari Paradigmaların Değişimi ve Reel Mimarlık: 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık" ed. Sey, Yasemin, *Tarih Vakfı Yayınları*, İstanbul, 235-254 (1998).
22. Yücel, A., "Çoğulculuk iş başında: Türkiye'nin Bugünkü Mimarlık Manzarası, Modern Türk Mimarlığı 1900-1980", *TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*, Ankara, 126, (2007).
23. Sey, Y., "Yeni Vatandaşların Barındırılması: Konut Politikaları ve Toplu Konut", Modern Türk Mimarlığı 1900-1980 ed. Holod, R., Evin, A., Özkan, S., *TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*, Ankara, 157-181, (2007).
24. Kortan, E., "Türkiye'de Mimarlık Hareketleri Ve Eleştirisi 1960-1970", 23 *Odtü Mimarlık Fakültesi Yayınları*, Ankara, 70(1973).
25. Anonim, "Orta Doğu Üniversitesi Fen Lisesi Binası", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 321 (1): 5 (1966).
26. Anonim, "Sadıklar Apartmanı", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 233-234-235-236 (5-8): 96-95 (1951).
27. Anonim, "Ulusan Apartmanı", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 259-260 (5-6): 89-90 (1953).
28. Yücel, A., "Çoğulculuk iş başında: Türkiye'nin Bugünkü Mimarlık Manzarası" Modern Türk Mimarlığı 1900-1980", *TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*, Ankara, 126 (2007).
29. Erdoğan, A., "Türkiye'de 1980 Sonrası Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sürecinde Yaşanan Gelişmeler, Karşılaşılan Problemler ve Süreç Üzerine Değerlendirmeler". Yüksek Lisans Tezi, 30 (2009).
30. Kuran, A., "1970'te Türk Sanatı: Mimarlık, *Mimarlık Dergisi*, 176(2): 33 (1970).

31. Özmen, A., "1920 Sonrası, Ankara'da Apartman Konut Gelişimi ve Sosyal Değişim Etkileşimi Üzerine Bir Araştırma", Doktora Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 73 (1950).
32. Anonim, " Türksan Sitesi", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 349 (1): 9-10 (1973).
33. Tanyeli, U., "1980'li yılların Türk Mimarlık Dünyasında Bir Bakış.", *Mimarlık Dergisi*, 221(2): 30-46 (1986).
34. Madge, P., "Ecological Design: A New Critique" *Design Issues*, 13: 44-54 (1993).
35. Kuban, D. "1980'lerde Türkiye'de Mimarlık Üzerine Bir Değerlendirme" *Mimarlık Dergisi*, 121 (2):221 (1986).
36. Görgülü, T., " İstanbul'da 1980'den Bugüne Alternatif Yaşam Çevrelerinde, Konut Mimarisinde Değişen Eğilimler" Konut Kurultayında sunulan bildiri, İstanbul, (2007)
37. Bilgin, İ., " Kent Üretimini ve Kamu Yaşamının Örgütlenmesinde Güncel Eğilimler", *Toplum ve Bilim Dergisi*, 105:166-177 (2006).
38. Sayar, Z., "Bahçeli Ev Özlemi ve Atriumlu Ev Tipi", *Arkitekt Dergisi*, 377 (1): 17-19 (1980).
39. Atılğan, D., "Gelişen Tasarım Araç ve Teknolojilerinin Mimari Tasarım Ürünleri Üzerindeki Etkileri.", Doktora Tezi, *İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir, (2006).
40. Celal, A. G., "Konut Üzerine Denemeler", *Mimarlar Derneği 1927*, Ankara, 5 (2002).
41. Sev, A., "Sürdürülebilir Mimarlık", *Yem Yayın*, 31, (2009).
42. Madge, P., "Design, Ecology, Technology: A Historiographical Review." *Journal Of Design History*, 6 (3), 149-166 (1993).
43. Avrupa Birliği Konseyi, "Kentsel ve Kırsal Çevrede Mimari Kalite", *Fransa Kültür ve İletişim Bakanlığı Mimarlık ve Kültürel Miras Bölümü*, Fransa,5-8 (2001).
44. İnternet: Mimarlar Odası " Türkiye'de Mimarlık Politikaları" <http://www.mimarlarodasi.org.tr/?sayfa=belge&sub=list&bid=61&mid=61> (2007).
45. Özbay, H., "Yarışmalar Sahip Olduğumuz Tek Sağlıklı Kurumdur", *Mimarlık Dergisi*, 25: 34-35 (1993).

46. Sayar, Z., "İstanbul Şehir Planı", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 50 (2): 2 (1935).
47. Avrupa Mimarlık Konseyi, "Avrupa, Mimarlık ve Yarın: beyaz kitap, Avrupa'nın yapıli çevresi için öneriler", *TMMOB*, Ankara, (2002).
48. Karabey H., "Yarış(ma), Arredemento Mimarlık Türkiye'de Mimarlık Yarışmaları Dosyası" *Arredemento Mimarlık Dergisi*, İstanbul, 4: 61 (2002).
49. TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği, Madde 5
50. Çimen, B. "Yarışmalar Demokratik Kararlar İçerirler ve Yarışmalar Yapılmalıdır." *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 25: 29 (1993).
51. Anonim, "Memleket Haberleri", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 25 (1): 30 (1933).
52. Anonim, " Sergi Binası Müsabakası", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 28 (4): 131 (1933).
53. Sayar, Y., " Türkiye'de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000: Bir Değerlendirme", Dosya: Her Daim Gündemde Yarışmalar, *Mimarlar Odası*, Ankara, 4-5 (2004).
54. Anonim, " Ankara'da Apartman Proje Müsabakası", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 41(5): 141-139 (1934).
55. Anonim, "Himaye-i Etfal Apartmanı Proje Müsabakası", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 39 (3): 72-71 (1934).
56. Anonim, " İlk Öğretmen Evleri Proje Müsabakası", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 145-146 (1-2): 14-15 (1944).
57. Anonim, "Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri mimari proje yarışması", *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 4: 9-10-11 (1948).
58. Batur, S., "Yapı ve Kredi Bankası AŞ Yardım ve Emekli Sandığı Vakfi Valikonağı Sitesi", *Arkitekt Dergisi*, İstanbul, 2:84 (1978).
59. Birkan, G. " Sunuş: Bir Konut Yarışması", *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 182 (8-9):17-20-24-27 (1982).
60. Adam, M., Altaban, Ö., " Yarının Yaşamı İçin Konut ve Çevresi Üzerine", *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 203 (5): 17 (1984).
61. Anonim, "Yarışmalar", *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 227 (1):58 (1988).
62. Özbay, H., " Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması", *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 226(6): 58-59 (1987)

63. Anonim, "Gelenekten Geleceğe Evimiz Proje Yarışması 1992", **T.C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü**, Ankara, 3-87-121-87-125 (1992).
64. Anonim, "2100 Yılında Konut", **Yapı Dergisi**, İstanbul, 4:11 (1998).
65. İpek, G. "Prosteel 2007 Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması", **Yapı-Endüstri Merkezi**, İstanbul, 11-12-13 (2007).
66. İnternet: T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı "İstanbul-Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Ulusal Mimari Fikir Proje Yarışması Değerlendirme Sonucu Ödül ve Derece Alan Projeler" <http://www.toki.gov.tr> (2009).

EKLER

Ek-1. Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri
Çizelge 1. 1. Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri¹

Yarışma Şartnamesi ve Özellikleri					
Yarışmanın İli	Yarışmanın Adı	Yarışmanın Yılı	Nitelik	Katılan Yarışmacı Sayısı	Jüri Beklentisi
Ankara	Ankara'da Hususi Bir Apartman Proje Müsabakası	1934	Apartman	16	<ul style="list-style-type: none">Sosyal alan-özel alan birlikteliğiCephe TasarımıOptimum ölçülerde mekânsal çözümlerIslak hacimlerin çözümlenmesi
Ankara	Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı	1934	Apartman	9	<ul style="list-style-type: none">Sosyal alan-özel alan birlikteliğiFarklı aile yapılarına göre farklı konut birimi tasarımıOptimum ölçülerde mekânsal çözümler
Farklı iklim Bölgeleri	İlköğretmen Evleri	1944	Müstakil Konut	-	<ul style="list-style-type: none">İklimsel özelliklere göre tasarımFarklı aile yapılarına göre farklı konut birimi tasarımı yapılmasıÇoğaltılabilir nitelikte olması
Ankara	Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri Yarışması	1948	Apartman	35	<ul style="list-style-type: none">Farklı aile yapılarına göre farklı konut birimi tasarımı yapılmasıİktisadi plan şeması çözüm önerileriMekanlar arasında ki ilişkilerin kısa yollar ile sağlanması

¹ Çizelge 3.5. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Ek-1. (Devam) Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri
 Çizelge 1.1. (Devam) Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri

Yarışma Şartnamesi ve Özellikleri					
Yarışmanın İli	Yarışmanın Adı	Yarışmanın Yılı	Nitelik	Katılan Yarışmacı Sayısı	Jüri Beklentisi
İstanbul	Yapı Kredi Bankası Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı	1972	Apartman	-	<ul style="list-style-type: none"> • Rant
Farklı iklim Bölgeleri	Gecekondu Önleme Bölgeleri Ve Geri Kalmış Yörelerde Kiralık Konut Ulusal Mimari Proje Yarışması	1981	Apartman/toplu konut alanı	-	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni konut dokusu önerisi • Tek tip konut tasarımlarına öncülük etmesi • İnsan-çevre ilişkilerini geliştirici proje önerileri sunulması • Yönetmelikler • Konut alanlarının geliştirilmesine katkı sağlaması
Yarışmacıya bırakılmıştır.	Yarımın Yaşamı İçin Konut ve Çevresi	1985	Müstakil Konut	55	<ul style="list-style-type: none"> • Çevre ile uyum • Teknolojinin kazandırdıklarını kullanmak • Konut-yaşam çevre modeli oluşturmak
Silivri	Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması	1986	Apartman	21	<ul style="list-style-type: none"> • Mevcut yeşil alanın korunması • Planlanan alan içerisinde konut ile diğer alanların bütünleşmesi

Ek-1. (Devam) Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri

Çizelge 1.1 (Devam) Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri

Yarışma Şartnamesi ve Özellikleri					
Yarışmanın İli	Yarışmanın Adı	Yarışmanın Yılı	Nitelik	Katılan Yarışmacı Sayısı	Jüri Beklentisi
Yarışmacıya bırakılmıştır.	21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması 1987	1987	Müstakil Konut	10	<ul style="list-style-type: none">Projelerin gelecekçi bakış açısı ile tasarlanması21. Yy. için bir öngörüle bulunması ve gelecek için mekânsal öneriler sunulması
Yarışmacıya bırakılmıştır.	Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması	1990	Müstakil Konut	124	<ul style="list-style-type: none">Geleneksel alışkanlıklarımız ile çağdaş yöntemlerin birleştirilmesiYabancılaşma ve yozlaşmaya karşılık yeni kültürümüze ait önerilerin sunulması
Yarışmacıya bırakılmıştır.	2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması	1998	Müstakil Konut	-	<ul style="list-style-type: none">2100 yılı için değişecek alışkanlıklarımız ile paralel mekânsal değişimlerin öngörülmesi
Yarışmacıya bırakılmıştır.	Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı	2007	Müstakil Konut	42	<ul style="list-style-type: none">Çelik yapı sistemlerinin kullanılmasına ve yayılmasını sağlayacak konut tasarımı önerileri sunulmasıAz katlı yapılaşma önerileriMimari kalitenin artırılması

Ek-1. (Devam) Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri

Çizelge 1.1 (Devam) Yarışma Şartnamesi ve Yarışma Özellikleri

Yarışma Şartnamesi ve Özellikleri					
Yarışmanın İli	Yarışmanın Adı	Yarışmanın Yılı	Nitelik	Katılan Yarışmacı Sayısı	Jüri Beklentisi
Yarışmacıya bırakılmıştır	Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması	2009	Müstakil konut	63	<ul style="list-style-type: none">• Enerji etkin, sürdürülebilir yapı tasarımı önerileri sunulması
İstanbul	İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması	2009	Apartman	90	<ul style="list-style-type: none">• İstanbul'un gelecekteki kentsel oluşumuna öncülük etmesi• Yeni yaşam çevreleri, kentsel tasarım, konut mimari tasarımı ve konut yapım sistemleri oluşturulması• Özel, yarı kamusal ve kamusal alan ilişkilerinin oluşturulması• Aile bireylerinin ve ailenin gelişmesine katkı sunulması• Çevreye duyarlı, enerji etkin, sürdürülebilir yapı önerileri geliştirilmesi• Engelsiz çevre ve yapı tasarımı• Ekonomik çözümler

Ek-2. Tasarım Kriterleri

Çizelge 2. 1. Tasarım Kriterleri¹

TASARIMI ETKİLEYEN ANA KARARLAR TABLOSU												
Tasarımı Etkileyen Kararlar	YILI											
	1934	1944	1948	1972	1981	1985	1986	1987	1990	1998	2007	2009
Apartman Yapılarında sosyal alanlar ile özel alanların ayrılması	●											
Mekânsal çözümlerinde alan kaybının azaltılması/ideal mekan ölçüleri	●				●					●		
Cephe tasarımı	●											
Konut kullanıcılarına eşit mekânsal imkânlar sunulması	●			●								
Günün ihtiyaçlarının mekânsal olarak karşılanması	●											
İklimsel faktörler		●			●				●			
Yönlenme		●										
Farklı aile yapılarına göre farklı nitelikte konut birimleri tasarlanması		●		●								●
Yöresel malzeme kullanımı		●										
Pratik uygulanabilirlik/hızlı üretim		●			●							
Rant/gelir elde etme				●								
Strüktür yapılanması					●						●	●
Komşuluk ilişkileri					●	●			●			●
Esnek mekan tasarımı/kullanımı					●				●		●	●
Topografya uyumlu yapı üretimi					●				●			●
Konut alanı tasarımlarında taşıt ve yaya akslarının ayrılması					●				●			
Geleneksel yaşam geleneklerinin günümüze aktarılması			●		●		●		●			
Öncelikli olarak insanın ve doğanın yapısı						●						

¹ Çizelge 3.5. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Ek-2. (Devam) Tasarım Kriterleri

Çizelge 2.1. (Devam) Tasarım Kriterleri

TASARIMI ETKİLEYEN ANA KARARLAR TABLOSU												
Tasarımı Etkileyen Kararlar	YILI											
	1934	1944	1948	1972	1981	1985	1986	1987	1990	1998	2007	2009
İnsan ölçeğinde yapılaşma/az katlı yapılaşma						●			●			
Aidiyet duygusunun oluşturulması						●						●
Sürdürülebilirlik						●			●			●
Enerji etkin/ekolojik yapı tasarımı						●			●	●	●	●
İnsan-doğa-kent ilişkisinin kurgulanması								●				●
Teknoloji								●				
Geleceğin konutlarında gerçekçilik								●		●		
Dış mekan ile iç mekan arasında bağ kurulması							●					
Mekanların gündüz ve gece daimi kullanımı												
Estetik									●			
İnsanın varlığının tartışılması												
Sadelik											●	
Modülasyon/tekrarlanabilirlik											●	●
Konfor seviyesinin arttırılması												●
Kamusal-yarı kamusal-özel alan ilişkisi												●
Engelsiz yapı tasarımı												●

Ek-3. Mimari Biçimlenme, Cephe Tasarımı, Yapım Teknolojisi

Çizelge 3.1. Mimari Biçimlenme, Cephe Tasarımı, Yapım Teknolojisi¹

Mimari Biçimlenme, Cephe Etkisi ve Yapım Teknolojisi Tablosu										
	Tek konut/Toplu konut	Apartman/Konut Plan formu	Yüksek kat/Düşük kat	Bitişik nizam/ayrık nizam	Simetri kullanım durumu	Çatı formu	Kitle Etkisi	Yığma	Beton.	Çelik
Ankara'da Hususi Bir Apartman Proje Müsabakası	Tek apartman bloğu	Apartman Plan Şeması: U form Konut birimi: Dikdörtgen	Düşük kat – 6 kat	Ayrık nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Teras çatı	Uluslararası dönemin etkisi ile sade, şeffaf yüzeylerin arttığı üçüncü boyutta dikdörtgen formların hareketleri ile oluşan cephe	●		
Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı	Tek apartman bloğu	Apartman Plan Şeması: İki dikdörtgenin iç içe geçmesi ile oluşmuştur. Konut birimi: Dikdörtgen	Düşük kat – 4 kat	Ayrık nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Teras çatı	Uluslararası dönemin etkisi ile sade, şeffaf yüzeylerin arttığı, köşe pencerelerinin kullanıldığı, üçüncü boyutta dikdörtgen formların hareketleri ile oluşan cephe	●		
İlk öğretmen Evleri	Tek müstakil konut	İki dikdörtgenin iç içe geçmesi ile oluşmuştur.	Düşük kat – tek kat	Ayrık nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Beşik çatı	Sade müstakil konut cephesi. Kot farklılıkları üçüncü boyutta hareket kazandırmıştır.	●		
Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri Yarışması	Tek müstakil konut	Kare form	Düşük kat – 2 kat	Ayrık nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Kırma çatı	Geleneksel Türk evi cephe özellikleri kullanılmıştır.	●		
Yapı Kredi Bankası Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı	Tek apartman bloğu	Apartman Plan Şeması: İki dikdörtgen aralarında bir köprü ile bağlanmıştır. Kalın bir "H" formu Konut birimi: Dikdörtgen	Yüksek kat – 21 kat	Ayrık nizam	Simetri kullanılmıştır.	Teras çatı	Sade ve aynı öğelerin tekrarlandığı cephede brüt betonun etkisi ile katı ve kesin bir görünüm elde edilmiştir.		●	

¹ Çizelge 3.5. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Ek-3. (Devam) Mimari Biçimlenme, Cephe Tasarımı, Yapım Teknolojisi

Çizelge 3.10 (Devam). Mimari Biçimlenme, Cephe Tasarımı, Yapım Teknolojisi

Mimari Biçimlenme, Cephe Etkisi ve Yapım Teknolojisi Tablosu										
	Tek konut/Toplu konut	Apartman/Konut Plan formu	Yüksek kat/Düşük kat	Bitişik nizam/ayrık nizam	Simetri kullanım durumu	Çatı formu	Kitle Etkisi	Yığma	Beton.	Çelik
Gecekondu Önleme Bölgeleri Ve Geri Kalmış Yörelere Kiralık Konut Ulusal Mimari Proje Yarışması	Toplu konut alanı (apartman blokları)	Apartman Plan Şeması: Dikdörtgen ve "U" form Konut birimi: Dikdörtgen	Düşük kat - 3 kat	Bitişik/ayrık nizam	Simetri kullanılmıştır.	Kırma çatı	4 yarışma projesinde de farklı özellikler karşımıza çıkmaktadır. Hem sade hem de sadelikten kaçan ve geleneksel öğeleri de kullanan cepheler tasarlanmıştır.	●		
Yarının Yaşamı İçin Konut ve Çevresi	Toplu konut alanı(müstakil konut)	Dikdörtgen form	Düşük kat - 3 kat	Bitişik nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Teras çatı	Sade ve şeffaf yüzey kullanımının arttığı cephe örneği.		●	
Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması	Toplu konut alanı (apartman bloğu)	Girintili Çıkıntılı (Küpler mimarisi etkileri)	Düşük kat - 3 kat	Bitişik nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Teras çatı	Küpler mimarisinin etkisi ile köşeli formların hakim olduğu hareketli cepheler elde edilmiştir. Yatayda uzayan cam yüzeyler modernist etkiler taşımaktadır.		●	
21. Yüzyılın Konut ve Çevresi Konulu Öğrenci Fikir Proje Yarışması 1987	Toplu konut alanı(müstakil konut)	Dikdörtgen form	Düşük kat - 3 kat	Bitişik nizam	Simetri kullanılmıştır.	Teras çatı	Ön ve arka cephelerin tamamen şeffaf, yan cephelerin ise sağır tasarlandığı sade cephe örneği.	-	-	-
Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Fikir Projesi Yarışması	Toplu konut alanı(müstakil konut)	Bir kenarı eğrisel dikdörtgen / kare form	Düşük kat - 3 kat	Bitişik nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Beşik çatı/kırma çatı	İki farklı konut biriminin ilkinde modernizmin etkileri ile hareket katmak amaçlı farklı öğeler birleştirilmiştir. Diğer konut birimi geleneksel Türk Evi cephe öğeleri ile tasarlanmıştır.	●		●

Ek-3. (Devam) Mimari Biçimlenme, Cephe Tasarımı, Yapım Teknolojisi
Çizelge 3.10 (Devam). Mimari Biçimlenme, Cephe Tasarımı, Yapım Teknolojisi

Mimari Biçimlenme, Cephe Etkisi ve Yapım Teknolojisi Tablosu										
	Tek konut/Toplu konut	Apartman/Konut Plan formu	Yüksek kat/Düşük kat	Bitişik nizam/ayrık nizam	Simetri kullanım durumu	Çatı formu	Kitle Etkisi	Yığılma	Beton.	Çelik
2100 Yılında Konut Mimari Proje Yarışması	Toplu konut alanı(müstakil konut)	“U” form	Düşük kat – 3 kat	Bitişik nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Teras çatı	Şeffaf yüzeyler ağırlıktadır. Yatayda kullanılan çerçeve çizgileri farklı yüzeyler kullanılmıştır.	-	-	-
Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Öğrenci Yarışması-Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı	Toplu konut alanı (apartman bloğu)	Dikdörtgen ve “L” form	Düşük kat – 3 kat	Bitişik nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Teras çatı	Farklı renk kullanımları ile popüler kültür etkileri hissedilmektedir. Cam yüzeyler gerekli alanlarda kullanılmıştır.			●
Ekolojik Ev Öğrenci Proje Yarışması	Tek müstakil konut	“U” Form	Düşük kat – 2 kat	Ayrık nizam	Simetri kullanılmamıştır.	Eğrisel çatı	Eğrisel formların kullanımı ile giriş cephesi organik bir görünüme sahipken, arka cephe tamamen dikdörtgen ve şeffaf bir cepheye sahiptir. Cepheler sanki farklı yapı hissi oluşturmaktadır.			●
İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması	Toplu konut alanı (apartman bloğu)	-	Yüksek katlı	Ayrık/bitişik nizam	Simetri kullanılmamıştır/kullanılmıştır.	Teras çatı	Geniş cam yüzey kullanımı ile birlikte kat yüzeylerin beyaz renk tercih edilmiştir. Kat bahçeleri tasarımlarından kaynaklı cephelerde yeşil etkisinin hissedilmesi, konut birimlerinin üst üste gelmesi esnasında oluşan tek tipliliği kırmak amaçlı cam yüzeylerin yer yer farklı elemanlar ile örtülmesi ya da “delikli peynir”i andıran düzensiz pencere boşlukları cephe tasarımlarında karşımıza çıkan en belirgin özelliklerdir.		●	

Ek-4. Fonksiyon İrdeleme ve Mimari Biçimleme

Çizelge-4. Fonksiyon İrdeleme ve Mimari Biçimleme

Yarışmanın Adı		Ankara'da İhtisusi Bir Konut / 1934	Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara İhtisusi Etfal Apartmanı / 1934	İlköğretmen Evleri / 1944	Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri / 1948	Yapı Kredi Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apz / 1972	Gecekondu Örnekleme Bölgeleri Geri Kalınmış Yörelere Kiralık Konut / 1981	Yarın Yaşam İçin Konut ve Çevresi / 1985	
FONKSİYON İRDELEME ve MİMARİ BİÇİMLENME	Mekan İsimleri	Giriş Holü	●	●	●	●	●	●	
		Ara Hol/Koridor/Servis Holü	●	●	●	●	●	●	
		Sofa/Hayat-Köşk-Gczenek	●			●		●	
		Mutfak	●	●	●	●	●	●	●
		Ofis					●		
		Mutfak+Yemek Yeme							
		Salon+Yemek Yeme		●	●		●	●	●
		Salon+Mutfak+Yemek Yeme							
		Salon					●	●	
		Yemek Yeme					●		
		Oturma Odası		●			●		
		Yatak Odası	●	●	●	●	●	●	●
		Ebeveyn Yatak Odası+Banyo					●		
		Ebeveyn Yatak Odası+Banyo+Giyinme							
		Çalışma/Bilgisayar/Hobby Odası							●
		Çamaşır/Ütü Odası							
		Servis Mekanları (Depo, Kiler, Odunluk)	●	●	●		●	●	●
Tuvalet/Lavabo	●		●	●	●	●	●		
Banyo	●	●	●	●	●	●	●		
Mekansal Etkileşimler									
Plan Şeması									

Ek-4. (Devam) Fonksiyon İrdeleme ve Mimari Biçimleme
Çizelge-4. (Devam) Fonksiyon İrdeleme ve Mimari Biçimleme

Yarışmanın Adı		Silivri 2. Konut Turizm Tesisleri / 1986	21. Yy. Konutu ve Çevresi / 1987	Gelenekten Geleceğe Evimiz / 1990	2100 Yılında Konut / 1998	Prosted 2007 Çelik Yapı Tasarımı Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı / 2007	Ekolojik İv Öğrenci Proje Yarışması / 2009	İstanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı / 2009
FONKSİYON İRDELEME ve MİMARİ BİÇİMLENME	Mekan isimleri							
	Giriş Holü	●	●	●	●	●	●	●
	Ara Hol/Koridor/Servis Holü	●	●	●	●	●	●	●
	Sofa/Hayat-Köşk-Gezenek				●			
	Mutfak				●			●
	Ofis							
	Mutfak+Yemek Yeme	●	●	●			●	
	Salon+Yemek Yeme						●	●
	Salon+Mutfak+Yemek Yeme					●		
	Salon	●	●		●			
	Yemek Yeme	●		●	●			
	Oturma Odası							
	Yatak Odası	●	●	●	●	●	●	●
	Ebeveyn Yatak Odası+Banyo							
	Ebeveyn Yatak Odası+Banyo+Giyinme						●	●
	Çalışma/Bilgisayar/Hobby Odası		●				●	
	Çamaşır/Ütü Odası		●				●	
Servis Mekanları (Depo, Kiler, Odunluk)		●	●	●	●	●	●	
Tuvalet/Lavabo	●	●	●	●	●	●	●	
Banyo	●	●	●	●	●	●	●	
Mekansal Etkileşimler								
Plan Şeması								

Ek-5. Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler
Çizelge 5. 1. Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler¹

YARIŞMALARIN DÖNEMSEL MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI		
TARİH	DÖNEMSEL ÖZELLİKLER	YARIŞMA ÖZELLİKLERİ
1930-1940	<ul style="list-style-type: none"> • Yalın, dikdörtgen ve kare formların kullanımı, özellikler salon mekânlarında dairesel formların kullanımı • Simetri bırakılmaktadır. • İşlevsellik önem kazanmıştır. • Sofa, geniş hol kullanımı yaygındır. • Odalar arası geçişler kurgulanmaktadır. • Diğer mekânlara ya sofadan dağılılmaktadır. Sadece ebeveyn yatak odası gibi özel mekânlara salondan ya da sofadan geçilen bir koridor yardımı ile geçilmektedir. • Kiler mekânı karşımıza çıkmaktadır. • Dikdörtgen, kare formların köşelerinin yuvarlatılması tercih edilmektedir. • Balkon ve ya geniş verandalar tasarlanmaktadır. • Farklı aile tiplerine uygun farklı konut birimleri üretilmektedir. • Cephelerde cam yüzey kullanımları etkili olan uluslararası üslup ile birlikte yatayda genişlemiştir. 	<p>Ankara'da Hususi Bir Apartman Yarışması:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dikdörtgen formların bir araya getirilmesi ile hem tek bir konut biriminin hem de apartmanın genel planı oluşturulmuştur. • Apartman yapısının plan şeması simetrik gibi algılansa da konut birimlerinin farklı çözümlerinden kaynaklı simetrik değildir. • Sofalı plan şeması önerilmiştir. • Yemek yeme ve oturma işlevleri sofada karşılanmaktadır. • Odadan geçişler, sofadan diğer odalara geçişler tasarlanmıştır. • Ebeveyn yatak odası ve banyo ya sofadan geçilen ayrı bir koridor ile bağlanılmıştır. • Kiler mekânı tasarlanmıştır. • Cephede etkili köşeyi dönen balkonlar tasarlanmıştır. • Farklı aile tipolojilerine uygun konut birimleri tasarlanmıştır. • Cephelerde zemin katta yer alan ticari mekânlarda geniş cam yüzeyler tercih edilmiştir, kütlede uluslar arası üslup ile paralel olarak dikdörtgen formlarda hareketlilikler ve teras ya da gizli çatı kullanımı dikkat çekmektedir. <p>Çocuk Esirgene Kurumu Himaye-i Etfal Apartmanı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apartman bloğu iki dikdörtgen formun bir araya getirilmesi ve iç içe geçirilmesi ile, tek bir konut birimi ise farklı dikdörtgen formların bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur. • Simetri tercih edilmemiştir. • Geniş giriş holü ve holden diğer mekânlara geçilmektedir. Yatak odası ve banyo gibi özel kullanıma ait olan mekânlara ise holden geçilen bir koridor yardımı ile ulaşılmaktadır. • Yemek yeme ve oturma işlevleri aynı mekânda çözülmüştür. • Kiler mekânı tasarlanmıştır. • Cephede etkili köşeyi dönen balkonlar tasarlanmıştır. • Zemin katta ortak kullanıma ait olan mekanlar geniş cam yüzeyler ile, yine zemin katta yer alan konut birimi ise kare pencereler ile cephede algılanmaktadır. • Çatıda düz çatı ya da gizli çatı tasarlanmıştır. • Yapıya giriş özel bir güvenlik bankosu ile yapılmaktadır.

¹ Çizelge 3.5. Gizem Kuçak Toprak tarafından hazırlanmıştır.

Ek-5. (Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

Çizelge 5.1.(Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

YARIŞMALARIN DÖNEMSEL MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI		
TARİH ARALIĞI	DÖNEMSEL ÖZELLİKLER	YARIŞMA ÖZELLİKLERİ
1940-1950	<ul style="list-style-type: none">• Yabancı düşünlüğüne karşılık yerli mimar, yerli malzeme düşüncelerinin kuvvetlenmesi sonucunda II. Ulusal mimarlık doğmuştur.• Plastik bir anıt yaratma çabası gözlemlenmektedir.• Müstakil, bahçeli evlere ilgi yeniden canlanmıştır.• Plan şemasında kare, dikdörtgen formların kullanımı devam etmektedir. Salon, yemek yeme, balkon ve çatı saçaklarında dairesel formlar ile karşılaşılmaktadır.• I. Ulusal mimarlık akımının kolonlu/sütunlu girişleri yeniden kullanılmaya başlamıştır.• Sofa kullanımına devam edilmektedir.• Odalar arası geçişler kurgulanmaktadır.• Karniyank plan şemasına geri dönmüştür.• Kiler mekanının kullanımı devam etmektedir.• Çalışma odası mekanı tasarımlara katılmıştır.• Farklı aile tiplerine uygun farklı konut birimleri üretilmektedir.	<p>İlköğretmen Evleri:</p> <ul style="list-style-type: none">• Müstakil, bahçeli evler tasarımları ile paralel olarak bir müstakil ev tasarımıdır.• Dikdörtgen ve kare formların bir arada kullanılması ile plan şeması oluşturulmuştur.• Girişte ince kolonlu saçaklar tasarlanmıştır.• Geniş giriş holleri ile diğer mekânlara ulaşılmaktadır.• Odalar arası geçişler kullanılmamıştır. Salon ve yemek yeme birlikte çözülmüş, giriş holünden doğrudan bağlanılmaktadır. Diğer odalara ise holden geçilen bir koridor ile geçilmektedir.• Farklı aile tiplerine ve farklı iklimsel özelliklere göre farklı tasarım önerileri geliştirilmiştir. <p>Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri Yarışması:</p> <ul style="list-style-type: none">• Müstakil, bahçeli evler tasarımları ile paralel olarak bir müstakil ev tasarımıdır.• Kare plan şeması önerilmiştir.• Sofalı plan şeması uygulanmıştır. Diğer mekânlara sofadan dağıtılmaktadır. Özel mekânlar olan yatak odası ve banyoya ayrı bir küçük hol ile geçilmektedir.• „Salon dışında ayrıca oturma odası tasarlanmıştır ve yemek yeme işlevi bu birimde çözümlenmiştir.• Geniş saçaklar ve kırma çatı tasarlanmıştır.• Servis mekânları (kiler, depo) tasarlanmamıştır.• Gelir seviyesi yüksek aile gruplarına hitap eden bir tasarımıdır.

Ek-5. (Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

Çizelge 5.1.(Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

YARIŞMALARIN DÖNEMSEL MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI		
TARİH ARALIĞI	DÖNEMSEL ÖZELLİKLER	YARIŞMA ÖZELLİKLERİ
1950-1980	<ul style="list-style-type: none">Hızla artan kent nüfusları, sanayi devrimi sonucunda hızlı yapılaşmanın zorunluluk haline gelmeye başlaması ile anıtsal yapı kavramı yok olmaya başlamaktadır.Tip proje ve toplu konut kavramları gelişmektedir.Salon ve yemek yeme mekanları hala birlikte çözülmektedir.Giriş holleri antre, mekanlar arası geçişleri sağlayan geniş hol/sofalar ise gece kullanılan mekanlarda yerini koridorlara bırakmaktadır.Bazı konut birimlerinde açık mutfak tasarlanmaktadır.Cephede modernizm ve brütalizm etkisi hissedilmektedir. Balkonlar ve yatay uzun cam yüzeyler ile cephe hareketlendirilmektedir.Yüksek gelir gruplu aileler için tasarlanan konutlarda çamaşır, ütü odası, ofis mekanları ile karşılaşmaktadır. Farklı aile tiplerine uygun farklı konut birimleri üretilmektedir.	<p>Yapı Kredi Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı</p> <ul style="list-style-type: none">Dönem içerisinde kentlerde ki nüfus artışından kaynaklı ortalama 320 kişilik nüfusu barındırabilecek nitelikte, yüksek katlı bir konut projesidir.Rant odaklı bir tasarımdır.Salon ve yemek yeme mekânı birlikte çözümlenmiştir.Geniş bir giriş holü ve ayrıca servis holü girişi tasarlanmıştır. Özel mekânlara, gece kullanımı yoğun olan mekânlara geçiş koridor ile sağlanmaktadır.Gelir seviyesi yüksek olan aileler için tasarlanmıştır.Mutfak ile birlikte ofis mekanı, sandık odası çözümlenmesi önerilmiştir.Ebeveyn yatak odasından geçilen ayrı bir banyo tasarımı gerçekleştirilmiştir.Brütalizmin etkisinde cephe tasarımı önerilmiştir.
1980-1990	<ul style="list-style-type: none">Küreselleşme, yeşil ve sürdürülebilirlik gibi yeni kavramların eşliğinde değişen bir mimarlık.Türkiye ortamına postmodernizmin karmaşası ve modernizme tepkisi girmiştir. Eski ve yeni karmaşık bir şekilde bir araya getirilmiştir.Beş yıldızlı oteller, tatil köyleri, iş merkezleri, yüksek katlı ofis yapıları ve üst gelir gruplarına hitap eden villalar popülerleşmiştir.Yapım teknolojisinin gelişmesi estetik ürünlerin elde edilmesi kolaylaşmıştır.Konut mimarisi diğer dönemlere göre daha çok ilgi görmektedir.Banliyö kentler ve toplu konut kümeleri yaygınlaşmıştırKonut ile birleşen konsept projeler üretilmeye başlamıştır. (konut ve spor merkezi gibi)	<p>Gecekondu Önleme Bölgeleri ve Geri Kalmış Yörelerde Kiralık Konut:</p> <ul style="list-style-type: none">Konut mimarisinin ilgi görmeye başlaması ve nüfus artışları ile paralel olarak toplu konut üretim alanlarının gelişmesi yarışmanın konusunu belirlemiştir ve bir toplu konut alanı tasarımı olarak proje karşımıza çıkmaktadır. Tek tip konutlar üretilmiştir.Farklı iklim bölgeleri için farklı tasarımlar geliştirilmiştir.Üretilen projelerin bir kısmında özelliksiz cepheler tasarlanırken, bir kısmında geleneksel konut yapılarının cumbalarını andıran, geniş saçaklı ve kırma çatılı yapıları ile karşılaşmaktadır. Dinamik, postmodernist cepheler kullanılmıştır.Simetri tercih edilmiştir.1930'larda ve '40'larda karşımıza çıkan sofa ve odalar arası geçişler kullanılmıştır.

Ek-5. (Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

Çizelge 5.1.(Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

YARIŞMALARIN DÖNEMSEL MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI		
TARİH ARALIĞI	DÖNEMSEL ÖZELLİKLER	YARIŞMA ÖZELLİKLERİ
1980-1990	<ul style="list-style-type: none"> Yüksek katlı apartman blokları ve toplu konut alanları üretilmeye başlamıştır. Farklı aile tiplerine uygun plan şemaları üretilmesi bırakılmakta, her katta tek tip konut projeleri üretilmektedir. Sofa gibi geleneksel mekânlar yerini tamamen giriş hollerine ve koridorlara bırakmıştır. Banyo ve mutfak mekânları daha geniş mekanlar olarak tasarlanmaktadır. Balkon sayıları artmış, boyutları büyümüştür. Gelir seviyesi yüksek aileler için tasarlanan konutlarda servis mekanları tasarlanmaktadır. Cephelerde modernizm, brütalizm, rasyonalizm ve postmodernizm özellikleri taşıyan cepheler dönem içerisinde birlikte görülmektedir. 	<p>21. Yy. Konutu ve Çevresi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dönemin yaşanan sıkıntılara eleştiri getirmekte ve müstakil konut tasarımı ortaya konmaktadır. Mekanlar esnek mekânlar olarak tasarlanmıştır ve bölücü elemanlar yatak odaları dâhil kullanılmamaya çalışılmıştır. Mekanlar arası geçişler akışkan bir özelliğe sahiptir. Hobi odası, bilgisayar odası, ses ve görüntü odası gibi mekânlar önerilmiştir. Mutfak ve yemek yeme mekânları bir arada çözülmüştür. Salon ise farklı bir yaşam birimi olarak tasarlanmıştır. Geleneksel yapılardaki avlu ile örtüşen bir iç bahçe tasarımı öngörülmüştür. Cephelerde eğrisel yüzeyler kullanılmıştır. Cam yüzeyler hakimdir. <p>Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri Mimari Proje Yarışması</p> <ul style="list-style-type: none"> 80'li dönemlerden etkin olan toplu konut tasarımı ve konut kompleksi tasarımları ile paralellik gösterir. Ortalama 5040 kişilik nüfusu barındırmaktadır. Yüksek katlı yapılara tepki olarak düşük katlı yapılar önerilmiştir. Avlu fikri yeniden gündeme getirilmiştir. 1960'lı yılların küpler mimarisi ile karşılaşılmaktadır. Mutfak açık mutfak olarak tasarlanırken, yemek yeme ve salon bölümleri ayrılmıştır. Cephelerde küpler mimarisinin hareketliliği ve kullanılan çiçeklikler ile canlı cepheler elde edilmiştir.
1990-2000	<ul style="list-style-type: none"> İzmler kalabalığı. Konut yapıları şehrin çevresine kaymakta, banliyö kentler oluşmaktadır. Mekanların boyutları genişlemiş, koridorlar daralmıştır. Hobi odası, bilgisayar odası gibi mekanlar tasarlanmaktadır. Yeşil kavramı, enerji etkin yapı tasarımı ile yer değiştirmiştir. Yüksek katlı konut yapılarının sayısı artmıştır. Renkli, motifli, hareketli, cepheler yaygınlaşmıştır. Cephelerde kullanılması planlanan estetik öğeler artık seri üretim yöntemi ile üretilmektedir. 	<p>Gelenekten Geleceğe Evimiz</p> <ul style="list-style-type: none"> İki farklı tasarım ödül almıştır. Birincisi tamamen esnek mekânlardan oluşmakta, gece ve gündüz mekan kullanımları farklı mekanların dönüşmesi ile ayrılmaktadır. İkinci tasarımda ise tamamen geleneksel sofa, salon-salomanje, geniş giriş holleri ve odalar arası geçiler tercih edilmiştir. İlk projenin cephe tasarımında modernist ve postmodernist elemanların karmaşası hissedilmektedir. İkinci öneri ise tamamen geleneksel formların kullanımı ile tasarlanmıştır. İki projede dönemin yüksek katlı yapılarına tepki olarak az katlı tasarımlar olarak.

Ek-5. (Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

Çizelge 5.1.(Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

YARIŞMALARIN DÖNEMSEL MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI		
TARİH ARALIĞI	DÖNEMSEL ÖZELLİKLER	YARIŞMA ÖZELLİKLERİ
1990-2000	<ul style="list-style-type: none">Konut birimlerinde gece ve gündüz mekan kullanımı kesin bir çizgi ile ayrılmıştır.Ebeveyn yatak odasında banyo kullanımı yerleşmiştir.	<p>2100 Yılında Konut</p> <ul style="list-style-type: none">Ödül alan proje gelecekte geleneksel alışkanlıklarımızdan kurtulmayacağımızı ön görerek bir tasarım geliştirilmiştir.Hayat, köşk, gezenek gibi geleneksel mekanlar kullanılmıştır. Genel yerleşim planında ise “alle”ye yer verilmiştir.Düzensiz “u” formundaki plan şemasında köşkün dairesel formu farklı bir etki ve cephede hareket oluşturulmuştur.Cephe tasarımında cam yüzeyler etkilidir.
2000-2009	<ul style="list-style-type: none">Enerji etkin yapı tasarımı bir çok tasarımın içine girmiştir.İzm’ler kalabalığı devam etmektedir.Dikdörtgen, kare formlar ile birlikte organik formlar kullanılmaya başlamıştır.Yüksek katlı konut yapıları nüfus artışı ve rant ile kentlerin oluşumunun değişmesine sebep olmaktadır.Salon, yemek yeme, mutfak mekanları tasarımcının tercihinine göre birlikte ya da ayrı çözülmektedir.Giriş holleri gelir grubuna göre değişmektedir.Gündüz ve gece kullanılan mekan kullanımı ayrılmaktadır.Ebeveyn Yatak Odalarında banyo ve giyinme mekanları kullanımı yaygınlaşmıştır.Kat bahçeleri, iç bahçeler ve yeşil teraslar tasarlanmaktadır.Teknoloji tasarımlara girmiştir.Cephelerde cam ve şeffaf yüzeylerin kullanımı artmıştır, bütün duvarların şeffaf yüzeyler olarak kullanımı yaygınlaşmıştır. Yeşil teraslar cephelerde de hareketli etkiler oluşturmaktadır.	<p>Prosteel 2007 Çelik Yapı Tasarımı Az Katlı Yoğun Konut Tasarımı</p> <ul style="list-style-type: none">Karelerin birleştirilmesi ile hem tekil konut birimleri hem de toplu konut alanı oluşturulmuştur.Yüksek katlı konut yapılarına tepki olarak düşük katlı konut yapıları tercih edilmiştir.Salon, yemek yeme ve mutfak birlikte tasarlanmış, açık mutfak tercih edilmiştir.Gündüz ve gece kullanılan mekânlar birbirinden tamamen ayrılmaktadır.Cepheler renkli ve cam yüzeylerin yoğun kullanımı ile köşeli formlarda tasarlanmıştır.Teknolojinin gelişmesi ile gelişen yapı sistemlerinin yaygınlaştırılması için araç olarak kullanılan bir yarışmadır.

Ek-5. (Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

Çizelge 5.1.(Devam) Mimari Dönemler ile Kurulan İlişkiler

YARIŞMALARIN DÖNEMSEL MİMARİ YAKLAŞIMLAR VE KONUT MİMARİSİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI		
TARİH ARALIĞI	DÖNEMSEL ÖZELLİKLER	YARIŞMA ÖZELLİKLERİ
2000-2010	<ul style="list-style-type: none">• Enerji etkin yapı tasarımı bi çok tasarımın içine girmiştir.• İzimler kalabalığı devam etmektedir.• Dikdörtgen, kare formlar ile birlikte organik formlar kullanılmaya başlamıştır.• Yüksek katlı konut yapıları nüfus artışı ve rant ile kentlerin oluşumunun değişmesine sebep olmaktadır.• Salon, yemek yeme, mutfak mekanları tasarımcının tercihinine göre birlikte ya da ayrı çözülmektedir.• Giriş holleri gelir grubuna göre değişmektedir.• Gündüz ve gece kullanılan mekan kullanımı ayrılmaktadır.• Ebeveyn Yatak Odalarında banyo ve giyinme mekanları kullanımı yaygınlaşmıştır.• Kat bahçeleri, iç bahçeler ve yeşil teraslar tasarlanmaktadır.• Teknoloji tasarımlara girmiştir. <p>Cephelerde cem ve şeffaf yüzeylerin kullanımı artmıştır, bütün duvarların şeffaf yüzeyler olarak kullanımı yaygınlaşmıştır. Yeşil teraslar cephelerde de hareketli etkiler oluşturmaktadır.</p>	<p>Ekolojik Ev</p> <ul style="list-style-type: none">• Enerji etkin ve sürdürülebilir konut tasarımlarının yaygınlaştırılması ile yarışmaların araç olarak kullanılmasındır.• Plan şeması dikdörtgenlerin birleşmesi ile oluşan bir “U” formunda iken üçüncü boyutta organik bir forma ulaşmaktadır.• Yüksek katlı konut yapılarına tepki olarak düşük katlı konut yapıları tercih edilmiştir.• Mekânsal çözümlenelerde ayırıcı elemanların kullanıcının tercihinine göre açılıp kapanması ile esnek mekânlar oluşmakta ve zemin kat tek bir mekana dönüşmektedir.• Gündüz ve gece kullanılan mekânlar birbirinden tamamen ayrılmaktadır.• Ebeveyn yatak odası ile birlikte banyo ve giyinme mekânları önerilmiştir.• Teknoloji, havanın temizlenmesi, suyun geri dönüştürülmesi, enerjinin kullanımı konularında etkin bir şekilde kullanılmıştır.• Güney cephesi cam yüzeyin etkisinde doğu ve batı cepheleri daha basit tasarlanmıştır. Kuzey cephesi ise organik formun etkisinin hissedildiği cephedir ve eğrisel bir forma sahiptir. <p>Istanbul Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması</p> <p>Plan şemalarında yeni önerilerin getirilemeyeşi, sade ve basit kullanım olanağı sağlayan çözümler geliştirmesi, mutfak, yemek yeme ve salon birliktelikleri içerisinde benzer kombinasyonların kullanılması, koridor kavramının dar bir geçide dönüşmesi, hol kavramının zaman zaman geçmişe duyulan bir özlem ile karşımıza çıkması, plan şemasına getirilebilecek öneriler yerine mekanların etkisinin yeni dönemin mesleği haline gelen iç mimarlık ile yapmaya çalışmak ve bu durumu üç boyutlu görseller ile kanıtlama çabası, yeni yaşam alışkanlıkları önermek yerine kaybedilen alışkanlıklarımızı (komşuluk ilişkileri, dış mekânlarla ilişki kurmak gibi...) yeniden canlandırmak üzerine kurguların geliştirilmesi, hem iç mekânlarda hem de cephelerde kullanılan malzemelerde çeşitlilik ve kaliteli malzeme kullanımı, cephelerde cam yüzeylerin ve farklılaştırmak amaçlı bir kompozisyon çalışmasının sonucu olarak kalın çerçevelerin kullanılması, yeni tasarım trendi haline gelen ekolojik tasarım prensipleri arasında yer alan yeşil iç ve kat bahçelerinin tasarlanması, yüksek katlı yapıların tasarlanması ya da tam tersi duyulan tepkiden kaynaklı düşük katlı tasarım uğraşısına karşılık beş ya da altı katın altına inememe problemi dönemin bütün problemleri ile birlikte yarışma projelerine de yansımıştır.</p>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : KUÇAK TOPRAK, Gizem
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 29.05.1986 Ankara
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 (541) 264 44 36
Faks : 0 (312) 231 82 66
e-mail : gizemarch@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Karabük Üniversitesi/Mimarlık Bölümü	2009
Lise	Çankaya Anadolu Lisesi	2004

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2009-2010	A&GM Mimarlık	Mimar
2010-2011	Kosgeb	Mimar
2011-2013	Mimarlar Odası Ankara Şubesi	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

1. Kuçak Toprak, G., Bölükbaş Dayı, E. 2013, " Doğal Afetlerin Oluşumunda Ve Ekolojik Dengenin Bozulmasında Yapılaşmanın Rolü / The Role Of Structuring In Natural Disasters And Deteriorating Ecological Balance", 25. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi (Yaşanabilir Kentler), Bursa, Türkiye